

TONEELSTUKKEN
ANDERS IN HET KWADRAAT

GERT VAN VEEN

Toneelstukken

Anders in het kwadraat

Gert van Veen

Met dank aan Frans de Wit

Stichting Gullie & Gert van Veen © februari 2020 Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Ondanks alle aan de samenstelling van dit boek bestede zorg kan noch de uitgever noch de auteur aansprakelijk worden gesteld voor eventuele schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave.

De toneelteksten mogen niet zonder schriftelijke toestemming van de auteur worden gebruikt of op welke wijze dan ook worden opgevoerd. Er is opvoeringsvergoeding aan de auteur verschuldigd. Stuur voor meer informatie een e-mail naar: info@salonvanweleer.nl

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	4
Guru Henk, geestvolheid in de maak.....	5
Smak.....	16
Escgayperoom.....	34
Toedoolz.....	46
Botte zeis.....	58
Imperfectie.....	82
Perfectie.....	117
Romeo & jullie daar!.....	155

Woord vooraf

Een vreemde zalm in de bijt, is een omschrijving die bij mij past en mijn wijze van toneelstukken schrijven. Eigenzinnig kies ik voor toneelvormen die wellicht niet zo voor de hand liggen en toch ook een tikkeltje ouderwets aandoen. Ik noem dit zelf: *ouderwets modern psychodrama*.

De informatie over de scènes en de personages hou ik intentioneel beperkt om de acteurs, actrices en de regisseur zoveel mogelijk artistieke vrijheid te geven. Hoewel het verleidelijk is om de personages eendimensionaal te spelen (omdat alleen de feitelijke tekst is gegeven), hoop ik dat de acteurs en actrices de meerdere lagen van de karakters gaan ontdekken door te gaan verdiepen. Zelfs het meest kolderieke personage bezit een persoonlijkheid die verklaart waarom het karakter handelt zoals het acteert.

De ervaring leert dat de toneelteksten tot leven moeten worden gebracht door alles bewegend hardop te lezen, het liefst samen met andere acteurs of actrices. Bovendien helpt het om ieder personage drie handicaps te geven die tijdens het spel worden toegepast. Een handicap is een spelbeperking voor een acteur of de actrice, die het gemakkelijker maken om zich in het personage in te leven en het karakter tot leven te wekken. De handicaps dienen alle drie tegelijkertijd en consequent te worden uitgevoerd. *Wat zijn de handicaps?*

1. Mentale handicap, hierbij kun je denken aan bijvoorbeeld verlatingsangst, wroeging, zelfoverschatting, onderhuidse woede.
2. Fysieke handicap, bijvoorbeeld friemelende vingers, een gezichtstrekking, door ouderdom gebolde schouders, trillen, een tic, artrose aan het heupgewricht.
3. Spraak handicap, bijvoorbeeld een dialect, een specifiek ritme van praten, het toepassen van repeterende paralanguage elementen, een specifiek gebruik van accenten zetten of pauzes, het specifiek hanteren van het volume.

De personages in de toneelteksten zijn de skeletten waar het vlees nog op de botten moet worden aangebracht. Bij een ééndimensionale benadering van de tekst zullen de personages al snel typetjes worden en dat is geenszins de bedoeling. Het vlees op de botten komt alleen als de acteurs/actrices een persoonlijke kleur en verdieping aan de karakters meegeven.

Tot slot: het betreft hier een selectie van toneelteksten die ik in de afgelopen vijf jaar heb geschreven ten bate van stichting Gullie & de Salon van Weleer in Utrecht. De toneelstukken zijn uitgevoerd of bevinden zich in de productiefase.

Gert van Veen,
december 2019

Guru Henk

Geestvolheid in de maak

THEATER-EVENT VOOR SPIRITUELE MANAGERS

Guru Henk: ‘Goedenavond, fijn dat u er bent en ook u, mag ik jij zeggen? Nou, dan ook fijn dat jij er bent en jij, jij, ook jij...hoe fijn is dit? Ik zie je denken: *waar ken ik die muziek van?* Het is oorspronkelijk gecomponeerd door Vivaldi in 1723 en wordt vaak gebruikt in bierreclames... Herinner je je die beroemde reclame nog van ‘vakmanschap = meesterschap’? Ja echt? Je ziet er echt niet uit als een zestigjarige. En dat is een compliment, jawehten toch! Je zou toch ook niet zeggen dat ik 71 ben, nee toch!

Ik zie dat je, daarachter, nee... niet jij maar achter jou... ja, jij! Je maakt opnames met je draagbare entertainmentset, maar dat is nergens voor nodig. Het wordt nu live in 4K gestreamd op GURUHENK.NL, guru en Henk aan elkaar en dan: punt N en L, maar zonder de *en* tussen N en L. Een samenvatting van 1 minuut 13 zal morgen op LinkedIn worden gelanceerd. Ik zie je verbaasd kijken, waarom ik LinkedIn zeg in plaats van LinkedIn... want LinkedIn is Out, het Facebook voor de oudere manager van boven de 30 jaar, die werk voor elkaar bedenken om daar zelf geld aan te verdienen.

Niets mis mee, maar zo 2019, jawehten toch! Nu ik er toch aan denk, mijn nieuwste boek, verschijnt over precies anderhalve maand bij Selfpublishing House: My Book. Op GURUHENK.NL staat een directe link om mijn boek te bestellen.

Vandaag wilde ik het met jullie hebben over geestVOLheid. Ik krijg toch een paar keer per dag de vraag: Guru Henk wat is geestVOLheid? De eenvoudigste vragen zijn vaak het lastigste om te beantwoorden... ik zie dat jij het herkent, vergeet niet: *een antwoord schuldig blijven is niet weten.*

Om toch een antwoord te geven, open ik mijn Spotify family account zonder die irritante commercials, en klik ik *De zomer* uit Vivaldi's *vier jaargetijden* aan. Net zoals in het begin van deze info-lecture. Dat muziekstuk is een klassiek voorbeeld van geestVOLheid en misschien denkt u nu ook aan het concert in D-groot voor fluit en orkest van Niccolò Piccini, een tijdgenoot van Vivaldi, als een voorbeeld van geestVOLheid. Ik wel, telkens weer.

Maar jammer genoeg voldoet het frivole muziekstuk niet aan misschien wel de belangrijkste voorwaarde van geestVOLheid: *het actief inspireren van anderen om creatief te acteren waardoor personen worden geëvoceerd. Als het ware een perpetuum mobile van instignerende oorspronkelijkheid.* Een mond vol en daarom maar even hier in beeld (wijst naar beamerscherf). Mocht je uit de App Store de Microsoft Office Lens geïnstalleerd hebben, dan is dit het moment die te gebruiken. Of download de GURU HENK app via mijn website: GURUHENK.NL, aan elkaar geschreven en zonder *en* tussen N en L. Jaweheten toch!

Net als Vivaldi's 'Zomer' een appèl op je doet om op een inventieve en innoverende wijze te gaan handelen...

Acteren, daar in de zin, is een synoniem voor handelen, vandaar dus: op een inventieve en innoverende wijze te gaan handelen. Het handelen *an sich* -in de betekenis van Kant- hoeft niets met Vivaldi of het muziekstuk uit te hebben staan. Zo heeft de geestVOLheid van Vivaldi's zomer een reclamemaker geïnspireerd tot het bedenken van de verkoopslogan: vakmanschap = meesterschap. Wat op haar beurt vooral vele mannen heeft geïnspireerd tot het drinken van Grolsch bier in de beugelfles. Het is redundant om te zeggen hoe de bierdrinkende mannen weer anderen hebben weten te inspireren, zoals de politie met de eerste alcoholcontroles, fabrikanten van meetapparatuur, politici, hulpverleners, het oprichten van verslavingsklinieken en niet te vergeten de mishandelde echtgenotes en verwaarloosde kinderen. Die op hun beurt weer een inspiratiebron zijn geweest voor anderen... *een perpetuum mobile* (Henk wijst op het scherm).

Ik zie je kijken naar de laatste woorden: instignerende oorspronkelijkheid...Twijfel niet, want bij twijfel is het verstandig om je mond te houden, want daardoor groeit het verlangen om iets te willen zeggen! Begrijp je? De twijfel is dan verdwenen! Zo maar even een life-pointer ertussen door. Maar *instignerende oorspronkelijkheid* betekent dat een persoon zijn life-flow volgt en daardoor op een originele manier gaat handelen... DOEN! Wat anderen weer stimuleert om in beweging te komen. Hoe bijzonder is dat! De kracht van de geestvolheid! Ik krijg er gewoon kippenvel van, ziet u wel...en dat is echt geen ruwe huid.

De Chinezen hebben daar een woord voor: KORO! Probeer het eens uit... het ligt lekker in de huid: KORO!

Goed zo, bijna een tsjakka-momentje maar dan met een betekenisvol woord! Nog een keertje: KORO! Jij voelt de kracht. Mooi, zo bijzonder om hier deelgenoot van te mogen zijn: KORO!

(stilte)

Koro is een goed voorbeeld dat een woord ook een geestvolheid kan bezitten. Ik zie dat je nog niet overtuigd bent... Heerlijk om te zien dat jij gewoon jezelf durft te laten zien, daar is moed voor nodig, KORO! Nu alleen even de mannen. Ik tel tot 3 en dan een diepe Koro...1...2...2 en half... 3: KORO! Heb jij het gevoeld? De resonantie gaat diep, tot aan het staartbotje. Nog een keer: 3...2...1: KORO! Ik zie dat jij het moeilijk vindt. Geeft helemaal niets. Geestvolheid is niet voor iedereen. Een laatste keer heren: 1...2...3: KORO! (pauze) Het begint te komen, ik voel mijn zonnevlecht tintelen, een bekken waar de life-energie samenstroomt...(even ogen dicht genieten)

Nee? Je zonnevlecht tintelt niet? Misschien helpt het als ik iets over de veelzeggende betekenis van het Chinese woord Koro vertel... (het woord verschijnt op beamerscherf)

Koro is een geestvolheidwoord en zodra ik de betekenis met jullie deel, kun je voelen hoe geïnspireerd je raakt om te bewegen. Koro is de panische angst van een man dat zijn penis krimpt... Hoe bijzonder is het dat mannen zo luidkeels uitdrukking geven aan hun obsessieve angst...jij voelt het, ik zie het! KORO! Steeds meer vrouwen, zeker die na het jaar 2000 zijn geboren, voelen de krimpangst ook. Koro is genderfluïde en non-binair. Nietwaar dames? De Animus in de vrouw, die, na bijna 100 jaar, nog steeds *alive and kicking* is.

Een Freudiaanse term, voor het mannelijke deel in een vrouw. Kun je niet meer op de melodie van *alive and kicking* komen? Ja, na je vijftigste begint het geheugen barstjes te vertonen... even op Spotify zoeken... Ach ja, nou zeg... de Simple Minds, inderdaad. Hier komt het... Het casten lukt nu niet... jullie houden het van mij te goed! Wat een verademing om in 20-20 te leven, het jaar van het hervinden van de innerlijke balans en het overwinnen van de seksualiserende polariteit! Eindelijk is het geen probleem meer om je immanente geaardheid en geslachtskenmerken te omarmen, zonder de weg kwijt te raken in transitie!

(De instrumentale versie van *alive and kicking* van the Sim-

ple Minds klinkt) Nou als dat geen KORO is, jawehten toch! (Henk beweegt/danst en zingt. Hij nodigt publiek uit om mee te doen)

Geweldig toch mensen! Jullie zonnevlecht zal nu wel volstromen met gezonde duurzaam opgewekte energie, heerlijk *to be alive*. Ja, ik hoor het mijzelf zeggen, alweer een liedje! Dat doet geestvolheid voor je: het opent je innerlijke box van creativiteit die anderen inspireert om ook buiten jouw box te gaan handelen. (hij drinkt een slokje water)

Tijd voor de tweede voorwaarde om te kunnen spreken over geestVOLheid: het ervaren van Yugen. Kijk hier staat het geschreven... (wijst op beamerscherf): YUGEN. Een Japans woord... leuk hè, je leert hier ook echt iets. Niet vergeten straks op Facebook te liken... Ik heb dit woord voor het eerst gehoord, toen ik in contact kwam met NEZ, de Westerse spiegel van ZEN.

De letters NEZ staan voor: Nederlandse Eclectische Zinging, opgericht in 1983 door Guru Fred, uit Anjum of zoals de Friezen zeggen Eanjum. Jawehten toch! Ik ontmoette Guru Fred in 1991 kort na mijn scheiding waar ik moeilijk mee overweg kon. Het gevolg van een authentieke vorm van opgebrand zijn, waarbij ik mijn handen verbrandde door na een barbecue de grillmaster met mijn blote handen te willen verplaatsen. Ik was er domweg niet met mijn hoofd erbij... Hoe heet dat? Weet jij het? Jammer, maar misschien weet jij het... ach zonde. Ik leed aan een tamelijk ernstige vorm van geestleegheid. En een *destijds* mannelijke collega tipte mij op het bestaan van Guru Fred.

Ken je Guru Fred niet? Hij is ook wel bekend van de TV als de Nietsdoener uit Anjum in het programma 'Man bijt hond'.

Guru Fred is een sympathieke man, niet voor zijn vrouw en acht kinderen, maar een heuse wereldverbeteraar in het Niets. De grote Leegte vult zijn bestaan, nadat zijn vrouw er met de kinderen vandoor is gegaan. Hoe het ook zij... per slot van rekening heeft iedere appel wel een butts... introduceerde Guru Fred het begrip: Yugen. Laat ik maar meteen vertellen wat het betekent: *het gewaarworden van het universum waardoor er diepere en mysterieuze gevoelens worden opgeroepen, die een persoon niet kan benoemen*. Yugen. Is dat niet bijzonder? Jawehten toch!

(hij wijst naar het beamerscherf) Tijd om je Microsoft lens app weer te gebruiken.

Ik dacht meteen aan de diverse universums die er bestaan, zoals de microkosmos of het innerlijke heelal, maar Guru Fred corrigeerde mij onverbiddelijk door met een NEZ-stok op mijn handen te slaan, waardoor de korstjes te vroeg losschoten en het weer begon te bloeden. Een NEZ-stok lijkt veel op een ZEN-stok, maar Guru Fred zegt dat Wilgenhout beter zwiept. Bij Yugen kijk je naar het hemelgewelf door op de rug in een weiland, ergens ver van een stad, omhoog te kijken... vandaar ook zijn bijnaam: Nietsdoener.

Pas jaren later ontdekte Guru Fred dat er meer geld was te verdienen met video en sinds die tijd is het ook toegestaan om naar video-opnames van de kosmos te kijken en verwonderd te raken in een zodanige mate dat je er stil van wordt en het gevoel zonder woorden spreekt... wat overblijft is de pure ervaring van het Zijn. Yugen.

Geen angsten meer, geen boosheid, geen jaloezie, geen dierlijke lust, geen stress... maar de wonderbaarlijke beleving van de volheid van het Niets. De diepere en mysterieuze gevoelens nemen het over, waardoor het denken stopt en het hoofd als het ware leeg wordt gemaakt van loze gedachten. In plaats daarvan wordt het hoofd gevuld met een diepere mystiek die haar oorsprong in het universum vindt. Hoe bijzonder is dat! Jawehten toch!

En Guru Fred was de eerste Europeaan die in Japan zijn Yugen diploma behaalde door de bijbehorende licentie te kopen. Ik grapte wel eens tegen hem dat hij de enige gelicenseerde Nietsdoener van Friesland was en Guru Fred corrigeerde mij dan door te zeggen: van Europa. Bijzonder niet waar? En Guru Fred is zo een goede oude ziel, die gemakkelijk te benaderen is. Hij heeft het Yugen geleerd van een ex-Zen monnik, Yosimato-san... de toevoeging san is om de mate van respect aan te geven voor de persoon Yosimato en KORO: weer iets geleerd!

Yosimato-san was een heuse rebel die er helemaal niet voor voelde om hard en vooral ook veel te moeten werken in een Zen klooster. Hij wilde zoekende Amerikaanse, Australische, Canadese en Europese verloren zielen van de tijd handvatten geven om zin aan hun leven te geven, door duidelijk te maken dat geld niet gelukkig maakt, maar hem wel van alle gemakken voorzag EN dat Niets-

doen het Geheim van het universum openbaarde. Kun je je dat nog herinneren: de hype met *The Secret* uit de jaren negentig? Ja, dan ben je zeker vijfenveertig jaar oud... mooie leeftijd, het nieuwe vijftwintig.

Guru Fred mocht het Geheim van het kosmische Nietsdoen overbrengen op Nederlandse zinloze personen, die vastliepen in de hectiek van het moderne leven... dit was nog in het pre-Instagram tijdperk. Vanavond mag ik jullie kennis laten maken met Yugen, de tweede voorwaarde om de GeestVOLheid ten volle te kunnen ervaren en in te zetten in het dagelijks leven én in je werk. (een slokje drinken)

Yugen is een meditatie met open ogen, zodat je kunt zien waar je intrapt. Hoe fijn is dat! Bijzonder hoor. Zo dadelijk verschijnt er hier op het scherm een officiële Yugen video... echt wel, geen kosten of moeite gespaard voor jullie.

Het is belangrijk dat je een actieve zithouding aanneemt, daarvoor ga je met het stuitbeentje voor op de rand van de stoel zitten. Het moet een beetje ongemakkelijk en zelfs een tikje pijnlijk zijn, zodat je alert blijft tijdens de open meditatie. Probeer het maar eens.... heel goed.

Ik zie dat het pijn doet, mooi zo. Zorg dat je schouders recht boven het heupgewricht staan, maar met een natuurlijke S in de ruggengraat, zodat je buik iets naar voren steekt. Als het goed is staan je voeten nu recht onder je knieën op de grond... Ja, goed zo. Beweeg het hoofd naar links, maar hou je rug recht. Beweeg het hoofd naar rechts en hou je rug nog steeds recht. Herhaal en laat het hoofd in het midden tot stilstand komen. Druk met je rechterwijsvinger op je kin, zodat je kin naar achteren gaat. Merk je dat je hoofd vanzelf een beetje naar voren gaat hellen, niet te veel omdat je anders niet naar scherm kunt kijken. Heel mooi, goed zo... schaam je niet voor een dubbele of zelfs een driedubbele onderkin. Het is niet charmant, maar soms moet je offers brengen om te leren. Ja, goed zo... heel bijzonder om te zien.

Ontspan je schouders en laat je handen op je bovenbenen rusten. Dit is de Yugen-houding. Zie je dat je wel iets kunt? Heb vertrouwen in jezelf, want jij bent goed zoals je bent. Zo dan ga ik nu de video aanzetten...

(Op beeld is een sterrenhemel te zien met de tekst: *A long time ago in a galaxy far, far away...*, gevolgd door de woorden: GURU HENK, in het Star Wars font (incl. muziek +

Star Wars opener. De tekst is:

Het universum, de laatste grens

Dit is de Yugen mindreis van jou

Het is een missie vol verwondering

Het ontdekken van nieuwe gevoelswerelden

Diep in jezelf verstoep

En het ontdekken van nieuwe mogelijkheden

Om nieuwe wegen te bewandelen, waar geen mens je voor is gegaan

Henk praat verder: Probeer niet te herkennen wat je ziet, probeer niet te begrijpen wat je denkt, maar probeer je open te stellen voor alles wat je voelt. Verzet je niet tegen je gevoelens, maar dat bewijst dat je aan het denken bent. Stop met het praten tegen jezelf, daar helemaal achter in je hoofd. Laat je niet afleiden door mijn stem, het geluid van de planeten en de sterren, wees achtzaam... registreer alleen en probeer er geen etiket op te plakken. Alles mag zijn, niets hoeft herkend en benoemd te worden. Geef je diepere en mysterieuze gevoelens de kans om zich te manifesteren... (pauze)... Alleen registreren en er verder niets mee doen. Niet over nadenken, niet praten in jezelf... voel hoe bijzonder je bent. (pauze) Adem in door de neus... hou de adem kort vast en adem uit door de mond. Herhaal dit diverse keren. (pauze) Laat het universum zijn werk doen... ervaar Yugen! (pauze)

Zo, dit was het voor nu. Normaliter duurt een Yugen sessie drie tot vier uur in de openlucht onder de sterrenhemel en duurt een videosessie anderhalf tot twee uur. Het verschil in tijd zit in de geconcentreerde dosering van de complexere beelden van de sterrenstelsels en de planeten. De impact daarvan is vele malen groter, maar daarentegen verbindt het samen liggen in een weiland tijdens een zwoele zomernacht op een cellulair niveau, waarbij de aarde je voedt. Hoe bijzonder was deze oefening voor jou? En wat heb jij ervaren? Zeker een eerste keer, een Yugen-maagd! Ik wil jou ook iets vragen, maar volgens mij heeft het innerlijke mysterieuze gevoel je nog in haar greep, kun je het ervaren? Hoe mooi is dat! Namasté lieve mensen, ik buig voor jullie. Jawehten toch! (slok water drinken)

Even samengevat: de eerste voorwaarde voor GeestVOLheid is de kunst van creëren van een IETS -een woord, een gebaar, een handeling, een lied enzovoorts-, van iets waardoor een andere persoon spiritueel of fysiek in beweging komt en hierdoor weer anderen inspireert om te gaan handelen. Anders gezegd: voorwaarde één is de kunst van het scheppen.

De tweede voorwaarde heeft te maken met het openstellen voor diepere gevoelens die naar het bewustzijnsoppervlak borrelen en openspatten als kleine zeepbelletjes vol met creativiteit en verbeeldingskracht. Zeg maar: *thinking outside the box within yourself*. Vrij vertaald als: open je doos en duik erin!

De derde en laatste voorwaarde om de GeestVOLheid in jezelf vrij te maken, is door *Won* te overwinnen. Hoewel je dat wellicht denkt, is *Won* niet de verleden tijd van ik win. Het is een Koreaans woord... KORO, weer iets geleerd! Het staat voor de onwil, de koppigheid of eigenzinnigheid... ja, zoals bij jou net tijdens de Yugen oefening... om de illusie van de werkelijkheid en de waarheid los te laten. Gewoon laten gaan... als waterdruppels op de veren van een eend. Weg ermee. Niet opzuigen, niet over nadenken, geen oplossingen voor bedenken. WOESJ, weg ermee! Pas als je begrijpt dat het enige wat bestaat het moment in het hier-en-nu is, pas dan kun je *Won* overwinnen.

Lastig, deze laatste voorwaarde, nietwaar? Ik zie het aan je. Klamp je goed vast aan de laatste rietstengels, want de beloning voor het begrijpen is een ongekende *Blissfulness* en een leven zonder stress. Het hier-en-nu heeft betrekking op dit moment (Henk knipt met zijn vingers). Iedere keer als ik met mijn vingers knip, was dat een moment. Nu kan ik niet sneller met mijn vingers knippen door de ouderdoms-artrose, maar stel dat ik zo snel kon knippen dat er geen tijd tussen zit... Het is moeilijk als je beschikt over een beperkte verbeeldingskracht, maar doe toch gewoon mee. Probeer het en misschien duurt het even voordat je het begrijpt. Heb begrip voor jezelf... ja, jij ook. Je bent veel te streng voor jezelf. Het is zo zichtbaar. Dus... het enige wat bestaat ben jij in het moment... Hoe bijzonder is dat? En jij kunt maar op één plaats tegelijkertijd zijn. Waar jij bent, is *het hier*. Met andere woorden: het hier-en-nu.

Jij begrijpt het, mooi zo! Toch net iets slimmer dan ik dacht. Maar... ja, er is een *maar*. In het hier-en-nu weet jij

niet waar je bent en wat het moment is. Hoe komt dat? Heel eenvoudig, dat moet jij ook gemakkelijk kunnen begrijpen: het kost tijd om je te bedenken waar je bent en wat het moment is. Anders gezegd: pas momenten later weet je dat je nu hier bent. Wat? Ik heb het niet goed verstaan, maar volgens mij zei je iets in de trant van: *ik leef dus nooit in het moment*. Bijna goed, maar het moet zijn: *ik realiseer mij niet dat ik leef in het moment!*

Ik zie je lachen, dat was precies wat je ook dacht, hoe bijzonder is dat! Jawehten toch! En het wordt nog gekker, want jij handelt in het moment zonder dat je in het moment creëert. Het gaat vanzelf. Ja, precies... je doet altijd wat, 24 uur per dag, dag in en dag uit, zolang je leeft. En de illusie waarin wij zijn opgevoed door strikte opvoeders, iedereen boven de vijftig. Of zijn vorm gegeven door games en sociale media, voor iedereen jonger dan 20 jaar. Dit is de Won die je moet overwinnen om open te staan voor de GeestVolheid. (Henk drinkt een slokje water)

Hoe kun je Won overwinnen? Door vrij te bewegen, dus niet een vastgelegde dans, maar jezelf verliezen in de bewegingen die het lichaam wil maken. Niet sturen, niet bedenken, niet streven naar kwaliteit. Nou, dat moet toch niet zo heel moeilijk zijn. Zullen we het eens uitproberen? Je mag ergens gaan staan... ik zie je moeilijk kijken, maar je kunt het zelfs ook zittend uitproberen, is dat niet bijzonder? Omdat het de eerste keer is dat we dit doen, heb ik speciale Won-muziek... even zoeken op Spotify, moment... Voordat ik de muziek aanzet, wil ik nog wel vertellen dat gevorderden het zonder muziek doen. Goed, zo dadelijk hoor je de muziek. Breng je aandacht naar de muziek. Je hoeft er niets van te vinden, denk hierbij aan de Yugen. Niet over nadenken, niet proberen te herkennen, niet jezelf afleiden... richt je aandacht op de muziek en laat je lichaam er bewegingen bij maken. Wederom hoef je niets te verzinnen. Iedere beweging hoe klein dan ook, is een beweging die je groter kunt maken. Door toe te geven aan de beweging overwin je de illusie. Er is geen oordeel in het hier-en-nu. Geen goed of fout, alleen maar zijn. Zijn jullie er klaar voor? (de muziek gaat aan. Het zijn klanken en geluiden, ook irritante geluiden als een vinger over een schoolbord etc.)

Zo lieve mensen, dank jullie wel voor de inzet. Wat een zootje ongeregeld bij elkaar, lief bedoeld hoor! Nou, nou, hoe bijzonder was dat! Jullie mogen weer gaan zitten. Hoe

heb jij het ervaren? Graag kort houden. Ik zie dat jij er nog wat aan toe wilt voegen... mooi, mooi, heel bijzonder allemaal.

Tot slot van dit life-event, wil ik een hart onder de riem steken dat het leven met GeestVolheid ook haalbaar is voor eenieder van jullie. Het enige waaraan je hoeft te voldoen zijn de drie voorwaarden: KYW. Een handig ezelsbruggetje voor Koro, de eerste voorwaarde, Yugen, de tweede voorwaarde en tot slot Won, de derde voorwaarde. Met andere woorden: de letter K, voor de Kunst van het creëren, de letter Y, voor de Yell van de diepste gevoelens die zich openbaren en de letter W, voor de Waan die moet worden overwonnen. KYW!

Vergeet niet om in te schrijven voor het volgende life-event over de kunst van het NEE-zeggen, terwijl je JA bedoelt. Op mijn website, guruhenk.nl, staat een inschrijfformulier. Jullie waren bijzonder en het was mij een eer om jullie iets over de GeestVolheid te mogen leren. Ik ben tevreden met mijzelf. Na een korte pauze, zal ik nog een signersessie verzorgen. Dank jullie wel!

Gert van Veen

5-12-2019

SMAK!

Vier scènes

Soms loop ik langs een flat en raak verwonderd over al die verschillende levens op één plek in de stad. In het ene appartement wordt de liefde bedreven, terwijl in het andere appartement een man alleen dood ligt te gaan. In het volgende appartement krijgt de puberzoon ruzie met zijn vader over het vele gamen en bij de burens is het stil omdat de buurvrouw naar het werk is om een nachtdienst te draaien.

Honderdtweeëndertig appartementen met meer dan 500 uiteenlopende levens, die synchroon plaatsvinden. Te veel om te kunnen begrijpen, te weinig om wereldschokkend te zijn. Miniaturen van het grotere geheel. Het doet er niets toe en voor de betrokkenen is het alles. Ik noem dat
SMAK!

Een smakkerd op je lippen of een smak tegen je wang aan. Voelen dat je leeft dankzij de beperkingen van het leven in de stad.

Dames en heren....**SMAK!**

Scène 1: Bertha & Hertha

Huiskamer. Bert en Hertha lezen ieder een deel van de zaterdagkrant. Kopje koffie erbij en een stuk peperkoek met boter erop.

Bert: (verveeld) “Dat weet de jeugd niet meer welk verkeersbord ook wel...”

Hertha: (verveeld) “Dikke Bertha wordt genoemd.”

Bert: (verveeld) “Hoe zit het verkeersbord eruit? Vraag dan...”

Hertha: (verveeld) “Hoe ziet het bord er uit Bert?”

Bert: (verveeld) “Een omgekeerde haaiantand met een rode rand en een witte vulling en...”

Hertha: (verveeld) “Het is te vroeg om over seks te praten.”

Bert: “Nee, het verkeersbord is een omgekeerde haaiantand met een rode rand en een witte vulling, waarop een dikke zwarte pijl staat afgebeeld met aan twee kanten kleine zwarte vleugels.”

Hertha: (verveeld) “O, het verkeersbord...leuk.”

(Stilte)

Hertha: (verveeld) “Moet je nu niet gaan vertellen over dikke Bertha?”

Bert: (verveeld) “Ach nee, je weet hoe het verhaal gaat.”

Hertha: (verveeld) “Ja klopt. Niet dat je er rekening mee houdt, dus waarom vanochtend wel?”

(stilte)

Hertha: (verveeld) “Vertel nu maar, anders wordt het weer een dingetje en ben je de rest van de dag niet te genieten.”

Bert: “Vroeger had ik een dikke Bertha en nu ben ik een dikke Bertha!”

Hertha: (verveeld) “Ja leuk... Hoewel het eigenlijk niet leuk is natuurlijk.”

Bert: (verveeld) “Nee het is niet leuk. Ik mis mijn dikke Bertha.”

Hertha: (verveeld) “Tsja, hoe dikker je wordt, hoe meer je dikke Bertha in de onderste buikkwab verdwijnt...”

Bert: (verveeld) “Het ouder worden, helpt ook niet om mijn dikke Bertha voorrang te geven in de bloeds circulatie.”

Hertha: (verveeld) “Maar daar heb je toch van die tabletjes voor? In het medicijnenkastje op de badkamer, achter...Ik ben het kwijt. Onderin in ieder geval.”

(Stilte)

Hertha: (verveeld) “Bertha is geen artiestennaam. Ik begrijp niet waarom je toen niet voor een andere naam had gekozen... Zeker nu iedereen je Dikke Bertha noemt.”

Bert: “Het is een geuzennaam, zo simpel als wat.”

(stilte)

Hertha: (verveeld) “Ik heb dat nooit goed begrepen wat nu een geuzennaam is... Is het een compliment of een belediging?”

Bert: “Het is een getransformeerde belediging... Wacht even met reageren, ik leg het uit... Het was akelig toen ik de eerste keer hoorde hoe iemand uit het publiek riep: *Dikke Bertha!* Het bleef plakken, weet je. Op één of andere manier paste het als tweedehands rode pumps op Waterlooplein. In een mum van tijd...”

Hertha: “Ga niet huilen. Ik trek het vandaag niet als jij een beetje dramatisch gaat doen.”

Bert: “Het deed zeer en ik voelde mij zo verdomd alleen...”

Hertha: “Geen Ciske de Rat! Hoe vaak heb ik het je al gezegd: geen Ciske de Rat, hier in huis!”

Bert: “En toen kon ik het accepteren...” (hij maakt een handbeweging om Hertha aan te moedigen)

Hertha: “...vooruit dan: wat kon je accepteren?”

Bert: “Dat ik dik ben.”

Hertha: “Pas je niet in de passpiegel op de badkamer?”

Bert: “Wat bedoel je?”

Hertha: “Mijn moeder zei altijd: je bent pas dik, kind, als je niet meer past in een passpiegel.”

Bert: “En toen ik het kon accepteren, ben ik mijzelf Dikke Bertha gaan noemen, maar nu met trots! Zo werd een scheldnaam een geuzennaam.”

Hertha: “Dus je beledigt nu jezelf? Een hele vooruitgang, Bert. Nu heb je niemand meer nodig om je ellendig te voelen. Alles in eigen hand. Je vader zou trots op je zijn geweest...”

(Bert is beledigd en gaat verder met de krant lezen, net als Hertha)

(stilte)

Hertha: (verveeld) “Geen prijs met de Giroloterij. Ik doe al mee sinds ‘96 of zo en denk je dat ik ooit een prijs heb gewonnen?”

Bert: “Behalve die ene keer toen er geen geld op je rekening stond...”

Hertha: “Wrijf het er maar in dikke Bertha, maar het blijft zuur.”

Bert: “Er staat vaker geen geld op je rekening dan wel. Het mag een wonder heten dat de giroloterij je nog laat meedoen.”

Hertha: “€ 5000,00 aan mijn neus voorbijgegaan.”

Bert: “Ach, daar moet nog een kwart af aan belastingen en de rest was opgegaan aan het afbetalen van schulden... € 5000,00 is te weinig. Het lijkt veel en dan hou je daar uiteindelijk misschien een tientje aan over.”

(stilte, Bert pakt een staatslot op van tafel en controleert de nummers)

Bert: “Och wat jammer! De laatste drie cijfers van het staatslot zijn verkeerd.”

Hertha: “Maar dan is alles toch verkeerd? Of zie ik dat verkeerd? Voor € 25,00 of € 50,00 moet je tenminste twee cijfers goed hebben. Jij hebt niets goed.”

Bert: “De eerste twee cijfers heb ik goed.”

Hertha: “De eerste twee zijn toch letters en geen cijfers?”

Bert: “Die had ik niet goed.”

Hertha: “Het lotnummer bestaat toch uit twee letters en vijf cijfers? En de laatste drie cijfers waren niet goed? Dus eigenlijk had je maar twee cijfers van het lotnummer goed?”

Bert: “Ja, maar die stonden verkeerd om.”

(stilte)

Hertha: “Ook geen prijs bij de Vriendenloterij, wel een kunstboek met € 17,95 bijbetaling, exclusief verzendkosten.”

Bert: (verveeld) “Is niet duur.”

(stilte)

Bert: “Och, wat jammer...We hadden bijna de hoofdprijs in de Postcoloterij: 1504 BB.”

Hertha: “Onze postcode is toch 1104 CA.”

Bert: “Ja, ik weet het. Het scheelt maar 400 huizen.”

Hertha: “Volgens mij zit dat anders in elkaar. Is 1500 niet een andere stad?”

Bert: “Zal ik even de koffie halen?”

(Bert gaat staan en pas nu wordt het zichtbaar dat hij een rok draagt.)

Hertha: “Je moet je benen scheren.”

Bert: “Ik heb daar geen zin in. Misschien als ik de dikkere panty's aan doe, dat het niet zo opvalt.”

(Bert gaat af en Hertha pakt een lotto-lot op van tafel en kijkt in de krant)

Hertha: "Ook niets gewonnen met de Lotto!"

(Wat gemopper vanachter)

Hertha: "Zal ik ook maar meteen even de Vriendenloterij controleren?"

(Nog meer gemopper van achteren)

Hertha: (in zichzelf) "En het Miljoenenspel en de Eurojackpot en Lucky Day... Hoeveel geluk kun je kopen?"

(Zoeken in krant)

Hertha: "Helaas! Niets in de Vriendenloterij!"

(Gemopper van achteren)

(De karaoke gaat beginnen met een lied van Karin Bloemen, getiteld: 'Lef'. Hertha begint te zingen en op achtergrond verschijnt de tekst voor het publiek om mee te zingen. Hierna komt Bert op met de pot koffie, een weelderige rok, frisse blouse met daaronder een BH, een pruik op en sexy schoenen aan. Tegelijkertijd gaat Hertha weer zitten om verder in de krant te kijken)

Bert: "Wat was dat voor een kabaal? Je weet dat ik het niet fijn vind als je met de radio meezingt. Een chirurg opereert, een piloot vliegt, een docent geeft les, een toiletjuffrouw maakt de potten schoon en zingen..."

Hertha: "...Overlaten aan een zangeres zoals jij."

Bert: "Precies, want op het kerkhof..."

Hertha: "...Zoeken ze nog schorre kraaien..."

Bert: "Heel goed. Het is belangrijk om te weten wat je talenten zijn."

(Bert pakt een spiegel en een make up koffertje en zet die op tafel neer. Hij gaat wachten. Hertha kijkt weer in de krant.)

Hertha: "Ook geen miljoen gewonnen in de Eurojackpot. Welke ben ik vergeten? Help eens even."

Bert: "Lucky Day."

Hertha: "Oja, het Miljoenenspel!"

Bert: "Lucky Day...Heb je Lucky Day al gecontroleerd?"

Hertha: "Ik ben nu bezig met het Miljoenenspel."

Bert: "Daar winnen we toch niets mee."

Hertha: "Waarom zijn wij er dan lid van?"

Bert: "Lucky Day...ik heb een goed gevoel bij Lucky Day en als we iets winnen, hebben we meteen ook een Lucky Day."

(stilte)

Hertha: "Niets."

Bert: "Ook niet bij Lucky Day? Heb je goed gekeken?"

Hertha: "Ik zeg toch: niets."

Bert: "Waarom doe je toch mee met al die loterijen?"

Hertha: "Omdat...(geërgerd) omdat..."

Bert: "Het kost klauwen met geld. Iedere maand weer. Wat zeg ik: iedere week! Moeten er geen rekeningen meer worden betaald?"

Hertha: "Fraai is dat en dan heb ik het gedaan?"

Bert: "Je kunt het goed maken..."

Hertha: "Ik ga niet met je naar bed."

Bert: "Het mag ook hier op tafel."

Hertha: "Met die rug van jou zeker."

Bert: "Of zal ik jou nemen?"

Hertha: "Zal ik je maar gaan make-uppen? Je pruik zit ook weer raar."

(Hertha gaat staan en loopt naar Bert. Hertha haalt de pruik van het hoofd en begint hem in model te brengen >>> bevriest, terwijl Bert gaat staan en naar het publiek loopt om te gaan zingen. Het karaokelied van Andre Hazes, 'Zij gelooft in mij'. Op het einde gaat hij weer zitten. De bevroering van Hertha stopt en zij plaatst de pruik op het hoofd van Bert.)

Hertha: (laatste details goed doen met pruik en dan beginnen met de dragqueen make up) "Zo, dat haalt de hele boel al flink op. Ik las trouwens iets op Facebook over een nieuwe crème om wallen binnen vijf minuten te verminderen, volgens mij wel met 70%. Als dat geen verbetering is. Echt iets voor jou."

Bert: "Het is een teken dat ik heb geleefd."

Hertha: "Misschien is het een teken dat je geen jonge god meer bent. Vier avonden per week optreden is te veel."

Bert: "Doe niet zo gek. Ik ga dood als ik niet meer optreed. Het publiek rekt op mij."

Hertha: "Over wie heb je het?"

Bert: "Er mag wel wat meer foundation op en vergeet niet om de kaaklijn te accentueren."

Hertha: "Komt die jongen nog steeds kijken?"

(Akelige stilte. Bert probeert de opmerkingen te negeren)

Hertha: "Hoe haal je het in je hoofd! Hoeveel heb je hem gegeven?"

Bert: “Niets. Bijna niets, maar hij heeft geen familie meer.”

Hertha: “Jou kunnen ze van alles wijsmaken! Natuurlijk heeft hij een familie. Zelfs een vrouw met kind. Ze staan op Facebook.”

Bert: “Je begrijpt het toch niet. Waarom ben je jaloers? Ik kom toch iedere avond thuis.”

Hertha: “Moet ik daar blij mee zijn?”

(Bert bevriest en Hertha stapt naar voren en begint te zingen. Het karaokelied: Jij wil vrij zijn van Stef Ekkel. Op het einde ontdooit Bert en begint meteen met dialoog, terwijl Hertha terug naar de tafel loopt om verder te gaan make-uppen.)

Bert: “Waarom ga je niet met mij mee als je mij toch niet vertrouwd? Net zoals vroeger als ‘Bertha en Hertha, het zingende duo’.”

Hertha: “Ik vertrouw je wel, dat is het niet. Zonder een blauw pilletje gebeurt er toch niets...maar dat is het niet.”

Bert: “Wat is het dan wel? Wat doe ik verkeerd!”

Hertha: “Niets mijn lief... Zo nog wat lipgloss.”

(In stilte maakt Hertha de make up af)

Hertha: “Waarom heb je niet genoeg aan mij?”

Bert: “Waarom heb ik niet genoeg aan jou? Serieus? Wij zijn al 22 jaar bij elkaar. Ik ken iedere millimeter van je lichaam, ieder verhaal, iedere mop, iedere gedachtenkronkel...”

Hertha: “Waarom zijn wij dan nog bij elkaar?”

Bert: “Omdat ik van je hou... maar niet 24 uur per dag.”

(Hertha bevriest en Bert praat door)

Bert: “24 uur is domweg te lang. Ik ben niet uit hetzelfde eikenhout gesneden als Hertha. Stoïcijns, celibatair en trouw tot in de eeuwigheid. Hij begrijpt niet dat ik een Bourgondiër ben...”

(Bert begint te zingen het karaokelied: liever te dik in de kist, van Stef Ekkel.)

(Op het einde van het lied ontdooit Hertha en loopt naar Bert toe)

Hertha: “Wat verdomd onaardig om dat te zeggen! Waarom zeg je niet dat je mij beu bent...”

Bert: “Omdat ik van je hou!”

(Stilte)

Hertha: “Wat moet je dan met die jongen? De jongen die je geld geeft.”

Bert: “Die zonder familie bedoel je?”

Hertha: “Zijn er meer jongens! Ik wist het, jij... ouwe viezerik met je dikke Bertha!”

Bert: “Ik ben van hem gaan houden.”

(Stilte)

(Hertha loopt weg van Bert. Net voordat hij de kamer uit gaat, begint Bert te praten)

Bert: “Ik ben zijn familie.”

Hertha: “De Regenboogfamilie zeker!”

Bert: “Ik ben zijn vader.”

Hertha: “Sugar daddy, bedoel je.”

Bert: “Ik ben zijn vader.” (als Darth Vader)

Hertha: “Wat is dit voor een onzin? Je viel al flauw toen je mij bloot zag voor de operatie.”

Bert: “Die jongen is mijn zoon. Ik heb er niet om gevraagd, maar zo-
maar gekregen.”

Hertha: “Hoe dan?”

Bert: “Wat bedoel je? Ik heb zijn moeder geneukt, negentien jaar geleden.”

Hertha: “Negentien jaar geleden? Ben je mij ontrouw geweest?”

Bert: “Je weet dat dikke Bertha een eigen wil heeft...”

Hertha: “Maar dit is anders.”

Bert: “Hoe anders?”

Hertha: “Je bent vreemd geweest met een vrouw, toen ik ook nog een vrouw was.”

(Stilte)

Bert: “Je weet hoe ik ben.”

Hertha: “Bent of was?”

(De bel gaat. Bert gaat af. Hertha schenkt nog een kopje koffie voor haarzelf in. Bert komt teruggelopen.)

Bert: “Barbarella is vroeg vandaag.” (Bert gaat zijn tas met kleding en make up verzamelen)

Hertha: “Komt Harrie naar boven om een bakkie te doen?”

Bert: “Nee, ze wil vroeger beginnen vandaag. Jos is jarig en na de voorstelling is er een borreltje.”

Hertha: “Niet te veel alcohol drinken, dat gaat niet met je medicijnen.”

Bert: (hij trekt zijn kort jasje aan en geeft Hertha een kus) “Blijf maar niet op.”

Hertha: “Hoe heet hij?”

Bert: “Barbarella? Dat is Harrie natuurlijk.”

Hertha: “Nee, je zoon.”

(Bert loopt met tas naar de deur)

Bert: “Niet nu Hertha, je ziet dat ik weg moet. We hebben het er morgenvroeg wel over.”

(Bert af. Hertha gaat zitten en kijkt verder in de krant. Ze pakt het staatslot en controleert de nummers)

Hertha: “Die ouwe centendief, toch € 100,00 op het staatslot...”

(Einde scène 1. Karaoke voor het publiek, als overgang naar scène 2)

Scène 2: Henriette

Een vrouw komt de huiskamer binnengelopen met een pakketje wat net is bezorgd. Ze heeft haar mobiele telefoon op facetime staan. Ze neemt alles op voor haar zoon, die overigens zichtbaar is op de telefoon en hoorbaar. Indien technisch mogelijk, het beeld wat de mobiele telefoon opneemt, projecteren op groot scherm.

Henrietta: “Ik loop nu met het pakket de woonkamer binnen...”

Zoon: “Je hoeft niet te zeggen wat je doet. Ik kan dat zien.”

Henriette: “Wat een service, vind je ook niet? Pappa wordt gewoon thuisbezorgd en snel.”

Zoon: “Ons pap was nooit snel.”

Henriette: “Maar nu wel en zonder te mopperen. Ik ga hem nu neerzetten op tafel. Kun je het goed zien?”

(Henriette staat te hannesen met de telefoon en het pakket om het plaatsen goed in beeld te krijgen. Op de telefoon is te zien dat de zoon met iemand anders praat)

Henriette: “Hij staat op tafel. De eerste keer dat hij op het tafelkleed mag staan. Nou spannend.”

Zoon: “Mam, je krijgt de groeten van Els.”

Henriette: “Jammer dat jullie er niet bij kunnen zijn.”

Zoon: “Zo gaat het toch ook goed en Els moet vanmiddag nog werken.”

Henriette: “Zal ik het pakket dan maar open maken?”

Zoon: "Mam! Het is geen Sinterklaas. Het is ons pap."

Henriette: "Het is de eerste keer dat ik dit doe..."

Zoon: "En je eerste man dan. Wat was zijn naam ook alweer?"

Henriette: "Nee gekkie. Het is de eerste keer dat ik vloog."

Zoon: "Je bedoelt vlogt."

Henriette: "Weet je dat zeker? Ik zag gisteravond bij Jinek een vlooger."

Zoon: "Je bent niet aan het vloggen, maar aan het facetimen."

Henriette: "O. Zo leer je weer wat."

Zoon: "Mam, kan het wat sneller. Els wil zo nog even de tablet gebruiken."

Henriette: "Ik begrijp die haast niet. Je vader gaat nergens naar toe. Net als ik."

Zoon: "We hebben het hier al over gehad. Els en ik hebben allebei drukke banen. Het is niet eenvoudig om je in te plannen."

(Henriette gaat stuntelen met het openen van het pakket en de telefoon. Halverwege legt ze de telefoon even neer om de urn uit de doos te halen en net daaraan vooraf begint de zoon te spreken)

Zoon: "Mam, rook je weer? Het plafond is geel uitgeslagen. Ik wil zien hoe pap in de doos zit."

Henriette: "O, sorry. (ze pakt de telefoon op en houdt hem ondersteboven boven de doos) Daar is papa. Wil je naar hem toe? (Ze laat de telefoon snel zakken)"

Zoon: "Mam!"

(Henriette stuntelt verder door en haalt de urn uit de doos)

Henriette: "Nou jongen, pappa is weer thuis."

(Henriette zet de doos weg, terwijl de zoon praat)

Zoon: "Is dat de urn die je had uitgezocht? Die dure?"

Henriette: "Ik denk het. Weet het niet zeker meer. Je vader was daags daarvoor overleden en ik moest alles zelf regelen met een man van de Dela..."

Zoon: "Mam, ik heb je dat toen ook al uitgelegd dat ik niet weg kon van mijn werk. Er waren zieken en ik moest een presentatie voorbereiden."

Henriette: "Zal ik de urn even laten zien? 360 graden?"

(Henriette gaat met de telefoon cirkelen rondom de urn)

Zoon: "Mam, stop! Dat is helemaal geen 360 graden view."

Henriette: “Nee dat weet ik. Geintje.”

Zoon: “Je kunt nu geen grapjes gaan maken. Pap staat voor je in een lelijke bloemenvaas met een deksel.”

Henriette: “Het is de afgelopen maanden al zwaar genoeg geweest. Wees blij dat je moeder weer opgelucht adem kan halen.”

Zoon: “Je rookt weer. Hoeveel sigaretten per dag? Je weet dat je niet mag roken!”

Henriette: “Waarom zou ik niet roken? Als ik doodga, dan word ik vast en zeker bij jullie burens bezorgd omdat Els en jij aan het werken zijn.”

(Stilte)

Henriette: “En dan? Mij door het leven geslagen om bij jullie in de berging te staan, want Els vindt het nooit goed dat ik op het dressoir kom te staan.”

Zoon: “Ze vindt het een griezelige gedachte om een dood iemand naast de televisie te hebben staan.”

Henriette: “Wat heeft die arme klootzak allemaal wel niet gedaan om ons een goed leven te geven en dit is het resultaat...” (Henriette opent de deksel van de urn en gaat met de telefoon naar de opening toe)

Zoon: “Mam, mam, het beeld is te donker. Ik zie niets.”

(Henriette plaatst de deksel terug op de urn en gaat zitten)

Zoon: “Gaat het wel mam? Moet ik even naar boven komen?”

(Henriette probeert een glimlach op haar mond te toveren)

Henriette: “Het gaat wel. Ik wil even alleen zijn...” (Henriette verbreekt de verbinding en legt de telefoon neer op tafel)

Henriette: “Wat ga ik met je doen Sjaak? Het is ook wel een griezelig idee om je bij de TV neer te zetten of op de kast.”

(Stilte. Ineens pakt zij de urn en stopt die terug in de doos.)

Henriette: “Ik hoop dat je kunt wennen in de berging.”

(Henriette loopt met de doos in haar handen af)

(Einde scène 2. Karaoke voor het publiek, als overgang naar scène 3)

Scène 3: Henk & Sjaan

Sjaan komt als eerste de huiskamer binnen gelopen, op de voet gevolgd door Henk. Het is hun eerste date nadat zij drie weken online hebben gechat.

Sjaan: “Ach, wat een... aardige huiskamer Jeroen. O, sorry, wat was je naam ook alweer?”

Henk: “Henk. Jeroen is mijn profielnaam.”

Sjaan: “Ach wat schattig die lamp, had mijn moeder ook. (Ze blijft bij de tafel staan) En de profielfoto was ook van Jeroen? Een goede vriend van je?”

Henk: “Neem toch plaats...”

Sjaan: “Ik zou willen, maar op die stoel ligt was. Niet schoon zo te zien en hier staat een bord met etensresten.”

Henk: “Zet maar in de keuken, dan weet je meteen hoe dat die eruitziet. Terug naar het halletje en dan de eerste deur links.”

Sjaan: “Jeroen... euh Henk, bedoel ik. Zo behandel je toch geen dame.” (Sjaan pakt het bord met etensresten op en zet het ergens anders neer)

Henk: “Hoe oud ben je werkelijk Chantal?”

Sjaan: “Hoezo?” (Sjaan gaat zitten)

Henk: “Ik heb mummies in het Allard Pierson Museum gezien die jonger waren.”

Sjaan: “Nou zeg, je mag best wel wat vriendelijker zijn als je straks nog wilt vozen.”

Henk: “Ik ben er nog niet over uit, maar hoe oud ben je?”

Sjaan: “28, zoals ook in mijn profiel staat.”

Henk: “55 plus dus... Dus ook geen Chantal.”

Sjaan: “Net zomin als dat jij een sixpack hebt!”

(Henk wil een opmerking gaan maken, maar Sjaan is hem voor)

Sjaan: “En geen flauwe grapjes over een sixpack die je in de koelkast hebt staan.”

Henk: “Ben je een Klara? Of een Miep?”

Sjaan: “Wat een ordinaire namen. Ik ben Sjaan, aangenaam...”

Henk: “Als je een Sjaan bent, dan ben je zeker 60 plus.”

Sjaan: “Zeer zeker niet, jonge god van 32 jaar.”

Henk: “Weduwe of gescheiden?”

Sjaan: “Wanneer heeft jouw vrouw je verlaten? 1987?”

Henk: “1991, eind augustus ergens. Ze is nu dood, dus geen financiële verplichtingen meer.”

(Henk pakt twee wijnglazen, blaast erin en veegt het schoon met een zakdoek)

Henk: “Heb je zin in een wijntje?” (Henk pakt een fles wijn en draait de schroefdop open)

Sjaan: “Die drink ik thuis ook, van de Lidl toch? Deze week in de aanbieding, een doos met zes flessen voor € 4,95.”

Henk: “Ik ben niet van de wijn, maar anders is de fles jonge klare zo snel leeg.” (Henk schenkt de glazen vol en geeft er eentje aan Sjaan)

Sjaan: “Nou je bent een echte charmeur Henk, daar hou ik van. Proost!”

(Ze laten de glazen klinken en drinken een slok. Sjaan $\frac{3}{4}$ van het glas en Henk een kleine slok)

Sjaan: “Mijn man is in het harnas gestorven, zoals men wel zegt.”

Henk: “Werkte je man in de Efteling? Hoe heet die attractie ook alweer...”

Sjaan: “Ravelijn... maar nee, hij was een hoerenloper.”

Henk: “Is dat voor kinderen?”

Sjaan: “Je zit mij te plagen en wie trapt er weer in... ik!”

Henk: “Dus de seks met jou stelt niet veel voor.”

Sjaan: “Een hartaanval toen hij een Oekraïense wilde verwennen met zijn dertien centimeter. Maar ik kwam daar pas achter toen hij al dood was.”

Henk: “Ik kan het niet meer volgen.” (Hij drinkt het glas wijn in één keer leeg en vult de glazen weer bij)

Sjaan: “Na zijn dood ontdekte ik pas dat hij een graag geziene klant was op de Wallen.”

Henk: (sarcastisch) “Voor een 28 jarige heb je al heel wat meegemaakt Chantal.”

Sjaan: “Waarom is je vrouw bij je weggegaan?”

Henk: “Misschien ben ik wel bij haar weggegaan.”

Sjaan: “Serieus?”

Henk: “Ik had een jaren vijftig-mentaliteit, volgens haar.”

Sjaan: “Een vrouw heeft recht op haar aanrecht, zoiets?”

Henk: "Ja... en na al die jaren sta ik daar nog steeds achter."

Sjaan: "Het is te zien. Geen vrouw meer gevonden die het eens was met je?"

(Henk slaat weer glas wijn achterover. Sjaan volgt meteen zijn voorbeeld)

Sjaan: "Het moet je geluksdag zijn, want ik ben... diep van binnen... heerlijk ouderwets. Ik vind het heerlijk om voor mijn mannetje te zorgen."

Henk: "Het verbaast mij niets."

Sjaan: "Och, wat lief van je."

Henk: "Je bent lelijk, dus moet je wel wat extra's bieden om nog aan de man te komen."

(Sjaan pakt de fles wijn en giet de glazen opnieuw vol. Ze drinkt.)

Henk: "Hoor ik je kunstgebit?"

Sjaan: "De kleefpasta is losgegaan, sorry."

Henk: "Nee, helemaal niet, dat is lekker als je mij zuigt."

Sjaan: "Zo te zien heb jij je eigen tanden nog."

Henk: "De helft, maar ik heb twee plaatjes gekregen."

Sjaan: "Dadelijk maar eerst even je mond spoelen met mondwater. Het ziet er niet appetijtelijk uit om te gaan tongen."

(Stilte)

Henk: "Het is niet wat ik mij ervan had voorgesteld."

Sjaan: "Vertel mij wat."

Henk: "Ok... ik had gehoopt dat Chantal vandaag zou komen, de charmante dame met wie ik de afgelopen drie weken heb gechat... en dan ben jij toch een echte teleurstelling."

Sjaan: "Geloofde je echt dat jij een 28-jarige dame aan de haak kon slaan?"

Henk: "Ja. JA!"

(Sjaan pakt de fles maar die is leeg)

Sjaan: "Nou, pak dan de volgende fles maar."

Henk: "Misschien is het beter dat je gaat."

Sjaan: (verleidelijk) "Weet je wat ik hieronder heb?"

Henk: "Twee hangtieten, waarschijnlijk tot aan je navel."

Sjaan: "Hoe zit het met jouw pielemuis?! Kun je hem nog wel zien zitten?"

(Henk staat op en pakt de tweede fles uit de doos en opent hem.
Schenkt wijn)

Henk: “Proost!” (Ze klinken de glazen en drinken ervan)

Sjaan: “Is je bed schoon?”

Henk: “In de linnenkast op de slaapkamer ligt schoon beddengoed.”

Sjaan: “Vind je het goed als ik het bed opmaak?”

Henk: “Leef je uit!”

(Sjaan staat op en loopt in de richting van het halletje)

Sjaan: “Hier rechts?”

Henk: “Ja, dat is de slaapkamer.” (Sjaan af en Henk drinkt zijn glas leeg en vult het glas weer met wijn)

(Sjaan blijft praten vanuit de slaapkamer. Henk valt langzaam maar zeker in slaap van de wijn)

Sjaan: (op achtergrond) “Nou en toen ben ik naar die Oekraïense dame geweest om te vragen hoe het nu precies was gebeurd en zij vertelde mij dat mijn man een vaste klant was en ja, dat zet je dan aan het denken. Zeker toen de Oekraïense vertelde hoe vaardig hij was met zijn kleine jongen. Hij deed met haar zaken die ik niet hardop durf te zeggen uit angst dat de burens denken dat ik een dame van lichte tot middelzware zeden ben. Wat ik uiteraard niet ben, want ik kom uit Vollenhoven en dat is toch echt een protestants nest, waar iedere vorm van seks in de ban is gedaan. Wat op zichzelf wel weer opmerkelijk is omdat er vele grote gezinnen zijn met meer dan acht kinderen en zonder seks is dat moeilijk. Tenzij de kinderen zijn geadopteerd, maar dat geloof ik niet. Nou en toen zei die Oekraïense dat zij blij was om mij te ontmoeten omdat zij zich er geen voorstelling van kon maken hoe de echtgenote van haar klant eruit zag. Maar het viel volgens mij wel mee, omdat zij een of andere frigide kip had verwacht en niet de spontane vrouw die ik ook ben, zoals je onder tusschen zelf ook wel hebt ontdekt. Maar goed, toen bleek dat mijn echtgenoot meerdere dames op de Wallen blij maakte met zijn bezoeken. Ik vroeg mij af hoe hij dat allemaal kon betalen, maar toen bleek dat hij al meerdere promoties op het werk had gemaakt en mij daar niets van had verteld. Het extra geld wat hij verdiende, spendeerde hij aan die Oostblok meisjes. Nou zeg maar gerust: formidabele vrouwen. Nee, dat zeg ik niet goed. Het is niet formidabel. Ik kan niet op het woord komen, maar ze waren flink uit de kluiten gewassen. De Oekraïense vroeg of ik wilde blijven. Ik dacht natuurlijk voor de gezelligheid, maar zij wilde seksen en nou, daar had ik geen oren naar, omdat mijn echtgenoot net twee dagen dood was, maar dat begrijp je wel, of

niet? Zo, het bed is gemaakt!”

(Sjaan komt op, slechts gekleed in een grote witte Zeeman BH + slip)

Sjaan: “Ik ben er klaar voor!” (Ze loopt naar de tafel)

Sjaan: “Henk... Henk, we kunnen. Henk...”

(Licht uit)

(Einde scène 3. Karaoke voor het publiek, als overgang naar scène 4)

Scène 4: Berend

Berend zit voor een laptop. Hij maakt zich klaar voor de live uitzending op Facebook. Een beetje zenuwachtig controleert hij alles drie keer en drinkt een slokje water, doet zijn haren goed, voert een paar gezichts- en stemoefeningen uit.

Berend: “Lieve filatelistische vrienden en vriendinnen, hier is Berend Boudewijn. Niet de Berend Boudewijn, maar een naamgenoot. Voor mijn jongere vrienden en vriendinnen: vraag maar aan je ouders of, nog beter: je oma, wie Berend Boudewijn was. Misschien leeft hij nog wel, maar dat weet ik niet... Hier is Berend de postzegelman. Alleen heb ik vandaag geen.... (Hij kijkt eens goed naar de laptop) Hij staat niet aan. Ik moet toch... hier (drukt op een knop) ...nee, deze? (Drukt opnieuw op een knop) Ben ik in beeld? Ja, moment nog beste kijkers (drukt op een knop)”

(Berend controleert zijn haren, tanden, snelle stemoefening en gezichts-oefening. Hij drukt op een knop)

Berend: “Lieve filatelistische vrienden en vriendinnen, hier is Berend Boudewijn. Niet de Berend Boudewijn, maar een naamgenoot. Voor mijn jongere vrienden en vriendinnen: vraag maar aan je ouders of, nog beter: je oma, wie Berend Boudewijn was. Hier is Berend de postzegelman, met onwelkom nieuws: ik stop ermee. Voor mij is de lol er van af om nog nieuwe uitgaven van postzegels te verzamelen. Ieder bedrijf heeft zijn eigen zegels en zelfs mijn tante Annie heeft iedere maand een nieuwe postzegel. Het is niet alleen ondoenlijk, maar bovendien zijn de postzegels niet meer de postzegels van vroeger. Bij de oude zegels mocht ik zelf likken en op de briefkaart plakken, maar tegenwoordig is de postzegel er al opgedrukt of is het een sticker die je mag plakken. De charme is weg. De charme van die vieze smaak van de gom aan de achterkant van een zegel. De charme van het uitgemeten plakken van de zegel op exact de juiste

plek op een brief of een briefkaart. De charme van duurdere postzegels kopen, omdat het zo zelden voorkwam.”

(Hij drinkt van emotie een slok water)

Berend: “Lieve filatelistische vrienden en vriendinnen, onze Facebook-groep is in de afgelopen jaren flink leeggelopen van 13 leden naar jullie vijven. En het is niet dat ik er geen plezier meer in heb, maar het is wel een stuk minder geworden. Zeker toen Klaas zijn hele verzameling voor 21 euro aanbood, hier in de groep en niemand het wilde kopen. Vergeet niet, lieve filatelistische vrienden en vriendinnen, dat hij de meest uitgebreide verzameling van ons allemaal had. En dat wil nogal wat zeggen omdat ik al vanaf mijn zesde levensjaar postzegels verzamel en zeventien boeken vol heb. Ik kan ze tevoorschijn halen, mocht daar behoefte aan zijn.”

(Van de emoties drinkt hij nog een slok water)

Berend: “Lieve filatelistische vrienden en vriendinnen, ik besepte mij hoe weinig mijn postzegelverzameling nog waard was. Hooguit een eurootje of acht. Mijn levenswerk. Zeventien boeken met postzegels, eerste uitgaven wel te verstaan, uit maar liefst 83 landen, bij elkaar verzameld in 54 jaar... Het besef was overweldigend. Niet dat ik ooit voor het geld heb verzameld, maar de waarde is wel belangrijk. Ieder levenswerk verdient het om meer waard te zijn dan 8 euro!”

(Opnieuw een slok water)

Berend: “Daarom heb ik besloten lieve filatelistische vrienden en vriend... Zo te zien zijn alleen de vrienden nog online. Daarom Peter en Kees... Daarom, Peter, heb ik besloten om op passende wijze afscheid te nemen van jou en de Facebookgroep op te heffen. Lieverd, kom je erbij?”

(Berend gaat staan en de vrouw van Berend gaat achter haar man staan)

Berend: “Deze is voor jou mijn lieve filatelistische vriend...”

(Berend begint de karaoke zingen: My way, van Frank Sinatra. Zijn vrouw doet het achtergrondkoor.)

Berend (op het einde van het lied): “Dat was het mijn lieve filate... hé, Peter is ook al weg.”

(Licht uit)

Gert van Veen,

23-1-2018

ESCgAyPREROOM

A Darkroom with riddles and mysteries

Situatie: twee mannen worden in een kamer opgesloten en proberen eruit te ontsnappen, maar niets is wat het lijkt.

Decor: een door licht afgebakende ruimte (de kamer), een deur, twee houten krukjes, puzzelmateriaal (nader beschreven in de tekst).

Personages: Thomas (jonger) en Tom (ouder).

Opening: twee mannen komen een kamer ingelopen en de deur wordt van buitenaf gesloten. Thomas kijkt rond, terwijl Tom vrijwel meteen gaat zitten.

Tom: 'Zo geen zin in, om puzzels op te lossen. Na een uur gaat de deur open, een foto maken met een boa en een maf hoedje en weg €95,-'

Thomas: 'Je kunt toch wel faken dat het gezellig is, daar heb je anders ook geen moeite mee.'

Tom: 'Mijn *bottom-experience* is niet fake.'

Thomas: 'En net zo vaak bereden als de Python in de Efteling, ook een sprookje.'

Tom: 'Kan ik er iets aan doen dat ik ouder ben?'

Thomas: 'Nee, klopt, maar wel hoe vaak je een ritje aanbiedt.'

Tom: 'Geen zin in.'

Thomas: 'Ach, hoe verrassend.'

Stem van game-master: 'De opdracht is eenvoudig: open de deur binnen 60 minuten. Daarvoor hebben jullie twee codes nodig. De eerste code bestaat uit vijf cijfers en is voor het bovenste slot op de deur. De tweede code bestaat uit vier cijfers en is nodig om het onderste slot open te maken. Verdien de cijfers door puzzels en raadsels op te lossen. Ook kunnen jullie een aanwijzingskaartje winnen. De tijd start nu!' (Projectie van een klok die 60 minuten aangeeft, begint af te tellen)

Tom: 'We gaan dit toch niet echt doen...'

Thomas: 'Hou op met zeuren. We moeten de eerste opdracht vinden.'

Tom: 'Maakt het iets uit?'

Thomas: 'Tuurlijk, anders raken de cijfers van de codes door elkaar.'

(Thomas begint te zoeken in dozen en Tom voelt onder zijn kruk)

Tom: 'Hoe origineel... er zit iets onder mijn kruk geplakt.'

Thomas: 'Ga je niet kijken?'

Tom: 'Nu meteen? We kunnen toch met een doos van jou beginnen.'

Thomas: 'Ik heb geen doos, maar een domtoren...'

Tom: '...tje, tjee, tstttt, niet verder over praten. Anderhalf CD-doosje groot is zelfs te klein voor een miniatuuruitgave van de domtoren.'

Thomas: 'Wat was ook alweer een CD-doosje? Bewaarde men daar vroeger niet tepelpiercings in?'

(Tom gaat staan en tilt de kruk op, om de enveloppe er onder uit te halen.)

Tom: 'Hier...' (hij reikt de enveloppe naar Thomas toe)

Thomas: 'Wat staat erop?'

Tom: 'Een Romeinse 1.'

Thomas: 'Maak maar open en lees voor.'

(Tom scheurt de enveloppe open en haalt er een briefje uit)

Tom: '*Waarom is samen eten lastig als er maar twee personen in een restaurant aanwezig zijn?*'

Thomas: 'Staat er niet meer?'

Tom: 'Nee, dit is het: *waarom is samen eten lastig als er maar twee personen in een restaurant aanwezig zijn?*'

Thomas: 'Geef maar hier. Misschien is er nog een verborgen aanwijzing.' (Thomas krijgt het briefje en bekijkt het zorgvuldig)

Tom: 'Dit meen je niet. Geloof je echt dat je het papiertje tegen het licht moet houden? Of met water moet besprenkelen? Heb je enig idee hoeveel werk dat is? En dan moeten ze dat voor ieder spel opnieuw maken? Echt niet!'

Thomas: 'Misschien moet je erover heen pissen, nu je toch al aan het zeiken bent.'

Tom: 'En zo volwassen.'

Thomas: 'Waarom is het lastig om samen te eten...(denkt)...Omdat de twee mannen elkaar niet kennen.'

Tom: 'Wie zegt dat het mannen zijn? Dat staat er niet.'

Thomas: 'Waarom niet? Voor mij zijn het twee mannen die elkaar niet kennen.'

Tom: 'Maar waarom is het dan lastig om samen te eten?'

Thomas: 'Omdat... omdat hun profielfoto's op GayCruise fake zijn! Daarom herkennen ze elkaar niet in het restaurant, waar ze hebben afgesproken om samen te gaan eten.'

Tom: 'Ik vind het vreselijk als jij eten van mijn bord wegpikt met een vork en helemaal als je met je vingers patatjes gaat graaien.'

Thomas: 'Wat heeft dat met de vraag te maken?'

Tom: 'De personen kunnen samen aan een tafel zitten en eten, maar dat wil niet zeggen dat zij samen eten.'

Thomas: 'Wanneer is het de laatste keer geweest dat ik ook maar een erwt van je bord heb gejat?'

Tom: 'Daar gaat het niet om. Je weet hoe afschuwelijk ik het vind als iemand van mijn bord eet en als dat twee keer is gebeurd, dan eet ik niet meer ontspannen.'

Thomas: 'Meen je dit?'

Tom: 'Waarom zou ik liegen?'

Thomas: 'Omdat je hebt gelogen over een account op GayCruise.'

Tom: 'Ik heb geen account op GayCruise.'

(Thomas haalt mobiele telefoon tevoorschijn, opent een app en laat een foto zien)

Thomas: 'Die kerstboom met lelijke ballen herken ik uit duizenden... letterlijk. Wil jij zeggen dat jij dit niet bent?'

Tom: 'Heb jij een account op GayCruise?'

Thomas: 'Ja, logisch, omdat ik anders je *profielfoto* niet kan bekijken.'

Tom: 'En dan beschuldig je mij ervan dat ik op GayCruise zit.'

Thomas: 'Maar ik ben niet op zoek naar een goedkoop contact.'

Tom: 'Nee, als ik het goed begrijp ben je mij aan het stalken.'

Thomas: 'Als je het zo zegt, klinkt het erger dan het is. Ik wil gewoon weten wat mijn vriend uitspookt en daar is niets mis mee.'

Tom: 'Ik weet heus wel dat je in mijn telefoon kijkt en de geschiedenis van Chrome naloopt.'

Thomas: 'Misschien heb ik dat een keertje gedaan. Je doet nu alsof ik iedere avond de boel ga controleren.'

Tom: 'Het is moeilijk om je te vertrouwen, als je zo wantrouwend bent.'

Thomas: 'Met een reden.'

Tom: 'We zijn niet exclusief.'

Thomas: 'Jij niet.'

Tom: 'Hou dat briefje eens omhoog. Tegen het licht. Wat staat er?'

Thomas: 'Een 3.'

(Tom pakt pen en papier en schrijft het getal 3 op)

Tom: 'Het eerste cijfer. Waar is opdracht 2?'

(Tom gaat staan en zoeken)

Tom: 'Zoek mee, hoe eerder wij hieruit zijn.'

(Thomas voelt onder zijn kruk)

Tom: 'Zit er iets onder je kruk?'

Thomas: 'Een snotje of twee.'

Tom: 'Wat zit er in die doos... daar in de hoek.'

(Thomas gaat naar de doos en haalt er een kistje uit)

Tom: 'Kun je het open maken?'

(Thomas probeert wat uit en Tom komt erbij staan)

Thomas: 'Heb jij een idee?'

(Tom pakt Thomas vast en begint te kussen. Thomas duwt hem weg, maar Tom blijft hem vasthouden.)

Thomas: 'Niet nu.'

Tom: 'Waarom niet? We hebben nog zeker vijftig minuten en die deur gaat vanzelf open.'

Thomas: 'Ik wil het spel spelen.' (Thomas geeft Tom snel een kus en maakt zich los uit de omarming. Hij gaat verder met het openen van het kistje)

Tom: 'Waar is *Powertool* als je hem nodig hebt?'

Thomas: 'Je GayCruise grapjes zijn niet leuk. (het kistje gaat open) Kijk eens aan.'

(Thomas opent het kistje en haalt er een cijfer 7 uit, samen met een briefje)

Tom: 'Een 7, goed zo, dan kunnen we door.' (Tom schrijft een 7 op)

Thomas: 'Wacht even...' (Thomas opent het briefje en leest. Hij zucht en vouwt het briefje op. Thomas legt het briefje terug in de kist en sluit de deksel)

Tom: 'Ga je nu niet vertellen wat er stond geschreven?'

Thomas: 'Jij wilde het toch niet weten.'

Tom: 'Dat was voordat jij het briefje had gelezen.'

Thomas: 'Er stond een vraag.'

(Thomas gaat op zoek naar opdracht drie)

Tom: 'Wat voor een vraag?'

Thomas: (hij houdt een doosje omhoog) 'Opdracht 5. Ik zal hem hier op de kruk leggen.'

Tom: 'Doe niet zo flauw, wat was de vraag?'

Thomas: 'Ik weet niet meer hoe het er precies stond. Het was iets over hoeveel liefdespartners heb je gehad?'

Tom: 'Ah, okee.'

(Tom gaat zoeken)

Thomas: 'Hoeveel langere relaties heb jij gehad? Drieëntwintig toch.'

Tom: 'En ik ben jouw eerste en ware.'

Thomas: 'Waarom moet je dat op die manier zeggen. Begrijp je niet hoe lullig dat klinkt.'

(Tom haalt een grote enveloppe uit een doos met III er op geschreven)

Tom: 'Het is toch schattig en ook wel komisch dat uitgerekend ik jouw ware ben. Opdracht 3.' (Hij scheurt de enveloppe open en haalt twee papiertjes tevoorschijn)

Thomas: 'Tom *the butch man* spreekt, halleluja.'

Tom: (leest de opdracht) 'Op het eerste briefje staat een 1 met daaronder geschreven: cadeautje. En op het tweede staat een raadsel.' (Hij schrijft de 1 op)

Thomas: 'Ja, het is een raadsel waarom jij je niet kunt binden.'

Tom: 'Leuk gevonden, maar ik ben tenminste niet een zielige stalker. Het raadsel luidt: *Je kunt het aantal niet gelijkelijk delen en toch is het dubbel zoveel plezier. Hoeveel personen doen eraan mee?*

Thomas: 'Ménage à trois. Drie. Het antwoord is drie.'

(Tom schrijft het getal op)

Tom: 'Ik begrijp nog steeds niet waarom je begon te huilen.'

Thomas: 'Laat het met rust.'

Tom: 'Jens was een mooie vent, lekker groot, waar ik van hou.'

Thomas: 'Had ik opdracht 4 daar neergelegd?' (Thomas gaat kijken naar de opdracht op de kruk)

Tom: 'Maar jij had hem uitgekozen.'

Thomas: 'Nee, het is opdracht vijf.' (Hij gaat verder zoeken)

Thomas: 'Ik deed het voor jou.'

Tom: 'Voor mij?'

Thomas: 'Ik wilde iets samen doen.'

Tom: 'Mij hoor je niet klagen over de keuze van Jens, maar waarom moest jij huilen?'

Thomas: 'Het was de spanning van het moment. Verder niets.' (Hij pakt een bonbondoosje op)

Thomas: 'Opdracht vier. Hopelijk is het geen eetopdracht.'

Tom: 'Je regenboogvlag wapperde trots in stok toen die geile Belg je boxer uittrok.'

Thomas: 'Hou je muil.'

Tom: 'Waarom was je toch als een klein meisje aan het janken!'

Thomas: 'Ik was jaloers!'

Tom: 'Op Jens, die Belg?'

(Thomas opent het bonbondoosje en haalt er een briefje uit. Aan de binnenkant van de bonbonverpakking staat een 6)

Thomas: 'Het volgende cijfer is een 6. Schrijf even op.'

(Tom schrijft het op)

Tom: 'Het was maar seks, dat weet je toch?'

Thomas: 'Ik dacht dat het geen probleem zou zijn, maar toen hij je begon te strelen...' (Thomas krijgt vochtige ogen)

Tom: 'Je gaat toch niet weer huilen.'

(Thomas geeft aan Tom het briefje uit de bonbondoos)

Thomas: 'Lees maar voor.'

Tom: 'Wilde je hem daarom niet meer zien?'

Thomas: 'Staat dat op het papiertje?'

Tom: 'Was je bang dat je mij kwijt zou raken?'

Thomas: 'Geef hier!' (Thomas trekt het papiertje uit de hand van Thomas)

Thomas: 'Geluksvogels, een traktatie voor twee van jullie. De bonbons moeten helemaal worden opgegeten. De vulling van bonbon 1 is gemaakt van pistachenootjes en de vulling van bonbon 2 is gemaakt van schorpioen. Maar wat is bonbon 1 en wat is bonbon 2?'

Tom: (kijkt naar de bonbons) 'Ik wil die...' (Tom haalt de bonbon uit het doosjes en stopt het in zijn mond.)

Tom: 'Gatver... pistachenootjes.' (Hij begint te glimlachen)

Tom: 'Kom op, Thomas, je heerlijke schorpioenbonbon wacht op je.'

Thomas: 'Ik wil niet.'

Tom: 'Stel je niet zo aan, het is maar een spel.'

Thomas: 'Ik wil niet!'

(Tom pakt de bonbon en wil die in de mond van Thomas stoppen, die verzet zich. Er ontstaat een stoeipartij, waarbij Tom wint en de bonbon in de mond van Thomas stopt. Hij laat Thomas tegen zijn zin in de bonbon opeten. Thomas moet bijna overgeven en blijft zich verzetten, maar Tom is sterker. Ineens laat Tom zijn vriend los. Thomas spuugt de bonbon uit.)

Thomas: 'Smerig...'

Tom: 'Zal ik de vieze smaak weghalen?'

Thomas: 'Heb je water?'

(Tom schudt ondeugend 'nee' met het hoofd)

Thomas: 'Als je het maar laat. Ik hoef niet...'

(Thomas begint Tom te kussen. Er ontstaat een vrijpartij, wat kledingstukken gaan uit. Plotseling verbreekt Tom het contact.)

Tom: 'Heb jij nog contact met Jens gehad?'

Thomas: 'Dat vraag je nu?'

Tom: 'Hij heeft mij geblokkeerd op GayCruise, waarom?'

Thomas: 'Hoe moet ik dat weten? (Hij trekt zijn hemd weer aan en fatsoeneert zich)

Tom: 'Weet je wat ik geloof...'

Thomas: 'Pak je even opdracht 5, die ligt op de kruk.'

Tom: (Tom pakt opdracht 5 en geeft deze aan Thomas) 'Laat je telefoon eens zien.'

Thomas: 'Nee. Maak je de doos open?'

Tom: 'Geef antwoord.'

Thomas: (hij pakt de doos van opdracht 5 en maakt die open) 'Wie is er nu jaloers?' (Thomas haalt puzzelstukjes uit de doos met een briefje)

Thomas: (Hij leest het briefje voor) 'Leg de puzzel en ontdek wat het laatste cijfer is van de eerste code.'

Tom: 'Nou, dat moet niet zo moeilijk zijn.'

(Tom begint de puzzel te leggen. Thomas kijkt toe en geeft aanwijzingen)

Thomas: 'Moet dat stukje niet daarboven...Nee, ik bedoel het andere stukje.'

(De puzzel is niet al te moeilijk en kan gemakkelijk worden gelegd)

Thomas: 'Wat moet het voorstellen? Het lijkt wel een hond. Nee, geen hond.'

Tom: 'De puzzel moet worden gedraaid.' (Tom draait de puzzel)

Thomas: 'Is dat Jens? (Hij kijkt zorgvuldiger) Dat is Jens? (Kijkpauze)
Wat moet het voorstellen?'

Tom: 'Een auto-ongeluk.'

Thomas: (hij blijft met ongeloof kijken naar de puzzel) 'Een ongeluk?'

Tom: 'Daar is zijn hoofd...'

Thomas: 'En van wie is die arm?'

Tom: 'Ook van Jens.'

Thomas: (hij kan het niet bevatten) 'Maar hoe kan dat?'

Tom: 'Was hij geen model? Misschien heeft hij een fotoshoot voor de
Escgayperoom gedaan.'

Thomas: 'Heeft hij een ongeluk gehad?'

Tom: 'Daar lijkt het op.'

Thomas: 'Is alles goed met hem?'

Tom: 'Ik zie nergens een cijfer staan.'

Thomas: 'Is dit echt? Heeft Jens een ongeluk gehad?'

Tom: 'Zo te zien een ernstig ongeluk.'

Thomas: 'Ik wil stoppen.' (Hij loopt naar de deur, maar die zit op slot)

Thomas: 'Ik wil eruit.'

(Tom loopt naar hem toe om hem gerust te stellen)

Tom: 'Het is maar een game, Thomas. Er worden toch geen foto's van
echte ongelukken gebruikt. Je zult zien dat het allemaal in scène
is gezet.'

Thomas: 'Het is freaking luguber.'

Tom: 'Zoals die lichtgevende dildo die ik je afgelopen Kerst heb ge-
ven.'

Thomas: 'Ik schrok mij een ongeluk toen ik dat ding in het donker op
de eettafel zag staan.'

Tom: 'Je hebt hem toch weggegooid...?'

Thomas: 'De kat van de burens had de vuilniszak opengescheurd en
toen was de dildo op de stoep gerold.'

Tom: 'Ja, ik weet dat nog. Na het stappen zijn we naar jouw flat gere-
den en aan het begin van de straat was het speeltje al te zien, als
een soort richtingaanwijzer: *neem hier plaats.*'

Thomas: 'Heb jij hem meegenomen?'

Tom: 'Het is dat wij weten wie Jens is, anders was het slechts een stockfoto in een game.'

Thomas: 'Of zoals je toen beweerde dat de buurvrouw toch niet wist wat een dildo was.'

Tom: 'Precies hetzelfde.' (Tom gaat op zoek naar de volgende opdracht)

Thomas: 'Maar zij wist wel wat een dildo was.'

Tom: 'Gelukkig was hij schoon toen ik hem mee naar huis nam.'

Thomas: 'Je hebt die toch niet gebruikt!'

Tom: 'Kom mee, zoeken.'

(Tom & Thomas zoeken verder)

Tom: 'Maar *als* de foto echt was, dan ben ik er niet rouwig om.'

Thomas: (Hij houdt een enveloppe omhoog) 'De aanwijzing! Sorry, wat zei je?'

Tom: 'Het was tegen de afspraak in. Jij zou hem niet meer ontmoeten. Niet zonder mij erbij. Geen gevoelens, alleen maar seks.'

(Stilte)

Thomas: 'Het was niet de bedoeling.'

Tom: 'Niet de bedoeling? Ben je per ongeluk bovenop hem gaan zitten toen je struikelde?'

Thomas: 'Gaan we verder met het spel?' (Hij opent de enveloppe en haalt er een papier uit en een rekenmachine)

Tom: 'Of heeft Jens een *glow-in-the-dark-stick* waar je niet vanaf kunt blijven?'

Thomas: 'Er staat: *geile Belg* en er zit een rekenmachine bij. (Irritatie slaat toe) Waarom staat hier geile Belg!'

Tom: 'Hoe moet ik dat weten!'

Thomas: 'Wat heb je gedaan? Heb je soms iets geregeld met hier?'

Tom: 'Natuurlijk niet, waarom zou ik?'

Thomas: 'Wat is er met Jens gebeurd?'

Tom: 'Geef het papier eens...' (Hij steekt zijn hand uit en als Thomas het papier niet meteen geeft, trekt hij het uit zijn hand)

Tom: 'Het staat er echt, geile Belg.'

Thomas: 'Geloof je mij niet?'

Tom: 'Je liegt zo overtuigend. Ook over je neukpartijen met Jens.'

Thomas: 'Denk je dat ik erachter zit? Achter het briefje en de puzzel?'

Tom: 'Waarom niet?'

Thomas: 'Ik ga daar zelfs geen antwoord op geven. (Pauze) Wat moet er met de rekenmachine gebeuren?'

Tom: 'Heb je dat nooit gedaan?'

Thomas: 'Wat?'

Tom: 'Woorden maken met een rekenmachine. Je typt cijfers in en dan draai je de rekenmachine om...'

Thomas: '...en dan kun je een woord lezen. Maar we hebben twee woorden.'

Tom: 'Precies, als we weten met welke cijfers de woorden zijn gemaakt dan hebben we de twee codes om de deur te openen.'

Thomas: 'We hebben de eerste code al: 37136. Toets het in...'

Tom: (Tom pakt zijn notitiepapier erbij en toetst de cijfers in en draait de rekenmachine om) 'GEILE in hoofdletters.'

Thomas: 'Dan hoeven we alleen maar te weten wat de letter B is, omdat de E, de L en de G ook in geile voor komen.'

Tom: 'Nou, dan maar de 2 indrukken. De 4...' (Intoetsen en steeds om-draaien)

Thomas: 'Dat is ook geen B.'

Tom: 'De 5...'

Thomas: 'Dan moet het de 8 zijn.'

Tom: 'Klopt, dus wat is dan de code?'

Thomas: '8...'

Tom: 'Nee, de 8 is het laatste cijfer omdat het wordt omgedraaid. Het eerste getal is een 6...'

Thomas: '7...3...en dan tot slot de 8. Klopt het?'

(Tom draait de rekenmachine om)

Tom: 'Belg.'

Thomas: 'We hebben de codes!'

Tom: 'Goed gespeeld.' (Tom begint de nummers in te toetsen, bovenaan)

Thomas: 'Voordat we eruit gaan, wil ik het weten.'

Tom: 'Wij zijn uitgespeeld, jij en ik.' (Hij begint onderaan de deur de cijfers in te toetsen)

Thomas: 'Heb je Jens iets aangedaan?'

(De deur gaat open)

Tom: 'We kunnen gaan.'

Thomas: 'Wat heb je gedaan?'

Tom: 'Niets, lieverd.'

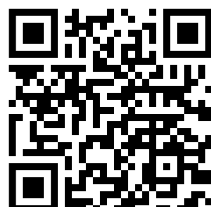
(Tom gaat via de deur af. Thomas aarzelt en gaat vervolgens ook af via de deur)

Gert van Veen,

11-11-2019

TOEDOOLZ!

Amusement door de FRAMA's

Het wereldberoemde beperkte duo De Frama's spelen Toedoolz, een kindervoorstelling voor volwassenen.

Het is groot spel. Niet schmieren, maar ouderwets entertainment. Vergane glorie. Een circusstem wanneer er tegen het publiek wordt gesproken, groots alsof er 3000 personen in de tent zitten.

Frans: 'Ik ben Frans!'

Wilma: 'Ik ben Wilma!'

Frans: 'En samen vormen wij het duo De Frama's!'

(Frans en Wilma maken een buiging)

Frans: 'Vandaag willen De Frama's u, geacht publiek, kennis laten maken met de diepere betekenissen van sprookjes. Niet alleen Euro... (Hij kijkt naar Wilma)...Wat sta jij hier nog, schiet op, ga liggen.'

Wilma: 'Ach, wat dom.' (Ze pakt een rijdend bed/brancard met een plaat van karton aan de voorkant, waarop een oude muur met begroeiing is afgebeeld)

Frans: 'Sprookjes...daar was ik gebleven...'

Wilma: (Zij gaat liggen en slaakt een gillette) 'Koud!'

Frans: (Hij kijkt haar geërgerd aan) 'Welke vrouw van 60 plus kiest voor een open ruggetje. Alles is dan zichtbaar en dat is geen fraai gezicht meer. (Hij draait zich terug naar het publiek) Sprookjes zitten boordevol vitamientjes, maar dan voor de geest. Aloude kennis en wijsheden, door de eeuwen heen verzameld en mond op mond doorgegeven door uw voorouders, de arme stakkers van weleer!'

(In de tussentijd probeert Wilma zo voorzichtig mogelijk van het bed af te stappen en gaat tussen de rekwisieten die op de grond staan/licgen een handdoek zoeken en op het bed leggen. Uiteraard is het handdoekje veel te klein, maar Wilma is er blij mee. Een klein gillette als zij weer gaat liggen. Frans krijgt het in de gaten, maar probeert de aandacht van het publiek op hem gericht te houden.)

Frans: 'Vandaag is het onze eer om voor u enkele sleutelscènes uit beroemde sprookjes op te voeren, waarbij De Frama's op hun unieke eigen wijze de symboliek zullen duiden. Samen met de anderen, hier aanwezig, ontdekt u hoe slim uw overoveroverovergrootmoeder wel niet moet zijn geweest, de stakker.'

(Wilma is ontevreden over haar te kleine handdoek en zij stapt weer van het bed af en zoekt een grotere handdoek en legt die neer. Dit keer geen gillette. Frans weet niet goed wat hij nog moet zeggen, maar vertelt iets in een poging om de aandacht van het publiek af te leiden)

Frans: 'Ja... Wellicht borrelt er in uw brein een klein gedachtenbelletje op, waardoor u zich afvraagt...(in zichzelf) wat afvragen?... En dat gedachtenbelletje spat als een zeepbel uiteen als het belletje aan het oppervlak van uw bewustzijn komt.... Poefff (spat beweging met de handen)... Oja... En dan vraagt u zich af: wat betekent Toedoolz? Dat is leuk dat u dat denkt. Toedoolz is een verbastering van *Toe doe eens*. Een paar jaar geleden lag ik in het ziekenhuis na een kleine TIA. Gelukkig niets ergs, maar de dokter wilde mij een paar dagen ter observatie houden.'

(Wilma ligt maar probeert te voorkomen dat Frans een heel verhaal gaat houden en ze probeert hem met tikjes en zachte geluidjes aan te geven dat hij door moet gaan.)

Frans: 'De rechterhelft van mijn gezicht was tijdelijk verlamd en ik kon niet goed spreken. Nu gaan Wilma en ik altijd met elkaar naar bed, al meer dan 37 jaar. En toen ik in het ziekenhuis lag, was dat de eerste keer zonder Wilma in bed. Nu is dat niet zo erg, ware het niet dat zij mij zachtjes in slaap trekt en met een klein orgastisch wolkje val ik dan in slaap. Maar nu wil het geval dat ik dus niet goed kon spreken en in plaats van *Toe doe eens* te zeggen, zei ik: Toedoolz! Sinds die tijd is dat ons woordje geworden, met zelfs een diepere betekenis! Ik maak even een sprongetje (hij springt een beetje) in de tijd. Zes jaar geleden waren Wilma en ik dit programma vol met sprookjes aan het schrijven, hoewel het toen nog ging over historische legenden... maar wij konden geen titel verzinnen. Ik had last van een schrijfblokkade en toen zei ik tegen Wilma: toedoolz. Want er werkt niets zo goed om een schrijfblokkade op te heffen als even trekken aan de jongeheer. Toen zei Wilma, een moment zo fel schijnend als de ster van Bethlehem, *dat* is onze titel. Ik reageerde meteen enthousiast en dat was tuurlijk oliedom, omdat er geen reden meer voor het trekken was...'

(Wilma is tijdens de monoloog alweer opgestaan en naar Frans gelopen. Zij gaat naast hem staan)

Wilma: 'Kunnen we nu door?'

Frans: 'Ach, Toedoolz, natuurlijk!'

Wilma: 'Ik meen het, Frans, hou dat papegaaijong van je in de broek, anders strakkies geen Toedoolz.' (Zij gaat weer liggen)

Frans: 'Hooggeëerd publiek, het is de hoogste tijd voor het eerste

sprookje. De koningin van het land, en dan praat ik misschien wel over Maxima, maar dan uit vroegere tijden, was de mooiste van haar koninkrijk. Hoewel zij betoverend mooi was, boezemden haar toverkunsten ook veel angst in. Niemand durfde haar tegen te spreken en daardoor won zij iedere jaar de titel: *Schoonste van het land*. Ze was ook hygiënisch schoon, maar de titel had betrekking op haar wonderschone voorkomen, niet alleen de boezem, maar met name ook het aangezicht, wat zij zelden gestoten had. De koningin wilde dat ook graag zo houden en besloot om surveillancecamera's aan te schaffen in de vorm van spiegels door het hele land. Van iedere vrouw die in een spiegel keek, werd het uiterlijk gewikt en gewogen. De resultaten hiervan werden door gestuurd naar het hoofd van de BOA's, dat hing aan de muur van het kleedvertrek van de koningin. Dit vileine spiegelhoofd vergeleek iedere dag het superieure uiterlijk van de koningin met dat van haar onderdanen in het land. Op een goede dag was het raak en stuurde hare majesteit haar BOA's erop af en die verscheurden het arme kind, dat vele malen schoner was dan zijzelf, om er achter te komen dat het tere kind een neefje en tegelijk een nichtje was. Een onfortuinlijke fout van het BOA-spiegelhoofd, omdat hij mannen uit de vergelijking met de koningin moet halen. Maar genderfluïde kind had zijn goed getrainde oog misleid, wat had geleid tot de dood. Hier viel een les te leren voor de koningin: iedereen is feilbaar, vroeg of laat. Pas vele jaren later, kwam er een nieuwe signalering van een mooier kind dan de boze koningin. Even tussendoor: de koningin had na de dood van het genderfluïde kind, de toevoeging *boze* dubbel en dwars verdiend. Een cadeau van het gewone volk. Het BOA-spiegelhoofd controleerde en vergeleek de uiterlijkheden twee weken lang om er zeker van te zijn dat de boze koningin haar rivale had gevonden. Het kon niet langer worden vermeden, de titel de *Schoonste van het land* ging naar Elsken Temeier, een kind van amper 16 herfst-en jong. Het was onverteerbaar voor de boze koningin dat een wicht met het gewicht van een grote hond, zo vrij kon dartelen door de weiden en de straten in het koninkrijk. En dus bedacht zij een list, zo oud als de bijbel is. Als een slang zou zij het Schoonste Kind verleiden met een Bijbelse appel, zodat het wicht niet van de Boom van de Wijsheid at en ontdekte hoe schoon zij in werkelijkheid was, de mooiste van allemaal en dat mannen eerdaags voor haar in de rij zouden staan als vrijlustige bloedhonden. De boze koningin verkleedde zich als een oud vrouwtje, dat zo lelijk was als de koningin maar kon verdragen. Zij liep naar het weiland waar het kind een kalfje aan het zogen was. Zo puur in de natuur. *Kindje...*, zei de boze koningin. *Je bent zo lief voor het dier en*

het oog. Graag wil ik je goedheid belonen met een appel voor jou alleen. De boze koningin haalde de vergiftigde appel uit haar mandje en gaf het aan het Schoonste Kind, dat er een flinke hap uit beet. Ze viel ter plekke neer in een schijndood van eeuwige slaap, die ook wel een coma wordt genoemd. De boze koningin gaf opdracht om het wichtje zonder veel gewicht naar het paleis te brengen en op te sluiten in een toren. Het Schoonste Kind moest blijven leven als een afzichtelijk voorbeeld van wat er kon gebeuren als je mooier werd dan de koningin. Decennia profiteerden de plastische chirurgijns van de morbide angst om ook in een comateuze slaap opgeborgen te worden in één van de andere torens. Wichtjes uit het westen, het zuiden en het noorden lieten onder het mes van de chirurgijn hun gezicht verminken, door een litteken te plaats op een wang, kin of het voorhoofd. Wichtjes uit het oosten voelden hier weinig voor en liepen met het aangezicht tegen een hunebed aan, althans zo gaat het verhaal. Het kon niet uitblijven voordat de eerste verhalen over het Schoonste Kind in de zuidelijke toren van het paleis de ronde deden. Het was overigens meer een kasteel dan een paleis, maar *kasteel* is zo'n hard woord, wat niet past bij de gevoelige aard van dit verhaal. Na twintig jaren kwamen de baronnen om te proberen het wichtje in de toren te laten ontwaken. De boze koningin had hier schik in, omdat niemand er ooit in slaagde om het Schoonste Kind te laten ontwaken. Nog dertig jaren later, stierf de boze koningin tijdens een tragisch eenzijdig ongeval met een paard en een boom. De koning, o zo blij, verhuisde op stel en sprong. Hij wilde geen moment langer meer blijven in het kwaadaardige paleis. Iedere herinnering aan de Boze Koningin werd uitgevaagd. Het paleis verkommerde en verviel tot een ruïne in ontwikkeling. Het Schoonste Kind in de toren werd vergeten en tot op de dag van vandaag is het een raadsel hoe zij het nog eens vijftig jaren overleefde zonder ook maar één infuus... En op een stralende zomerdag kwam er een jongeman, een prins van koninklijken bloede, bij het overwoekerde paleis aan. Hij kapte met zijn goudkleurig zwaard door de vuurdoornstruiken vrij baan. De prins wilde weten of de geruchten waar waren over het wichtje dat de mooiste koningin had verslagen. Na het forceren van de deur van de toren rende hij omhoog, om na vier wentelingen rustig aan te lopen en na elf wentelingen moest hij rusten, maar na negentien wentelingen opende hij de deur van de torenkamer en vanaf hier wensen wij u veel plezier met ons gedramatiseerde spel van het wichtje dat liefkozend Doornroosje werd genoemd, vanwege de pijnlijke vuurdoornstruiken die het paleis omgaven en de lieflijke bloem die zij zelf was...'

(Frans stapt opzij om hijgend op te komen)

Frans: 'Waar is het comateuze kind?' (hij kijkt overdreven om zich heen)

Frans: (als prins) 'Ligt zij daar in de bedstede van weleer, vervuild in haar eigen smurrie van de afgelopen decennia, die overigens niet te harden is.'

Frans: (stapt uit rol en wordt even de verteller) 'Gelukkig is dit het tijdperk van de Wipies en de plastic handschoen.'

Frans: (als prins bindt een schort voor, trekt plastic handschoenen aan en haalt de Wipies tevoorschijn. Hij begint het wichtje schoon te maken en begint te zingen) 'O wat is het fijn om zo lekker schoon te zijn, tralalala. Een veegje hier, een streepje daar en klaar is het kindeke schoon, tralalala.'

(De prins ziet dat het wichtje schoon is, althans het gezicht. Snel haalt hij een mobiel tevoorschijn en maakt een selfie, waarbij het wichtje nog steeds slaapt)

Frans: (verteller) 'De prins deelde het goede nieuws van zijn laatste aanwinst, het mooiste wichtje van het land in zijn royale hand, Toedoolz!'

Frans: (prins) 'Hoe krijg ik je wakker mijn Schoon...nou ja gedeeltelijk, schoon kind! Toedoolz, ik weet het!'

Wilma: 'Als je het maar laat...'

Frans: (prins) 'Wat ligt daar? Een gastenboek, zowaar!' (hij begint erdoorheen te bladeren)

Frans: (prins) 'Lees ik dit goed? Dan werkt flink schudden niet goed. Ook het tikken op de billen geeft geen soelaas...Wat staat hier geschreven? Een kus kon uitkomst geven, maar de Baron van Stoetengerne durfde het niet aan vanwege de humanistische resten, overal uitgesmeerd...Maar ik heb haar schoon gemaakt met desinfecterende Wipies, die gegarandeerd alle bacteriën doden. Zal ik het wagen? Wat zegt u, mijn geëerd publiek? Goed dan, ik waag mij eran... Even een beetje ruimte maken, haren uit het gezicht... voor de zekerheid haar lipjes nog maar een keertje reinigen...zo gedaan met plezier en nu de kus...'

(Toelichting: eran is niet fout geschreven)

(Frans gaat op zijn tenen staan maar slaagt er niet in om Wilma te kussen)

Frans: (geërgerd fluisterend tegen Wilma) 'Je hebt het bed weer te hoog ingesteld.'

(Frans gaat af om een drie-stap-trapje te pakken en ondertussen verlaagd Wilma snel het bed. Frans is onverstaanbaar aan het vloeken achter een gordijn omdat hij het krukje niet kan vinden. Wilma gaat weer liggen en Frans komt op met het krukje. Hij stapt erop en ontdekt dat Wilma nu te laag ligt.)

Frans: (tegen Wilma, maar hij probeert zijn ergernis niet naar het publiek te laten zien) 'Sakkerjannetje-nog-an-toe!'

(Frans stapt weer van het trapje af en plaats het aan de kant)

Frans: (als prins) 'Laat mij degene zijn die u laat ontwaken uit den eeuwigten slaap.'

(Frans buigt voorover en kust het Schone Kind. Er gebeurt niets)

Frans: (als prins) 'Laat mij degene zijn die u laat ontwaken uit den eeuwigten slaap.'

(Frans buigt voorover en kust het Schone Kind. Er gebeurt niets)

Frans: (als prins) 'Laat mij degene zijn die u laat ontwaken uit den eeuwigten slaap.'

(Frans buigt voorover en knijpt het Schone kind, terwijl hij haar een kus geeft. Wilma mini-gilletje en ontwaakt)

Wilma: (als wicht) 'Toedoolz, wat een geluk, dat u mij heeft gevonden.'

Frans: (als prins) 'Wat gebeurt er? De jaren vliegen erbij en nu bent u nog slechts een oud wicht met gewicht. Zie zelfs uw koolrapen gaan hangen. Wat cru van Moeder Natuur.'

Wilma: (als wicht) 'Kus mij en misschien word ik weer jong en schoon.'

Frans: (verteller) 'Naarstig ging de prins op zoek in het gastenboek. Misschien stond daar iets geschreven over de staat van zijn van het niet meer zo schone wicht en tot zijn grote schrik las hij dat het al eerder was gebeurd in de afgelopen decennia. De oplossing moest binnen zes minuten na het ontwaken worden toegepast, want anders was de metamorfose volbracht en bleef het kind een oude vrouw van meer dan honderd jaren oud....' (Wilma breekt in)

Wilma: (als wicht) 'Prins neem mij...' (Frans breekt in)

Frans: 'Te vroeg. Je moet wachten tot ik klaar ben.'

Wilma: 'Sorry, ga jij maar eerst.'

Frans: (verteller) 'De oplossing moest binnen zes minuten na het ontwaken worden toegepast, want anders was de metamorfose volbracht en bleef het kind een oude vrouw van meer dan honderd jaren oud. Daar wilde de prins niets van weten.'

Frans: (als prins) 'Wellicht heb ik nog seconden over om de oplossing in

werking te zetten. Zal ik u weer jong en schoon maken, lelijk oud wicht?’

Wilma: (als wicht) ‘Niets kan mij meer behagen, dan schoon te zijn en u te behagen op plekjes waar ik jarenlang over heb gedroomd.’

Frans: (als prins) ‘Ga zitten, verfrommeld oud mens... ja hier... de tijd dringt, nog slechts een seconde of tien... SCHIET OP!’

(Onverwacht haalt Frans uit en slaat met zijn vuist het wicht bewusteloos. Wilma valt terug op bed. Een klokslag is te horen.)

Frans: (als verteller) ‘Net op tijd toegeslagen en zou het werken. Was de prins erin geslaagd om van de oude vrouw weer een schoon wicht te maken?’

Frans: (als prins) ‘Even kijken wat er met het wicht gebeurt... Een wonder, een wonder, hoe schoon is zij geworden! Even een aantekening maken in het gastenboek...’

Frans: (als verteller) ‘De prins waarschuwde iedere wellustige man die na hem kwam voor de gevaren van het ontwaken van het wichtje. Hoe mooi zij ook leek te zijn in de eeuwige slaap, transformeerde het kind in zes minuten tijd naar een oude vrouw. Beter kijken, dan bezitten, was de les die de prins tot slot vermeldde.’

(Frans, als prins, schrijft in het gastenboek en slaat het dicht. Hij legt het boek bovenop het wicht tussen haar gekruiste armen.)

Frans: (als prins) ‘Als ik het goed onthouden heb, ligt er in het kasteel van Amerongen ook nog een wicht te wachten op een prins. Wellicht heb ik daar meer geluk!’ (de prins gaat af)

Frans: (als verteller) ‘Het zat de prins niet mee. In Amerongen ook weer een wicht dat razendsnel verouderde na het ontwaken! Vandaar de moraal van het verhaal: pluk een appel als het net rijp is en verorber het dan snel, want de toekomst is gegeven: alles wat jong is wordt onherroepelijk oud. Dank u wel!’

(Frans neemt applaus in ontvangst en vergeet Wilma, die overeind komt en naast hem gaat staan)

Frans: ‘Ik ben Frans!’

Wilma: ‘Ik ben Wilma!’

Frans: ‘En samen vormen wij het duo De Frama’s!’

(Frans en Wilma maken een buiging)

Frans: ‘Over enkele luttele momenten gaan wij verder met een Japans sprookje. Wilma moet even de spullen opruimen en een verkleedpartij hoort er ook bij.’

(Tijdens het omkleden en decor aanpassen, zingt woordloos Wilma

Greensleeves. Frans speelt in het Japanse sprookje een pad en Wilma een reiger. Minimaal zijn maskers nodig van een pad en een vogel + een waterplant blad)

Frans: 'Ik ben mijn moppenschrift vergeten. Normaal gesproken vertel ik nu amusante mopjes om u het zingen te besparen, maar ik ben het schrift vergeten.'

Wilma: 'Hoe is het met je rug? Kun je op de grond zitten?'

Frans: 'Ik probeer het even...'

Wilma: 'Ziet er niet goed uit.'

Frans: 'Ik ben er bijna... bijna... (pijnscheut)'

Wilma: 'Wacht maar, ik haal de stoel'

Frans: 'Waar ben je gestopt met Greensleeves?'

Wilma: 'Bij maat 13 in re.' (Wilma af om stoel te pakken)

Frans: 'Okay... mi, mi, mi....' (Hij begint woordloos te zingen)

(Wilma komt op met een stoel waarover een hoes is getrokken in de vorm van een waterplant blad)

Wilma: 'Neem plaats...'

(Frans gaat al zingend zitten en steekt zijn duim omhoog)

Wilma: 'Dan kunnen we of niet?' (Frans knikt al zingend)

(Wilma gaat af en pakt een tafelgong. Zij slaat erop. Frans stopt met zingen.)

Wilma: 'De voorstelling gaat verder, dames en heren.' (Frans gaat staan)

Frans: 'Ik ben Frans!'

Wilma: 'Ik ben Wilma!'

Frans: 'En samen vormen wij het duo De Framas!'

(Frans en Wilma maken een buiging)

Frans: 'Hooggeëerd publiek, graag ne...'

Wilma: 'Het is mijn beurt.'

Frans: 'Toch niet midden in een zin!'

Wilma: 'Ik mag ook wel wat vertellen. Je blijft anders maar door gaan en door gaan. Bovendien doen we het al zeker 17 jaar op deze manier: jij vertelt het eerste sprookje en ik het tweede sprookje. Er is geen reden om hier van af te wijken. Heb je dan helemaal niets te zeggen?' (Frans wil steeds na een zin iets zeggen, maar krijgt daar geen kans toe omdat Wilma door blijft praten)

Frans: 'Maar even opnieuw beginnen?'

Wilma: 'Toedoolz-nog-an-toe!' (Frans wil zijn gulp openmaken)

Wilma: 'Geen papagaaien-jong!'

Frans: 'Ik ben Frans!'

Wilma: 'Ik ben Wilma!'

Frans: 'En samen vormen wij het duo De Frama's!'

(Frans en Wilma maken een buiging)

Wilma: 'Ga willen wij u meenemen naar het Oude Japan, toen het nog mysterieus was en exotisch... (ze kijkt naar Frans) Waarom ga je niet op je blad zitten?'

Frans: 'Lukt het wel? Als ik hier blijf staan dan kan ik ingrij...'

Wilma: 'Stoel!' (Frans gaat onder protest op de stoel zitten)

Wilma: 'Masker!' (Frans zet het masker van een pad op)

Wilma: 'Net echt.' (Frans wil iets zeggen, maar Wilma is hem voor)

Wilma: 'Euh... niet voor je beurt praten.' (Frans geeft het op en gaat met zijn armen over elkaar zitten)

Wilma: (als verteller) 'Er was eens, hier heel ver vandaan en dan nog zeker twee keer zo ver in het land van Japan. Het land van de rijzende zon en honderden eilanden. In de tijd dat Samoerais niet in films en televisieseries verschenen, maar in het wild rondliepen. De tijd van de Shoguns, toen Geisha's geen escort-dames voor toeristen waren, maar bekwaamde dames van elegantie, entertainment en goedkoop plezier. In de Zen-tuin van Kichiro Ishikawa...'

Frans: 'Het moet zijn: Kugiros Jahikwa.'

Wilma: 'Niet, we hebben de computer het laten uitspreken en het klonk als: Kichiro Ishikawa.'

Frans: 'Is niet.'

Wilma: (als verteller) 'In de Zen-tuin van een Japanse edelman, was een sierlijke vijver aangelegd. De Japanners in die tijd schitterden in het namaken van de natuur in de kunst. Het aanleggen van een vijver was een waar kunstwerk. Een plek om even tot jezelf te komen en te mediteren. Niet dat de edelman hier tijd voor had, want hij moest met de Shogun mee van de ene veldslag naar de volgende gewapende strijd. In die dagen werd er heel wat afgevochten tussen clans en buitenlandse mogendheden die voet op Japanse bodem wilden gaan zetten. Hierdoor kon de vijver groeien en bloeien zoals het bliefde. Zo nu en dan kwam er een tuinkunstenaar voorbij om de natuur te beteugelen en

de idyllische vorm te herstellen. Op een dag bezocht een Vroedmeesterpad de vijver en kon niet anders dan tevreden vaststellen wat voor een mooie plek dit was. Er was eten in overvloed. Heerlijke larfjes, dikke spinnen, malse wormpjes, steekmuggen, amusante slakjes en lekkere zure mieren. Het water in de vijver was van het zuiverste soort, precies zoals het hoort. Ook waren er planten om tussen te verstoppen bij gevaar of een te warme middagzon. Helaas was er geen wijfje voor hem in de vijver, maar desnoods kon hij zichzelf bevruchten en dikkopjes op de wereld zetten.’ (Frans beweegt zittend als een pad die rondkijkt en met een ‘rolfluit’ die dienst doet als een tong)

Wilma: (als verteller) ‘De pad had een goed leven in de Zen-tuin van de edelman. Hij at meer dan goed voor hem was en had zich niet ingehouden met het insemineren van zichzelf...het water was bedekt met duizenden bevruchte eitjes. Het waren er zoveel dat het niet fijn zwemmen meer was voor onze pad en dus at hij driekwart op. Aan proteïne geen gebrek. Wat een goed leven was hem bedeed en dat dacht ook een overvliegende reiger.’ (Wilma gaat bij de stoel staan en zet het reigermasker op)

Wilma: (als reiger) ‘Waarom heeft die pad het rijk voor hem alleen in de vijver? Is dat eerlijk? Nee toch, op zijn minst kan hij de vijver delen met mij.’

Wilma: (als verteller) ‘De reiger ging op de rand van de vijver staan en keek voldaan in het rond. Zoveel schoonheid, zoveel te eten, zo een veilig bestaan! De reiger keek de pad begripvol aan...’ (Wilma gaat weer als reiger bij de stoel staan. Er volgt stil spel waarbij de reiger naar de pad kijkt en de pad de reiger niet wil zien.)

Wilma: (als verteller) ‘De pad negeerde de reiger omdat hij zijn vredige plek niet wilde laten verstoren door de verwaande vogel op lange poten. Maar daar nam de reiger geen genoegen mee en pikte de pad...’ (Wilma weer als reiger. Even stil spel en dan pikt de reiger de pad)

Wilma: (als verteller) ‘De reiger bleef maar pikken, totdat de pad haar aankeek en zei...’

Frans: (als pad) ‘Kwak!’

(Even stil. Frans gaat staan. Wilma en Frans zetten hun maskers af)

Frans: ‘Ik ben Frans!’

Wilma: ‘Ik ben Wilma!’

Frans: ‘En samen vormen wij het duo De Framas!’

(Frans en Wilma maken een buiging)

Frans: 'Hartelijk dank voor uw komst!'

Wilma: 'Over een uurtje of zo, volgt de volgende voorstelling.'

Frans: 'Verheugt u zich maar alvast op twee nieuwe sprookjes van wel-
eer!'

Wilma: 'En nu voor een laatste keer, voor wij gaan...'

Frans: 'Ik ben Frans!'

Wilma: 'Ik ben Wilma!'

Frans: 'En samen vormen wij het duo De Frama's!'

(Frans en Wilma maken een buiging en af)

Gert van Veen,
14 november 2019

BOTTE ZEIS

Een tragedie met serieuze humor

In een tijd nog niet zo heel lang geleden, in de vijftiger en zestiger jaren van de vorige eeuw, schroomden ouders niet om hun kinderen te leren over de geschiedenis van de stad. Hoe hartverscheurend of bloederig die ook was. Het was destijds belangrijk dat een kind al vroeg ontdekte hoe de wereld precies in elkaar stak en dat het leven niet enkel bestond uit *en ze leefden nog lang en gelukkig*.

In het toneelstuk vertelt een ouder, voor het slapen gaan, drie korte verhalen over drie gebeurtenissen uit het geromantiseerde geschiedenisboek: *de beknopte geschiedenis van de stad*. En voor de ogen van de luisterende kinderen komen de verhalen tot leven, dankzij wat kinderlijke fantasie.

Gert van Veen, 20-8-2018

Scène 1: Eer-Lijk

Situatieschets: de verteller zit als een jaren vijftig vader of moeder in een luie stoel met een dun vertelboek op schoot.

Verteller: ‘Zit iedereen lekker, dan is het tijd om voor te lezen uit ons favoriete boek: *De beknopte geschiedenis van de stad*. Wel een lange titel voor zo’n dun voorleesboekje, vind je niet. (slaat het boek open) Het eerste verhaaltje voor het slapen gaan, brengt ons terug naar de Romeinse tijd, ergens rond het jaar 70.

“Barbarus hic ego sum, quia non intellegor ulli, autem ad impossibile nemo tenetur. Memento: actus non facit reum nisi mens sit rea. Ad me poenitet diem perdidit...” (1)

Gegroet, vrije burgers van ons geliefde keizerrijk! Een waarlijke les om te leren, is het onderwerp van ons spel. Ontstaan in dit vergeten strontgat aan de noordelijke grens van ons machtige rijk. Op een mestvaalt groeien ook bloemen, maar de geur raken zij nooit meer kwijt. Eén van die veelbelovende bloemen is centurio Novius Pontidius, de aanvoerder van een honderdtal stoutmoedige soldaten voor wie de vijand vreesde in het koudst van de winter, want zij joegen de hongerige stammen weg die probeerden de graanvoorraad te stelen. Het leven in de noordelijke provincie is onaangenaam voor een Romeins burger. Ontelbare kleinigheden ontbreken hier in het castellum Traiectum (2) die voor een inwoner van Augusta Treverorum (3) of zelfs in de castra Ulpia Noviomagnus Batavorum (4) vanzelfsprekend zijn.

Hoewel weinigen geboren zijn in de moederstad (5), doet dit niets af aan het ware burgerschap. Neem nu Novius Pontidius, één van de zeven centuriones van de cohorte in het castellum Traiectum. Geboren in Forum Hadriani (6), de meest noordelijke stad in het rijk, tenminste, aan deze zijde van de mare Septentrionalis (7) Geen stap heeft hij ooit buiten Germania Inferior gezet en koos al op jonge leeftijd voor het leger, waar hij zich moeizaam in al die jaren tot een centurio heeft opgewerkt. Geen bijzondere verdienste. Een beperkte eer die Novius vooral te danken had aan zijn Romeins burgerschap.

(1) = Ik ben hier een vreemdeling omdat ik door niemand begrepen word, maar van niemand kan worden verlangd het onmogelijke te doen. Vergeet niet: een daad maakt een persoon niet schuldig, tenzij de geest schuldig is. Tot mijn spijt heb ik de dag verloren...

(2) = Utrecht

(3) = Trier

(4) = Legerplaats Nijmegen

(5) = Rome

(6) = Voorhout bij Den Haag

(7) = Onder andere de Noordzee

Geen onvertogen woord over de Bataaf die dienst in het leger heeft genomen, maar het burgerschap heeft zijn betekenis nog niet verloren. Zeker niet in de provincie. Moed en kracht deelde Novius niet met de Bataaf. Hij was voorwaar geen volgeling van Mars, te veel wapengekletter en offers die alleen met het leegstromen van de aderen konden worden betaald. Nee, Novius was een volgeling van Mercurius. De god van de handel en de winst. De positie van centurio was volmaakt voor Novius omdat hij zijn invloed zo goed mogelijk kon laten gelden, terwijl hij tegelijkertijd slechts een luis was op de mantel van de grote aanvoerder Corbulo. De centurio beschikte over een uitzonderlijke gave om de zwarte handel in Traiectum strak te organiseren, met de ondersteuning van de pas geslepen gladii (8), de pilumii (9) en de hastaii (10). Onder dwang en met behulp van zakken vol met dinarii wist hij schippers te bewegen om etenswaren, kostbare wijnen, glaswerken en andere geneugten mee te smokkelen tijdens de officiële vaarten uit de grote steden in het zuiden. De luxe van de smokkelwaar was vele malen groter dan die van de aangesleepte foerage door het leger. Er was weinig waar die lafhartige Novius niet zijn handen op kon leggen. Zelfs in een stad als Augusta Treverorum wist hij de beste handel te drijven, zonder zelfs maar het Traiectum te verlaten. En als de waarlijke luis die de centurio was, deed hij zich tegoed aan *munt en aanzien* van zijn medeburgers en soldaten, zoals de luis het levensbloed uit de aderen van zijn slachtoffer zuigt.

Maar op een slechte dag, nog niet eens zo heel lang geleden, werd de luis ontdekt en een goede manier om van het ongedierte af te komen, is door het tussen de nagels fijn te knijpen. Het succes van de kleine centurio was namelijk de grote Corbulo ter ore gekomen, maar succes is niet voor de gewone voetsoldaat weggelegd, zelfs niet voor een centurio. Succes vertaalde zich in privileges; banketten, hoe provinciaal ook; slaven in dienst en een familia. Het zorgde voor onrust en bracht andere soldaten op verkeerde gedachten. Novius' familia leefde als onbeduidende provinciale edelen in de vici, net buiten het castellum Traiectum. Kostbaar in onderhoud; een villa voor een vrouw, vijf kinderen, 9 slaven, schoonouders en een schoonbroer. Zoals de wet het gebod waren de centurio en zijn vrouw niet getrouwd en dus woonde Novius officieel in een tent in het bijzijn van zijn manschappen binnen het castellum. Een formaliteit die in woord werd geëerd, maar door zijn verachtelijke daden op allerlei wijzen werd verkracht.

Maar op die onfortuinlijke dag werd er een kapitale vergissing begaan: de mannen van de centurio haalden de verkeerde waren van boord. De schipper wilde de fout maar al te graag herstellen, maar de soldaten van de luis negeerden ieder woord. Novius was onder de indruk van de uitzonderlijke kwaliteit van de koopwaren en ontdekte dat die voor het overgrote deel uit de Moederstad waren

(8) = Zwaarden

(9) = Werpspiesen

(10) = Steekspiesen

aangevoerd. De markt om zulke exquise waren te verkopen was klein en het duurde niet lang voordat Corbulo ontdekte wie aan hem zijn eigen waren wilde verkopen. De luis was ontdekt en moest worden gestopt. Het paste niet om de centurio in koelen bloede te laten vermoorden omdat hij succesvol handel dreef en dus bedacht Corbulo een wijze les voor eenieder die overwoog om in de voetstappen van Novius te treden.

De Bataafse stammen langs de Rijn waren al tijden onrustig en boze stemmen spraken over een naderende opstand. De wijze aanvoerder Corbulo gaf aan de tribuun van het castellum Traiectum de opdracht om een Bataafs stamhoofd, genaamd Julius Civilis, om het leven te laten brengen door Novius. Het was een onmogelijke opdracht om te volbrengen. De centurio beschikte niet over voldoende krijgskunst, laat staan de gelegenheid om toe te slaan. Julius Civilis werd afgeschermd door vele manschappen die waren gedrild in de Romeinse krijgslere. Novius sloeg drie keer toe, maar miste iedere kans om werkelijk gevaarlijk te worden voor de Bataafse leider. De tribuun was furieus en gebood dat Novius zich in het zwaard liet vallen voor de volgende zonsopgang. Mocht hij weigeren dan zou zijn familia worden terechtgesteld en zouden zijn eigendommen vervallen aan het rijk. Corbulo kon geen betere uitkomst wensen. Zie hier, de plek waar de daad moet worden verricht. Daar zit de centurio een list te verzinnen hoe succes, invloed en dinarii hem moeten redden van een roemloze dood...”

Livia: ‘Het laatste uur voordat de haan kraait...’

Novius: ‘Er is nog tijd, vrouw.’

(Op de achtergrond kraait er een haan)

Livia: ‘Wanneer dringt het tot je door dat er geen uitweg meer is, Novius.’

Novius: ‘Marcus Vaginus is een trouwe kameraad. Hij slaagt er gewis in om de bevelhebber op andere gedachten te brengen. Als iemand het kan...’

Livia: ‘En waar onderhandelt hij mee? Wat is zo belangrijk voor Corbulo dat hij besluit om jou in leven te houden?’

Novius: ‘Marcus heeft een Romeinse eed gezworen.’

Livia: ‘Een dieveneend?’

Novius: ‘Nee, die van een edelman. Hij heeft mijn kleine getuigen vastgepakt, terwijl ik zijn rechter testiculus (11) stevig in mijn hand vasthield.’

(11) = Kleine getuige

Livia: 'Had die echtbreker nog wel testiculis? Of heb je destijds ook iemand omgekocht om te voorkomen dat Marcus Vaginus werd gecastreerd?'

Novius: 'Het was een kleine som denarii om de trouw van Marcus te kopen.'

Livia: 'Hoeveel zijn de testicular van een echtbreker waard? De prijs van een kilo steureitjes? Of was het prijziger? Misschien een onsje gebakken pauwentongetjes?'

Novius: 'Het was een doordachte investering, die zich vannacht uitbetaalt. Je zult het met eigen ogen zien. In dit laatste uur zal het verlossend woord worden gesproken en dan ben ik een vrij man.'

Livia: 'Zonder denarii.'

Novius: 'Ik heb Marcus uitgelegd waar ik de hoofdsom van de winst heb verstoppt, zodat hij de benodigde denarii aan de tribuun kon uitbetalen.'

Livia: 'Aan de tribuun?'

Novius: 'De tribuun zorgt dat de boodschap én de betaling bij de bevelhebber terecht komen.'

Livia: 'Asinius! (12) Marcus Vaginus is te elfde ure uit de vici met zijn meretrix (13) en haar cineadus (14) vertrokken! Met een volgelden kar!'

(Op achtergrond kraait wederom een haan)

Livia: 'Waarom heb je mij niet in vertrouwen genomen, dan was Marcus nu niet met onze denarii gevlucht!'

Novius: 'Jij bent slechts een vrouw en niet eens een Romeins burger...'

Livia: 'Omdat jij niet mag trouwen van het leger!'

Novius: 'In de Moederstad mag ik met je trouwen, alleen niet in de buitengebieden... dat wist je toen wij het geloof van Venus gingen belijden.'

(12) = Ezel

(13) = Hoer

(14) = Hoerenjong

Livia: 'Novius... jij bent in het buitengebied geboren en getogen. Jij gaat nooit naar de moederstad... en nu al helemaal niet meer...'

Novius: 'Komt Marcus mij niet helpen?'

Livia: 'Bombax!!! (15) Je hebt hem verteld waar hij de denarii kon vinden...'

Novius: 'Slechts de hoofdsom. Ik heb hier en daar nog wat kleine kruiken met denarii verstopt.'

Livia: 'Marcus Vaginus heeft de schat in zijn bezit, waarom zou hij daar afstand van doen voor een dievenvriend die op het zwaard moet vallen! Hij en die meretrix kunnen vrij gaan leven, als hij zo slim is om zijn dienstitijd af te kopen...'

Novius: 'Zo slim is hij wel...PRODITOR!' (16)

Livia: 'De tijd begint te dringen, mijn lieve Novius.'

Novius: 'Nee, nee, ik heb nog tijd. Je vergist je: Marcus is met de kar naar het kamp van de bevelhebber gereden...'

Livia: 'Denk aan je kinderen.'

Novius: 'De bigeneri (17)? Waarom zou ik dat doen? Het zijn jouw kinderen en wij zijn niet eens getrouwd!'

Livia: 'Het is jouw semen (18) dat mijn tuintje heeft besproeid.'

Novius: 'Wie zegt dat? Ik zal heus niet de enige man zijn geweest die jouw stokrozen water heeft gegeven!'

Livia: 'Er is niet voldoende tijd om ruzie te gaan maken. Als jij niet op het zwaard valt, worden de kinderen en ik aan het zwaard gereden... (stilte) En daarna word jij vanonder tot aan je mond opengereten en in stukken gehakt met dampende darmen in je handen.'

Novius: 'Nee, heus... dit is niet mijn lot... heb vertrouwen, vrouw... Je zult zien dat alles op het laatste moment toch nog goed komt.'

Livia: 'Dit is het laatste moment!'

(Stilte)

(15) = Verdorie/vervloekt

(16) = Verrader

(17) = Bastaarden

(18) = Zaad

Novius: 'Ik wil niet dood.'

Livia: 'Insanus (19), je bent al dood, alleen moet je nog sterven.'

Novius: 'Ik kan het niet! Niemand kan van mij eisen dat ik mij van het leven beroof... NIEMAND!'

Livia: 'Waar heb je het kleine kapitaal verstopt, zodat de kinderen niet van de honger zullen omkomen?'

Novius: 'Dat zijn MIJN denarii en van niemand anders.'

Livia: 'Mijn lieve Novius, je kunt het niet meenemen. Ik beloof je dat ik twee muntjes op je ogen zal leggen, zodat je met Charon mee kunt varen naar het rijk van de doden...'

Novius: 'Dat zou je niet durven, lumbricida (20)... Mij de overgang naar het dodenrijk weigeren als ik niet vertel waar de kruiken met denarii zijn!'

Livia: 'Het is een belofte, mijn lief, moge Cerberus in je aars bijten en meesleuren naar de diepten van de Tartarus! Waar zijn de kruiken!'

(Op de achtergrond kraait de haan en zijn geluiden te horen van het kamp wat ontwaakt)

Livia: 'De tijd dringt. Hier is je zwaard.'

Novius: 'Ik kan niet... dwing mij niet... het mag niet zo eindigen...'

Livia: 'Gun je kinderen een lang leven... ik smeed het je.'

Novius: 'Ik blijf leven. Je zult het zien. Ieder moment kan de tribuun met het goede nieuws binnenkomen...'

Livia: 'Als de tribuun binnenkomt en je leeft, dan heb je het executiebevel voor je kinderen, mij en jezelf getekend. Ik smeed je: sterf eerzaam. Vergeet die vervloekte kruiken met denarii, val op je zwaard en laat Charon je meevoeren.'

(Novius pakt het zwaard en plaats het met trillende handen tegen zijn buik)

Livia: 'Stoot het zwaard in die pens van je... Of laat je vallen!'

(19) = Krankzinnige

(20) = Aardworm

Novius: (met tranen in ogen) 'Ik, ik kan het niet.'

(Op het moment dat Novius het zwaard wil laten zakken, loopt Livia op hem af en duwt het zwaard in de buik van haar man. Die schreeuwt van afschuw en pijn. Hij probeert zich te verweren, maar Livia gooit haar volle gewicht erin om het zwaard nog dieper in het lichaam te laten verdwijnen. Novius verliest het gevecht en zakt in elkaar. Het leven verdwijnt uit Novius, terwijl Livia met betraande ogen en bloed aan haar handen toekijkt.)

Marcus: (komt binnen gelopen) 'De tribuun komt eraan.'

Livia: 'Het is gebeurd... De lafaard wilde niet dood'

(Livia begint te huilen en dreigt bijna flauw te vallen. Marcus loopt naar haar toe om vast te pakken en te troosten)

Livia: 'Eindelijk ben ik van hem af, Marcus.'

(Marcus kust haar hartstochtelijk)

Scène 2: Steen der Wijzen

Situatieschets: de verteller zit er bij als een jaren vijftig vader of moeder in een luie stoel met het vertelboek in zijn/haar handen.

Verteller: 'Nou, wat een verrassende ontknoping was dat. Misschien ook iets te spannend voor het slapen gaan. Eens kijken of ik een luchtiger verhaaltje kan vinden... (begint te bladeren)
Och ja, dit verhaal speelt zich af in de late middeleeuwen en is lichter verteerbaar. Nou, daar gaan we dan...

'Bij het vaststellen van de wijze hoe het proces van een heks dient te geschieden, zal de rechtsgang uit naam van het geloof op de eenvoudigste en meest summiere wijze worden doorgevoerd, zonder de argumenten en twisten van advocaten.'

De *Malleus Maleficarum*, de heksenhamer, is duidelijk. Ik wilde bijna zeggen: er staat geen woord Latijn in, ware het niet dat het handboek voor rechters, schouten en inquisiteurs in het Latijn was geschreven. In 1487 publiceerde de inquisiteur Henrich Kramer zijn *Malleus Maleficarum*.
Op de kaft staat een tweede schrijver genoemd, het is de naam van de Dominicaanse priester Jacob Sprenger, die een hele beroemdheid was in zijn tijd. De inquisiteur hoopte dat hierdoor zijn 'opus magnum' bekender werd en door de kerkleiders van de inquisitie, die verbonden waren aan de universiteit van Keulen, erkend zou worden. Het liep echter anders: de *Malleus Maleficarum* werd genadeloos bekritiseerd als onethisch. Het boek beschreef praktijken die voor een inquisiteur ten strengste verboden waren en bovendien strookte het boek niet met de demonenleer van de katholieke kerk. Hen-

rich Kramer komt in 1505 te overlijden en alsof de duvel er-mee speelt, begint juist dan ook het succes van de Heksenhamer. Het handboek veroverde Europa, met een spoor van ellende, pijn en dood in het kielzog. Ook in Utrecht was de Malleus Maleficarum een standaardwerk voor de rechters van de hoge rechtspraak, dat wil zeggen, tot aan de reformatie. Wie denkt dat de reformatie goed nieuws was voor heksen, heeft het mis. Hoewel formeel de heksenhamer niet langer gebruikt mocht worden, pakte dit in de praktijk anders uit. Decennialang speelden de inquisiteurs heksen zaken door naar de wereldlijke rechtbanken, omdat het folteren en het executeren hen zwaar viel. En de rechtbank voor de hoge rechtspraak in Utrecht had weinig anders om op terug te vallen dan de Malleus Maleficarum. Reformatie of niet, maar de heksenhamer bleef leidend in de processen en de veroordelingen van heksen.

Zo werd er met een zekere regelmaat de waterproef uitgevoerd, waarbij de van hekserij verdachte personen aan de duimen en de grote tenen werden vastgebonden, en bij de stadhuisbrug in de Oudegracht werden gedompeld. Blijf een verdachte drijven, dan was het bewezen dat zij een heks was. Een veroordeling volgde snel: half wurging en daarna het branden op de brandstapel op het executieveld. De wereld was dan verlost van een heks. Nog een paar honderd te gaan.

(Pauze)

In 1595 werd Volckert Dircxz gearresteerd op verdenking van hekserij. Opmerkelijk omdat hij een man was. Volgens de aanklacht had Volckert beesten en kinderen gezegend, soms zelfs onder dwang. Diverse getuigen bevestigden de aanklacht. De zegeningen brachten de slachtoffers soms voorspoed en andere keren tegenspoed. Ja, zelfs een enkeling ging eraan dood.

Op verzoek van de rechters werden de kinderen van Volckert ondervraagd. Hessel, veertien jaar oud, legde zeer belastende verklaringen af. De jongen was getuige geweest van hoe zijn vader in een kat veranderde en met de duivel op het plein danste. Een andere keer veranderde zijn vader in een bloed-dorstige wolf die beesten doodbeet en gretig al het bloed uit de karkassen had opgedronken.

Volckert bleef in alle toonaarden ontkennen, hoe gruwelijk de folteringen ook waren. Maar er werden nieuwe getuigen gevonden die staafden wat de jongen Hessel al onder ede had verklaard. Hierop werd Volckert onderworpen aan de waterproef bij de stadhuisbrug, waarvoor hij faalde. De rechters dreigden hem opnieuw te folteren als hij niet ogenblikkelijk bekende. Zelfs de sterkste wil kan worden gebroken en zo geschiedde het ook met Volckert: hij bekende alles waar de rechters hem van beschuldigden. Het oordeel werd geveld,

waarna Volckert Dircxz eerst half werd gewurgd en daarna levend verbrand...

De rechters verlegden hun aandacht naar de dochter van Volckert Dircxz, Hendrikje, zeventien jaren oud. Een wonder-schoon wicht en in het bezit van een blakende onschuld, die niet bestand was tegen de roodgloeiende poken van de beul en het branden van haar vader. Angst creëert vele waarheden en in één van die waarheden bekende Hendrikje dat zij een pact met de duivel had gesloten. In ruil voor rijkdom, schonk zij de heer van de duisternis haar ziel. Ook noemde zij de namen van andere duivelsaanbidders. Hierop werden Maria Barten, vader en zoon Buycken en Grietje Seghers gearresteerd. Haar broertje Hessel bevestigde de verklaringen van Hendrikje. Grietje Seghers werd als eerste opgepakt. Zij stond ook wel bekend als de *Rode Cater*. Grietje werd onderworpen aan de waterproef, waarna zij werd gefolterd en voordat het executievonnis kon worden voltrokken, werd zij in haar cel met een gebroken nek aangetroffen.

Hierna was het de beurt aan Antonius Buycken. De rechters lieten hem folteren en zoals te verwachten viel, bekende hij de meest afschuwelijke daden. Kort daarna trok hij zijn bekentenis in, waardoor een tweede foltering onvermijdelijk was. Antonius bekende opnieuw, maar nu nog ergere zaken, als dat al mogelijk was. Antonius gaf Maria Barten aan bij de schout, want zij zouden samen op het plein voor de duivel hebben gedanst. Hij werd ter dood veroordeeld, evenals zijn vader, zij het bij verstek.

Maria Barten werd ter ondervraging aangehouden en zij bekende samen met Hendrikje Volckerts, als katten, voor de duivel te hebben gedanst. Ook waren zij meerdere keren in wolvinnen verandert om beesten bij de keel dood te bijten en hun bloed gulzig te drinken. Verder verklaarde Maria dat haar buurmeisje Hendrikje al vanaf haar veertiende levensjaar gemeenschap met de duivel had... iedere keer als de stad door een hagelbui werd getroffen. Het oordeel van de rechters was niet mals: Hendrikje, Maria en Antonius zouden licht worden gewurgd, om daarna samen te branden...

(Pauze)

Ieder verhaal heeft twee kanten, zo ook dit verhaal. De beul van Utrecht was Hans Pruijm of beter gezegd Hans Pfraum, omdat hij in Meisenheim was geboren. In de jaren hiervoor was hij de scherprechter in de stad Zutphen geweest, maar sinds kort was hij in dienst van de stad Utrecht en woonde aan de Santstraet.

In de jaren die nog komen moesten zou hij grote bekendheid genieten in Holland omdat hij Johan van Oldenbarneveldt zonder pardon het hoofd afhakte in Den Haag. Maar zover was het nog niet. Eerst moesten er nog heksen worden gefol-

terd, gewurgd en naar de brandstapel gebracht, zoals Hendrikje, Maria en Antonius.

Wat slechts bij weinigen bekend is, is dat Hans Pruijm in het geniep een alchemist was. Nu bestaan er vele misverstanden over de schone wetenschap van de alchemie, als ware het een vorm van hekserij of tovenarij. Maar niets is minder waar. Een alchemist probeerde om de natuurlijke elementen te combineren met als doel om ziektes te genezen of om langer te leven. En niet te vergeten om uit eenvoudige metalen, goud te maken. Het beoefenen van de alchemie moest voor onkundige ogen verborgen blijven, omdat de experimenten gemakkelijk met magische rituelen verward konden worden. Nu was Hans Pruijm, net als andere alchemisten, druk op zoek naar de *steen der wijzen*. Voordat er verwarring ontstaat: de steen der wijzen is *geen* steen. Het is een poëtische omschrijving voor de werkwijze hoe van -bijvoorbeeld- lood, goud te maken. Als scherpreechter was het voor Hans Pruijm redelijk eenvoudig om met vuren en instrumenten te experimenteren. En dat allemaal door de aard van zijn beroep.

De drievoudige executie bood hem de unieke kans om een complex alchemistisch experiment door te voeren. Hij wilde de heksen verleiden om de duistere prins te vragen om van de verschillende metalen goud te maken. Voor het geval de wetenschap hem wederom in de steek zou laten. Het experiment was even eenvoudig als geniaal: de scherpreechter zou Hendrikje ijzeren balletjes laten slikken. Maria kreeg loden balletjes om door te slikken en tot slot moest Antonius kwik drinken. Hierna moesten de heksen hun bezweringen opzeggen, waarna de metalen uiteraard moesten worden verhit. En daarvoor was de brandstapel ideaal en als de vuren eenmaal waren gedoofd, zou de knecht op zoek gaan naar het goud. De scherpreechter zou in één keer weten welk metaal het meest geschikt was... Misschien ontdekte hij zelfs wel de steen der wijzen, waar al eeuwen naarstig naar werd gezocht.

(pauze)

Zie hier waar onze scène begint, in de kerker waar de scherpreechter Maria de loden balletjes laat slikken voordat zij als laatste naar de executieplaats wordt gebracht...'

(Maria zit vastgeriemd op een houten stoel)

Maria: (uitgeput/pijn/huilend) 'Ik beken... wat wilt u dat ik nog meer beken.'

Hans: 'Er valt niets meer te bekennen, alleen maar te slikken.'

(Hans knikt naar de knecht, die naar de stoel loopt waar Maria op zit. De knecht staat met zijn rug naar het publiek. Hij duwt haar hoofd naar achteren en stopt een loden bal in haar mond. Maria probeert zich te verzetten.)

Hans: 'Hoe meer verzet, hoe pijnlijker het slikken zal gaan zijn (tegen knecht) Nog een loden bal.'

(Hans kijkt nieuwsgierig toe, hoe de knecht een twee loden bal in de mond stopt van Maria. Het verzet groeit van de vrouw. Het lijkt alsof ze aan het stikken is. Hans duwt de knecht aan de kant. Even is voor het publiek te zien hoe Maria daar zit met een loden bal in haar mond.)

Hans: 'Ze mag niet stikken. Trek haar hoofd naar achteren...'

(De knecht gaat achter de stoel staan en trekt haar hoofd naar achteren, zodat haar neus naar het plafond wijst. Het publiek ziet dit niet of nauwelijks, maar ziet wel de handelingen van de knecht. Hans stroopt de rechtermouw op en duwt hard op de loden bal in de mond van de vrouw.)

Hans: 'Werk mee, heks, of je verliest je tanden!'

(Hans duwt de loden bal diep in de keel van Maria, die stikgeluiden maakt)

Hans: 'En daar gaat het lood... Heb je het gezien hoe het moet? Nog een loden bal!'

(Hans stapt weg bij Maria. De rechteronderarm zit onder het bloed. Hans gaat zijn handen wassen in een houten emmer. Ondertussen pakt de knecht de volgende loden bal. De knecht gaat weer voor Maria staan en hij duwt met kracht de loden bal in de mond van de vrouw, die probeert om het uit te schreeuwen.)

Hans: (komt kijken hoe de knecht het doet) 'Flink doorduwen... Het ontzetten van de kaak is niet erg... de huig zit in de weg... trek je er niets van aan en duw met kracht door!'

(Hans pakt van de tafel met de folterinstrumenten de laatste en de grootste loden bal. Hij geeft die aan de knecht.)

Hans: 'Het is bijna tijd. Alleen deze nog.'

(De knecht pakt de loden bal over en stopt hem in de mond van Maria. De vrouw verzet zich hevig. Hans loopt naar achter de stoel en trekt haar hoofd naar achteren.)

Hans: 'Verman je heks! De duivel wacht op je... (tegen de knecht) Stoot de bal door! NU!'

(De knecht maakt een soort vuistslag tegen de loden bal aan)

Hans: 'Slikken, heks! Slikken!'

(Kort daarna stapt de knecht aan de kant. Hans laat het hoofd los en dat valt naar voren, waardoor het hoofd van Maria schuin tegen haar borstkas rust. Er loopt bloedslijm uit de mond van Maria)

Hans: 'Spreek de spreuk uit... (Maria reageert niet) ZEG HET!'

(Maria tilt haar hoofd op en het lijkt alsof haar kaak los zit. Ze kijkt met grote angstogen naar Hans. Maria probeert wat te zeggen maar dat gaat moeilijk en het is onverstaanbaar. Maria probeert te zeggen: 'Ik weet niet waarover u het heeft, welke spreuk?')

Hans: 'Zeg mij na: Fortuna, Prosperitas et Abundantia. Habeo Omnia. Pecuniavenit ad me. Habeo Omnia. Fortuna, Prosperitas et Abundantia. Omnia, quae volo, Habeo!'

(Maria probeert het maar het is moeilijk te verstaan en ze komt niet verder dan: Fortuna, Prosperitas)

Hans: (tegen de knecht) 'Pak de tongknijper. De heks wil niet spreken.'

(De knecht zoekt het instrument en geeft het aan Hans, terwijl Maria angstig probeert om de woorden goed uit te spreken. Hans gaat voor haar staan met het instrument en dan weet Maria min of meer verstaanbaar uit te spreken: Fortuna, Prosperitas)

Hans: 'De heks grijpt het leven aan de rokken vast. (tegen de knecht) De hoop blijft totdat de vlammen het vlees wegbranden... (tegen Maria met luide stem) Fortuna, Prosperitas et Abundantia!'

Maria: (herhaalt moeizaam en pijnlijk) 'Fortuna, Prosperitas et Abundantia.'

Hans: 'Habeo Omnia. Pecuniavenit ad me!'

Maria: (herhaalt met pijn en moeite): 'Habeo Omnia. Pecuniavenit ad me.'

Hans: 'Habeo Omnia!'

Maria: (herhaalt met pijn maar met minder moeite) 'Habeo Omnia.'

Hans: 'Fortuna, Prosperitas et Abundantia. Omnia, quae volo, Habeo!'

Maria: (herhaalt al duidelijker en krachtiger) 'Fortuna, Prosperitas et Abundantia. Omnia, quae volo, Habeo.'

Hans: 'En nu achter elkaar heks!'

Maria: (ze begint nog duidelijker aan de tekst en dan ontstaat er een soort bezetenheid, alsof de woorden magische krachten bezitten. Ze gaat steeds sneller praten, steeds krachtiger (niet zozeer in volume), steeds bezwerender en blijft herhalen) 'Fortuna, Prosperitas et Abundantia. Habeo Omnia. Pecuniavenit ad me. Habeo Omnia. Fortuna, Prosperitas et Abundantia. Omnia, quae volo, Habeo. Fortuna, Prosperitas et Abundantia. Habeo Omnia. Pecuniavenit ad me. Habeo Omnia. Fortuna, Prosperitas et Abundantia.'

Omnia, quae volo, Habeo. Fortuna, Prosperitas et Abundantia.
Habeo Omnia. Pecuniavenit ad me. Habeo Omnia. Fortu-
na, Prosperitas et Abundantia.
Omnia, quae volo, Habeo.'

Hans: 'Genoeg!'

(Maria blijft doorgaan en kan niet stoppen. Grote ogen die niets zien.
De knecht begint onrustig te worden)

Hans: 'Ik zeg genoeg!'

(Hans slaat haar in het gezicht, wat er voor zorgt dat Maria de spreuk
als een mantra gaat prevelen)

Hans: (tegen de knecht) 'Maak haar los en breng de heks naar de ande-
ren op het executieveld.'

(De knecht maakt de leren riemen los en brengt de handboeien aan.
Maria blijft door prevelen, maar begint zichzelf ook -nu en dan- te slaan
tegen het hoofd aan. Hans zoekt zijn beulskap, handschoenen en het
genadezwaard)

Hans: 'Ga! Het volk wacht.'

(De knecht duwt Maria de kerker uit. Hans loopt naar het kruisbeeld
en slaat een kruis en begint te bidden, waarna hij de kerker uit loopt.
Er is een geluidsdecor te horen van een menigte en de brandstapel.
Dan komt de knecht terug naar de kerker. Besmeurd met roetvlekken
en bloed. Hij draagt een zware zak, die hij op de grond neerzet. Hierna
pakt hij een drinkbeker en vult deze met wijn uit een kruik. Hans komt
binnen. Eveneens met roetvlekken. De knecht neemt het zwaard aan,
evenals de beulskap en de handschoenen. Hierna geeft de knecht Hans
de drinkbeker, terwijl Hans al begint te spreken)

Hans: 'De vlammen waren hels en vernietigend, alsof de duivel er
hoogstpersoonlijk bij aanwezig was! (flinke slok wijn) Het volk
van Utrecht mag tevreden zijn, drie heksen op één morgen gezui-
verd. (tegen de knecht) Het is een eerzaam beroep, vergeet dat
nooit. Wij zorgen voor gerechtigheid en beschermen de stadslie-
den.'

(Hans loopt naar de emmer en begint zichzelf te verfrissen, ondertussen
praat hij tegen de knecht)

Hans: 'Is het gelukt?'

Knecht: 'Ik heb meegebracht wat er in de as lag.'

Hans: 'Waar is het?'

(De knecht pakt de zware zak op van de grond en legt het op de tafel
met de folterinstrumenten. Hans dept zijn gezicht met een doek en
loopt naar de tafel)

Knecht: 'Het kwik van de heks Antonius heb ik niet gevonden.'

Hans: 'Het is in ieder geval geen goud geworden. Kwik kan van de lijst.'

Knecht: (graait in de zak en haalt een brok ijzer eruit) 'Dit lag op de plek waar Hendrikje is gezuiverd...'

Hans: (hij bekijkt de zwarte homp en begint het schoon te maken) 'Het is ijzer. Ik had goede hoop omdat het wichtje vaak met de duivel heeft geforniceerd. IJzer kan ook van de lijst worden gehaald. Schenk nog maar een keer vol.'

(De knecht pakt de kruik en giet wijn in de drinkbeker.)

Hans: 'Mijn hoop is op de laatste heks gevestigd... (hij drinkt) Een waar hellebeest... Wat heb je in haar as gevonden?'

(De knecht graait in de zak en haalt er een zwarte homp uit. Hans begint het lood schoon te maken)

Hans: 'Goud! Zie je dat... goud!'

Knecht: 'Het is bloedgeld, heer.'

Hans: 'Het is goud!'

Knecht: 'Het zijn twee gouden Rijders, heer. Het is bestemd voor de nabestaanden.'

Hans: 'Zoveel bloedgeld voor die heks? Nooit! Een heks kan immers niet worden verraden. Zij kan hooguit worden onthuld. (hij bestudeert het goud) Het is waarachtig echt goud.'

Knecht: 'Ik heb met mijn eigen ogen gezien wie de gouden Rijders heeft gegooid, heer. Het waren twee van haar minnaars, een raads-lid en een rechter, heer.'

Hans: (hij probeert het goud met een mes los te peuteren) 'Lood blijft op de lijst. Eindelijk is het mij gelukt, als eerste.'

Knecht: 'Maar heer, het is bloe...'

(Voordat de knecht zijn zin kan afmaken, slaat Hans hem in het gezicht)

Hans: 'Het is tijd voor het volgende experiment.'

(De knecht knikt en gaat af.)

Hans: 'En breng de koperen en loden ballen mee.'

(Hans blijft in de weer met het goud in de homp lood)

Hans: 'Mijn goud.'

(Zangeres en zanger zingen het beulslied. Muziek: Michael Nyman uit film A Draughtsman contract.)

(0.01) (s1) Geeseling, (s2) ophanging, (s1) afsnijding, (s2) executering, (s1) splijting, (s2) verpulvering, (s1) brandmerking, (s2) vierendeling, (s1) radbraking, (s2) amputering, (s1) tooning, (s2) onthoofding, (s1) Geeseling, (s2) ophanging, (s1) afsnijding, (s2) executering, (s1) splijting, (s2) verpulvering, (s1) brandmerking, (s2) vierendeling, (s1) radbraking, (s2) amputering, (s1) tooning, (s2) onthoofding, (s1) Geeseling, (s2) ophanging, (s1) afsnijding, (s2) executering, (s1) splijting, (s2) verpulvering, (s1) brandmerking, (s2) vierendeling, (s1) radbraking, (s2) amputering, (s1) tooning, (s2) onthoofding,

(Let op: de bovenstaande tekst blijft doorgaan, afwisselend door s1 of s2, natuurlijk afhankelijk als s1 een andere tekst heeft, zingt s2 het refrein en omgekeerd)

(0.41) (s1) Het afhouden van een hand door hem en zijn hulp is vijf gulden. (0.52) (s1) Het afsnijden van een oor door hem en zijn hulp is drie gulden. (1.02) (s2) Een gemeene geeseling door hem en zijn hulp is drie gulden. (1.11) (s2) Een ophanging met de strop om den hals is drie gulden. (1.24) (s1) Een delinquent het hoofd af te houwen door hem en zijn hulp is zes gulden op de cent af. (1.40) (s2) Het hoofd op de pin vast maken door hem en zijn hulp is 1 gulden. (1.51) (s1) Heb medelij met de veroordeelde (2.01) (s1) die lijden gaat en boete doet voor zijn laffe daad (2.14) (s2) Heb medelij met de veroordeelde (2.21) (s2) die lijden gaat en boete doet voor zijn laffe daad (het herhalen van het refrein stopt 2.30) (2.35) (s1) Ik geloof in u Heer (2.39) (s1) Wees barmhartig het doet al zo zeer (2.48) (s2) Fouten gemaakt in de duistere nacht, brengt mij hier op het rad (3.03) (s1) De beul staat klaar om mijn botten te breken (3.11) (s1) met een gloeiende ijzeren staaf. (3.18) (s2) Heb medelij, heb medelij (3.23) (s2) Ik ben slechts een domme dwaas die niet beter wist. (3.33) (s1) Ik geloof in u mijn lieve Heer. (3.40) (s2) Wees barmhartig (3.46) (s2) het doet al zo onvoorstelbaar ongelofelijk veel zeer. (3.56) (s1) Ik wilde dat ik het goed kon maken met U (4.04) (s1) en hier niet behoefde te lijden op het galgenveld in aanschouw van mijn vrouw en kind. (4.17) (s2) Heb medelij, heb medelij... (4.30) (s1) Geeseling, (s2) ophanging, (s1) afsnijding, (s2) executering, (s1) splijting, (s2) verpulvering, (s1) brandmerking, (s2) vierendeling, (s1) radbraking, (s2) amputering, (s1) tooning, (s2) onthoofding, (s1) Geeseling, (s2) ophanging, (s1) afsnijding, (s2) executering, (s1) splijting, (s2) verpulvering, (s1) brandmerking (4.51) (s2) Ik smeek u dat het niet lang duurt, (4.58) (s1) deze pijnen benemen mij het zoete leven (5.07) (s2) Niets blijft meer over dan wat geschreeuw (5.15) (s1) Ik wil nu alleen maar dood (5.19) (s1) Geen redding is meer mogelijk (5.23) (s2) Alle hoop is vervolgen. (5.27) (s1) Verlos mij van het kwade (5.32) (s2) Sla mij nu maar dood. (5.36) (s1) Heb medelij lieve Vader (5.40) (s2) Ik wil niet langer lijden hier midden op

het plein. (5.46) (s1) De duivel kome me halen (5.53) (s2) Mijn ziel is te koop (5.56) (s1 + 2) Er is geen hoop meer over. (6.00) (s1 + s2) Verdoemd tot het hellevuur (6.04) (s1) Ik stop met zolang klagen (6.08) (s2) zal mijn lot in stilte dragen. (6.13) (s1 + s2) Stop met bidden voor mijn ziel. (6.16) (s1 + 2) De duivel staat voor mij klaar. (6.20) (s1) Lieve Heer waar bent u heen. (6.24) (s2) Waarom hebt u geen medelij (6.29) (s1) De beul doet alleen maar zijn werk (6.33) (s2) Maak nu mij maar dood...

(Oorspronkelijk uit het toneelstuk: Imperfectie)

Scène 3: De gift van geven

Verteller: ‘Wat is er zo door de eeuwen heen toch veel in de stad gebeurd, vinden jullie ook niet? Het was een mooi verhaaltje over heksen en gelukkig helemaal niet zo bloederig. (Kijkt op de klok) Is het alweer zo laat? Het is de hoogste tijd voor een romantisch verhaal, daar slapen jullie lekker op. Nog even volhouden hoor...

Het was op een woensdagavond. Om precies te zijn: 1 augustus 1674. Een verwoestende storm trok, om half acht, over de stad Utrecht. Het middenschip van de Domkerk zakte zonder pardon in elkaar. De protestanten zagen in de storm de hand van God, die zijn ongenoegen toonde voor de ijdelheid van het volk na het verjagen van de Paapse Fransen.

Het puin kon niet worden opgeruimd omdat de stad over onvoldoende gelden beschikte. En zoals dat gaat, raakte iedereen aan de nieuwe omstandigheden gewend. Zo werden er delen van het voormalige middenschip gebruikt om gelovigen tussen de puinhopen te begraven. En waar overdag werd getreurd, werd er in de avonduren volop de herenliefde bedreven. Het amoureuze vertoon werd oogluikend toegestaan. Er ontstonden zelfs twee gezegden om een liefhebber van de herenliefde in die tijd te beschrijven: *hij komt achter de dom vandaan en Utrechtenaar.*

In 1713 werd de Vrede van Utrecht getekend en in die tijd waren vele buitenlandse onderhandelaars met hun bedienden in de stad, die natuurlijk ook zo hun amoureuze avontuurtjes wilden beleven. Maar niet iedereen van buiten Holland stond even edelmoedig tegenover de herenliefde. Hoe huichelachtig ook, want de buitenlandse heren bezochten wel massaal en frequent de dames van lichte zeden aan het Zandpad. Wat eerst zorgvuldig verborgen bleef in de nacht, werd steeds meer een gespreksonderwerp op formele ontmoetingen. Toen de buitenlandse heren weer uit de stad waren verdwenen, was het zaad al geplant. De verdraagzaamheid werd naarstig op de proef gesteld en om de zoveel tijd volgde er een arrestatie. Achter gesloten deuren in de kelder van het stadshuis werd er recht gesproken, zonder dat hieraan enige ruchtbaarheid werd gegeven. Het was een waarschuwing aan

de heren achter de Dom dat de burgervader een oogje in het zeil hield. Ook de straffen werden in het geniep onder het stadhuis voltrokken. Geheel tegen de gewoonten in.

In de jaren daarna werden er bewakers in en rondom de ruïnes geplaatst. Zij moesten met name in de nacht toezicht houden dat het niet uit de klauwen liep met de herenliefde. Echter bood dit de bewakers en de koster een onvoorziene mogelijkheid om extra verdiensten te innen, door de heren voor hun pleziertjes in de nacht te laten betalen. In het begin waren het bescheiden bedragen, zoals dat zo gaat. Maar toen sloeg de onvermijdelijke hebzucht toe. Telkens weer meer betalen of anders een arrestatie riskeren en voorgoed verdwijnen onder het stadhuis.

(Pauze)

In 1729 woonde Josua Wils al enige tijd, samen met zijn vrouw en hun drie kinderen, op de tweede verdieping van de toren. Hij verdiende, net als andere bewakers, goed geld aan Utrechtenaren. Maar toch kon hij het niet verdragen dat heren recht onder zijn woonverblijf, in de Egmondkapel, de liefde gingen bedrijven. Iedere nacht opnieuw. Op een avond schoot hij zonder pardon op twee hitsige hanen met de intentie om ze te verjagen. Het zou niet de laatste keer zijn.

In 1730 moest Josua Wils voor de rechtbank in het stadhuis verschijnen omdat er vele klachten over hem bij de magistraat waren binnen gekomen. In zijn verweer deed Wils een akelig boekje open over de onheilige praktijken tussen het puin van de Domkerk. De rechter geloofde de bewaker niet omdat hij zich domweg niet kon voorstellen dat heren zulke handelingen bij elkaar verrichtten. En dus bezocht de rechter, tijdens de nachtelijke uren, de toren met goed zicht op de Egmondkapel en de puinhopen van het middenschip. Daar nam hij met eigen ogen de herenliefde waar. Het begin van de homovervolging zag het licht.

De schout arresteerde in opdracht van de rechter *Gelis van Baden* en vier anderen. Zij werden in het geheim gewurgd aan een paal in de kelder van het stadhuis. Ook arresteerde de schout Zacharias Wilsma, een voormalig soldaat en herenknecht. Zacharias bekende gemakkelijk en vooral heel veel. Het werd de schout en de rechter duidelijk dat er sprake was van een netwerk van sodomieten, dat actief was in de hele Republiek. De sodomieten hadden zelfs een eigen codetaal ontwikkeld; zo was het voorstel om een wijntje te gaan drinken in feite een uitnodiging om de liefde te gaan bedrijven. Zacharias noemde vele namen van heren in meer dan tien steden en plaatsen. De schout en de rechter waarschuwden de rechtelijke macht in die betreffende steden, waaronder Den Haag. Vele tientallen mannen werden opgepakt en verzaadden op hun beurt weer andere heren. In drie jaar tijd werden een kleine honderd mannen geëxecuteerd en honder-

den anderen kregen lijfstraffen of een verbanning opgelegd. Maar dit gold niet voor Zacharias. In ruil voor zijn bekentenis werd hij niet berecht. De sodomieprocessen waren drie jaar het gesprek van de dag en voor het eerst in de geschiedenis was de bereidwilligheid om aangifte te doen groot. Ongeacht rang of stand. Er ontstond een nieuwe opleving van de zedelijke moraal in de Republiek.

In Utrecht werd ontdekt dat de heren niet alleen actief waren in de ruïnes van de Domkerk en de toren, maar ook op het Janskerkhof en de stadswallen. Iedereen sprak schande over de laatste onthullingen en bekentenissen... de brave burgers over de verloedering van de zedelijkheid en de heren over het verraad, de rampzalige processen en de gruwelijke straffen. Iedereen, met uitzondering van Johann Conrad Diepenbrock. De scherpreechter van Utrecht in die dagen, die er niet alleen goed aan verdiende maar er ook een gerespecteerd burger door werd.

(Pauze)

De schokkende gebeurtenissen zorgden ervoor dat de bewakers en de koster geen extra inkomsten meer genoten. Waardoor zij gedwongen werden om een flink stuk soberder te gaan leven. Het werd Josua Wils niet in dank afgenomen dat hij had gezongen als een Goudvink om maar zijn eigen nek te redden. Ook waren de kerkouderen niet gelukkig met het optreden van de eigenzinnige bewaker, want nu was het algemeen bekend dat de mannen achter de Dom geld betaalden aan mannen die in dienst waren van de kerk. Hierdoor liep het kerkbestuur schade op door de aantasting van hun goede naam en faam. Zolang alles in het duistere maanlicht geschiedde, vormde het geen bedreiging, maar nu de kaarten open op tafel lagen, moest het kerkbestuur tegen Josua Wils optreden. Hij werd uit zijn functie ontheven en verdreven uit de torenwoning. Alsof het ongeluk nog niet groot genoeg was, werd Josua Wils beschimpt en gemeden. Hij was niet de held van het volk, waar hij stiekem toch wel op had gehoopt. Niemand wilde hem nog een dienstbetrekking aanbieden, het was alsof hij met de pest was besmet. Na een paar dagen op straat te hebben geleefd, vertrok zijn vrouw samen met de kinderen naar Barneveld, waar haar ouders woonden. Hij zou hen nooit meer zien...

(Pauze)

Nu enkele jaren later is de storm afgezwakt en keert de rust weer terug in de stad. Ook de heren van de nacht bezoeken de beschutte plekken weer als vanouds rondom de Dom...

Bij de Buurkerk zit Josua Wils te bedelen voor een duit. Kapotte kleren, verweerde huid met tientallen wondjes, een groezelige baard met klitten in het haar en tientallen dikke luizen krioelend op de hoofdhuid. Geen schoenen, maar ka-

potte voeten met een dikke eeltlaag. Een blaffende hoest, die te vermoeiend was voor de voormalige trotse bewaker van de Domkerk of wat daarvan nog over was. Meer dood dan levend, wachtend op het moment dat de duistere engel met de zeis hem het leven benam. Zie hier ons laatste tafereel...'

Josua: (hij is ziek, hoest en kan moeilijk bewegen) 'Een teken van barmhartigheid Heb medelij met een oudgediende. Mag de Heer u zegenen voor een kleine aalmoes...'

(Man loopt voorbij)

Josua: 'Medelij, heer... ik ben ziek en zonder werk'

(Man draait zich om en kijkt onderzoekend naar de bedelaar)

Man: 'Ken ik u niet?'

Josua: 'Heer?'

Man: 'Ik meende u te herkennen, alleen kan ik mij niet voorstellen waar ik u ooit heb ontmoet, daar wij duidelijk in andere kringen verkeren.'

(Man haalt zijn schouders op en wil weglopen)

Josua: 'Heb medelij, mijnheer! Eén muntje maar.'

Man: 'Ik moet nu gaan, de predikant wacht op niemand.'

Josua: (kwaad) 'JOB!'

Man: 'Job?'

Josua: 'Zou u Job helpen?'

Man: 'Wie is Job? Een andere stakker?'

Josua: 'En de Heere zeide tegen de duivel: hebt u acht geslagen op mijn knecht, Job. Want niemand is op de aarde even godvrezend, oprecht, vroom en het kwaad vermijdend zoals hij...'

Man: 'Job... Wat is daarmee?'

Josua: 'Zou u de geplaagde Job helpen met uw barmhartig inborst?'

Man: 'Vanzelfsprekend, de man werd genadeloos door God en de duivel op de proef gesteld of hij trouw bleef aan de Almachtige.'

Josua: 'Ik ben Job.'

(Man begint te lachen)

Josua: 'De bulten onder mijn oksels en in mijn liezen laten zien hoe zeer ik word geplaagd, net als de rode vlekken onder mijn huid, waardoor ik slecht slaap...'

Man: 'Heel vervelend, maar dit alles maakt van u nog geen Job.'

Josua: 'Mijn vrouw heeft mij verlaten en de kinderen meegenomen naar haar ouderlijk huis en dat alleen omdat ik mijn plicht heb gedaan. Ik had geëerd moeten worden en niet aan mijn lot worden overgelaten om als een hond op straat te sterven.'

Man: 'Een triest lot... maar nu moet ik naar de ochtenddienst.'

(Man wil verder lopen)

Josua: 'Ik zie u iedere ochtend naar de vroegmis gaan en u bent royaal in uw giften, maar zodra u *hier* komt, sluit u de beurs zonder mij ooit een duit te geven...'

Man: 'Is dat zo? Ja, ik geloof dat u gelijk heeft.'

Josua: 'Misschien herkent u mij wel als die arme stakker die iedere ochtend wordt overgeslagen...'

Man: 'Nee, net zomin als ik mij iedere stervende hond in de stad herinner.'

Josua: 'Ik was in dienst van de kerk en een gerespecteerd man. Het lot kan zomaar keren, heer, en dan zit u hier naast mij te bedelen om een muntje.'

Man: 'Mijn leven is al gekeerd mijn beste man. De striemen van het onrecht staan op mijn rug. Ook mij is onrecht aangedaan...'

(Man loopt verder)

Josua: 'Waarom gunt u mij dat ene muntje niet!'

(Man blijft staan)

Man: 'Waarom verdient u een muntje?'

Josua: 'Ik ben een Godvrezend man, die jaren voor de kerk heeft gewerkt.'

Man: 'In welke hoedanigheid heeft u voor de kerk gewerkt?'

Josua: 'Ik was een bewaker van de toren en het verloren middenschip.'
(De nieuwsgierigheid van de man is gewekt)

Man: 'Vertel gerust verder...'

Josua: 'Heeft u een slok om te drinken?'

(Man twijfelt)

Josua: 'Heb medelij heer... ik heb dorst... en honger.'

(Man haalt een flaconflesje tevoorschijn en geeft het aan Josua om uit te drinken. Josua drinkt gulzig en dan pakt de man het flesje terug, om te voorkomen dat de bedelaar alles opdrinkt. Hij stopt het terug in zijn kleren)

Man: 'Als je verhaal goed is, zal ik je ook te eten geven.'

Josua: 'Samen met mijn vrouw en de kinderen woonde ik boven de Egmondkapel en het was mijn taak om te voorkomen dat er werd gestolen en er ontucht werd gepleegd...'

Man: 'Heeft u geholpen met het arresteren van de Utrechtenaren?'

Josua: 'Dankzij mij is de stad gezuiverd!'

Man: 'Bent u Wils, die mensen geld afhandig maakte?'

Josua: 'Iedereen verdiende er een duit of twee aan. De koster, bewakers en zelfs de predikant!'

Man: 'Heeft u niet op mannen geschoten?'

Josua: 'Helaas misgeschoten. Ik ben nooit goed met het vuurroer geweest, heer.'

(Man haalt een appel tevoorschijn. Hij twijfelt even maar geeft de appel uiteindelijk toch aan Josua)

Man: 'Alvast een kleine beloning.'

(Josua pakt de appel en begint ervan te eten)

Josua: 'Het weggagen hielp niet veel. De volgende avond zaten ze er weer, net als duiven. Mijn vrouw gruwde bij de gedachte dat de heren onder ons de banier hesen, terwijl zij en mijn kinderen lijdzaam moesten toekijken. Geen greintje respect voor God of de kerk!'

(Josua bijt nog wat in de appel en verslikt zich)

Josua: (tussen het kuchen door) 'Wat... drinken...'

(De man haalt het flaconflesje weer tevoorschijn en laat Josua daar nog een slok van drinken. Josua drinkt het flesje leeg en geeft het terug aan de man.)

Josua: 'Dank, heer... zeer vriendelijk.'

Man: 'Maar bent u niet voor het gerecht gebracht...'

Josua: 'Een aantal van die sodomieten hadden het gore lef om mij voor flessentrekkerij aan te klagen!'

Man: 'En toen?'

Josua: 'En toen? Ik heb de rechter in detail uiteengezet wat die sodomieten allemaal in de kapel uitvoerden...(begint wat koortsig te kuchen en te zweten) Als eerste heb ik de naam van Gelis van Baden genoemd, de grootste sodomiet van allemaal.'

Man: 'Die sodomiet was mijn lief.'

Josua: (met ongeloof) 'Wat zegt u, heer?'

(De man komt dichterbij, zodat niet iedereen kan horen wat hij te vertellen heeft)

Man: 'Gewurgd onder het stadhuis. Zonder enige vorm van medelijden afgemaakt omdat hij mij liefhad.'

Josua: (het gif gaat werken) 'Heer... wat... heeft... u...gedaan...'

Man: 'Ik hoefde weinig te doen. U tartte zelf het lot en sindsdien heb ik iedere ochtend genoten van de smekende ellendeling hierbij de kerk. Na de moord op Gelis heb ik gezworen nooit meer één duit te betalen aan mannen zoals u.'

(Man pakt het restant van de appel op en stopt dat terug in een jaszak)

Josua: (nauwelijks hoorbaar) 'Help... mij...'

Man: 'Staat er niet geschreven in het verhaal Job: *het vergif van deadders zal hij zuigen en de tong van de slang zal hem doden...* Ik ben de slang, Josua Wils, de duivel wacht op je...'

(De man loopt weg. Josua stikt langzaam, terwijl hij probeert om hulp te roepen, wat niet meer lukt. Hij is kwaad en staat tegelijkertijd doodsangsten uit.)

Verteller: 'Nou, als jullie nu niet kunnen slapen... En niet zeuren om nog een verhaaltje! Het is al laat genoeg. Misschien morgen weer... (sluit het voorleesboek en gaat staan) Niet vergeten om je tanden te poetsen. Ook jij! Opschieten maar! Ik kom over vijf minuten kijken of iedereen in bed ligt.'

IMPERFECTIE

Gebeurtenissen uit de stad Utrecht

INTRO

Imperfectie is een project waarbij theater, film, muziek en speciale effecten bij elkaar komen in de vorm van een feuilletonserie t.b.v. de Talk Salon. In iedere scène staat er een thema centraal. De verbindende lijn is een houten doos die wordt gevonden in de werfkelder, tijdens het uitvoeren van werkzaamheden. Op de bovenkant van de doos is ingebrand: imperfectie. In de doos zitten brieven, getuigenverklaringen, aantekeningen, foto's en 8mm filmpjes. Het is een verzameling van diverse mensen door de tijd heen. Allemaal hebben zij iets te maken met de werfkelder. De tijdgeesten (zoals de personen worden genoemd) treden live op tijdens de voorstelling, maar zijn ook te zien in de video-projectie.

SCÈNE 1: ONTDEKKING VAN DE IMPERFECTIE-DOOS

Zaalverlichting dimt. De videoprojectie begint met de openingstitels.

Hans: 'Ik heb niet gezocht naar wat ik heb gevonden. Met drie collega's huur ik deze werfkelder. Een unieke werklocatie. Het nadeel van een 'unieke' locatie is dat het flink in de papieren loopt om het op te knappen. Voordat ik het vergeet: mijn naam is Hans, aangenaam. Ik denk dat het niet zinvol is om iedereen nu meteen een hand te geven, maar na de voorstelling is daar voldoende tijd voor. Mijn collega's hebben gevraagd of ik het woord wil doen vandaag over de vondst die ik afgelopen zomer heb gedaan.'

In zomermaanden is het niet druk in de praktijk. Het is de geschiktste periode om klussen uit te voeren. Van de collega's ben ik de handigste doe-het-zelver en dus komen de meeste taken bij mij op het bord terecht. Op 23 juli, de dag van de vondst, vroeg Els of ik wist wat er achter die deur zat. Niemand van ons had de deur eerder geopend omdat de verhuurder had aangeraden om de deur gesloten te houden, dit in verband met ongedierte. Vreemd eigenlijk, dat niemand van ons nieuwsgierig genoeg was om de angst voor de ratten te overwinnen, en de deur open te maken. Er was geen directe aanleiding om naar de sleutels van de deur te gaan zoeken. Maar ineens was het openen van de deur belangrijk geworden.

Els haalde de sleutels uit de lade en voordat ik het goed en wel besepte, duwde ze de sleutels in mijn handen. Op dat moment aarzelde ik kort of het wel een goed idee was om de deur te openen. Els gaf mij een zetje... en als vanzelf kwam ik in beweging. Als eerste moest ik het hekwerk open zien te krijgen... Hierna

was de deur aan de beurt, dit ging een stuk gemakkelijker... Het is idioot dat het openen van een deur spannend is, maar dat was het wel. Het zweet stond in mijn handen. Wie doet zoveel moeite om een kleine ruimte te maken waar je niets kunt opslaan?

Nog voordat ik het zelf goed en wel besepte, had ik de beitel en hamer al in mijn hand en sloeg ik met geweld op de muur... (video) Het kon niet anders zijn, dan dat er nog een ruimte was achter de muur. Iemand had de muur nog niet zo lang geleden geplaatst. Hooguit tien of vijftien jaar. Maar waarom?... (video) Ineens was er een gat in de muur en een vieze geur... (video + windvlaag + rottingslucht) En daar zie ik een kist staan met aan de bovenkant het woord: IMPERFECTIE in het hout gebrand. Verder is er niets in ruimte. Alleen maar die kist...

Wat een vondst! Een oude kist. Wat zou erin zitten? Een schat? Of misschien wel iets lugubers (video) Er liggen brieven en documenten in de kist. Sommige heel oud en andere van enkele jaren geleden. Maar er ligt meer in de kist: tekeningen, foto's en zelfs oude filmpjes. En onder in de kist ligt een enveloppe met daarop geschreven: IMPERFECTIE

(Hans pakt de brief uit zijn jaszak) Dit is de enveloppe uit de kist. Ik zal de brief voorlezen die erin zit...(hij haalt de brief eruit en begint voor te lezen): 'Aan hij die leest: een grote verantwoordelijkheid is je deel geworden. De kist bevat een kostbare inhoud die eeuwen beslaat. Nalaten van iedereen die hier in de kelder heeft gewoond, gewerkt of heeft opgesloten gezeten. Nu is het aan jou om de erfenis te beschermen en jouw verhaal er aan toe te voegen. Het veilig stellen van de schat voor komende generaties. Leer de lessen uit het verleden en ontdek het geheim van de kelder. Als je het geheim ontdekt, mag je het houden. Dit geldt niet voor de kist en haar inhoud, die zal nooit jouw eigendom worden. Het is een geschenk voor de toekomst. Zorg, bescherm en leer. Hendrik van Utrecht'

De inhoud van de brief is een stuk duidelijker geworden door in de afgelopen maanden meer brieven en documenten te lezen. Bijna iedereen die een langere tijd in de werfkelder heeft gewoond of gewerkt, heeft een getuigenis achter gelaten. Gebeurtenissen uit het verleden die weer tot leven komen. Vergeten mensen die nieuw leven worden ingeblazen. Tijdgeesten.

Verhalen over liefde, moord, rijkdom, verlangen en een intens verdriet. Verhalen die met elkaar zijn verbonden, zelfs door de eeuwen heen. Tijdgeesten die geen familie van elkaar zijn of elkaar ooit hebben gekend, delen een geheim...Het geheim van IMPERFECTIE!

Scène 2: Alida Meijer, ook wel Dikke Alie of Blonde Jopie genoemd

In de tweede scène staat de tragische dood van Alida Meijer centraal (1960). Zij is vermoord door J.C. 'Fernandel' van D. De corresponderende doodzonde is luxuria (lust, seksueel verlangen, wellust, onkuisheid). Alida Meijer was 40 jaar toen zij werd vermoord in haar woonboot aan het Zandpad 14 in Utrecht. Alida, oftewel dikke Alie of blonde Jopie, was een prostituee. Haar vriend zat in de gevangenis en om de advocaatkosten te kunnen betalen, werkte dikke Alie extra veel. Ze hoopte 90 gulden bij elkaar te werken, wat volgens haar voldoende moest zijn om de rechtsbijstand te kunnen betalen. De laatste 25 gulden die ze nodig had, hoopte ze te verdienen in de nacht van 30 januari 1960. De volgende dag werd ze dood gevonden door de huurbaas.

Alida: Het voordeel van dood gaan, is dat je geen steek ouder wordt.

Voor mij is de tijd stil komen te staan in de vroege ochtend van 31 januari 1960. Mijn naam is Alida Meijer, maar mannen kennen mij als dikke Alie of blonde Jopie. Ik had een relatie met magere Piet. Inmiddels ook al dood. Ik heb hem hier nog niet gezien. Magere Piet verbleef vaker in het gevang dan bij mij in bed. De nacht waarin ik ben vermoord, was magere Piet op zijn vaste verblijfadresje in de Koepel. Soms denk ik dat hij iets had kunnen doen om mij te redden, maar dat is niet waar. Magere Piet zou al om 9 uur te dronken zijn geweest om de weg naar huis te vinden. Fernandel, mijn moordenaar, was ook veel groter. Magere Piet zou geen schijn van kans hebben gehad om hem zelfs maar 1 slag in het gezicht te verkopen. 'Fernandel' was niet zijn echte naam, dat was Jan. Hij had veel weg van de filmster Fernandel, ook zo grappig en charmant. Niet die nacht trouwens. In mijn vak leer je heel snel hoe vervelend en agressief mannen zijn, als zij niet krijgen wat ze willen. Eerst vriendelijk, beetje flirten, lachen en als ze horen wat het kost, draaien ze om als een blad aan de boom. Ineens zijn de heren: kopers. Ze willen weinig betalen en de goederen eerst eens uitproberen. Bier en de jonge klare helpen hier een handje mee. Fernandel was geen slechte man, echt niet. Hij was vaker bij mij op de woonboot dan magere Piet. Maar moeder de vrouw van hem was wel een jaloers loeder en ook een hoer. Ik weet dat Fernandel verliefd op mij was en haar wilde verlaten om bij mij te zijn. Het maakte hem niet uit dat ik een relatie had met magere Piet. Wat hem wel uitmaakte was dat ik moest blijven doorwerken als hij en ik iets samen zouden beginnen. Meneer wilde een graantje meepikken van mijn zuur verdiende geld. Hij was een echte vent in bed die wist wat hem te doen stond en als hij niet zo op mijn geld had

zitten azen, had ik magere Piet allang door hem vervangen. Maar het is anders gegaan...

Fernandel en magere Piet waren burens van elkaar, ook woonboten hier aan het Zandpad. Fernandel woonde in bij zijn vriendin en op 30 januari moest hij van haar naar de bioscoop gaan, dit betekende dat zij ging werken. Hij moest zichzelf maar zien te vermaken. Meestal ging Fernandel inderdaad naar de bioscoop, maar niet die avond. Hij was op vrijersvoeten. Ik kwam hem tegen in de Victoria Bar aan de Stationsweg. Ik hoopte die avond iemand op te pikken om wat extra centen te verdienen. Het geld had ik hard nodig om de kosten van de advocaat van magere Piet te kunnen betalen. Ik kwam 25 gulden te kort op de som van 90 gulden. In de bar werd mijn lievelingslied van Rocco Granata gespeeld: Marina. Ik kon maar geen genoeg van het lied krijgen. Echt een lied dat in je kop gaat zitten en niet meer wil vertrekken. Net zoals ik enkele uren later... Misschien belangrijk om te weten dat ik werd aangesproken door een soldaat van het Leger des Heils, voordat ik de bar binnen ging. Ik kon het gezicht van de soldaat niet goed zien, maar de vrouw fluisterde: 'Pas op voor Asmodeüs. Hij waart hier rond'. Geschrokken ben ik naar binnen gelopen. Toen wist ik niet over wie de soldaat het had. In de bar ging ik aan een tafeltje in de hoek zitten, daar is het altijd een beetje schemerig. Goed voor zaken, omdat het gemakkelijker is om wat te rotzooien met een klant. Een voorproefje zogezegd. Maar er was niet veel te doen in de Victoria. Waarschijnlijk omdat het koud was en buiten sneeuwde. Tegen elven kwam Fernandel de bar binnen gelopen. Als eerste keek hij naar het tafeltje in de hoek omdat hij wist dat ik of een andere hoer daar zou zitten. Hij kocht twee biertjes en kwam bij mij zitten. Zoals mijn moeder zou zeggen was de seksduivel in zijn ogen te zien. Het was heel gezellig en Fernandel was in een goede bui. Hij probeerde mij te versieren en wilde seks... voor niets natuurlijk.

(Fernandel op beeld: 'Als jij van mij bent, is het iedere dag gratis...')

Ik wilde ook graag seks met hem en ik had het geld nodig. Zoals bij iedere man veranderde de stemming op het moment dat ik Fernandel vertelde hoeveel het hem ging kosten: 50 gulden. Het vuur in zijn ogen ging harder branden. Hij had zijn zinnen er op gezet. De keuze gemaakt.

(Fernandel op beeld: 50 gulden voor een oude hoer als jij? Je mag blij zijn dat ik met je mee ga!)

Ik wilde dat hij ergens anders ging zitten, omdat hij betalende

klanten geen kans gaf. Fernandel bood 5 gulden. Ik vertelde hem dat het te weinig was. Ik had geld nodig voor de advocaat van magere Piet.

(Fernandel op beeld: Hoeveel Alie?)

Ik moet zeker 25 gulden vangen.

(Fernandel op beeld: Zoveel? En dat allemaal voor die ouwe gek van je?)

Natuurlijk stemde hij uiteindelijk in. Hij hield van mij. Hij wilde mij. Hij ging mij doden... maar dat wist ik op dat moment nog niet. Nadat hij mij 25 gulden gaf, sprak ik af om ieder afzonderlijk naar de woonboot te gaan. De burens en zeker de buurvrouw, mochten niet weten dat wij samen waren. Ik wilde geen onnodige praatjes de wereld in sturen. Als eerste ging ik met de andere buurman naar het Zandpad. Fernandel zou later met de taxi komen. Nadat de buurman mij veilig thuis had gebracht, klopte Fernandel op de deur. Hij was te vroeg, maar desondanks liet ik hem binnen. Vrijwel meteen begon hij ruzie over het geld te maken. Vijfentwintig gulden was te veel voor een seksbeurt met je toekomstige vriend. Ik begon spijt te krijgen dat ik hem binnen had gelaten. Het was mij duidelijk dat hij domweg wilde nemen wat niet van hem was.

Alida: Fernandel stond schreeuwend voor mij en pakte mijn keel vast met beide handen.

Fernandel (achter in zaal): Lieg niet, jij hebt de kolenschop gepakt en mij geslagen. Ik moest mij wel verdedigen tegen die hoer. Zij zou mij hebben doodgeslagen. Ik was te dronken om...

Alida: JIJ HEBT MIJ GEWURGD! Ik had niet de kans om de kolenschop te pakken. Geen schijn van kans. Niemand die kon helpen. Niemand die het hoorde. Op zijn gezicht drie krassen van mijn verweer, dat is alles. Restjes huid van zijn gezicht onder mijn nagels zijn later bewijsstukken geworden...

Fernandel (achter in zaal): Ik hield van je, begrijp je niet dat ik niet anders kon.

Alida: Asmodeüs heeft gelijk als hij zegt dat mannen de lust van een vrouw niet begrijpen.

Alida: Op 3 februari van 1960 heeft Fernandel een volledige betekenis afgelegd. Zijn beroep op noodweer werd door de rechter afgewezen. Hij werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 6 jaar. Fernandel ging in beroep en kreeg een straf van 8 jaar gevangenis met TBS opgelegd. In cassatie werd Fernandel uiteindelijk op 7 december 1961 veroordeeld tot een straf van drie jaar en drie maanden cel. En ik: *dood*, mijn straf voor mijn losbandigheid. Asmodeüs zegt dat ik niet mag klagen, dus doe ik dat niet. Maar

neem mijn woorden serieus en wees gewaarschuwd!

Scène 3: Willem van der Kemp

In de derde scène staan de lotgevallen van de Utrechtse apotheker Willem van der Kemp centraal in het jaar 1637. De tulpenhandel die was uitgegroeid tot een ware tulpenmanie, zakte op 5 februari volledig in elkaar. Drie tulpenbollen die een dag eerder nog 30.000 gulden opleverden, waren nu niets meer waard. Apotheker Willem van de Kemp was met veel geld in de tulpenhandel gestapt omdat hij verliefd was op de bloem en omdat hij hoopte een fortuin aan de begeerde bloembollen te verdienen. Het leek erop dat hij nu met een enorme financiële kater en schulden bleef zitten. De tulpenhandel speelde zich voornamelijk af in de steden Amsterdam, Utrecht en Haarlem. Let op: Willem draagt een kleine geldbuidel (met een paar haren) om zijn middel.

Willem: Vandaag is de stad Breda definitief heroverd op de Spanjaarden. Het is feest in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, maar wel met een zwarte rand. Vandaag is er in het Weeshuis van Alkmaar op de tulpenveiling een recordbedrag omgezet: 90.000 gulden, maar ook hier is de feestvreugde niet groot, na het schokkende nieuws uit Haarlem: een florist was blijven zitten met een partij tulpen ter waarde van 1400 gulden. Het geldbedrag is onbelangrijk. Wat telt is dat de florist *geen koper* kon vinden voor de tulpen. De handel kwam tot een halt. Niet geleidelijk, maar abrupt. De bol is niets meer waard. Een financiële ramp. Het wil veel zeggen als de gewiekste François Koster niet in staat is om zijn gekochte partij tulpen te betalen. Een boze florist heeft Koster gedaagd en eist 5830 gulden. Hoe heeft het zover kunnen komen? Net als de vrouw heeft de bloem de hoofden van weldenkende mannen op hol gebracht. De omgekeerde tulpenbol heeft de vorm van ronde dijen met in het midden een uitdagende flamoos, die schreeuwt: probeer mij maar te weerstaan! Ik heb met gretigheid toegegeven aan de mystieke uitstraling van de sensuele tulp... en de mogelijkheid die de bollen boden om in een korte tijd veel geld te verdienen... tot wel 60.000 gulden in één jaar. Veertien jaar geleden had ik het geluk om bij Jacobus van Nelthorp, de chirurgijn van zijne excellentie de prins, kennis te maken met de tulp. Op papier getekend door Conrad Gesner. Prachtig ingekleurd, waardoor de bloem los van het papier leek te komen. De betovering begon op dat moment. Ik kon het voelen in mijn onderbuik. Geilig rood rechtstaand in bloei. Gesner had de eerste tulp getekend in de tuin van het raadslid Herwart in Augsburg, diep in het Beierse land. Het verhaal van de tulp was fas-

cinerend. Afkomstig uit het hemelse gebergte van China en meegenomen door de Ottomaan. Hun volmaaktheid en vrouwelijk schoonheid bezongen in vele rijmdichten. De tulp als het symbool van de vlamme liefde voor de flamoës en de heidense god die in het Topkapi-paleis wordt geëerd. Ogier Gisleen de Busbecq uit de Zuidelijke Provinciën, heeft enkele tulpenbollen uit Constantinopel meegebracht en die zijn met een omweg in Augsburg terecht gekomen. In de tachtig jaren die volgden kwam de tulp uiteindelijk in Utrecht terecht. Alleen wisten Jacobus en ik, aangenaam, Willem van de Kemp, dit nog niet toen wij de tulp van Gesner bewonderden. Het heeft enige tijd geduurd voordat de schoonheid van de tulp werd gewaardeerd in onze provinciën. Jacobus zag zijn eerste tulp in de tuin van zijne excellentie de prins en had zijn zinnen gezet op het verwerven van zijn eigen exemplaar. De florist Emanuel Sweerts wilde hem wel van dienste zijn... tegen een royale vergoeding, uiteraard. Er was geen betere tulpenbol te verkrijgen dan bij Sweerts. Hij was de eerste en de beste handelaar in bollen en zaden in de provincie. Jacobus kon kiezen uit het florilegium: welke bloem zijn zinnen het meeste prikkelde... Wat een dagen van weldaad. Het betalen van zoveel geld zonder een zwaar gemoed. Driehonderd gulden voor een handjevol tulpen. Het jaarinkomen van een ambachtsman voor een paar tulpenbollen en zonder de zekerheid dat zij tot bloei komen. Een kansspel; zoals het een verrassing blijft of een jong wicht zich ontpopt tot een lustig wijf. Pas rond 1620 begon de tulp aan haar triomfale zegetocht door de Verenigde Provinciën. Haar populariteit groeide gestaag bij eenieder die het zich kon veroorloven om de prijs van de dag te betalen.

De duurste, de mooiste, de zeldzaamste en de gewildste tulp was de Semper Augustus. Haar prijs reikte tot aan de hemel. Als apotheker verdien ik goed omdat de welgestelden en de notabelen hun medicijnen door mij laten bereiden. Mede dankzij een goed woordje van mijn amice Jacobus. Zodoende heb ik een beperkt fortuin weten op te bouwen. Maar voor mij was de aanschaf van de Semper Augustus onmogelijk. Agnes, mijn vrouw, zag mijn momenten van zwakte voor de koningin van de tulpen en waarschuwde mij om niet de tulpenbol te kopen die te veel weg had van een verfrommelde balzak van een ouwe calvinist. Zij zag de schoonheid niet van de bloem, maar vreesde intens een lege geldkist. Hoeveel gelijk kan een dwaze vrouw krijgen, ook al was niet deze koningin schuld. Ik heb de Semper Augustus alleen maar in de tulpenboeken mogen bekijken. De bloem is zo zeldzaam dat slechts een selecte groep notabelen haar bezitten. Onlangs vernam ik dat van Wassenaer een

bod van 12.000 gulden voor tien bollen heeft afgeslagen. Mammon moet in haar handen hebben gewreven op dat moment. Zoveel verlangen naar het willen bezitten van al dat kostbare goed. Op het ziekelijk af. Volwassen mannen door de koorts bevangen van de zucht om de koningin in hun handen te hebben. Korte tijd later werd er 30.000 gulden voor de tien tulpenbollen geboden en betaald. Er ontstond een briljant idee in mijn hoofd: ik kon tegelijkertijd genieten van de tulp en er geld mee verdienen door gekochte tulpenbollen tegen een hogere prijs te verkopen. Zonder medeweten van Agnes heb ik goedkopere tulpenbollen gekocht. De meeste met slechts één kleur, de goedkoopste, en zes stuks met meerdere kleuren van het duurdere soort. Op mijn investering van 900 gulden hoopte ik een dubbele winst te maken. Wat mij ook is gelukt. Toen ik Agnes het geld liet zien, was ze razend en tierde door ons huis aan de Herenstraat. 'Je hebt je pleziertje nu gehad', schreeuwde ze. Geen gulden of leeuwendaalder mocht ik meer besteden aan de waanzin van mammon. Ik beloofde het haar plechtig dat ik slechts nog een enkele tulp voor plezier zou kopen. Uiteraard deed ik dat niet, ik kocht een nieuwe partij aan voor het bedrag van 2340 gulden. Het is gebruikelijk dat een apotheker tulpenbollen in voorraad heeft. Niet alleen voor de liefhebber van de schoonheid, maar ook te gebruiken als een afrodisiacum om te kunnen presteren in de bedstede... Agnes merkte geen verschil.

Nog steeds begrijp ik het niet hoe blind ik kon zijn. Al in 1633 was er voldoende aanbod om in de vraag naar tulpen te voldoen. Hoewel er altijd wel een tekort was aan de Semper Augustus of de 'Genereal der generealen'. Maar het geld bleef binnen komen. Het was goed geld verdienen. Terwijl Agnes nog steeds tegen dure aankopen was, genoot ze wel van het gemakkelijke geld. Steeds meer mensen wilden tulpenbollen bezitten en nu niet alleen meer de welgestelden of de notabelen, maar ook de eerbare ambachtslieden. Zogezegd wilde iedereen een graantje meepikken van het gemakkelijke geld. De welgestelden verlangden steeds nieuwe tulpenvarianten, nog mooier, duurder en daardoor exclusiever. De oudere tulpensoorten werden goedkoper van de hand gedaan en zelfs door kramers op de plaatselijke markten verkocht. Ik zag mij gedwongen om met de gekte mee te gaan, omdat mijn klanten ook steeds nieuwere en mooiere tulpbloemen wilden bezitten. De waarde van mijn één kleurigen was gedaald, sinds deze goedkoper op de markt werden verkocht. Gelukkig kon ik ze verwerken in de afrodisiaca als een exclusievere tulp. Hoe duurder de tulpenbol, hoe groter de werking op het werktuig van de man is. Anderen hadden minder geluk en zij moesten de één kleurige met verlies van de

hand doen, meestal aan de kramers van de markt. Ook kwamen er steeds meer mensen wonen in Utrecht en de overige provinciën. Veelal gevlucht voor het geweld van de katholieken in het zuiden. Protestanten die een nieuw leven wilden beginnen en de mogelijkheden zagen in de toenemende welvaart van de Verenigde Provinciën. Een aanzienlijk deel van de nieuwkomers werden floristen. Zij zagen een niche om geld te gaan verdienen aan de voorliefde voor de tulp. Het bood hen een kans om een nieuw bestaan op te bouwen. Vervloekte nieuwkomers! Zij bederven de handel voor eerlijke lieden zoals ik! De spoeling begint akelig dun te worden en zoals Baudartius al zei: 'waar een stuiver te verdienen is, zijn er tien handen die er naar grijpen'. In 1635 waren er overal bloemkwekersverenigingen gesticht, zelfs in het kleinste gehucht! Een nog dunnere spoeling, waardoor het bijna de kwaliteit van zuiver water heeft. De floristen maken steeds meer winsten op hun beleggingen, waardoor ook advocaten, drukkers en geestelijken een gokje gaan wagen een om fortuin als florist te gaan verdienen. Ik zag mij genoodzaakt om nog duurdere tulpenbollen te kopen en hierdoor meer risico te lopen, mocht het fout gaan. Maar het ging goed, hoewel een verdubbeling van het aankoopbedrag er niet meer in zat. Van de spaarzin was weinig meer te merken. Het leek wel alsof iedereen een gokje wilde wagen om gezwind rijk te worden. Het ging al lang niet meer om de exotische schoonheid van de bloem, maar rijke glans van het zilver van de leeuwendaalder...

In Hoorn werd een huis met gronden verkocht voor de prijs van drie tulpenbollen, onvoorstelbaar: drie tulpenbollen! Hierdoor veranderde alles: tulpenbollen waren een betaalmiddel geworden. De gekte sloeg toe, omdat de wisselkoers van de tulpenbol per dag en gewest verschilde. Het was een grillig betaalmiddel, de tulpenbol. Zeker als het onzeker was hoe lang de tulpenbol nog in de mode was, want als er een nieuwe variatie wordt gekweekt die in de smaak valt bij de welgestelden, is de oude tulpensoort veel minder waard. In 1636 verdubbelde de waarde van verschillende tulpensoorten in één week en dat soms enkele weken achter elkaar. Ik moest een vermogen neertellen om mijn voorraad tulpenbollen in december 1636 aan te vullen. Zelfs nu durf ik het bedrag niet hardop uit te spreken (op video: 6210 gulden). De Semper Augustus kon in januari van 1637 in Haarlem worden gekocht voor 10.000 gulden per bol. Ongehoord, alleen de prijs al was op zichzelf een afrodisiacum. Ook nam het aantal tulpendiefstallen uit tuinen en kwekerijen toe. Mammon was losgeslagen in de provinciën en niets leek haar te kunnen beteugelen. Hoe kan het ook dan dat er meer

ontij in het vaarwater van de gekte meevoer: de builenpest sloeg hard toe in 1636. In Haarlem vonden 8000 mensen hun pijnlijke dood. Hier in Utrecht was dit aantal, God dank, minder groot. De tekenen waren zo duidelijk en onweerlegbaar. De demonische krachten van Mammon hield het volk in haar ban. Tot aan het moment dat de voorzienigheid ingreep in de eerste dagen van februari 1637 anno domini. De windhandel klapte uit elkaar, zonder al te veel geluid op die vijfde dag van de ijzige wintermaand. Het aanbod was vele malen groter dan de vraag en de vraag naar nieuwere variaties werd rusteloos als een paard dat op hol dreigt te slaan. Het nieuws over de partij tulpenbollen die niet kon worden verkocht in Haarlem, reisde zo snel als het te paard ging door de Verenigde Provinciën. De handel kwam tot een stilstand, als vanzelf. De prijzen van de tulpenbollen zakten ineens en radicaal. Een tulpenbol was nog maar 1% waard van de prijs voor 5 februari 1637. De droom van het geld was voorbij, zomaar. Niemand vertrouwde de tulpenhandel meer. Maar openstaande schulden en rekeningen moesten nog wel worden betaald... Ik was ten einde raad, hoe kon ik mijn investering veilig stellen... Het was te laat, ik kon niets meer doen.

Het was het moeilijkste gesprek wat ik ooit heb moeten voeren... Agnes hoorde mij onverstoorbaar aan en knipperde slechts één keer met de ogen toen ze het restbedrag hoorde van mijn investering. Die stilte was angstaanjagend. Zo heb ik haar niet eerder meegemaakt. Gewoonlijk praat ze de oren van mijn hoofd met betweterige geklets. Maar nu was ze akelig stil. In de dagen die volgden, ontdekte ik wat zij voor mij in petto had. Zo moest ik plechtig beloven voor het aangezicht van de Heer, dat ik niet over meer geld mocht beschikken dan ik in een kleine geldbuidel kon opbergen. Agnes zou persoonlijk het toezicht over het geld op zich nemen. Ik was opgelucht want de straf was mild en eerlijk gezegd was ik opgelucht dat ik mij geen zorgen meer hoefde te maken over geldzaken. Agnes wees naar mijn geldbuidel en zei: 'die is te groot. Je moet een kleinere buidel krijgen. Eentje die speciaal voor je wordt gemaakt, zodat je nooit vergeet hoeveel slechter het met ons had kunnen aflopen'. Met een duivelse glimlach wees Agnes naar de deur: 'Jacobus wacht op je'. De straf was erger dan ik had kunnen dromen. Voor de geldbuidel moest ik een offer brengen waar ik niet op stond te wachten... En nu draag ik mijn geldbuidel niet langer onder mijn broek, maar aan mijn gordel. Iedere betaling die ik doe is een kostbare herinnering aan mijn avontuur met de tulpen en de realisatie dat ik veel meer kwijt had kunnen zijn!

Scène 4: Tiny Peters

De vierde scène staat in het teken van een vrouw die in 1957 vanonder de rivieren naar Utrecht is verhuisd, samen met haar man en twee kinderen. Het integreren in Utrecht valt haar bijzonder zwaar. Zij en de kinderen worden veel gepest en nageroepen omdat ze uit Brabant komen. In die tijd werden de kinderen op school vaker opgesloten in het kolenhok en geslagen door de nonnen. De voornaamste reden was omdat ze anders praatten en daardoor onrust veroorzaakten in de klas. De vrouw is een zenuwzinking nabij en smeekt haar man om weer naar Brabant te verhuizen, maar door zijn werk bij Philips in Utrecht is dit de eerste jaren absoluut niet mogelijk. In 1961 krijgt het gezin bezoek van de priester. De vrouw had al diverse keren met de priester gesproken over de problemen die ze ervoer. De priester had een oplossing bedacht: het was de hoogste tijd dat de vrouw weer zwanger zou worden, nu het nog kon. Hierdoor zou de kerk een zieltje erbij hebben en de vrouw haar handen vol. Geen tijd om zich bezig te houden met triviale problemen. De vrouw raakte in september 1961 zwanger. Tijdens de zwangerschap raakte ze overspannen. Medicijnen kreeg ze niet om het ongeboren kind niet in gevaar te brengen. In mei werd het kind geboren en de vrouw kreeg te maken met een postnatale depressie. Alleen werd dit in die tijd niet als zodanig herkend en benoemd.

Tiny: Utrecht is niet mijn stad. Ik kom dan ook niet uit Utrecht, maar woon hier sinds 1957. Gerrit, mijn man, werd overgeplaatst van Philips Eindhoven naar Philips Utrecht. Het was een promotie voor hem. Een kans om groepschef te worden bij de afdeling: beveiliging en bewaking. Hij moest het werkniveau van de bedrijfs-politie in Utrecht verbeteren. Buiten deze uitdaging voor hem, was het hogere salaris voor ons gezin meer dan welkom. Gerrit en ik hadden een vijfjarige dochter en een tweejarige zoon. We woonden in een veel te kleine woning in Geldrop, die we moesten delen. Door de promotie kregen we een flat aan de Croeselaan, helemaal voor ons alleen. Gerrit had in zijn enthousiasme vrijwel meteen ingestemd met de verhuizing van Brabant naar Utrecht. Familieleden en vrienden waren blij voor ons. Een kans als deze kwam niet vaak voor in de tijd van de wederopbouw. Ik durfde niet hardop te zeggen dat ik bang was om te gaan verhuizen boven de rivieren. Niet voor Gerrit, want die had zijn uitdaging en daar zou hij, in de jaren die volgden, zijn handen vol aan hebben. Maar wat moest ik in die onbekende stad? Geen familie of vrienden bij wie je even op visite kon. Iedereen zou in Geldrop of Eindhoven achterblijven. Natuurlijk werden er vele beloftes gedaan: we komen je heel vaak bezoeken! Alleen golden die voor de eerste twee jaar en hierna kwam de klad erin. We hadden zelf geen vervoer, buiten de fietsen om. Bovendien was het reizen met de trein duur en het was toen niet gebruikelijk om vaker met de trein te reizen. Wat was ik jaloers op iedereen die in Brabant mocht blij-

ven wonen. Zij hoefden niet de zaterdagavonden op te geven. We legden iedere week geld bij elkaar om drank en eten te kopen, zodat we op de zaterdagavond samen konden dansen, lachen en genieten van een lekker borreltje. Dit was ons 'op stap gaan' in die tijd. Er veranderde niets aan de zaterdagavonden, behalve dat Gerrit en ik er niet meer bij konden zijn.

Het was erger dan ik mij had voorgesteld. De tegenstelling tussen 'onder' en 'boven' de rivieren was een kloof. Gerrit heeft hier geen last van, maar de kinderen en ik wel. Voor de Utrechter ben je achterlijk en een boer als je uit Brabant komt. De kinderen werden gepest omdat ze zo vreemd praatten. Ik werd uitgescholden op straat door de burens omdat ik een katholieke hoer was. Welkom in het Utrecht van 1958. Soms spuugde de buurvrouw vanaf haar balkon op mij of op één van de kinderen. Natuurlijk verdween ze dan meteen naar binnen toe. Alsof ik dan niet kon weten dat zij het was. Miriam, mijn dochter, werd door de nonnen op school geslagen als zij niet beter haar best ging doen om fatsoenlijk te praten. Ik wilde Gerrit niet tot last zijn, want hij had zijn handen vol aan het opzetten van een professionele bedrijfs-politie bij Philips. Hij deed zo zijn best om ons avontuur in Utrecht te laten slagen. Samen gingen we om de twee weken naar school toe om ons te beklagen over de behandeling van Miriam, maar kwamen steeds met lege handen thuis. De nonnen logen glashard in ons gezicht. De rode handafdruk in het gezicht was niet afkomstig van één van de nonnen. Hoe durfden wij dit te veronderstellen! Het kind loog tegen ons en wat gingen wij eraan doen. In de week daarna werd Miriam nog harder aangepakt en in het kolenhok gegooid. Op een gegeven moment smeekte ik Gerrit om niet meer naar school te gaan omdat het alleen maar erger zou worden. Naar een andere school gaan was geen optie omdat wij katholiek waren. Ook werd het steeds moeilijker om de burens aan te spreken op hun gedrag, omdat het een averechts effect had. Ik ging mij steeds meer richten op mijn flat, die ging er steeds schoner uitzien. Alles spic en span.

In 1959 ging ik steeds minder naar buiten toe. Ondertussen was mijn rechterpols gaan ontsteken, zodat ik ook in huis minder kon doen. Gerrit werkte in een drieploegendienst, dus kon hij bij een nachtdienst mij overdag helpen met het schoonmaken en koken. Wat was ik moe. Gerrit probeerde van alles om het leven aangenamer te maken, maar niets had veel succes. Als we op visite gingen in Eindhoven bij familie en vrienden, dan wilde ik niet meer naar huis. Ik barstte iedere keer in tranen uit en was in de dagen erna in mijzelf gekeerd. Ook probeerde Gerrit familieleden en vrienden zover te krijgen dat zij wat vaker naar Utrecht zouden komen. Mijn jongste broer Antoon en zijn vrouw kwamen één keer per maand met hun motor met zijspan. Als het weekend ten einde liep, begon ik weer te huilen. Ik wilde niet huilen, maar ik kon het niet tegenhouden. Ik wilde niets liever dan mee terug te rijden naar Eindhoven. Gerrit ging met de kinderen fietsen en

naar speeltuinen toe, om mij te ontlasten. Maar ik voelde mij daar schuldig onder. Het was niet alleen maar kommer en kwel. Zo heeft Gerrit vrienden gemaakt met Cor en Sjaak, een echtpaar met een speelgoedwinkel en die wekelijks op de markt stonden met hun speelgoedkraam. Gerrit praat gemakkelijk en kan met bijna iedereen wel door één deur. Via Cor en Sjaak leerde ik meer over Utrechters. Zo wordt er in Brabant gerikt, terwijl in Utrecht het klaverjassen hip is. Cor en Sjaak leerden ons klaverjassen en daardoor werd het gemakkelijker om mee te doen tijdens kaartavonden. Maar het blijven druppels op een gloeiende plaat.

In 1960 moest ik worden geopereerd aan mijn pols omdat de ontsteking niet wilde verdwijnen. Wat een routineoperatie moest zijn, werd een ramp. De ontsteking werd alleen maar pijnlijker en ik kon mijn rechterhand steeds minder gebruiken. In de jaren erna zouden er nog vele operaties volgen en met iedere operatie verloor ik steeds meer kracht in mijn hand. De nachtdiensten van Gerrit begonnen mij op te breken. Al vanaf het begin ging de buurvrouw met de hak van haar schoen kloppen op de muur, als zij om half tien 's-avonds Gerrit naar zijn werk zag fietsen. Een paar keer ben ik naar haar toe gegaan en heb ik haar voor rotte vis uitgescholden. Met een tegenovergesteld resultaat. Eén keer is de politie erbij geroepen en kreeg ik een reprimande omdat ik haar had uitgescholden. Gerrit was daar kwaad over, omdat hem dit werd aangerekend en hij nu juist bezig was met het verbeteren van de relatie tussen de bedrijfspolitie van Philips en de politie van Utrecht. Ik ben toen in elkaar gestort en heb toen van de arts een nieuw middel uit Amerika gekregen: valium. Lang heb ik het niet gebruikt omdat ik een hekel aan medicijnen heb. De pestrijen gingen door, de kinderen werden vaak gestraft op school, Gerrit werkte hard bij Philips en thuis en ik ging mij steeds meer verstoppen in huis door onzichtbaar te worden. In de laatste maanden van het jaar gaf Gerrit aan dat er echt iets moest veranderen omdat het zo niet langer door kon gaan. Hij stelde voor om terug naar de arts te gaan, maar ik riep de hulp in van de priester.

De priester luisterde toen ik mijn hele verhaal vertelde. Hierna was het even stil. De begripvolle ogen veranderden in verwijtende blikken.

Priester (verschijnt op beeld 6b): Het werk van Leviathan, al die woede die in je zit. Die enorme jaloezie op je broers en zussen, op je vrienden in Brabant, wat een afgunst. En dan die twijfel of het niet voor iedereen beter is als je dood bent. Je bent in gevaar mijn kind, met Leviathan valt niet te spotten.

Tiny: Ik was uit het veld geslagen en wist niet hoe te reageren. Toen ik thuis kwam en er met Gerrit over sprak, wilde hij niet dat ik nog een keer met de priester sprak. De twijfel sloeg toen pas goed toe. Was ik zo afgunstig en jaloers dat ik de mensen van wie ik hield, hun geluk niet gunde? Wilde ik echt met hen van plek wisselen?

Zij hier in Utrecht en ik in Eindhoven? Ik was iedereen tot last. Niemand durfde dat recht in mijn gezicht te zeggen, maar in de ogen kon ik het lezen: wanneer stopt het? Wanneer hou je ermee op? In de zomer van 1961 gingen we voor het eerst op vakantie. Samen met Cor en Sjaak en de kinderen. Een paar dagen met de tent naar Texel. Een heerlijke tijd, ondanks het slechte weer. Eind augustus kregen Gerrit en ik onverwacht bezoek van de priester. Hij wilde weten hoe ik eraan toe was. Gerrit had hem niet binnen willen laten komen, maar dat was geen reële optie.

Priester (verschijnt op beeld): Hoelang is het geleden dat jullie een kind hebben gekregen? Een jaar of zes? Het wordt tijd voor een nieuw kind in dit gezin. Het is een daad voor God. Bovendien zorgt het ervoor dat jij, Tiny, dingen om handen hebt. Je denkt teveel en je bent te veel met jezelf bezig. Een kind zorgt er voor dat je niet in de handen van Leviathan valt. Jezus riep niet voor niets de kinderen bij hem. Het is jullie opdracht om een nieuw leven op de aarde te zetten.

Tiny: Gerrit was verbijsterd. Hoe was het mogelijk dat in deze moderne tijd de kerk ons kon voorschrijven dat er een baby verwekt moest worden. Ik ben altijd al veel geloviger geweest dan Gerrit en kon de woorden van de priester niet naast mij neerleggen. Misschien was het zwanger worden en het krijgen van een kind wel het antwoord op mijn problemen. Misschien maakte het nieuwe leven mij gelukkig. Alsof de duivel ermee speelde, werd ik in september zwanger. Ik wachtte... Het werd alleen maar erger...

Iedere nieuwe week in de zwangerschap werd ik zwaarmoediger. Ik wilde dit kind niet. Het maakte mij nog zeker, nog meer alleen. De nijd groeide op Cor en Sjaak die geen kinderen konden krijgen. Waarom zij wel en ik niet? Ik werd steeds meer jaloers op mijn jongere broer en zijn vrouw die met de motor konden gaan en staan. Ook al waren zij kinderloos. Waarom was ik vervloekt om drie kinderen te krijgen? Was dit mijn eigen beproeving net zoals Job? Een test of ik in God bleef vertrouwen, hoe erg het ook werd? Ik was halverwege de zwangerschap mijn geloof in God al lang kwijtgeraakt. Gerrit bracht mij naar diverse artsen om de wisselende gemoedsstemmingen aan te pakken, maar omdat ik zwanger was wilde geen arts mij medicijnen geven. Ik moest maar gaan haken en breien voor het nieuwe kind. Naar het einde toe moest ik het rustig aan gaan doen, omdat mijn overspannenheid een slecht effect kon hebben op het kind.

Eindelijk was het zover en op 19 mei werd het kind geboren, zestien minuten over acht in de avond. Een jongetje van ruim 11 pond... Nu had ik ook nog een nieuw kind op de wereld gebracht in deze vreselijke stad...

De eerste maanden vond ik het moeilijk om te geloven dat het kind echt van mij is. Ik kon het niet voelen. Misschien kwam dat ook door de medicijnen die ik toen in overvloed kreeg voorgeschreven. Toen het ter sprake kwam dat ik misschien opgenomen moest worden in een rusthuis, veranderde er iets in mij. Alsof er een knop werd omgezet. Ik wilde absoluut niet worden opgenomen in een ziekenhuis en dus kwam ik vaker en langer uit bed. Ik begon huishoudelijk werkzaamheden opnieuw op te pakken, voor zover als dit lukte met mijn ongelukkige pols. Was ik gelukkig? Voor de buitenwacht wel, maar van binnen ging er iedere dag iets meer dood. Tot mijn schande moet ik bekennen dat ik mijn jongste kind de schuld gaf van mijn droefheid. Hij moest boeten. Hij moest het beter doen. Ik had te veel betaald om hem te krijgen en was het tijd dat hij ging betalen.

Tegen het einde van 1962 begon het gevoel van liefde voor hem een beetje door de ellende heen te schijnen. Wat lachte het jongetje veel en ik was jaloers op iedere lach. Maar wat niet erger kon, kon in werkelijkheid nog veel erger. De burens begonnen te klagen over het huilen van de baby. Het pesten ging door en werd zelfs uitgebreid naar het kleine kind... In december vertelde ik tegen Gerrit dat als wij niet gingen verhuizen, ik hem zou verlaten met de kinderen. Hij stemde in en hij zou alles in het werk stellen om overgeplaatst te worden naar Eindhoven. Uiteindelijk is dit pas 5 jaar later gelukt...

Scène 5: Leopold Mozart

De vijfde scène staat in het teken van Leopold Mozart, de vader van Mozart. In 1766 verblijft Leopold in de Verenigde Nederlanden, samen met zijn vrouw, Wolfgang Mozart en zijn zus Maria Anna (ook wel Nannerl genoemd). Leopold was een man die geen maat kende. Hij wilde geld, roem, aanzien en erkenning verwerven. Hoe meer hoe beter, zelfs als dit betekende dat hij met zijn zoon (het wonderkind) door Europa moest reizen. Leopold was zelden of nooit tevreden en al helemaal niet met Mozart. Zelfs op latere leeftijd (en nadat Mozart al diverse meesterwerken had geschreven), bleef Leopold volharden dat de muzikale ontwikkeling van zijn zoon slechts gedeeltelijk bevredigend was. Leopold was zelf ook muzikant en componist, maar is er niet in geslaagd om uit de schaduw van zijn zoon te stappen. (Gebaseerd op brieven van Leopold)

Leopold: Na uitvoeringen aan het hof van koning George in Engeland, wilde ik zo spoedig mogelijk terug naar Salzburg. Voordat ik en de kinderen de overtocht konden maken, ontvingen wij een uitnodiging van prinses Carolina van Nassau, de zus van de prins van Oranje. De Hollandse afgezant in Canterbury, sir Horace Mann, maakte duidelijk dat het afslaan van de uitnodiging als een belediging zou worden opgevat. Ik had echter al andere plannen gemaakt om af te reizen naar Milaan en via Venetië naar Salzburg door te reizen. Onze kleding en andere spullen waren al verscheept naar Parijs. Sir Horace verzekerde mij dat de prinses het kind, over wie ze zoveel had gelezen en gehoord, met eigen ogen wilde aanschouwen. Niet op de laatste plaats kwamen alle kosten van de reis en het verblijf voor rekening van de prins van Oranje. Ik kon niet meer weigeren toen ik vernam dat de prinses zwanger was en zoals algemeen bekend, brengt het ongeluk om een zwangere vrouw iets te weigeren. En dus verlieten wij Engeland op 1 augustus 1765 per boot. Het was een rustige zee en een stralende dag. In Calais aangekomen maakten we kennis met de hertogin de Montmorency en de prins de Croy.

Een nieuwe uitnodiging om naar Lille te komen en een tijdje te verblijven. De plannen om naar Holland te gaan, liep een vertraging op van vier weken. Mijn zoon kreeg een fikse verkoudheid te pakken in Lille en zo ook ik. De reis naar Den Haag verliep voorspoedig via Gent en Antwerpen. Een bijzondere ervaring. Vooral het schilderij: de oprichting van het kruis, van Rubens was oogverblindend mooi. Vanuit Antwerpen huurde ik een koets voor de kinderen en mijzelf. Hiermee reden we naar Moerdijk om daar het water over te steken. Aan de andere kant van het water, huurden we een nieuwe koets die ons rechtstreeks naar Rotterdam bracht. Een reis van zes uur in

de ochtend tot acht uur in de avond. De volgende dag zijn wij slechts kort in Rotterdam gebleven en doorgereisd naar Den Haag, per trekschuit. Als ik eerlijk ben, zou ik spijt hebben gehad als ik Holland niet had bezocht. De dorpen en steden lijken in niets op andere Europese plaatsen. Het zou te veel tijd kosten om ze te beschrijven, maar ik waardeer vooral de properheid van de Hollanders.

In Den Haag hebben wij twee keer een ontmoeting gehad met de prinses en een keer met de prins van Oranje. Mijn dochter kon er niet bij zijn toen de prins zijn koets stuurde om ons op te halen. Nannerl is nu geveld door een ernstige verkoudheid. Ik maakte mij zorgen, niet over mijn dochter... toen nog niet... maar over wie de terugreis zou betalen van het verblijf van de prins terug naar Den Haag. Ik voelde er niets voor om het honorarium aan te spreken, welke op ons lag te wachten in Amsterdam. De verkoudheid van mijn dochter nam niet af, maar nam steeds zorgwekkender vormen aan. Zo begon ik te vrezen voor haar leven, zo ziek als zij was met een koorts die haar leek op te branden. Na een aantal dagen besloot ik de dokter te laten komen, ook al zou dat ten koste van ons kapitaal gaan. Het leek hopeloos en de dokter stond machteloos toe te kijken. Het aderlaten bood geen soelaas. De priester werd geroepen en gaf haar de heilige communie en de laatste sacramenten. Van de zeven kinderen die mijn vrouw heeft gebaard, zijn er vijf een vroege dood gestorven en nu was het de beurt aan mijn dochter-lief. De kleine Wolfgang had plezier in het muziek maken in een ander vertrek van de herberg. De prinses van Nassau stuurde professor Schwenke, haar lijfarts, maar er trad geen verbetering in. Ik moest de feiten onder ogen zien: de reis naar Salzburg, zat er de komende tijd niet in. Mocht Nannerl beter worden, dan zou het nog weken of misschien wel maanden duren voordat wij aan de terugreis konden beginnen. We moesten dus hier in Holland blijven. Dit zou een dure aangelegenheid worden. Zeker omdat je hier voor alles moet betalen. Iedereen weet hoe Hollanders zijn. De beurs moest worden aangevuld, maar tot overmaat van ramp werd Wolfgang opnieuw ziek. Pas eind december van het jaar 1765 herstelden de kinderen. Drie helse en bovenal kostbare maanden. Maar ik mag niet klagen over het geld, omdat de kinderen leven en niet zijn doodgegaan.

Op 11 maart 1766 werd de achttienjarige prins van Oranje geïnstalleerd tot Stadhouder Willem V. Wolfgang was gevraagd om een compositie te schrijven en uit te voeren. Het zijn zes sonates geworden voor klavecimbel en viool, waarvan er drie

zijn opgedragen aan de prinses van Nassau. In Amsterdam heeft de kleine Wolfgang een melodie gehoord die je overal kunt horen. Mensen op straat fluiten, zingen of spelen het liedje. Hij heeft variaties op de melodie: Laat ons juichen, geschreven. Allemaal niemendalletjes... (muziekfragment is te horen van 'laat ons juichen')

Tijdens de ziekte van de kinderen heb ik afspraken gemaakt om Wolfgang op te laten treden in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Ziek zijn kost geld en de geldbuidel mag niet leger worden. Op maandag 21 april 1766 zal Wolfgang optreden in het Collegium Musicum samen met Nannerl.

Man (aankondiger in de zaal): Sieur Mozart, Capelmeester van Zijne Hoogheid den Heer Aerdsbisschop en Prins van Salzburg, zou de eer hebben, aenstaende Maendag namiddag den 21 April in de Muziekzael op 't Vreeburg te Utrecht een Groot Concert te geven, waarin zijn zoontje, oud 9 jaren, en zijn Dochter, oud 14 jaren, Sonaten en Concerten op de Clavecimbael executeren zullen.

Leopold: Wolfgang is eigenlijk 10 jaar oud, maar er kan meer geld worden verdiend als hij jonger is. Een dame en een heer betalen drie gulden entree en een persoon alleen betaald 2 gulden. Schijnbaar een ongewoon hoog bedrag voor het Collegium Musicum, maar Wolfgang is niet voor niets een miracle-kind. De zaal zat vol net als de beurs. In Utrecht verbleven wij in het logement Plaets-Royale, waar Wolfgang ook kon oefenen en componeren op een klavecimbel.

Ik heb het maximale verdiend aan de optredens, maar het is niet genoeg naar mijn zin. De Hollanders hebben mij voor alles laten betalen en goed ook. Maar nu wil ik meer ontvangen dan ik gegeven heb. Mijn vrouw zegt dat het lijkt alsof ik in de greep van Beëlzebub ben, maar dat is niets om grapjes over te maken. Ik weet dat ik geen maat ken als het gaat om het leveren van prestaties, ook door de kinderen en het ontvangen van geld. Wolfgang is binnenkort geen kind meer en als hij niet beter zijn best gaat doen, kan hij niet leven van zijn talent. Meer is beter en het leven is kort. Geld moet gemaakt worden in de beschikbare tijd en niemand weet beter dan ik dat alleen in de muziek de maat wordt gehouden. Ik heb goed verdiend in Holland, waarvoor mijn dank! (Leopold loopt de zaal uit)

Hans op video: Het lukt mij niet om het verband te zien tussen de tijdgeesten. Wat ontgaat mij? Dikke Alie is vermoord in haar woonboot. Willem van de Kemp heeft veel geld verloren tijdens de tulpenmanie. Tiny Peters is jaren jaloers geweest en afgunstig op iedereen die het beter had dan zijzelf. En Leopold Mozart kende geen maat, niets was goed genoeg, niets was voldoende, niets voldeed.

Hans achter in de zaal: Jammer genoeg kom ik niet verder dan te bedenken dat de tijdgeesten allemaal een obsessie hadden voor het één of het ander.

Hans op video: Die redentatie raakt kant noch wal. Nee, wat opvalt is dat er bij iedere tijdgeest sprake is van een demon...

Hans in de zaal: Je hebt gelijk: Beëlzebub bij Leopold, Mammon bij Willem, Leviathan bij Tiny en Asmodeüs bij Dikke Alie. Maar wat heeft dat te betekenen? Dat de tijdgeesten slechte mensen zijn geweest? Of het slachtoffer van een kwade kracht?

Hans op video: We zijn nog niet veel verder gekomen, want als de demonen er al iets mee te maken hebben, is het onduidelijk hoe de demonen met elkaar in verband staan.

Hans in de zaal: Tenzij... tenzij... de volgende tijdgeest zal worden begeleid door BELFAGOR!

Scène 6: Johann Conrad Diepenbrock

De zesde scène staat in het teken van de scherprechter van Utrecht die in 1730 de eerste executie uitvoerde van mannen die schuldig waren bevonden aan sodomie. Centraal staat de scherprechter van Utrecht: Johann Conrad Diepenbrock.

Hans: De rechter geloofde Josua Wils niet, toen deze bewaker van de Domtoren melding maakte van sodomitische praktijken in de Egmondkapel, op de tweede verdieping van de Domtoren. De rechter geloofde Wils niet omdat hij zelf voor het gerecht was gesleept voor zijn agressieve optreden tegen bezoekers. Tijdens zijn verweer vertelde hij dat op onheilige uren mannen de liefde bedreven in de Egmondkapel of in de directe omgeving van de Domtoren. Wils vertelde dat hij onlangs twee mannen had verjaagd met een pistoolschot. De rechter besloot om op werkbezoek te gaan, om zichzelf te overtuigen dat er sodomieten waren in de kapel en de Domtoren. Hij liet Wils een gat in de muur maken, zodat hij in de Egmondkapel kon kijken. Wat hij zag, schokte de magistraat enorm. Het begin van de grote vervolging van sodomieten in de Republiek. We schrijven het jaar 1730!

De schout arresteerde in opdracht van de rechter Gelis van Baden en vier anderen. Zij werden in het geheim gewurgd aan een paal in de kelder van de gevangenis. Ook arresteerde de schout Zacharias Wilsma, een voormalig soldaat en herenknecht. Zacharias bekende al heel snel en vooral heel veel. Het werd de

schout en de rechter duidelijk dat er sprake was van een netwerk van sodomieten, dat actief was in de hele Republiek. De sodomieten hadden zelfs een eigen codetaal ontwikkeld, zo was het voorstel om een wijntje te gaan drinken in feite een uitnodiging om de liefde te gaan bedrijven. Zacharias noemde vele namen van sodomieten in meer dan tien steden en plaatsen. De schout en de rechter waarschuwden de rechtelijke macht in die betreffende steden, waaronder Den Haag. Vele tientallen mannen werden opgepakt en verraadden op hun beurt weer andere sodomieten. In drie jaar tijd werden een kleine honderd mannen geëxecuteerd en honderden andere mannen kregen lijfstraffen of een verbanning opgelegd. Maar dit gold niet voor Zacharias. In ruil voor zijn bekentenis werd hij niet berecht. De sodomieprocessen waren drie jaar het gesprek van de dag en voor het eerst in de geschiedenis was de bereidwilligheid groot om aangifte te doen tegen sodomieten. Ongeacht hun rang of stand. Er ontstond een nieuwe opleving van de zedelijke moraal in de Republiek. In Utrecht werd ontdekt dat de sodomieten niet alleen actief waren in de ruïnes van de Domkerk en de Domtoren, maar ook op het Janskerkhof en de wallen van de stad. Iedereen sprak schande over de laatste onthullingen en bekentenissen... de brave burgers over de verloedering van de zedelijkheid en de sodomieten over het verraad, de rampzalige processen en de gruwelijke straffen. Iedereen, met uitzondering van Johann Conrad Diepenbrock. De scherprechter van Utrecht.

Dit lied wordt gezongen door twee zangeressen. Aangegeven met S1 en S2. Let op: tekst is deels in oud-Hollands 1731. Op het einde van het lied komt de scherprechter op. Muziek van Michael Nyman uit film:

Draughtsman contract

(0.01) (s1) Geeseling, (s2) ophanging, (s1) afsnijding, (s2) executering, (s1) splijting, (s2) verpulvering, (s1) brandmerking, (s2) vierendeling, (s1) radbraking, (s2) amputering, (s1) tooning, (s2) onthoofding, (s1) Geeseling, (s2) ophanging, (s1) afsnijding, (s2) executering, (s1) splijting, (s2) verpulvering, (s1) brandmerking, (s2) vierendeling, (s1) radbraking, (s2) amputering, (s1) tooning, (s2) onthoofding, (s1) Geeseling, (s2) ophanging, (s1) afsnijding, (s2) executering, (s1) splijting, (s2) verpulvering, (s1) brandmerking, (s2) vierendeling, (s1) radbraking, (s2) amputering, (s1) tooning, (s2) onthoofding,

(Let op: de bovenstaande tekst blijft doorgaan, afwisselend door s1 of s2, natuurlijk afhankelijk als s1 een andere tekst heeft, zingt s2 het refrein en omgekeerd)

(0.41) (s1) Het afhouden van een hand door hem en zijn hulp is vijf guldens. (0.52) (s1) Het afsnijden van een oor door hem en zijn hulp is drie guldens. (1.02) (s2) Een gemeene geeseling door hem en zijn hulp is drie guldens. (1.11) (s2) Een ophanging met de strop om den hals is drie guldens. (1.24) (s1) Een delinquent het hoofd af te houwen door hem en zijn hulp is zes guldens op de cent af. (1. 40) (s2) Het hoofd op de pin vast maken door hem en zijn hulp is 1 gulden. (1.51) (s1) Heb medelij met de veroordeelde (2.01) (s1) die lijden gaat en boete doet voor zijn laffe daad (2.14) (s2) Heb medelij met de veroordeelde (2.21) (s2) die lijden gaat en boete doet voor zijn laffe daad

(het herhalen van het refrein stopt 2.30)

(2.35) (s1) Ik geloof in u, Heer (2.39) (s1) Wees barmhartig, het doet al zo zeer (2.48) (s2) Fouten gemaakt in de duistere nacht, brengen mij hier op het rad (3.03) (s1) De beul staat klaar om mijn botten te breken (3.11) (s1) met een gloeiende ijzeren staaf. (3.18) (s2) Heb medelij, heb medelij (3.23) (s2) Ik ben slechts een domme dwaas die niet beter wist. (3.33) (s1) Ik geloof in u, mijn lieve Heer. (3.40) (s2) Wees barmhartig (3.46) (s2) het doet al zo onvoorstelbaar ongelofelijk veel zeer. (3.56) (s1) Ik wilde dat ik het goed kon maken met U (4.04) (s1) en hier niet hoefde te lijden op het galgenveld in aanschouw van mijn vrouw en kind. (4.17) (s2) Heb medelij, heb medelij...

(4.30) (s1) Geeseling, (s2) ophanging, (s1) afsnijding, (s2) executering, (s1) splijting, (s2) verpulvering, (s1) brandmerking, (s2) vierending, (s1) radbraking, (s2) amputering, (s1) tooning, (s2) onthoofding, (s1) Geeseling, (s2) ophanging, (s1) afsnijding, (s2) executering, (s1) splijting, (s2) verpulvering, (s1) brandmerking

(4.51) (s2) Ik smEEK u dat het niet lang duurt, (4.58) (s1) deze pijnen benemen mij het zoete leven (5.07) (s2) Niets blijft meer over dan wat geschreeuw (5.15) (s1) Ik wil nu alleen maar dood (5.19) (s1) Geen redding is meer mogelijk (5.23) (s2) Alle hoop is vervlogen. (5.27) (s1) Verlos mij van het kwade (5.32) (s2) Sla mij nu maar dood. (5.36) (s1) Heb medelij lieve Vader (5.40) (s2) Ik wil niet langer lijden hier midden op het plein. (5.46) (s1) De duivel kome me halen (5.53) (s2) Mijn ziel is te koop (5.56) (s1 + 2) Er is geen hoop meer over. (6.00) (s1 + s2) Verdoemd tot het hellevuur (6.04) (s1) Ik stop met zolang klagen (6.08) (s2) zal mijn lot in stilte dragen. (6.13) (s1 + s2) Stop met bidden voor mijn ziel. (6.16) (s1 + 2) De duivel staat voor mij klaar. (6.20) (s1) Lieve Heer waar bent u heen. (6.24) (s2) Waarom hebt u geen medelij (6.29) (s1) De beul doet alleen zijn helse werk (6.33) (s2) Maak nu mij maar dood. (6.37) (s1) Geen licht meer voor mij. (6.41) (s2) Alleen eeuwige pijn....

Johann: Het is geen gemakkelijk leven dat van een beul. Helemaal al niet voor zijn gezin, omdat de inkomsten sterk kunnen wisselen. Het kan doorgaans niet worden voorspeld wie een moord gaat plegen of een andere misdaad begaat. Het is een waar dilemma: als de scherpreechter zijn werk goed doet, dan gaat er een afschrikkende werking vanuit, dus minder inkomsten om van te leven. Maar als de scherpreechter zijn werk slecht doet, wordt hij de laan uitgestuurd en heeft hij helemaal geen inkomsten meer. De scherpreechter kan het nooit goed doen. De burgerij wil dat misdadigers hard worden gestraft, maar niemand wil de voltrekker van de straf zijn. Als er iemand is die het vuile werk wil doen, dan verachten zij hem en de zijnen omdat hij doet wat niemand durft en iedereen wil dat het gebeurt. Jarenlang heb ik erbij moeten werken om rond te kunnen komen, maar een scherpreechter is niet veel gegund. Soms het opruimen van de resten in de knekelput onder de galg. Of het verzachten van een marteling, indien de familie hiervoor betaalt. Soms het graven van graven. En in het geniep het optreden als chirurgijn voor de gevangenen, mits er vooraf werd betaald. Ook heb ik nog een tijdje gewerkt als barbier, maar dat was geen bijzonder succes. Waarschijnlijk omdat ik te gemakzuchtig ben. Mijn vrouw roept dan iedere keer dat Belfagor in mij is gevaren, maar wat weet zij nu van het Boze. Het is een hard leven om rond te komen en dat niet alleen financieel. Zo mogen mijn vrouw en ik pas als laatste ter communie gaan. Niemand wil met mij een koets delen, omdat het reizen met een scherpreechter ongeluk zou brengen. Mijn gezin mag alleen bij de stadsmuren of buiten de stadsmuren wonen. Het is een vak zoals alle andere. Ik heb het geleerd van mijn vader zoals ik het mijn zoon weer leer. Een geslacht van scherpreechters... In 1730 was ik al 17 jaar de scherpreechter van Utrecht en heb ik moeilijke tijden gekend. Echter kwam hierin verandering op het moment dat de eerste sodomieten werden gearresteerd. Ik vertelde tegen mijn vrouw: 'Lief, de tijden gaan keren. De komende jaren geen zorgen meer over het geld. Er gaan er nog velen volgen en ik begeleid ze in de dood'. En zo geschiedde het... de sodomieten vielen in mijn zorgzame handen. U moet weten dat Ik een goede scherpreechter ben omdat ik Belfagorisch traag te werk ga. Een eigenschap die ongewenst is in andere beroepen, edoch staat traagheid in mijn vak garant voor helse pijnen en een dood die lang op zich laat wachten. Precies wat de burgerij, de notabelen en justitie verlangen. Een voorproeve van de hel alwaar zij zullen blijven branden tot in de eeuwigheid. De eerste vier sodomieten werden in het gevang door mij onder handen genomen: eerst een

milde tortuering, omdat de rechter wilde dat de mannen zoveel mogelijk uit zichzelf zouden bekennen. Hiervoor ontving ik twee en halve gulden per sodomiet. In ruil daarvoor kregen zij slaag, werden vastgebonden en maakten kennis met het brandijzer. Hiervan moest ik ook mijn hulp betalen en bindtouw kopen. Toen volgde er een geseling van de zwaarste soort, waarbij de zweep werd verzwaard met loden kogels. Hiervoor kon ik drie gulden declareren per sodomiet. De extra kosten waren hierbij ingesloten. Tot slot werden de vier mannen gedood aan de worgpaal. Een straf waarbij mijn traagheid buitengemeen goed tot zijn recht komt. De band om de nek steeds strakker aangedraaid. Een werkje dat goed is voor 30 guldens per sodomiet. In het geheel al 142 guldens verdiend in het voorjaar van 1730, terwijl het beste nog moest komen... Bij de openbare zittingen dreigde het even verkeerd te gaan omdat het onduidelijk was, wat nu precies sodomie was. De meningen liepen hierover ver uiteen, waardoor er verscheidene sodomieten werden vrijgesproken en anderen de verkwanselde tijd benutten om gehaast de Republiek te verlaten. Gelukkig bepaalde de rechtbank in Amsterdam het meningsgeschil voor eens en altijd. De uitleg werd ook overgenomen door de rechtbank in Utrecht en luidde dat men onder de misdaad van sodomie verstaat dat een man een manspersoon zonder vrouwelijke bijligging bekent en dat het mannelijke lid in een mans fundament of lichaam steekt, met daarin zijn zaad, als anders dan in dat van een vrouw schiet. Hierdoor hoefde ik mij geen zorgen te maken of er voldoende brood op tafel kwam in de komende jaren. Zeker toen ook de prijzen stegen zodat ik wel 130 gulden per executie kon verdienen. Zonder de extra kosten voor de tortuering. De vervolging van de sodomieten had een onverwachte keerzijde, die zo mogelijk nog beter was. Voor het eerst waren mijn vrouw en ik graag gezien in de stad. Gevierd om het vakmanschap dat een einde moest maken aan de plaag. Deze gunstige gezindheid heeft geduurd tot na mijn dood in 1736, toen ik plechtig werd bijgezet in de Buurtkerk. Naar binnen gedragen door acht kistdragers, wat een eer voor een scherprechter. Mijn oudste zoon die in mijn voetstappen trad, kreeg de positie als scherprechter van Haarlem met de grootste eer aangeboden. De naam Diepenbrock was in ene keer gerespecteerd. Nooit had ik kunnen denken dat ik dit alles te danken had aan de sodomieten in de stad...

Hans: De scherprechter van Utrecht befaamd en gerespecteerd om zijn traagheid die hij optimaal te benutten wist in zijn vak. Tot groot genoegen van Belfagor die genoten moet hebben van iedere handeling, hoe pijnlijker hoe meer demonisch geluk. Ik begin het patroon te zien van

de tijdgeesten uit de kist: een doodzonde beheerste hun leven. Iedere doodzonde het product van een demon. Maar is dit het geheim waarover is gesproken in de brief van Hendrik van Utrecht? Er moet meer zijn. Er ontgaat mij iets wezenlijks, waar ik mijn vinger niet op kan leggen. De volgende tijdgeest kan alleen nog maar te maken hebben met Satan, de heer van de wraak...

Scène 7: G.J. Kerlen en Truus van Lier

De zevende scène staat in het teken van de aanslag op de politiepresident Kerlen in 1943, door Truus van Lier.

(Geluidsdecor: Fietsgeluid. Stadsgeluiden. Er klinken vier schoten door de zaal, met gegil en een persoon wordt getroffen en valt op de grond.)

Kerlen: En dat was het dan: mijn moment van doodgaan. Er wordt veel gezegd over het hoe het is om vermoord te worden door een kogel. Zo zou je de kogel helemaal moeten kunnen volgen vanuit de loop tot aan het inslagmoment in mijn borstkas... Maar dat is onzin. Ik heb geen kogel gezien of zelfs een knal gehoord. Laat staan dat ik de kogel heb kunnen volgen. De waarheid is dat ik vrijwel meteen zo goed als dood was. Ik voelde een kort stekende pijscheut en daarna werd het zwart voor mijn ogen. De overige kogels waren volstrekt overbodig. De eerste kogel had zijn verwoestende werk al gedaan. Als ik eerlijk ben en waarom zou ik dat niet zijn, heb ik zelfs niet gezien wie de trekker heeft overgehaald... Het ene moment was ik de politiepresident van Utrecht en op het andere moment was ik slechts één slachtoffer in een bloedige oorlog. Ik weet dat sommige Utrechters feest hebben gevierd, omdat ik was vermoord door de 22-jarige studente, Truus van Lier. Op nog geen honderd meter van mijn huis, nabij het Willemsplantsoen. Wie had verwacht dat een timide studente tot deze afgrijpselijke daad in staat was, want laten we er geen doekje om heen wikkelen: zij heeft mij in koelen bloede vermoord! Was ik dan geen mens van vlees en bloed? Verdiende ik niet te leven? Wat moest er van mijn gezin terecht komen zonder hun vader? Maar zoals de filosoof zegt: in een oorlog, heeft de overwinnaar altijd gelijk. Als ik de aanslag wel had overleefd, dan had ik van Lier clementie getoond door haar ter plekke dood te schieten. Recht tussen de ogen. Ik heb per slot van rekening een reputatie hoog te houden, als een kind van de duivel. Maar voor mijn vrouw was ik slechts een hardwerkende diender met een belangrijk doel in zijn leven. Een man die er was voor zijn gezin en zorgde dat het hen aan niets ontbrak. Nooit meer samen musiceren bij de haard tijdens koude winteravonden. Niet te vergeten dat ik het hele politieap-

paraat ingrijpend heb verbeterd. Vooral door het te zuiveren van ongewenste elementen: politiemannen met een Joodse achtergrond en politiemannen die niet geloofden in de nieuwe Nederlandse staat zoals onze leider die voor ogen had. Mannen die te veel sympathie hadden voor de vijand en soms samenwerkten met het verzet. Ik geloofde in een beter Nederland en voor deze overtuiging ben ik vermoord. Als je het mij vraagt: een eerzame dood voor het vaderland...

Hans: Utrechts Nieuwsblad. Vrijdag 3 september, tegen half zes des avonds, is de waarnemende politiepresident Gerardus Johannus Kerlen te Utrecht het slachtoffer van een laaghartigen moord-aanslag geworden. Op weg naar huis werd hij in de nabijheid van zijn woning door een ongeveer 20-jarigen persoon met een vuurwapen zwaar gewond. Aan deze verwondingen is hij overleden.

Kerlen: Het ergste vind ik dat door mijn dood de zuivering van de stad een fikse vertraging opliep. Ik had een plan bedacht om gedetailleerd in kaart te brengen waar de onderduikers verstopt zaten. Na een maandenlange voorbereiding hadden mijn dienders een goed idee op welke adressen zij zouden moeten zijn. Maar na mijn dood was die informatie niets meer waard, omdat de onderduikers zeker ergens anders ondergebracht zouden worden. Truus van Lier of zoals ik haar had leren kennen: Truus van Veen, bezocht met een zekere regelmaat vergaderingen en bijeenkomsten van onze NSB-partij. Hierdoor raakte zij bevriend met dierbare partijgenoten en lukte het haar om informatie los te peuteren over de Jodenzuivering van de stad. Truus was een infiltrante van het verzet en niemand had iets in de gaten. Het was duidelijk dat het verzet probeerde om informatie in te winnen, net zoals wij probeerden om in de verzetsgroepen te infiltreren. Maar ik had nooit verwacht dat dit bescheiden meisje een spionne was. Een landverraadster. Zoveel onschuld in haar ogen. Terwijl ik dacht dat Truus veel ontzag voor mij had, wilde zij mij al die tijd alleen maar dood hebben. Wat een ironie. Ik wilde een voorbeeldrol voor haar en andere partijgenoten zijn, terwijl zij hierdoor alleen maar werd gesterkt in het idee dat ik een monster was. Satansgebroed. Toen Truus voldoende informatie had verzameld, heeft iemand in de verzetsgroep besloten om in te grijpen. Geen idee van wie het besluit kwam om mij te vermoorden. Zonder mij zouden er geen razzia's meer komen. Alleen een infiltrant kon weet hebben van de zorgvuldig voorbereide razzia's. Hoe goed een plan ook is, het is van geen enkele waarde als de vijand weet hoe het plan gedeels in elkaar steekt. Bovendien moesten onze infiltranten

worden teruggeroepen, zodat zij niet ook zouden worden vermoord. Zoveel werk de gracht in. Allemaal voor niets en dat allemaal door die onopvallende vrouw...

Hans: Utrechts Nieuwsblad. 10.000 gulden beloning. De politiepresident Kerlen is op 3 september, zoals gemeld, te Utrecht op den terugweg van zijn bureau naar zijn woning, in de onmiddellijke nabijheid van zijn woning ingehaald door een ongeveer 20-jarige wielrijdster, die twee schoten op hem loste. De daderes is onherkend ontkomen. Volgens een beschikbaar signalement had zij donker haar en droeg een grijsgeruiten mantel. De bevolking wordt uitgenodigd aan de opsporing deel te nemen. Voor ter zake dienende inlichtingen, die kunnen leiden tot de aanhouding van de daderes, wordt een beloning van 10.000 gulden uitgelooft. Der Leiter der Sicherheitspolizei und des SD Amsterdam, Lages, SS-Sturmbannführer.

Kerlen: Het was een moeilijke tijd, 1943. In februari had de bisschop in een openbare brief opgeroepen om niet mee te werken aan de zuivering van de stad. Dezelfde arrogante man die het had gewaagd om tegen enkele Duitse officieren te zeggen: 'Als u mijn ring wilt kussen, hij ligt op het bureau'. Een nare impertinente man, maar wel met invloed. Zes van mijn dienders gaven te kennen dat zij gehoor wilden geven aan de oproep van de bisschop. Zij zouden voortaan opdrachten weigeren om Joden of jongeren op te gaan halen. Ik heb alle dienders verzameld en aangegeven dat zij zonder pensioen, gage of wachtgeld zouden worden ontslagen, indien zij dienstopdrachten zouden weigeren. Als zij hierna nog zouden weigeren om mee te werken, werden zij beschouwd als saboteurs met alle ernstige gevolgen die daaraan waren verbonden. Om mijn standpunt kracht bij te zetten heb ik één diender ter plekke laten arresteren en het recht op hem neer laten komen... In zulke tijden is het belangrijk om duidelijk te zijn en deze duidelijkheid ook te demonstreren. Hetzelfde deed SS-Sturmbannführer Lages met Truus. Hij wilde demonstreren hoe snel en onverbiddelijk mijn moordenaars kon worden gearresteerd. De mol in het Amsterdamse verzet was de Duitse Jodin Irma Seelig, geboren in Homburg, net onder Kassel. In ruil voor haar diensten hoefde zij niet te vrezen voor haar leven. Haar opdracht was om met verzetsman Jan van Mierlo, beter bekend als Fons van de Berg, aan te pappen om informatie over plannen, mensen, materiaal en locaties los te peuten. Op een avond in de tweede week van september vroeg Jan of Irma een mantel kon regelen voor een studente die uit Utrecht was gevlucht en in Haarlem zat ondergedoken. Dit was geen probleem voor haar. Op 14 september ging Irma met de mantel

naar het café aan de Tempelierstraat in Haarlem en daar ontmoette zij Jan van Mierlo, Karel Jan Boissevain en Truus van Lier. Korte tijd later vertrokken Karel en Truus uit het café. Truus droeg de mantel. Het is een val. Al die tijd was het café door rechercheurs van het Sonderkommando in de gaten gehouden en dankzij de mantel was het in één oogopslag duidelijk wie Truus was. De rechercheurs volgden, te voet en met een vrachtwagen, Karel en Truus op hun tocht door de binnenstad. Als zij afscheid van elkaar nemen, laten de rechercheurs Karel lopen. Hij zou op een later tijdstip worden opgepakt. Truus werd overmeesterd en gearresteerd. Ze had maar liefst drie pistolen bij zich. Aanvankelijk werd zij opgesloten in het Gemeinschaftshaus op de Chopinstraat 1 in Amsterdam, waarna zij later werd overgebracht naar de woning van Lages aan de Apolloaan. Elf dagen later werden Karel en Jan opgepakt, omdat zij op het punt stonden om te vluchten naar België. Zij wisten niet dat Truus al was gearresteerd. Irma heeft haar nut bewezen en de verzetsbeweging een zware slag toegebracht...

Hans: Utrecht Nieuwsblad. Officieel wordt bekend gemaakt dat de moordnares van politie-president Kerlen uit Utrecht, reeds kort na de daad was gepleegd, door de Sicherheitspolizei in Amsterdam kon worden gearresteerd. De arrestatie kan pas nu openbaar worden bekend gemaakt, omdat anders het onderzoek inzake de personen op den achtergrond en de medeplichtigen van de moordnares gevaar zou hebben gelopen. De moordnares is de 22-jarige studente in de rechten Gertruide van Lier. Zij is half-Jodin. Bij haar arrestatie droeg zij drie geladen pistolen bij zich. Bij het verhoor door de politie heeft zij behalve het vermoorden van politie-president Kerlen ook reeds de voorbereiding van andere moordaanslagen bekend. Opmerkelijk is het feit dat de moordnares met cynische openhartigheid verklaarde ook een belangrijk aandeel te hebben gehad in de voorbereidingen voor den moordaanslag op den kapitein van politie Woerts te Bussum.

Kerlen: Generaal der SS Erich Kaltenbrunner heeft niet lang hoeven na te denken of Truus schuldig was of niet. Ze werd ter dood veroordeeld en op transport gesteld naar het kamp Sachsenhausen. Er wordt verteld dat Truus samen met Reina Geerlings en Nel Hissink lachend en met opgeheven hoofd naar het executie-terrein zijn gebracht... Het is een bittere lach in het aangezicht van de dood.

Hans: Een fragment uit de brief van Joop Zwart, die ook gevangen zat in het kamp Sachsenhausen: 'Gedurende de tijd dat ik in het kamp Sachsenhausen was, vervulde ik daar de functie van eer-

ste tolk. Op grond van mijn functie genoot ik enige vrijheden en kon ik mij in het kamp wat vrijer bewegen dan de andere gevangenen, van welke vrijheid ik een dankbaar gebruik heb gemaakt om met verschillende betrouwbare personen contact te zoeken, waardoor wij elkander verschillende diensten konden bewijzen en van gebeurtenissen op de hoogte houden. Mijn werkzaamheden in het kamp veroorloofden mij ook om kennis te nemen van de administratie, hoewel dit laatste zeer omzichtig moest plaatsvinden, teneinde geen achterdocht te wekken bij de aldaar werkzaam zijnde SS -lieden. Op de morgen van 24 november 1943 kwam men mij - terwijl ik nog in bed lag - waarschuwen dat er drie meisjes in het kamp waren binnengebracht. Daar in het kamp Sachsenhausen nog geen afdeling voor vrouwen bestond, was dit een bijzonderheid en trok dit voorval de aandacht. Ik kleepte mij snel aan, teneinde te trachten iets naders aangaande deze meisjes te weten te komen. Kort daarna zag ik de drie meisjes in de richting van het executieterrein lopen en begreep ik dat hun laatste uur geslagen had. De executie zelf heb ik niet gezien, doch het is mij gelukt om enige tijd na de executie het crematorium - waarheen de lijken van geëxecuteerden werden vervoerd - binnen te dringen, waar ik de lijken van de drie meisjes heb gezien. Daar het onder de gevangenen een publiek geheim was, dat de personen die in het crematorium werkten en die zonder uitzondering boeven van het laagste soort waren, zich niet ontzagen lijken te schenden, door deze dienstbaar te maken aan de bevrediging van hun seksuele gevoelens, lette ik bij mijn bezoek aan het crematorium speciaal op de lijken van de drie meisjes. Hoewel ik het niet heb gezien en ik het ook op andere wijze niet kan bewijzen, staat het voor mij vast - gelet op de houding van de lijken - dat de meisjes na haar dood zijn verkracht. Ik zag alle drie de lijken namelijk ruggelings op een bank liggen en wel zodanig, dat de geslachtsdelen zich aan het uiteinde van de bank bevonden, terwijl de benen uit elkaar waren gespreid...

Kerlen: Gerechtigheid heeft plaatsgevonden en mijn onfortuinlijke dood is gewroken. Uiteindelijk is dat wat telt, nietwaar?

Scène 8: Hans en de Basilisk

De achtste scène staat in het teken van het mythische wezen de Basilisk, die in de Utrechtse werfkelder van de bierbrouwer angst en verderf heeft gezaaid.

Hans: Een Basilisk is volgens de overlevering een hagedisachtig wezen met schubben, een gespleten tong als die van een slang, een kronkelende staart en een lichaamstekening op de kop als die

van een kroon. Sommige getuigen omschrijven het als lichaams-
uitstulpingen die een kroon lijken te suggereren, in plaats van
een lichaamstekening. Een volwassen Basilisk kan 60 centime-
ter lang worden en heeft gelige ogen die dodelijk zijn. Eén blik is
genoeg om ernstig ziek te worden, waarvan je niet meer geneest.
Anderen beweren dat één blik voldoende is om ter plekke dood
neer te vallen. Utrecht heeft ook te maken gehad met een Basi-
lisk die dood en verderf in de stad heeft gezaaid. De Basilisk ver-
bleef in de werfkelder van de bierbrouwer. Het beest heeft een
voorkeur voor een donkere en vochtige omgeving om in te leven.
De werfkelders zijn ideaal voor de Basilisk omdat er geen dag-
licht naar binnen komt en ze onderling met elkaar zijn verbon-
den. Het beest kon zich overal verstoppen en verplaatsen. Er is
veel geschreven over de Basilisk. De grote wetenschapper Jacob
Maerlant heeft het beest beschreven in zijn verhandelingen over
de natuur als één van de 32 (destijds) bekende serpentes. Maar
ook Shakespeare en Vondel hebben over het beest geschreven.
Alsook Romeinse en Griekse filosofen en geleerden. Indien je Bij-
belkennis hebt, weet je dat de Basilisk veelvuldig wordt genoemd
in het boek van Jesaja. Maar onze kennis van de Basilisk gaat
nog verder terug in de tijd. Helemaal tot aan de tijd van de ko-
ninkrijken van het Oude Egypte. In verschillende papyrusrollen
kun je over het ontstaan van de Basilisk lezen. Zij vertellen alle-
maal hetzelfde verhaal. Het verhaal over de Ibis en de slang, zeg
maar de ouders van de Basilisk. Het is belangrijk om te weten
dat Ibissen veel nestelen langs de oevers van de Nijl en onder an-
dere giftige slangen opeten. Voor de oude Egyptenaren was de
Ibis het symbool van het water dat leven voortbrengt. De god
Thoth heeft het hoofd van een Ibis. De Slang was het symbool
van hitte. Ieder jaar als de Nijl overstroomde en er sprake was
van verzengende hitte, ontstonden er ziekten die ellende, pijn en
een dodelijk lijden veroorzaakten. Dit was het kind van Ibis en
de Slang: de Basilisk, de bringer van verderf en dood. Een Basi-
lisk werd verwekt als een Ibis zoveel giftige slangen had opgege-
ten, dat een ei door het slangengif werd bevrucht. Het is dan
ook niet vreemd om in de papyrusrollen te lezen dat de Oude
Egyptenaren ieder jaar voor de grote overstroming van de Nijl, de
eieren in de nesten van zoveel mogelijk Ibissen kapot maakten.
De angst voor de Basilisk moet groot zijn geweest omdat de Ibis
helpt met het vernietigen van giftige slangen en padden, waar
jaarlijks vele Egyptenaren door werden gebeten en stierven.

Els: Jesaja 11:8: En een zoogkind zal zich vermaken over het hol van
een adder; en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in de kuil
van den Basilisk.

Jeremia 8:17: Want ziet, ik zend slangen, Basilisken onder Ulieden, tegen dewelke geen bezwering is; die zullen u bijten, spreekt de HEERE.

Hans: De naam: Basilisk, betekent koning of koninklijk en is afgeleid van het Griekse woord: basiliskos. Hoewel het niet precies duidelijk is wie of wanneer het dodelijke beest Basilisk heeft genoemd, wordt er in het Romeinse Rijk wel regelmatig over hem geschreven en bovenal gewaarschuwd. Zo schrijft Gaius Plinius, de oudere: 'we komen nu tot de Basilisk waarvan alle serpentes wegvliegen en er bang voor zijn, het doodt hen met zijn ademen en de geur die van hem uitgaat. Zet hij zijn oog op een man dan is het genoeg om zijn leven te benemen'. Maar de Basilisk heeft bij de Romeinen al een gedaantewisseling ondergaan. De Ibiskop op het slangenlichaam is niet meer. Volgens de Romeinse geschiedschrijver Lucanus is de Basilisk oorspronkelijk een slang van het hoofd van Medusa, vandaar dat één blik van het beest voldoende is om te sterven. Lucanus beschrijft de campagne van het leger van de Romeinse veldheer Cato in de woestijn van het huidige Libië, waar het wemelde van serpentes die voortgekomen zijn van het bloed van Medusa. Als een soldaat een serpent doorspietst, kruipt het gif omhoog via de schacht van de speer naar de hand. De soldaat neemt geen risico en slaat zijn hand er met één ferme slag af. De Basilisk bereidt zijn leefgebied verder uit en bereikt in 513 Dokkum. Een andere melding is uit 1413 uit Oldehoorn. Het is gedocumenteerd dat de Basilisk in beide plaatsen vele slachtoffers heeft opgeëist. In Dokkum alleen zijn negen mannen, drie vrouwen en zes kinderen door het beest gedood. Misschien is het wel leuk om te weten dat de laatste officiële melding van een Basilisk in ons land is geweest in 1943. Een boerenarbeider uit de Friese Wouden heeft het beest met eigen ogen aanschouwd... Terug naar het jaar 1474, naar de stad Bazel. Daar werd een haan veroordeeld tot de brandstapel, omdat de wetenschappers uit die tijd hadden ontdekt dat de Europese Basilisk stamt uit het ei van een haan, dat bij voorkeur op een mestvaalt wordt uitgebreed. Eerst moest ik lachen, toen ik er over las, om de naïviteit van de mensen uit die tijd. Echter blijkt het allemaal toch iets ingewikkelder te zijn. Zo heeft Aristotelis al beschreven dat bij oudere hanen onder het middenrif een gele eivormige substantie zich kan ontwikkelen en dit is precies de plek bij kippen waar de eieren zich bevinden. Ook werden misvormde eieren, windeieren of eieren met een dubbele dooier, haneneieren genoemd. Het gevolg was dat, bijvoorbeeld, in Tirol hanen niet ouder mochten worden dan zeven jaar. De Basilisk had in die tijd weer een gedaanteverandering ondergaan en werden de

kwaadaardige krachten van het beest ook door de wetenschap erkend. Het was een onrein dier. Een instrument van de duivel. En toen kwam de Basilisk naar Utrecht...

Els: Bioloog en wetenschapper Jacob van Maerlant schreef: 'Oude boeken doen verstaan dat een oude haan een ei legt waar men voorwaar van zegt dat de Basilisk daarvan komt, een dier dat de wereld verdoemt, maar tot deze creatuur moet veel gevoegd worden door natuur, in warme drek legt hij en daar broedt de natuur te zijner tijd en dan komt dat dier uit naar zijn aard en heeft een serpente staart en anders is het gelijk de haan. Die zijn gedaante hebben gezien zeggen, het ei is zonder schaal in een vel opgesloten ten alte male, dik en sterk en wel behoedt. Sommige wanen dat dit de pad of dat serpent broedt'.

Hans: De Basilisk van Utrecht was een bijzonder exemplaar.

Uitgebroed door een schildpad, dat maakte het beest heel speciaal. De precieze datum waarop het eerste slachtoffer werd ontdekt, is onbekend. Wel weten we dat het een kuipershulpje was, dat diep in de werfkelder was gegaan om herstelwerkzaamheden uit te voeren. De eerste uren werd hij niet gemist, maar tegen de avond schreeuwde één van de brouwers de kelder in. Geen antwoord. De brouwer is toen de kelder ingegaan en vond de kuipershulp in een plas met bloed. De jongen was dood. De brouwer keerde zich om en wilde hulp gaan halen, toen hij in de priemende gele ogen van de Basilisk keek. Er was geen ontkomen meer aan. De brouwer was gevangen in die dodelijke blik. Hij greep naar zijn borstkas en zakte in elkaar. Bloed kwam uit alle lichaamsopeningen gelopen... Zo werden de brouwer en de kuipershulp gevonden achterin de donkere vochtige werfkelder. Echter van de Basilisk geen spoor. Het beest was verdwenen in de duisternis. In de weken erna heeft de Basilisk nog diverse slachtoffers gemaakt. Alleen zijn de aantekeningen hiervan voorgoed verdwenen. Misschien door een brand of omdat ze in latere eeuwen zijns weggegooid. Wat bekend is, is dat het beest niet onderdeed voor dat van Dokkum en ervoor zorgde dat niemand meer zonder zorgen een werfkelder binnenstapte. Er werden oproepen gedaan, wie het beest kon verslaan en velen probeerde de Basilisk te doden, maar werden zelf gedood. Geen wapen was opgewassen tegen die dodelijke gele ogen...

Els: 'Het wreede, onmenselijk dier, dat eyselijck en straf den menschen blixemt met een oogenwenck in 't graf. Ik wil met mijn gezicht de Basilisk verslaan'. Joost van den Vondel.

Hans: Maanden nadat de eerste slachtoffers door het duivelse beest zijn gemaakt, komt er een mooie jongen bij de brouwerij. Hij wil de Basilisk komen doden in ruil voor een goede beloning. De

bierbrouwer gaat akkoord, hoewel hij is bevreesd voor het leven van de jongen. Aan het begin van de avond loopt de jongeling naar de werfkelder toe. Een menigte is verzameld en probeert de jongen op andere gedachten te brengen, maar er is geen twijfel of een spoor van angst op zijn gezicht af te lezen. Zonder wapens stapte hij de werfkelder in, met alleen rond zijn nek een houten plank. Niet al te dik. Bovendien deed de jongen een blinddoek om. De spanning werd sommigen te veel en zij probeerden de jongen te weerhouden van de onheilstocht de kelder in. Hij lachte alleen. Op de tast moest de jongen de weg vinden in de duisternis. Hij spitste zijn oren op ieder geluid wat kon duiden op de aanwezigheid van het beest. De Basilisk had hem al lang in de smiezen en probeerde zijn blik te vangen, maar tevergeefs. Door de blinddoek konden de gele priemende ogen hun dodelijke werk niet doen. Het beest naderde de jongen om hem te vergiftigen met een beet. Pas toen de Basilisk hem op twee passen was genaderd, werd de jongen zich van zijn aanwezigheid gewaar. De bek ging open en het beest wilde toehappen, toen de jongen de plank omkeerde en de Basilisk in de spiegel keek. Het helledier werd gevangen door zijn eigen blik en kon niet voorkomen dat de verwoestende gele ogen hun werk deden. Het beest kroop ineem van de pijn en ineens ontvlamde de Basilisk en verteerde totdat er slechts een hoopje as achterbleef. Dat was het einde van de Basilisk van Utrecht... althans dat werd gedacht, eeuwen lang...

Els: Het is nu al drie weken sinds dat Hans spoorloos is verdwenen. Het is een raadsel wat er is gebeurd met hem. Wat we weten is dat hij voor het laatst is gezien op woensdagochtend door de buurman, aan de overkant van de gracht. Hans zwaaide naar hem en ging toen de werfkelder binnen. De deur van de werfkelder stond de volgende ochtend nog steeds open en dat vond de buurman verdacht, omdat Hans nooit voor tien uur in de werfkelder was. De buurman is gaan kijken en ontdekte dat er niemand was. Achterin was er een gat in muur. Geen groot gat. Verder viel er niets bijzonders op. Gelukkig heeft de buurman meteen de politie gewaarschuwd, maar die konden verder ook niets ontdekken. Even werd gedacht dat Hans per ongeluk in de gracht was gevallen en verdronken, maar het onderzoek leverde niets op. Ook werden zijn creditcard en pinpas niet meer gebruikt, net als zijn telefoon overigens. Familieleden en vrienden hebben zoekacties gehouden in de buurt, op Facebook en Twitter, maar dit leverde ook niets op.

Waar is Hans gebleven? Het zijn angstige weken geweest. Niemand wist meer waar te zoeken of wie te vragen naar de verblijfplaats van Hans. Gisteren heb ik de kist van *IMPERFECTIE* geopend en ontdekte ik tussen de brieven, de documenten en andere spullen van de tijdgeesten de telefoon van Hans. Ik heb niets vreemds kunnen ontdekken aan de telefoon, behalve een video-opname die Hans op de dag van zijn verdwijning heeft gemaakt...

(Video: Hans heeft de telefoon vast en filmt vanuit de groepsruimte naar de grachtdeur. Er is gerommel te horen. Hans draait de camera naar zijn gezicht en hij fluistert: 'Al de hele dag is er dit geluid te horen. Het lijkt alsof er iemand is, maar ik kan niemand ontdekken'. Hij draait de telefoon weer naar de grachtdeur. Het geluid blijft goed hoorbaar. Hans begint heel langzaam te lopen in de richting van de voorruimte... De video stopt abrupt)

Els: Meer stond er niet op de telefoon. Dit is het laatste wat bekend is van Hans. Ik heb zelf het idee dat hij het geheim van *IMPERFECTIE* heeft ontdekt...

Scène 9: Het geheim

De negende scène staat in het teken van het geheim van Imperfectie. Wat wil de kist duidelijk maken aan de toeschouwer?

(Video) Hans staat in de achterraimte van de werfkelder. Hij kijkt naar de voorruimte en luistert. Hij hoort een rommelend geluid. Voorzichtig komt Hans in beweging. Hij is bang voor wat het kan zijn of dat er misschien iemand de werfkelder is binnengekomen. Hans loopt naar het hekwerk voor de grachtdeur en ziet dat het slot ervan af is. Hij opent het hekwerk en voelt aan de grachtdeur. Ook die is van het slot af. Voorzichtig duwt Hans de deur open en ziet dat de kist van *IMPERFECTIE* er nog staat. Hij haalt opgelucht adem en sluit de grachtdeur, draait zich om en ziet in de groepsruimte de demon Basilisk staan (stroboscoop, bliksem en gedonder + muziek). Hans schrikt enorm en kijkt in de gele priemende ogen van de Basilisk. De demon komt steeds dichterbij. Hans grijpt naar zijn borstkas...

Hans: Het was over voordat ik goed en wel besepte wat er aan de hand was. Nu ben ik een tijdgeest en mijn verhaal maakt nu deel uit van de kist. Vanaf het moment dat ik die kist opende, was mijn lot bezegeld. Hoewel ik het toen niet wist, werd mijn plekje in de kist al vrijgehouden. Ik had geen kans om mijzelf te redden. Integendeel, mijn nieuwsgierigheid zorgde ervoor dat ik steeds meer verhalen wilde lezen. Ik wilde horen wat de tijdgeesten hadden te vertellen. Het bijzondere van het lezen over doodzonden is dat die ander het heeft aangedurfd om over een duidelijk

getrokken lijn te stappen. Het is fascinerend om te horen hoe een gewone man of vrouw in verleiding werd gebracht. Soms door een toevallige omstandigheid en soms met boze opzet. Bij ieder verhaal had ik het gevoel dat het ook mij had kunnen overkomen. Tijd en afkomst maken minder verschil dan ik ooit had vermoed. Ik heb genoten, gehuild, gegruweld van de gebeurtenissen waarover de tijdgeesten hebben verteld. Maar toen drong het ineens tot mij door... ik beging zelf een doodzonde door naar steeds meer verhalen te luisteren. Ik leerde geen lessen en verbeterde mijn leven niet. Ieder verhaal bevatte een waarschuwing, maar ik luisterde niet...

En ik ben niet de enige, als ik hier zo om mij heen kijk!

Ik hoef niets uit te leggen, omdat eenieder van jullie weet hoe de verhalen je grijpen en je niet meer loslaten! Ze gaan onder je huid zitten en blijven ergens in het achterhoofd hangen. Het zal duidelijk zijn dat jullie lot ook is beslecht. En eenieder van jullie verdient zijn of haar eigen plekje in de kist. Begraven onder al die andere verhalen. Getuigenissen van je eigen imperfectie...

(Achter in de zaal verschijnt de demon. Er is gedonder te horen (soundscape), het bliksemt, rook, muziek. Op de video is een close up te zien van het gezicht van de demon)

Hans: Het is tijd beste vrienden. Tijd om je plekje in de kist op te eisen... De tijd van IMPERFECTIE is voorbij!

Hans loopt langzaam door de ruimte in de richting van de demon (inclusief muziek en effecten)

Een enorme gongslag en op de video verschijnt het woord: *Imperfectie* dat verandert in *perfectie*. Hierna begint de aftiteling en de eindmuziek.

Gert van Veen, april 2014

PERFECTIE

De kleuren van de stad

INTRO

Perfectie is een project waarbij theater, film, muziek en speciale effecten bij elkaar komen. In iedere scène staat er een thema centraal. De verbindende lijn is het levensverhaal van de verteller Abdel Hassan. Hij is als een Iraakse vluchteling op vierjarige leeftijd naar de stad gekomen, maar heeft moeite om zich er thuis te voelen. Abdel wil de schoonheid van de stad ontdekken door van de stad te gaan houden. Alleen is dat gemakkelijker gezegd dan gedaan.

Scène 1: De kleuren van de stad

Stem: 'Vergeet dat je gisteren beloofd had moeten worden en dat dat niet is gebeurd. Wees gelukkig. Heb nergens spijt van. Verwacht niets. Wat je nog tegen gaat komen staat al beschreven in het Boek, waarvan de bladzijden als toevallig door de wind van de Eeuwigheid worden omgeslagen' (*)

Abdel: De kleuren van de stad zijn op zijn mooist als de lente op haar hoogtepunt is. De bloemperken in de stadsparken staan vol met honderden geurende tulpen, blauwe druifjes, Ranonkels en narcissen. Felle kleuren die stralen in de middagzon. Knalgeel vermengd met bloedrood te midden van gifgroene schutbladen en doorgesloten stengels. Zelfs de mannetjesvogels zijn op kleur. Een palet van citroengele verenpracht, met glanzend zwart tot grijsblauwe tinten en een oranje bek. Het gekwetter op de achtergrond om indruk te maken op de wijfjes om het nestje te komen bewonderen en te paren. Studenten die zich bloter kleden om de zon een kans te geven de huid te kleuren. Geen luxe als je naar de armen en benen kijkt. Shirts met een vrolijke print in honderden kleuren. De stad in het voorjaar is een oase van kleuren, maar wat moet je als je *kleurenblind* bent?

Heb je er ooit bij stil gestaan dat de schoonheid van de stad, afhangt van de kwaliteit van de ogen? En dan bedoel ik niet alleen de fysieke gesteldheid van de ogen, maar ook hoe je hebt geleerd om te kijken. *Waar* je naar kijkt. Hoe je er naar *kijkt*. Wat je *wilt* zien. Mijn vader vertelde telkens hoe grauw de stad was en in het niet viel bij het kleurrijke Bagdad uit vervlogen tijden. Een tijd waarover hij *zijn* vader ooit heeft horen vertellen. Een ander Bagdad dan waaruit wij zijn gevlucht in de beginjaren negentig. Ik heb de indruk dat kleuren sterker worden in de herinnering. Net als geuren en smaken. De hersenen vinden het belangrijk dat je niet vergeet waar je bent opgegroeid. Maar wat als je wortels te vinden zijn in twee verschillende landen? Welke kleuren

leer je dan te waarderen? De kleuren van de specerijen op de zoek of de tulpen in het park?

Misschien ben ik *daardoor* kleurenblind geworden. Hoewel het waarschijnlijker is dat het erfelijk is bepaald en mijn vader ook geen kleuren kan zien. Het verklaart wel waarom hij de stad met eigen ogen grijs en grauw vindt en de oude verhalen over het kalifaat Bagdad als kind zo kleurrijk heeft ervaren. De avonturen van de Abbasiden in de tijd van de Islamitische Gouden Eeuw.

De tijd van kalief Haroen ar-Rashid die het huis van de wijsheid liet bouwen in de geest van de hadith: *'de inkt van de geleerde is heiliger dan het bloed van de martelaar'*. Het was ook de tijd dat de sprookjes van duizend-en-een nacht werden geschreven. De stad nu kan niet wedijveren met het Bagdad van toen.

Mijn vader heeft mij geleerd om te kijken naar de stad en de mensen die er wonen en werken. Alles door die kleurarme bril. Hij had het nodig om het kleurrijke Bagdad kunstmatig in leven te houden en niet het bloedrode Bagdad waaruit wij hals over kop zijn gevlucht voor ons leven. De dictatuur die hem had gebroken, stukje voor stukje in de bekwame handen van de politiebeulen, mocht hem niet zijn culturele identiteit ontnemen. Die stond voor een wereldmacht die eens de kunst, de architectuur en de literatuur beminde. Mijn vader was trots op zijn Abbasidische wortels en kon het niet verdragen om die te verliezen aan een kille bloeddorstige dictator. Hij wilde geen deel uitmaken van het Bagdad van de jaren negentig, maar hij wilde ook niet vergroeien met de wortels van een nieuwe cultuur. Wat overbleef waren de kleurige beelden van het oude Bagdad. Als hij die zou loslaten, was er niets meer over wat grip bood. Een onvermijdelijke vrije val zou volgen en eindigen in de lus van een touw.

Het is begrijpelijk dat mijn vader bang was voor mijn toekomst als een bewoner van de stad, zonder een afkomst waar ik trots op kon zijn. Gevlucht uit een dictatuur om het vege lijf te redden, is niet een verhaal om op feestjes te vertellen. Hoe kun je je staande houden in een vreemde stad als je geen verleden hebt dat ertoe doet? Mijn vader vertelde iedere avond een verhaal over het kleurrijke Bagdad uit duizend-en-een nacht. Hij begreep de nieuwe stad niet. De andere regels en vrijheden. De taal die de mensen spraken. Wat hij goed begreep was de manier hoe er in het begin naar hem werd gekeken: een hulpeloze man die moest leven van de goedheid van die kleurloze mensen. Een paar jaar later veranderde dit in een ongemakkelijke acceptatie van de burens dat mijn vader en zijn gezin zouden blijven wonen in de grauwe stad.

Als zijn oudste zoon was het extra belangrijk dat ik niet opgroeide als een kleurloze stedeling *en tegelijkertijd* was ik de schakel tussen hem en de stedeling omdat ik die lelijke onbegrijpelijke taal beheerste. Mijn vader wilde dat ik mijzelf niet goed kon redden in de stad, omdat ons verblijf tijdelijk was. De frustratie groeide naarmate maanden jaren werden en de parken voor de zoveelste keer op hun mooist waren. Ik was vier jaar oud toen ons gezin hier in de stad kwam wonen en inmiddels was ik negen jaar oud, toen de vrije val in het hoofd van mijn vader begon. Het was tot hem doorgedrongen dat zijn kinderen kleur begonnen te verliezen en het oude Bagdad steeds verder op de achtergrond dreigde te raken. Hij was radeloos en wist niet hoe de herinneringen levend te houden. De grauwheid van de stad veroverde de harten van de kinderen met films, televisie, muziek, eten, onderwijs, snoepgoed, vriendjes en vriendinnetjes.

Mijn vader huilde harder dan ik, als hij mij sloeg. Hij moest mij, als oudste zoon, slaan om een voorbeeld neer te zetten voor mijn broers en zus. Het was mijn heilige taak om niet te vergeten wie wij ooit waren. In mijn puberteit schreeuwde ik tegen hem: 'Dit zijn wij nooit geweest! De tijd van de kalief Haroen ar-Rashid is al 900 jaar voorbij!' De lege ogen begonnen alleen maar harder te huilen en zijn handen gingen harder op mijn hoofd slaan.

Soms met een vlakke hand, maar naarmate ik ouder werd, met vuisten of een leren riem. Het heeft jaren geduurd voordat ik begreep, dat het mij niet zou lukken om tot hem door te dringen.

Stem: 'Ik heb niet om het leven gevraagd. Maar ik doe mijn best om alles wat het leven me brengt zonder verbazing te ontvangen. En ik zal weer vertrekken zonder iemand vragen te hebben gesteld over mijn vreemde verblijf hier op aarde'. (*)

Abdel: Waar is die zachtaardige man gebleven, die intellectueel uit Bagdad met ambities om goed te doen voor de bewoners van die kleurrijke stad. Hoe goed ik ook naar hem keek, kon ik niet de man ontdekken waarover mijn moeder met liefde sprak. Hij moest nog *ergens* zijn, maar was nergens te vinden. Mijn zachtaardige vader was voor mij en mijn broers en zus even realistisch als *Hassan de wever* uit het bekende duizend-en-een nacht sprookje. Ik twijfel oprecht of mijn moeder die goedgehartige man zag in plaats van een gebroken man die het contact met de werkelijkheid was kwijtgeraakt.

Niemand van ons gezin durfde mijn vader tegen te spreken. Laat staan een hand tegen hem op te heffen. Het leven achter de voordeur was bitter en soms zoet, beiden het gevolg van de nostalgische buien van mijn vader. Het was iedere keer spannend

wat zou winnen: de zoete en kleurige herinneringen aan een glorieus verleden of de bittere herinneringen van de onderdrukking in de dictatuur. Ik heb steeds geprobeerd om het goede te doen, zodat mijn vader geen aanleiding vond om het zoete te vervangen door de wrange herinneringen. Het was een eindeloos balanceren op een slap koord.

In 2003 vluchtten wij opnieuw, dit keer alleen mijn moeder, mijn broers, zus en ik. Mijn vader bleef achter in de kleurloze stad. Ik weet niet wat er is gebeurd waardoor mijn moeder naar het opvanghuis is gegaan. Het slaan was niet erger geworden en maakte al jaren deel uit van een dagelijks ritueel. De scheiding die daarop volgde was in een mum van tijd geregeld. Vader moest het huis verlaten, zodat wij konden terugkeren. Nu zat mijn vader in de opvang en raakte nog meer geïsoleerd. Tot aan het moment waarop een sociaal werker voorstelde om terug te keren naar Bagdad. De dictator was nu verdreven door de Amerikanen en de coalitietroepen. Er was geen toekomst voor hem hier in de stad. Op 16 december 2004 is mijn vader terug gekeerd naar zijn geliefde Bagdad en daar woont hij tot op de dag van vandaag. Een gebroken geest, maar wel in staat om de taal te spreken en te werken aan het herstel van de stad na de Tweede Golfoorlog.

Stem: 'Het leven snelt voorbij. Wat is er nog over van het oude Bagdad, van het verre verleden? De kleinste duw is al fataal voor een roos die volledig ontloken is. Drink wijn en kijk naar de maan, en denk aan alle beschavingen die de maan al voorbij heeft zien gaan'. (*)

Abdel: Het contact tussen mijn moeder en mijn vader is flink verbeterd. Ze bellen tegenwoordig twee keer per week. Ik heb wel eens gevraagd waarom ze hem zo vaak belt en iedere keer antwoordt ze hetzelfde: 'Hij is en blijft mijn man, jouw vader'. We praten niet over het slaan of het andere misbruik door hem. Wij praten over hem als een zieke man, die zit opgescheept met een verloren leven.

Sinds mijn vader is vertrokken, is de stad er niet kleurrijker op geworden. Zeker niet toen ik vorig jaar ontdekte dat ik nog steeds door de ogen van mijn vader naar de stad kijk. Ik ben behoudender in mijn opvattingen geworden, alsof het stokje aan mij is overgedragen om de kleurrijke herinneringen in leven te houden. De bewaker van de oude Abbasidische waarden in een vreemde stad. Het voedt de innerlijke dilemma's. Ik heb het grootste deel van mijn leven in de stad gewoond. Hier ben ik opgegroeid en heb ik gestudeerd, terwijl het voelt alsof ik een gestrande reiziger ben die wacht op het geschikte moment om zijn

reis voort te zetten. Ik ben een gast die te lang op de verjaardag is gebleven en het iedereen ongemakkelijk maakt.

Mijn moeder pakte afgelopen vrijdag mijn hand vast en vroeg of ik wist wat mijn naam: *Abdel Hassan* betekende. Ik had geen idee. 'Hassan betekent *mooi* en Abdel is een *slaaf*. Je bent een mooie slaaf'. Ze vertelde dat mijn vader de naam Abdel had gekozen als een teken van verzet tegen de dictatuur. 'Het is een bijzondere naam, jongen'. Ik voel mij ook vaker ondergeschikt aan de voorschriften van de stad en de Abbasidische idealen van het oude Bagdad. Wie ga ik dienen? Welke idealen ga ik volgen? Er is geen thuis voor mij in Bagdad. Zelfs niet in het huis van mijn vader. Daar ben ik nog vreemder dan in deze stad. Hoewel mijn hart snakt naar de oude binnenstad. Hoe is het mogelijk dat ik een sterke binding voel met een leven in een cultuur waar ik niet in ben opgegroeid, terwijl ik op vreemde voet sta met de stadscultuur waarin ik leef.

De stad moet kleur krijgen, omdat ik anders, mijn leven lang, die gestrande reiziger blijf en daar kan ik niet mee leven. Hoe kan ik de kleurenblindheid bestrijden? De dichter heeft het antwoord: '*schoonheid in elk oog is wat het bemint*'.

Ik vraag mij af of het houden van de stad veel verschilt met het verliefd worden op een vrouw? Mijn vader praat over Bagdad als een mysterieuze vrouw die haar geheimen niet wil prijsgeven. Maar wat zijn de geheimen van *deze* stad, waardoor ik haar kan beminnen? Wat zijn haar deugden en wie haar helden?

Stem: 'Voorzichtig, reiziger! De weg die je gaat is gevaarlijk. Het zwaard van het lot is vlijmscherp. Als je rijpe amandelen ziet, pluk ze niet meteen, want er kunnen giftige tussen zitten'. (*)

(*) De teksten van de stem zijn afkomstig uit het klassieke Arabische gedicht de *Rubaiyat*, geschreven door Omar Khayyam.

Scène 2: Prudentia, deugd nummer 1: voorzichtigheid, verstandigheid & wijsheid

Fotografe en kunstenaar Tineke Quaadvlieg wordt geïnterviewd voor een nieuwsdocumentaire over Abdel Hassan. Op de videoachtergrond is te zien hoe Tineke en Abdel samenwerken tijdens fotoshoots en het model staan voor een schilderij.

Stem: Voor de wijze lijken droefheid en vreugde op elkaar, zoals ook het goede en het kwaad. Voor de wijze moet alles wat begint ook tot een einde komen. Vraag je daarom af of je een reden hebt om je te verheugen op het goede wat je overkomt of om te treuren over onverwachte beproevingen. (*)

Tineke: Kijk ik in de camera of naar jou? Ik ben er klaar voor. Abdel was mijn muze, dat mag je gerust zo zeggen. Hij is niet alleen maar knap. Tegenwoordig zijn er veel knappe mannen; meer dan pakweg 20 jaar geleden. De werkelijkheid is dat ik ouder ben geworden en mijn kijk op mannen is veranderd. Abdel heeft een mooi lichaam, maar zijn aantrekkingskracht zit vooral in de blik van zijn ogen. Die hebben teveel gezien voor zijn leeftijd. Het zijn de ogen van een oude man. Hierdoor onderscheidt Abdel zich van andere modellen. Al vanaf de eerste fotoshoot ben ik verslaafd aan die tragische oogopslag. Tijdens het fotograferen blijven de ideeën voor nieuwe shoots en projecten maar komen. Zoiets heb ik nog niet eerder meegemaakt tijdens het werken met een model. Het is geen geilheid of een meisjesverliefdheid, daarvoor ben ik teveel lesbo. Het is moeilijk te omschrijven wat mij raakt als ik met Abdel werk. Het is niet dat hij hard werkt tijdens een shoot. Het lijkt allemaal zo natuurlijk voor hem. Verlegen is Abdel ook niet echt. Hij maakt grapjes en haalt kattenkwaad uit, maar de blik in zijn ogen blijft oud, ondanks de glinstering van plezier. Ik moet steeds denken aan Rudolf Valentino in de film 'The sheik'. In de afgelopen jaren hebben wij regelmatig samengewerkt en het heeft zeker anderhalf jaar geduurd voordat Abdel meer over zichzelf begon te vertellen. Wat mij zeer verraste was zijn onthulling dat ik hem intimideerde met mijn werk. Hij keek naar de foto's en de schilderijen die ik van hem had gemaakt en zag alleen maar zichzelf, zijn gewone zelf, zeg maar. Abdel vertelde dat hij niet kon geloven dat mensen kwamen kijken naar afbeeldingen van hem in galerieën en tijdens tentoonstellingen. Hij zag het niet. Het is geen valse bescheidenheid van hem om daardoor nog meer bewondering te krijgen. Het is ook geen onwil om naar zich zelf te kijken, want hij kon minutenlang een foto of een schilderij bestuderen. Volgens Abdel kwam het omdat hij kleu-

renblind was, maar dat is vreemd omdat verreweg de meeste foto's in zwart/wit zijn genomen.

Stem: Wanneer ik het geluk ontmoet, heeft het slechts weinig waarde, want ik weet dat het wordt gevolgd door het ongeluk. (*)

Tineke: We hebben nachtenlang gesproken over wat hij, en wat ik, zie in de foto's. Abdel was beduusd toen hij ontdekte dat hij mijn muze was. In gedachten had hij zich dikwijls afgevraagd waarom ik hem zo herhaaldelijk portretteerde. Nu hij het hardop had uitgesproken, werd ik gedwongen om dieper te gaan graven naar mijn eigen beweegredenen. Ik kwam niet verder dan het woord: *schoonheid*. Abdel reageerde alsof hij door een slang was gebeten: 'maar ik ben op zoek naar schoonheid!' '*Jij bent schoonheid, Abdel*' Ik gaf een eerlijk compliment, maar hij werd razend en heeft weken ieder contact gemeden. Hij reageerde niet op telefoontjes, Whatsappjes of Facebookberichten. Misschien niet fraai, maar ik maakte mij vooral druk over de deadline van de nieuwe fototentoonstelling die ik aan het voorbereiden was. Hij had mij gekwetst door als een dolle stier de kuierlatten aan te doen en mij halverwege het project in de steek te laten. Hoe goed kende ik Abdel *echt*? Ik had het niet zien aankomen dat hij door het lint zou gaan. Wat was ik bang dat hij niet langer mijn muze was. Ik wist dat Abdel vroeger of later wel weer op de stoep zou staan, maar was de magie er dan nog? Wat voelde ik mij ongelukkig. Al het werk moest opnieuw, met een nieuw model. Een knappe man, maar zonder die tragische Valentino blik.

Stem: Je bent je bewust van je onwetendheid, maar je wilt niet stoppen met liefhebben. (*)

Tineke: Toch nog onverwacht stond hij daar ineens in de studio en stuurde het andere model weg. Hij kleepte zich uit en ging in een uitdagende positie staan. De muze was teruggekeerd. We hebben alleen het hoognodige gezegd en de fotoshoot afge maakt. Alsof er niets was gebeurd en Abdel even naar buiten was geweest om een kop koffie te drinken en een sigaretje te roken. Tijdens het opruimen pakte hij mijn arm vast en liet mij op een stoel zitten. Abdel zuchtte diep en vertelde over het oude Bagdad. Dezelfde verhalen die zijn vader en opa en overgrootvader al eens vertelden. Kleurrijke verhalen over haar inwoners die al eeuwen dood waren, maar de tragische ogen glinsterden. Het leek alsof Abdel daar was in die andere tijd en in die andere wereld van de oude stad. Ik wilde dat hij bleef vertellen zodat ik daar met hem kon zijn op de zoek, in het paleis of in de tuinen met sprankelende fonteinen. De warme woestijnwind voelen en de nachtegaal horen zingen. Abdel keek

naar mij. De glinstering was uit zijn ogen verdwenen: ‘Dit is schoonheid, dit is wat ik zoek! Wat moet ik doen om die schoonheid *hier* te vinden?’ Even leek het of hij tegen mij in het Arabisch sprak. Abdel keek mij met verwachtingsvol aan. Ik wist niet wat ik moest antwoorden en het grootste cliché flapte eruit: ‘Waarom zoeken wat je zelf bezit?’ Een ogenblik vreesde ik dat hij opnieuw een woedeaanval zou krijgen, maar hij begon te lachen. ‘Daarom respecteer ik je. Tineke. Jij weet altijd van die wijze dingen te zeggen. Wil je mij helpen de schoonheid te zien?’ Ik was geveleid omdat Abdel een beroep op mij deed en tegelijkertijd beging hij een doodzonde: Abdel stapte over de grens tussen de fotograaf en haar model. Het werd persoonlijk. Het beeld van de muze spatte, op dat moment, als een zeepbel uiteen. Ineens was het verdwenen en wat overbleef was een Iraakse man die de weg kwijt was in zijn leven.

Stem: Wees stil, verdriet! Laat me een geneesmiddel zoeken. Ik moet leven, want de doden hebben geen herinneringen meer. En ik wil nog even mijn geliefde herinneren. (*)

Tineke: Over een koude douche gesproken. Nu de magie weg was, zag ik dat de tragische blik in werkelijkheid een aanhoudende vermoeidheid was. De kleur was verdwenen. Ik kon niet meer met hem werken. Er waren geen mysteries meer, geen Arabische verleidingen of ondoorgrondelijke verlangens. Abdel was een getraumatiseerde vluchteling. Eén van de velen. En juist *nu* wilde hij mijn hulp, terwijl ik ook alleen maar zwart-wit foto’s zag van een redelijk knappe man. Hoe moest ik hem iets laten ontdekken wat ik zelf niet meer zag? Het duurde een paar weken voordat ik mij had herpakt. De rollen waren opmerkelijk genoeg omgedraaid: Abdel belde mij iedere dag en bleef maar Whatsappjes sturen. Ik wilde hem niet meer zien, maar ik kon het ook niet maken om de deur dicht te smijten en van binnen uit te barricaderen. Hoe kon ik hem aan de kant zetten zonder dat hij aan de deur bleef krabben om toch binnen te komen? Ik ben er niet trots op wat ik heb gedaan. Misschien was alles anders gelopen, maar ja, dat is niet gebeurd. Na mijn WhatsAppberichtje kwam Abdel direct naar de studio. Hij zag er onverzorgd uit. Het stemmetje van de stille hoop hield wijselijk haar mond dicht: Abdel was voorbij zijn houdbaarheidsdatum. Ik vertelde hem dat ik een antwoord had op zijn vraag en in ruil daarvoor ik geen contact meer met hem wilde. Abdel ging akkoord.

Stem: Ik heb veel geleerd en ik heb ook bewust veel vergeten. In mijn geheugen heeft elk ding zijn plaats. Wat rechts zit kan niet ook links zitten. (*)

Tineke: Maria, mijn partner, stelde voor dat ik ging Googelen om snel een antwoord op Abdels vraag te vinden. Binnen 40 seconden was ik uitgekomen op een Wikipedia-pagina over deugden. De uitkomst was verrassend. De oude filosofen uit Griekenland en Rome waren het erover eens: pas als je de klassieke deugden je eigen hebt gemaakt, ben je in staat om de ware schoonheid te zien. Dit betekent dat Abdel pas de schoonheid van de stad kan zien, als hij een deugdelijk leven leidt. Het duurde even voordat hij goed en wel besepte wat hem te doen stond. Abdel moest mensen gaan opzoeken die een deugd als een meesterkok beheersten en er de mooiste creaties mee konden maken. Alleen de beste meesters zouden hem in korte tijd een deugd kunnen leren. Opgelucht heb ik toen afscheid van hem genomen. Het was bijna te gemakkelijk gegaan. Natuurlijk heb ik Abdel niet verteld over de Wikipedia-pagina. Het was belangrijk dat hij overtuigd was van mijn inzichten in de menselijke psyché. Hij noemde mij een wijze vrouw voordat hij de studio uit liep. Ik kon een korte tijd letterlijk niet in beweging komen. Zo bang was ik dat Abdel zou terugkomen om mij te vertellen dat hij niet op zijn achterhoofd was gevallen! Maar hij kwam niet terug... Het is vreemd hoe snel hij uit mijn gedachten verdween. Met hem heb ik een mooie periode uit mijn leven afgesloten. Tegenwoordig werk ik alleen nog maar met vrouwelijke modellen. Veel minder gedoe, veel minder verwikkelingen, veel meer afstand. Heerlijk. Nieuwe inspiratie en nieuwe creaties. De enige rimpeling was een e-card die ik van Abdel ontving. Hierop dankt hij mij, zijn *prudencia*, voor de eerste les. Hij had van mij geleerd om voorzichtig en verstandig te zijn. Hij was nu definitief uit mijn leven! Achteraf gezien misschien iets te vroeg gejuicht. Vorige week was zijn foto in het journaal te zien en de rest van het verhaal weet je al, want daarom ben je hier. Zo, dat was het, meer heb ik niet te vertellen.

Stem: Alle mensen willen het pad van het Weten bewandelen. Sommigen zoeken de weg, anderen zeggen dat ze die weg hebben gevonden. Maar op een dag roept een stem: er is geen doel, er is geen pad. (*)

Scène 3: Caritas, deugd nummer 2, liefde & naastenliefde

Een oudere vriend, Henk, wordt geïnterviewd voor een nieuwsdocumentaire over Abdel Hassan. Op de videoachtergrond zijn oude prenten uit het Midden-Oosten te zien, alsook ontmoetingen tussen Abdel en Henk.

Stem: Als je verdriet ondraaglijk wordt, denk dan aan al die mensen die, zonder enig nut, vanaf het begin van de schepping nutteloos hebben geleden. Kies een vrouw met borsten wit als sneeuw en waak ervoor om van haar te houden, want ook zij is niet in staat om jou eeuwig lief te hebben. (*)

Henk: Zal ik beginnen met vertellen. Het kan maar gebeurd zijn... Ik ken Abdel al zeker elf jaar. Hij is van de vrouwtjes en wist al vroeg hoe hij 'de poort van Bagdad' moest open krijgen. Uiteraard alleen bij niet-gelovige meisjes. Abdel viste met twee vingers de honing uit iedere bloem die hij wilde bezitten. En hij beschikte over een tuin vol met bloemen. Sommige in knop, anderen helemaal open en een enkeling zelfs overrijp. In die tijd kon geen vrouw hem weerstaan. Die mooie markante kop met een melancholische blik, een stralende glimlach en een lekker lijf. Abdel was een player of zoals hij zichzelf destijds noemde: *DJ van de vrouwenborst*. Ik had geen idee wat hij hiermee bedoelde. Abdel legde uit dat hij een meester was in het bespelen van een vrouwenborst en hierdoor allerlei geluiden wist vrij te krijgen, net als een DJ met zijn controller. *Effe lekker scratchen met de jogwheels*. Abdel heeft veel borsten bespeeld en hun eigenaressen aangenaam verrast met nieuwe sensaties en zijn beloning waren de klanken van totale overgave. *DJ van de vrouwenborst*. In die tijd was ik bezorgd dat hij zich tot een soort loverboy zou ontpoppen. Ik heb mij teveel laten leiden door de media: Abdel was immers een persoon uit het Midden-Oosten die veel met autochtone meisjes flikfloide en ze beminde tot aan het punt dat ze met hem wilden trouwen. Nu kan ik er wel om lachen hoe slim ik dacht te zijn door een soort chaperonne te zijn voor die meisjes. Het zal duidelijk zijn dat Abdel geen loverboy was en hij wilde niets anders dan wat veel van zijn leeftijdsgenoten wilden: de beste DJ zijn! Het heeft even geduurd voordat ik vroeg waarom hij de meisjes dumpte die smoorverliefd om hem waren. Het antwoord was eenvoudig: ik kan niet met een niet-gelovige vrouw trouwen.

Stem: Waarom zoveel zachtheid, zoveel tederheid, bij het begin van onze liefde. En waarom zoveel liefkozingen, zoveel lust daarna? En nu lijkt het jouw enige vreugde om mijn hart te verscheuren. Waarom? (*)

Henk: Een week nadat Abdel 21 was geworden, belde hij mij op om te vertellen dat hij ging trouwen. En als een echte Hollander reageerde ik bits door te zeggen dat hij er ook geen gras over liet groeien. Het huwelijk zou binnen drie maanden worden voltrokken. Ik reageerde alsof ik door een wesp was gestoken. Het voelde alsof hij mij had buitengesloten bij zo een belangrijke gebeurtenis in zijn leven. Zeg nou zelf, dat doe je toch niet in een vriendschap? Ik kon mij niet voorstellen wanneer en waar hij zijn bruid had ontmoet? Abdel was bijna iedere dag bezig geweest met het bijhouden van zijn bloeiende tuin vol ongelovige bloemen.

Hij was echter een goede vriend, omdat hij zelf ook pas het nieuws had gehoord. Voordat er een misverstand ontstaat: Abdel werd niet uitgehuwelijkt. Zijn moeder had hem een jaar eerder gevraagd hoe hij erover dacht om te gaan trouwen. Vervolgens had zij met haar ex-man in Bagdad gesproken en samen waren ze tot de slotsom gekomen dat het tijd werd om de vrijersvoeten te vangen in het degelijke schoeisel van het huwelijk. Abdel had het een goed idee gevonden toen zijn moeder voor hem op zoek ging naar een geschikte bruid. Zij had gewacht tot na de verjaardag om hem het heugelijke nieuws te vertellen. Abdels verjaardag was de laatste uitspatting om zijn wilde haren kwijt te raken en de tuin zou kort daarna worden gesloten om de bloemen onbevredigd te laten verwelken.

Maar hij had zijn bruid nog niet ontmoet... Het eerste wat ik dacht, was toch weer een vooroordeel: zie je wel, het is toch een uithuwelijking! Hoe kun je iemand trouwen die je niet eerder hebt gezien of gesproken?! Abdel corrigeerde mij meteen: Henk, we leven in een tijdperk van Skype, Facebook en WhatsApp. Verbleef ze in het buitenland? Irak? Nee, ze woonde in de Zeeliedenbuurt in Amsterdam. Direct erachter aan vertelde hij: ze is niet streng-gelovig en heeft haar opleiding afgemaakt. Een mooie vrouw met een snelle tong. Ik zag toen iets bij hem wat ik niet vaak bij hem heb gezien: hij was tevreden. Geen berusting, maar een serene vorm van voldoening. De dingen waren nu precies zoals ze hoorden te zijn. Geen spijt dat hij niet langer in de tuin der lusten terecht kon. Abdel miste zijn bloemen niet en voor een onbewaakt moment had hij voldoende prachtige herinneringen om zich in onder te dompelen, net als bij een Ikea ballenbak. Daar kon hij weer even DJ zijn.

Stem: Een roos zei: ik ben het mooiste op de wereld. Zou een parfummaker het lef hebben om mij te plukken? Een nachtegaal zong: een dag van geluk wordt gevolgd door een jaar van tranen. (*)

Henk: Alima trouwde met Abdel. Wat een feest was dat. Vol met tradities en heel veel eten. Vooral dat laatste is mij erg bijgebleven. De vader van Abdel was er niet bij. Niet genoeg geld om een re-tourtje Bagdad te betalen. Hoewel ik later begreep, dat Abdels moeder niet wilde dat haar ex-man bij het feest aanwezig was. Het was haar manier van wraak nemen op hem. Jammer genoeg voor haar wilde hij niet meer terug naar Nederland. Zelfs niet voor de bruiloft van zijn zoon. Abdel scheen er anders ook niet mee te zitten. Hij wilde het beter doen dan zijn ouders en bovenal *anders*. Volgens mij was hij erg gelukkig en Alima trouwens ook. Voor elkaar gemaakt, zeggen ze wel eens, maar dat was bij hun ook echt het geval. Twee mooie mensen die samen hadden gekozen om door het leven te gaan. Na de huwelijksreis konden Abdel en Alima aan hun gewone leven beginnen. Wat zeg ik dat toch weer raar. Ik bedoel overgaan tot de dagelijkse gang van zaken. Gewoonlijk kwam Abdel bij mij op bezoek. Slechts twee keer ben ik bij hem en Alima te gast geweest. Het was mij al snel duidelijk dat Alima mij niet mocht en dat is een understatement. Een paar keer heb ik gevraagd naar de reden van haar afkeer voor mij en iedere keer begon Abdel smakelijk te lachen: moet je dat nu echt vragen? Als ik aan mijn bezoeken denk, krijg ik nog steeds een weeïg gevoel in mijn buik. Alima en Abdel gingen afstandelijk met elkaar om en het huis leek wel een showroom. Zo eentje waar de meubels plastic hoezen hebben om ze te beschermen. Na enkele maanden werd het duidelijk wat er speelde: *Alima kon geen kinderen krijgen*. Abdel wist niet hoe daar mee om te gaan. Hij wilde kinderen. Van hem werd ook verwacht dat hij kinderen op de wereld zou zetten. Zijn moeder ging zich er uiteraard mee bemoeien, net als haar ouders. Het leek alsof Abdel had gefaald. Nu er geen kinderen kwamen, wilde Abdel dat zijn vrouw ging werken. Alleen voelde Alima daar helemaal niets voor. Het was de taak van de man om te gaan werken. Het verbaasde mij niets dat Abdel wilde scheiden. Uiteindelijk heeft het toch nog bijna zes jaar geduurd voordat alles was afgehandeld en Abdel weer een vrij man was. Hij zei: de liefde is net zo grauw als de rest van de stad. En die woorden maakten mij aan het huilen.

Stem: De hemel waaronder wij dwalen, vergelijk ik met een magische toverlantaarn, waarvan de zon de lamp is. En de wereld is het scherm waarop onze beelden voorbij gaan. (*)

Henk: Toen de tuin met de bloemen voor Abdel door zijn moeder werd gesloten, bleef er een parkje open voor ontmoetingen met mannen zoals ik. Seks met een man was voor Abdel ondenkbaar, maar gepijpt worden viel daar niet onder. Dat was iets voor vrienden, gewoon voor de fun. Hij ging dus niet vreemd maar kon zich wel lekker ontspannen. Geloof me als ik zeg dat ik het niet kon geloven dat Abdel hetero was, maar hij was het wel. Zo wilde hij zelf geen man aanraken. Een man mocht hem niet strelen, laat staan kussen. Hem klaar laten komen was verder geen probleem. Abdel heeft meerdere keren tegen mij gezegd: die dingen met mannen zijn niet belangrijk. Allemaal bijzaak. Voor mij was dat anders want ik hou van hem. Het doet pijn om te horen dat je een bijzaak bent. Ik moest steeds afwachten in dat parkje wanneer hij zin had om te gaan ontspannen. Eigen initiatief werd niet positief gewaardeerd. Door het spel van aantrekken en afstoten, ging ik mij steeds meer op hem richten. Alleen was er buiten *mijn hoofd* geen sprake van een spel. Voor Abdel veranderde er niets terwijl ik ondertussen allerlei gevechten in mijn hoofd voerde in een verwoede poging om zijn hart te winnen. Het resultaat was dat ik mijn hart ben verloren. Hierdoor kreeg Abdel iets wat niet voor hem was bestemd, maar voor mijn toekomstige partner. Een paar maanden geleden zei Abdel: weet je wat ik zo mooi aan je vind? Eerlijk gezegd maakte mijn hart een klein sprongetje, want zou dit de dag zijn dat hij alsnog mij de verliefde ging verklaren? Hij vertelde het volgende: 'Ik bewonder je deugd om liefde te geven, zo onbaatzuchtig en je staat altijd klaar om te helpen of te ondersteunen. Dat moet je veel voldoening geven. Het kan niet anders dan kleur aan je leven geven.

Met jouw deugd ben je overal thuis en laat je iedereen 'thuis' komen. Letterlijk zelfs', lachte hij. Ik was gevlid door de complimenten en aan de andere kant wilde ik hem vertellen dat hij het fout zag. Maar hij was nog niet klaar met zijn betoog: 'Wil jij mij leren hoe ik de deugd om lief te hebben kan ontwikkelen? Misschien wordt mijn leven dan wat kleuriger'.

Een homoseksuele man hoort heel iets *anders* en dus slikte ik mijn woorden in om hem te corrigeren. In plaats daarvan antwoordde ik: het enige wat je hoeft te doen is om je hart open te stellen om de liefde die je ontvangt te beantwoorden. Het was een tijdje stil en ineens begon hij te glunderen. Hij bedankte me voor het inzicht wat ik hem had gegeven in de deugd. Drie weken later belde hij op en vertelde dat hij mij niet was vergeten en mijn wijze raad had opgevolgd. Ik voelde tot in mijn tenen dat het grote moment was aangebroken. Eindelijk na al die jaren.... Ik ga opnieuw trouwen, Henk. Moeder heeft een geschikte vrouw

gevonden, die in ieder geval wel kinderen kan krijgen. Ik heb het gesprek verbroken. Ik heb mij nog nooit zo vernederd gevoeld. Deze man was niet goed voor mij en ik moest mijzelf tegen hem gaan beschermen. Ik zou het niet volhouden om Abdel *nog een huwelijk* met raad en daad bij te staan. Hem huilend opvangen na de zoveelste ruzie of hem geld lenen voor een nieuwe rechtszaak. Tot zover de deugd Liefde! Hij heeft nog een paar keer geprobeerd om met mij in contact te komen, maar ik heb nergens op gereageerd. Ik kon hem niet langer liefde blijven geven, zonder zelf daar iets voor terug te ontvangen. De accu was bijna leeg. Aangezien ik slechts een bijzaak was, werd het al snel stil rondom Abdel. Ik heb zelfs geen trouwkaart ontvangen, maar ik was van mijn plaag verlost. Misschien iets te vroeg gejuicht. Vorige week was zijn foto in het journaal te zien en de rest van het verhaal weet je al. Meer heb ik niet te vertellen.

Stem: Een roos, een beeld van jouw vergankelijke schoonheid, heeft zojuist een bloemblad laten vallen. Waar ben jij op dit moment? (*)

Scène 4: Temperantia, deugd nummer 3, gematigdheid, matigheid & zelfbeheersing

Annemarie van der Meer, een maatschappelijk werkster bij de reclassering, wordt geïnterviewd voor een nieuwsdocumentaire over Abdel Hassan.

Stem: Leef zo, dat je naaste geen last heeft van jouw wijsheid en eerbaarheid. Wees kalm, wees meester over jezelf, geef niet toe aan aanvallen van woede. Als je echt in vrede wilt leven, glimlach dan tegen het lot en kwets niemand. (*)

Annemarie: Ik vind het wel spannend, hoor. Zo met die camera en al die mensen erbij. Ik had verwacht dat het allemaal wat eenvoudiger zou zijn.... Ik ben bijna zover. Even concentreren. Mijn naam is Annemarie van der Meer en ik werk bij de reclassering, hier in de stad. Abdel heb ik leren kennen toen hij een soort draaideur-gast was op de afdeling: jeugd-reclassering. Mijn eerste indruk van hem was dat hij net een halfedelsteen was, mooi gepolijst maar met een ruwe kartelrand waar je je vingers aan open haalt als je niet oppast. Het is misschien goed om te weten dat ik al halfedelstenen verzamel sinds de lagere school. Het is ooit begonnen met een spaaractie bij de pomp, waar mijn vader bij iedere volle tank een kleine halfedelsteen cadeau kreeg...

Misschien is het beter als ik opnieuw begin. Het past niet als ik over een hobby van mij begin te vertellen. Ik wil graag wat professioneler overkomen. Eén momentje nog.

Abdel zag er aantrekkelijkheid uit en kwam sympathiek over... nee, eerder charmant dan sympathiek. Schuldbe-
wust op de juiste momenten. Vriendelijk en voorkomend op
andere juiste momenten. Bijna altijd innemend en op som-
mige juiste momenten zelfs verleidelijk. Hij wist als geen
ander mensen te bespelen: *someone for everyone*. En alles
wat hij deed kwam geloofwaardig over. Hierdoor wilde ie-
dereen hem helpen, alsof Abdel een soort ruwe diamant
was, die smeekte om geslepen te worden. Als je al een paar
jaar bij de reclassering werkt, verbleken de goede voorne-
mens een beetje. De realiteit haalt het idealisme vroeg of
laat in. Je wilt het verschil maken in het leven van je cliën-
ten, maar de terugval is zo groot, dat het onbegonnen werk
is. En net als je de handdoek in de ring wilt gooien en op
zoek wilt gaan naar ander werk, verschijnt er iemand als
Abdel in de spreekkamer. Zou het mogelijk zijn dat hij open
staat voor verandering? Laat hij je toe in zijn wereld, waar-
door je tot hem door kunt dringen? Je wil zo graag dat hij
de ideale cliënt is waarvoor je bent gaan studeren. De cliënt
die jou nodig heeft om het verschil in zijn leven te zijn.
Maar Abdel is geen ruwe diamant. Abdel is een halfedel-
steen en die zijn nooit veel waard. Hij zal nooit gaan schit-
teren als een geslepen diamant, zoveel weet ik al wel.

Stem: Voel je niet verplicht de sympathie die je voor iemand voelt eeu-
wig te blijven voelen. Voordat je iemand de hand schudt en als
vriend beschouwt, vraag je af of die hand je op een dag mis-
schien zou kunnen slaan. (*)

Annemarie: Op de dag dat Abdel 18 jaar werd, ben ik zijn begeleider ge-
worden. Collega's van de jeugdreclassering waren opge-
lucht dat zij Abdel konden overdragen aan de afdeling voor
volwassenen. Ondanks de vele kansen die zij voor Abdel
hadden gecreëerd, bleef hij maar steeds met nieuwe zaken
verschijnen. Maar nu waren ze van hem verlost. Iemand
anders was verantwoordelijk geworden voor de *smooth tal-
ker*. Ik doorzag zijn trucs en mindgames en het werd tijd
dat Abdel ontdekte dat er altijd iemand is die beter kan
schaken. Ik wilde hem een les leren die hij niet snel zou
vergeten.

Abdel is een jongen van de straat. Vader teruggekeerd naar
Bagdad en zijn moeder hier achterlatend. Zij heeft haar
best gedaan om Abdel te corrigeren, maar ze heeft gefaald.

Wat Abdel op zijn kerfstok heeft is niet zeer ernstig, maar het is *vooral* veel. Je moet dan denken aan winkeldiefstal-
len, overlast veroorzaken op hangplekken, treiteren van
twee homoseksuelen in de wijk waar hij woont, vechtpartij-
en bij de voetbalclub, illegaal vuurwerk afsteken en het
aanrichten van vernielingen van straatmeubilair. Abdel
heeft meerdere keren vastgezet op het politiebureau en
een periode van een half jaar opgesloten gezeten in een
jeugdinstelling. Ik overdrijf niet dat hij *geen* lieverdje is,
hoe zeer hij ook zijn best deed om iedereen te geven waar-
voor zij het meest gevoelig zijn: *erkenning en aandacht*.
Abdel wist niet dat ik zijn zaak al jaren op de achtergrond
had gevolgd. (sc 4) Ik was voorbereid toen ik aan mijn eer-
ste gesprek begon. Toen ik de spreekkamer binnenliep, zat
Abdel met een gebogen hoofd op mij te wachten. Hij was
zachtjes aan het huilen. Het eerste wat ik dacht was: nee
jongetje, mij luis je er niet zo gemakkelijk in. Rustig ging ik
zitten en haalde mijn spullen uit de werktas. Ik was be-
nieuwd hoelang hij het vol ging houden. Het was mijn taak
om te voorkomen dat hij in de zwaardere criminaliteit te-
recht zou komen of dat hij zou radicaliseren. Dit eerste ge-
sprek was belangrijk om de machtsverhouding tussen ons
duidelijk te maken. Ik was de baas. Ik bepaalde. Ineens
keek hij op en zag ik de natte ogen, net tijgerogen. Niet die
van het beest, maar de halfedelstenen. Het duurde even
voordat ik in de gaten had dat hij zijn linkerpols had open-
gesneden. Het bloed stroomde via zijn hand op de vloer.
Waarom had ik het niet gezien!? Omdat ik te veel in mijn
hoofd zat. Ik raakte in paniek en riep om hulp. Abdel werd
door een ambulance opgehaald en naar de Eerste Hulp ge-
bracht. Ik had zojuist de eerste schaakpartij verloren.

Stem: De mens die de vruchten van de Waarheid niet heeft geplukt,
gaat niet met overtuiging zijn eigen weg. (*)

Annemarie: De dagen na het incident heb ik vol ongeloof doorgebracht.
Ik had deze meesterzet van Abdel niet zien aankomen. Tot
wat was hij allemaal in staat en hoe moest ik hem tot in-
keer brengen? Abdel had mij bespeeld alsof ik een eerste-
jaars stagiair was. Moest ik hem uit mijn caseload halen
en overdragen aan een collega? Ik nam het besluit om
eerst de komende ontwikkelingen af te wachten. Later kon
ik altijd nog zijn dossier aan iemand anders geven. De
wond aan de pols genees snel. In de terugkoppeling van het
ziekenhuis stond dat Abdel klachten van depressieve aard
had, maar dat er geen sprake was van een klinische de-

pressie. De psycholoog van het ziekenhuis stelde voor dat ik Abdel intensief zou gaan begeleiden in de maanden die volgden. Op verzoek van Abdel zelf. Flabbergasted was ik: *op verzoek van Abdel?! Wat had dit te betekenen? Dacht hij werkelijk dat hij mij in zijn macht had?*

Hoeveel mensen waren al het slachtoffer geworden van die tijgerogen van hem? De psycholoog vertelde dat ik indruk op Abdel had gemaakt vanwege mijn zelfbeheersing. Uiteraard wilde ik de psycholoog direct corrigeren door te vertellen dat ik in paniek was geraakt, maar ik deed het niet. Ik kon het niet over mijn hart verkrijgen om het compliment kapot te maken. Op dat moment wist ik dat gevoelig was voor wat Abdel zegt of doet.

Het tweede gesprek met Abdel was in dezelfde spreekkamer. Alleen was ik er eerder. Hij kwam binnen met een bos bloemen voor mij en bood zijn verontschuldigen aan. Abdel was bang geweest dat hij gearresteerd zou worden tijdens het eerste gesprek en dat hij naar de gevangenis zou worden overgebracht. Hij dacht dat het een schijnafpraak was, zodat de politie hem gemakkelijk kon inrekenen. Toen ik echter binnenkwam en er alle tijd voor nam om mijn spullen op het bureau klaar te leggen, besepte hij twee dingen: hij zou niet worden gearresteerd en hij bewonderde mijn zelfbeheersing terwijl hij daar aan het bloeden was. Op dat moment leerde hij dat de deugd van gematigdheid en zelfbeheersing heel belangrijk was om je niet mee te laten slepen door oppervlakkigheden, opportunistische kansen, lust in macht, lust in seks en overmoedigheid. Abdel vroeg of ik hem deze deugd wilde leren, omdat hij daardoor de zinloosheid van het op straat hangen kon doorbreken. De grauwheid van de stad vervangen door kleur.

Opnieuw had hij mij te grazen genomen. Opnieuw uit het veld geslagen. Wat moest ik hem vertellen? Wat wilde hij van mij horen? Ik kon amper een woord uitbrengen. In die tijgerogen las ik bewondering voor mij. Voor mijn zelfbeheersing tijdens dit gesprek, omdat ik nagenoeg niet had gesproken. Ik wilde tegen hem zeggen dat hij het bij het verkeerde eind had, maar het lukte niet omdat ik de woorden niet kon vinden.

Stem: Voorbij de aarde en voorbij het oneindige probeer ik hemel en hel te zien. Dan hoor ik een plechtige stem die zegt: hemel en hel zijn in je!

Annemarie: Hoe kon ik hem iets leren, wat ik zelf niet beheerste? Abdel

had een verkeerd beeld van mij. Hij meende iets te zien wat er niet was. Ik had zijn respect gewonnen maar hoelang zou het duren voordat ik door de mand zou vallen. Wat zou Abdel dan doen? Opnieuw een poging doen om zich van het leven te beroven? Of zou hij mij aanvallen? Of ging hij zich aansluiten bij een criminele bende? Ik kon niet anders dan zijn case over te dragen aan een oudere mannelijke collega. Het derde gesprek tussen mij en Abdel heeft nooit plaatsgevonden.

Een kleine maand na de overdracht van het dossier, ontving ik een postkaart van hem. Abdel bedankt mij voor de geweldige les die ik hem had geleerd, door geen gesprek meer met hem aan te gaan. Wat een demonstratie van zelfbeheersing! En een derde keer zette hij mij schaakmat. Was het spot? Of was Abdel oprecht? Het wilde er bij mij niet in dat Abdel dit oprecht kon menen.

Door mijn contact met Abdel is de stad voor mij een stuk levenlozer en grauwer geworden. Ik was blij toen ik eindelijk van hem af was. Misschien iets te vroeg gejuicht. Vorige week was zijn foto in het journaal te zien en de rest van het verhaal weet je al. Meer heb ik niet te vertellen.

Stem: Onze dagen gaan even snel voorbij als het water van de rivier of de wind van de woestijn. Maar er zijn twee dagen die mij onverschillig laten: de dag van gisteren en de dag van morgen.

Scène 5: Spes, deugd nummer 4, hoop

Peter van der Ven is een vriend van Abdel en wordt geïnterviewd voor een nieuwsdocumentaire over Abdel Hassan.

Stem: Ik zie een ruiter, die verdwijnt in de nachtelijke nevel. Zal hij dwars door de bossen reizen of zal hij de wilde vlakten doorkruisen? Waar gaat hij heen? Ik weet het niet. Morgen... lig ik dan languit op de aarde of eronder? Ik weet het niet. (*)

Peter: Ik weet niet of dit wel een goed idee is. Waarom is het nodig om over die donkere bladzijden uit zijn leven te praten? Niemand schiet daar iets mee op. Ik wil meewerken maar dan wil ik liever over andere dingen praten. Dit voelt niet goed. Ik ga zijn moeder bellen en vragen hoe zij hierin staat... (hij staat op en loopt weg, op video verschijnt 'even geduld a.u.b.' Na 2,5 minuut komt hij weer binnen en gaat zitten. Peter zucht diep) Moet ik in de camera kijken? (sc 4) Mijn naam is Peter van de Ven en ik ben een goede vriend van Abdel. Wij hebben elkaar leren kennen bij de voetbalclub hier in de stad. Hij was 8 jaar oud en ik 8 $\frac{3}{4}$ jaar. Ik kan mij herinneren hoe belangrijk het toen was om snel ouder te worden. Ieder kwartaar erbij was een mini verjaardag. Abdel kon niet wachten om 12 jaar te zijn. En dat was pas oud. Niet zo oud als mijn oma, want zij heeft nog een levende T-Rex gezien. Hoewel ze pas 61 jaar was. De reden waarom ik niet kon wachten om 12 te zijn, was omdat het dan duidelijk zou zijn of ik een serieuze kans maakte om te worden toegelaten tot de voetbalschool om een professionele voetballer te worden. Abdel had twee redenen om snel 12 jaar te worden. Uiteraard wilde hij ook een profvoetballer worden. De tweede reden ligt een stuk gevoeliger: hij zou dan oud genoeg zijn om zijn vader te vermoorden.

Stem: Ik geloof niet dat ik er wat van zal begrijpen als ik de poort van de dood passeer. Vrede en rust voor de mens in die zwarte stilte van het hiernamaals. (*)

Peter: Aangezien zijn vader nog leeft, wenst Abdel al vanaf zijn zesde jaar, dat zijn vader dood neer zou vallen of dat hij hem eigenhandig zou vermoorden. Misschien is het goed om te vertellen wat Abdel heeft meegemaakt. Hij heeft mij dit in vertrouwen vertelt, maar zijn moeder vindt dat iedereen het mag horen, met wat voor een gewelddadige man zij was getrouwd. De vader van Abdel kon zijn draai niet hier in de stad vinden. Hij miste het oude Bagdad. Veel geklets over die goede oude tijd. Ik heb daar nooit iets mee gehad, maar Abdel wel. Hij hing aan zijn lippen als zijn vader vertelde over het mooie en glorieuze verleden van Bagdad. Ik kon niet met de vader Abdel praten, omdat hij weigerde om ook maar één woord Nederlands te leren. Abdel was een soort tolk. Op de

momenten dat ik niet bij hun thuis was, kon de sfeer in één keer omslaan. Zijn vader kon om het minste of geringste kwaad worden. In die buien wilde hij alleen maar slaan. De man was razend over wat hem was aangedaan. Hij had moeten vluchten uit zijn geliefde Bagdad en vreesde voor het leven van zijn gezin en hemzelf. Wat moet die man bang zijn geweest... (sc 6) Eenmaal op veilige bodem, hier in Nederland, veranderde de angst langzaam in een onderhuidse vulkaan die steeds actiever werd. De vader van Abdel wilde niemand pijn doen en al zeker niet zijn gezin, maar de boosheid bleef groeien. De frustratie nam steeds verder toe. Er ontstond een nieuwe angst: hij begreep dat de vulkaan maar bleef groeien en vroeg of laat tot eruptie moest komen. Een vicieuze cirkel was geboren. Alleen was de man niet langer bang dat het regime hem of zijn gezin kwaad zou doen, maar dat hij de plek van het regime had ingenomen. Nog krachtiger probeerde de vader de angst en de boosheid te onderdrukken, waardoor de vulkaan indrukwekkende proporties aannam. De man kon na enkele maanden de kleine erupties niet langer weerstaan, dus liet hij die maar gaan, in de hoop dat het hem zou lukken om de grote klapper te vermijden. De eerste paar keren heeft hij zijn vrouw geslagen en haar een hele berg verwensingen naar het hoofd gegooid. Daarna vertrok hij naar de moskee en liet haar huilend achter met kinderen die overstuur waren.

Stem: Ik zie je vol verwarring naar adem happen, kijkend naar het oneindige van het verleden en het oneindige van de toekomst. Wil je een grenspaal neerzetten tussen deze twee oneindigheden? (*)

Peter: Abdel heeft zijn rol als oudste zoon altijd heel serieus opgepakt en besloot om de klappen te gaan opvangen, zodat zijn moeder niet langer hoefde te lijden. Hij was toen zes jaar oud. In vergelijking: mijn dieptepunt van toen ik zes jaar was, was het overlijden van mijn konijn waar ik helemaal niets van begreep. Hoe het precies in zijn werk is gegaan weet ik niet, maar toen ik Abdel leerde kennen tijdens de voetbaltrainingen, werd hij al zeker drie keer in de week geslagen met een ingevette leren riem. Pas veel later heb ik de stille getuigen daarvan op zijn lichaam gezien, toen hij wilde dat ik met eigen ogen zag wat zijn vader hem aandeed. Maar laat ik niet op de gebeurtenissen vooruit gaan lopen. Abdel ging nooit douchen na de voetbaltraining, dat deed hij thuis wel. Ik wilde ook niet douchen en zei als Abdel niet hoeft, dan hoef ik ook niet. De trainer grinnikte: zozo, sinds wanneer ben jij een moslim, Peter? Wat vond ik het oneerlijk dat ik wel moest douchen en ik wilde niets liever dan ook een moslim te worden. Nou ja, ik was pas $8\frac{3}{4}$ jaar oud. Nu begrijp ik dat Abdel niet wilde dat de striemen en kneuzingen zichtbaar werden tijdens het dou-

chen. Niemand mocht het weten. Toen we twaalf waren, heeft hij mij de eerste keer in vertrouwen genomen. Ik was geschokt van de littekens op zijn onderrug, billen en bovenbenen. In mijn veilige wereld had ik nog niet eerder zoiets afschuwelijks gezien. Ik kan mij herinneren hoe van slag ik ben geweest dat ik niets kon doen om mijn beste vriend te helpen. Soms mocht ik de pijn verlichten door wat Nivea handcrème van mijn moeder op de striemen te smeren. Op andere momenten bleef Abdel slapen omdat het thuis dan even teveel was. Tijdens één van die logeerpartijtjes vertelde Abdel mij van zijn plan om zijn vader te vermoorden. Ik heb aandachtig geluisterd en hem vertelt wat ik ervan vond: *het slechtste idee ooit!* Wie gaat nu met een keukenmes de keel van zijn bloedeigen vader doorsnijden als die rustig ligt te slapen op de bank. De politie zou meteen weten wie de dader was en dan zouden zij Abdel jarenlang achter slot en grendel plaatsen. Abdel reageerde laconiek: *jarenlang* is niet de rest van mijn leven. Als ik achttien ben, ben ik weer een vrij man. En een moordenaar, voegde ik eraan toe. Een moordenaar zonder een toekomst. Als je hem al wilt vermoorden, dan moet het op een ongeluk lijken, zodat je niet de schuld krijgt.

Stem: Hoe zwak is de mens! Hoe onontkoombaar is het lot! Wij doen beloften die we niet nakomen en het falen laat ons onverschillig.
(*)

Peter: Het is moeilijk om een goed plan te bedenken om iemand te vermoorden. Abdel en ik spraken er bijna dagelijks over. In onze fantasie kreeg zijn vader een duwtje in de rug zodat hij van het perron viel en de aanrijdende trein hem aan stukken zou rijten. Of hoe hij een duwtje krijgt op de galerij om vervolgens vijf verdiepingen lager op het parkeerterrein neer te komen. Hoe bizar ook, maar Abdel werd mentaal sterker door onze macabere voorstellingen. Hij kreeg het idee dat hij zijn vader wel aan kon. Schijnbaar had zijn vader ook iets in de gaten, want het slaan werd minder vaak en minder heftig. Ik ging helemaal op onze fantasie alsof het een soort videogame was, maar voor Abdel was het allemaal veel serieuzer: *zijn vader moest dood*. Ik was net dertien geworden, toen Abdel vroeg of ik hem wilde helpen om zijn vader voor de trein te duwen. Het moment om te gaan handelen was aangebroken. Ik begon hardop te lachen, maar Abdel lachte niet mee. Hij keek mij gekwetst aan en liep teleurgesteld weg. Op dat moment drong de ernst van de situatie pas goed tot mij door. Ik heb van angst in mijn broek gescheten en dat was toch al zeker 6 jaar niet meer voorgekomen. De volgende dag ben ik naar zijn moeder gegaan en heb alles opgebiecht. Hierna werd het stil. Abdel heb ik zeker een maand lang niet gezien. En in-

eens was hij weer aanwezig tijdens de voetbaltraining. Niets aan de hand. Abdel was vrolijk en ging zelfs douchen na het oefenpartijtje. Hij nam het mij niet kwalijk dat ik zijn plan had verraden aan zijn moeder, want dat was de bekende druppel voor haar: zij ging scheiden van hem en wilde dat hij met direct uit huis vertrok. De vulkaan bluste in één keer uit. De vader had zijn zin gekregen: hij mocht eindelijk terug naar zijn geliefde Bagdad. Terug naar huis. Het vreemde was dat iedereen opgelucht was nu het gezin uit elkaar was gevallen. Volgens Abdel had ik precies gedaan wat nodig was op het juiste moment. Nu was hij de man in huis en moest hij zorgen voor het gezin. Uiteindelijk was ik de enige die verward achterbleef.

Stem: Vergeef iedereen zijn zonden. Doe niemand verdriet. En lach niemand uit. (*)

Peter: Enkele maanden geleden heb ik met Abdel voor het eerst sinds lange tijd weer gesproken over de mishandelingen en ons moordplan. Hij heeft mij vervolgens opnieuw in vertrouwen genomen en vertelde dat zijn moeder het moordplan destijds ook wel zag zitten: een duwtje geven op het perron en de problemen waren opgelost. Abdel was zelfs een paar keer naar het perron gelopen als zijn vader daar op de trein aan het wachten was. Maar hij is nooit tot actie over gegaan. Hij vroeg mij of ik wist waarom niet... Uiteraard wist ik dat niet. Abdel keek mij indringend aan en zei: dat komt door jou. Jij straalde toen hoop uit. Je verwachtte steeds dat de dingen wel op één of andere wijze goed zouden komen. Niets was je te gek om naar te luisteren en je bleef mij ondanks alles serieus nemen, omdat je hoop had. Wat een geweldige deugd! Jouw hoop is de redding van mijn vader geweest. Zonder jouw hoop was hij nu al jaren dood geweest. Je bent een goed mens, Peter. Abdel vroeg vervolgens of ik hem wilde leren hoe hij hoop zou kunnen krijgen en houden, zodat het leven voor hem gemakkelijker te dragen werd. Want hoop betekende kleur geven aan het leven. Weg met de grauwe sluier die over de stad hing. Hoop zou de stad weer leefbaar maken. Ik had hem willen vertellen dat hij bij mij aan het verkeerde adres was. Ik had geen hoop meer over. De kleur was verdwenen toen ik mijn eerste Taliban doodschoot tijdens mijn missie in Afghanistan... Sinds dat gesprek heb ik hem niet meer gesproken. Pas vorige week heb ik weer iets over hem gehoord, toen zijn foto in het journaal werd getoond. De rest van het verhaal weet je al. Meer heb ik niet te vertellen.

Stem: In een taveerne vroeg ik een oude wijze man mij te vertellen over zij die al dood zijn. Hij antwoordde mij: ze komen niet terug. Dat is alles wat ik weet. Neem nog een slok! (*)

Scène 6: Fortitudo, deugd nummer 5, moed, sterkte, vasthoudendheid & standvastigheid

Edith Zuurtjes is een Life Workforce-coach bij de oud-werkgever van Abdel en wordt geïnterviewd voor een nieuwsdocumentaire over Abdel Hassan.

Stem: Iedereen weet dat ik nooit gebeden murmelde. Iedereen weet ook dat ik nooit heb geprobeerd om mijn fouten te verbergen. Ik weet niet of er een hogere rechter bestaat en een hogere barmhartigheid, maar toch, ik ben vol vertrouwen, want ik ben altijd mijzelf geweest. (*)

Edith: Ik denk niet dat ik rechtstreeks in de camera mag kijken, toch? Het is wel spannend hoor... ik bedoel spannend in de zin van opwindend... echt iets om later je kleinkinderen over te vertellen. Nou ja, ik moet eerst maar eens aan de man komen...Krijg ik een teken als we beginnen? Nu? Mijn naam is Edith Zuurtjes en ik ben een Life Workforce-coach bij de oud-werkgever van Abdel Hassan. Sorry, even mijn jurk goed doen. Mijn tieten vallen er bijna uit... momentje nog.... Daar ben ik weer! Dit knippen jullie er wel uit toch? Mijn naam is Edith Zuurtjes en ik ben een Life Workforce-coach bij de oud-werkgever van Abdel Hassan. Zo, dat ging goed, toch? Is het de bedoeling dat ik dan door vertel of wacht ik op een vraag? Oeps, ik weet het weer... ik ga gewoon verder met vertellen... sorry hoor, het is spannend... Mijn naam is Edith Zuurtjes en ik ben een Life Workforce-coach bij de oud-werkgever van Abdel Hassan. Ik heb deze opmerkelijk man in 2006 ontmoet. Hij was net terug in Nederland na een verblijf van drie maanden in Irak. Abdel had onbetaald verlof genomen omdat hij zijn vader wilde gaan opzoeken in Bagdad en omdat hij verlangde om zijn vaderland opnieuw te zien. Persoonlijk denk ik dat hij vastliep in zijn werk en in zijn privéleven, door relatieproblemen met zijn vrouw en werkproblemen met zijn directe collega's. Abdel was opgesloten in zichzelf en de taak van een Life Workforce-coach is om een innerlijke her-connectie mogelijk te maken met zijn diepere Zelf. Als ik hem voor de reis naar Bagdad had ontmoet, waren hem wellicht de nodige trauma's bespaard gebleven. Maar ja, wat niet is, is niet. Sommige mensen op de werkvloer beschouwden Abdel als een moedige man, maar daar hoor ik niet bij... je bent niet moedig omdat je vrijwillig

naar een oorlogsgebied reist. Je bent gewoon oerdom.... Graag wil ik dit illustreren door voor te lezen uit het dagboek van Abdel...

Stem: Als je in vrede wilt leven, kijk dan naar de nederigen en misbedeelden, die gebukt gaan onder hun ongelukkige lot en zie hoe je zelf hebt geboft. (*)

Edith: (leest voor) Het is vreemd om weer in een auto op Iraakse bodem te rijden. Het land ziet er anders uit, mijn herinneringen doen veel meer Teletubbie-achtig aan. Vele felle kleuren, terwijl het hier in werkelijkheid troosteloos leeg, kaal en bruin is. Vele gradaties bruin, maar allemaal even onaantrekkelijk. Waar ben ik aan begonnen? Ergens in deze zandvlakten ligt mijn geliefde Bagdad. Zou zij mij nog herkennen? Weten wie ik ben? Het land binnenkomen via Syrië, heeft alleen maar een fractie meer geld gekost dan gehoopt. De Iraakse soldaat kon zich niet voorstellen wie er geld zou betalen om dit verkrachte land binnen te komen. 'Hier valt niets te halen voor jou! Waar was jij toen je vaderland je nodig had?' Een goedkope provocatie. Zelfs niet opgesmukt of creatief, maar wel effectief. Ik was in het veilige Nederland, terwijl ieder jaar tienduizenden landgenoten van mij stierven tijdens de oorlog. Beter gezegd: het merendeel stierf *aan de gevolgen* van de oorlog: een tekort aan voedsel, veilig water, ziekten die in vredestijd eenvoudig bestreden kunnen worden, mijnen die zijn vergeten, blindgangers. Wat had ik kunnen doen tijdens de invasie van de Amerikanen? Zij hadden Irak bevrijd uit de handen van die dolle hond Hoessein. Ik heb gejuicht toen de eerste beelden van een gevangen genomen Hoessein op televisie werden getoond. Ik stond achter de invasie. Maar nu rijd ik hier al uren door die eindeloze zandvlakten in de richting van Bagdad en ik zie niets van de bevrijding. Langs en de op de weg staan tientallen uitgebrande wrakken van auto's, militaire voertuigen en vrachtwagens. Bij onze laatste tankstop voor Bagdad had ik even de tijd om een paar foto's te maken van een paar autowrakken en het duurde even voordat het tot mij doordrong. Hier en daar zaten zwartgeblakerde lijken in auto's. Mijn eerste dode slachtoffers die ik ooit had gezien. Naamloos. Geslachtsloos. Ik was geschrokken, maar niet in shock. Ineens kon ik in veel meer wrakken zwartgeblakerde lijken zien liggen. Het was alsof de ogen nu wisten waar ze naar moesten kijken. Er was iets van mijn naïviteit verdwenen. Mijn ogen hadden iets gezien waardoor het moeilijker werd om onbevangen een nieuwe situatie in te stappen. Ik kon het niet meer ongedaan maken, zelfs als ik het

zou willen. Mijn gids waarschuwde mij om vooral geen logica in dit alles te proberen te ontdekken, want de logica was al lang geleden uit Irak vertrokken. Samen met de tienduizenden vluchtelingen.

Stem: Ik vraag mij al zo lang af: waarom ben je geschapen? Waarom ben je gelukkig geweest? En waarom blijft er slechts stof van je over? (*)

Edith: (bladert verder in het reisverslag en leest een nieuwe passage voor) Het grootste deel van mijn leven heb ik in Nederland gewoond, maar daar heb ik mij nog nooit zo thuis gevoeld als hier in het kapotgeschoten Bagdad. Misschien is het slechts een nostalgisch gevoel omdat mijn vader zoveel verhalen over Bagdad heeft verteld... Toch voelt het wel echt. Tegelijkertijd mis ik Holland omdat alles daar zo duidelijk is. Het is gemakkelijk om in Holland over goed en fout te praten, omdat het er niet toe doet. Iedereen weet daar dat het fout is om een geweer op iemand leeg te schieten, maar hier zijn goed en fout twee kanten van dezelfde munt. Het is hier allesbehalve duidelijk of het goed of slecht is als er iemand met kogels wordt doorzeefd. Het is in Bagdad op eieren lopen. *Wie* wil het weten of de dood van de ene goed is voor de ander? Nog belangrijker: *wie* wil het hardop uitspreken? Teken je dan je eigen doodvonnis of ben je de held van de dag? Het is een bizarre situatie omdat iedereen wil weten waarvoor je staat: voor de coalitie? Voor Iran? Voor de Sjieten of toch voor de Soennieten? Of misschien toch de Koerden? Tegelijk wil niemand iets weten want een disgenoot kan met één worp van de munt zomaar een vijand zijn. Hierdoor ontstaat er een ongezonde onderhuidse argwaan tegen nagenoeg iedereen. Ik ben nu lang genoeg in Bagdad om het ook te kunnen voelen. (Edith bladert en leest verder) Mijn vader was niets veranderd. Hij was dezelfde schoft. Het enige wat fijn voor hem was, was dat hij nu met iedereen kon praten zonder dat er iemand voor hem hoefde te tolken, alleen waren er in Bagdad niet zoveel mensen die *met hem* wilden praten. Hij was een paria, een vluchteling die het land op een belangrijk moment de rug had toegekeerd. Vader heeft een nieuw gezin. Een *beter* gezin zoals hij het zelf zegt. Ik heb met ze te doen. De riem hangt ingevet klaar aan de keukenmuur te wachten. Ik ben wel verbaasd dat het mij koud laat of hij zijn nieuwe vrouw en zijn nieuwe kinderen slaat. Ik kan niets veranderen. Ik begrijp dat nu.

Stem: Onze grote uitgestrekte wereld... een stofje in het heelal. Alle kennis van de mens... slechts woorden. De mensen, de dieren en de bloemen van de zeven continenten... slechts schaduwen. Het resultaat van ons eeuwige meditatie... helemaal niets (*)

Edith: (bladert en leest voor) We rijden door de stad om een bruiloft van een oom bij te wonen. Hoe dichterbij het centrum we komen, hoe vaker de auto wordt gecontroleerd. Overal *roadblocks* en Amerikanen die over de auto's lopen om te controleren. Ze zijn dag en nacht op zoek naar verstopte wapens, autobommen en *suicide bombers*. Door over de auto's te lopen is het moeilijker voor terroristen om ze vanuit de auto aan te vallen en te vermoorden. De controles duren vaak langer omdat ik een Nederlands paspoort heb en de Amerikanen dit niet vertrouwen. Hoe ongeduldig ik in Nederland ook was, hoe geduldig ik hier in Bagdad ben. Ik laat het allemaal gelaten over mij heen komen. Ik begin onverschillig te worden. Bij het laatste checkpoint duurde het allemaal nog wat langer en werd ik meegenomen door twee soldaten van het Iraakse leger. Ze stelden veel vragen over waarom ik in Irak was, met wie ik allemaal in contact ben gekomen, hoelang ik nog bleef en wat ik in Nederland zou vertellen over Irak? Mijn vader stond buiten bij de auto te vloeken en te tieren, want hij wilde niet te laat komen op de bruiloft van zijn jongste broer. Het is best angstig om ondervraagd te worden omdat de uitkomst onzeker is. Maar het is niet zo griezelig als in films. Het Nederlandse paspoort biedt echt bescherming. Na een uur geeft een Amerikaanse soldaat mij mijn paspoort terug en mogen we eindelijk verder rijden naar de bruiloft. Het is ongemakkelijk stil in de auto. Mijn vader staat op ontploffen en zijn vrouw en kinderen durven nauwelijks nog te ademen. Er zijn zoveel gebouwen vernield. Overal zijn de kogelinslagen in de muren te zien. Bewoners die proberen om de gaten in de weg met hun auto te vermijden, bijna alsof ze niet bestaan. 'Maak je klaar. We zijn er bijna' sprak mijn vader zacht. De auto reed een groot marktplein op. 'Daar aan de andere kant is het restaurant'. Het was druk op het marktplein met auto's en mensen die boodschappen aan het doen waren. 'Waarschijnlijk zijn we te laat voor de plechtigheid! Dat is *jouw* schuld!' Vader keek mij met een beschuldigende vinger aan. En precies op dat moment ging bij het restaurant de eerste autobom de lucht in. De hele voorgevel van het gebouw werd weggeslagen. Ik schrok van de harde knal en schrok nog harder van de drukgolf van de explosie waardoor ik tegen de grond werd gesmeten. Vrijwel meteen erna gingen autobom twee en autobom drie af. Overal gegil en geschreeuw. Mijn oren suisden pijnlijk. Ik keek om mij heen en zag de vrouw van mijn vader hysterisch gillen en naar mijn heen wijzen. De pijn begon steeds voelbaarder te worden. Ik zag dat er een stuk metaal uit mijn linker bovenbeen stak. Pas toen ik het metaal zag zitten,

sloeg de pijn ongenadig hard toe en ik hoorde mijzelf het uitschreeuwen. Overal bloed en lichaamsdelen. Chaos. Iedereen wilde weg voor het geval dat er nog een autobom zou afgaan. Mijn vader probeerde mij in de auto te krijgen. Op de motorkap lag een neus. De kinderen hielpen mijn vader en lieten mij op de voorstoel plaatsnemen. Het bloed sijpelde uit mijn beenwond en ik zag alleen maar die bebloede neus op de witte motorkap. Vader trapte op het gaspedaal en spurte al toeterend weg. Ik heb hem nog nooit zo actief gezien. De neus was ineens verdwenen en ik raakte bewusteloos...

Stem: Ik vertrouw je een geheim toe: verwelkte tulpen bloeien geen tweede keer. (*)

Edith: Toen ik Abdel ontmoette had hij nog steeds last van de wond aan zijn linkerbeen. Waarschijnlijk zou hij er blijvende schade aan overhouden. Ook was het duidelijk dat hij geestelijk een wond had opgelopen. Daarom werd ik erbij geroepen, want als een Life Workforce-coach heb ik geleerd hoe traumatische gebeurtenissen ook een positief effect op het leven van de cliënt kunnen hebben. We maken allemaal onze eigen trauma's mee en we moeten allemaal op zoek naar de lessen die eenieder van ons hieruit kan leren. *Jezelf vinden*. In contact komen met wie je werkelijk bent. Voordat ik Life Workforce-coach was, was ik een HRM-manager. Maar door de crisis werd ik boventallig en kreeg ik de kans om een opleiding tot coach te doen. Het overbodig zijn, was *mijn* persoonlijk trauma en ik ben de uitdaging aangegaan. Het was duidelijk dat Abdel niet langer geschikt was om zijn werk te doen. Ik ging hem helpen met de keuze voor een omscholing, zodat hij ook gelukkig zou kunnen worden in een nieuwe baan. Abdel zou natuurlijk worden ontslagen. Ik heb mijn best gedaan, maar Abdel wilde niet luisteren naar wijze woorden. Hij hoefde van mij niet per se een Life Workforce-coach te worden, maar omdat ik er goede ervaringen mee heb opgedaan, dacht ik dat hij hier wel iets voor zou voelen. Ik stelde mij voor dat als je zoveel menselijk leed met eigen ogen hebt gezien, je jezelf toch met liefde en passie wilt inzetten voor je medemens?! Ik heb hem een half jaar begeleid en toen was het budget voor hem op. Wel jammer, want ik begon net het gevoel te krijgen dat we eindelijk iets aan het bereiken waren. Tijdens ons laatste gesprek zei Abdel tegen mij: je beschikt absoluut niet over moed en je bent ook niet sterk. Je mist de deugd van het moedig zijn, maar je gedraagt je wel alsof je een *mensenredder* bent. Ik heb veel van je geleerd, Edith en ik beloof je dat ik mensen zoals jij, vanaf vandaag, zal mijden als de pest. Zonder angst geen moed. Jouw grootste angst, Edith, is dat niemand ziet wat voor een ge-

weldige mensenredder je bent. Maar dat bewijst niet dat je moedig bent, slechts onwetend. Nou, ik vond het wel een mooi compliment. En toen ik de oproep op televisie zag om mee te werken aan deze documentaire over Abdel, heb ik meteen gereageerd. Is er nog iets meer wat je wilt weten?

Stem: Niemand heeft me ooit kunnen uitleggen waarom ik hier moest komen en waarom ik weer moet vertrekken (*)

Scène 7: Fides, deugd nummer 6, geloof

Willem Zorgdrager is een filosofiedocent aan de universiteit en wordt geïnterviewd voor een nieuwsdocumentaire over Abdel Hassan.

Stem: In de kloosters, de synagogen, de moskeeën en de kerken vluchten de zwakken, die bang zijn voor de hel. (*)

Willem: Ik begin maar en dan hoor ik wel of het goed gaat. God heeft geen gelovigen nodig. De mens heeft God nodig om in iets te geloven, wat groter is dan hijzelf. Daarom kan de mens zich ook geen voorstelling maken van God, want hij kan zich *niets* voorstellen wat groter is dan hijzelf. Maar de mens heeft het nodig om te geloven omdat hij anders de plek van God op aarde wil innemen. *En waar is God gebleven?* Daar waar hij altijd is geweest: in *onze* harten. Ik wist niet of ik mijn oren kon geloven, toen ik Abdel de eerste keer hoorde praten. Het was tijdens een kennismakingsbijeenkomst van de studentenfilosofieclub. Abdel ging verder door een vraag te stellen: *waarom zou je willen geloven?* In mijn hoofd echode het antwoord vrijwel meteen: *omdat geloof je leven kleur geeft.* Het geeft kleur aan de stad, aan je medemens en zelfs aan God. Geloven is een deugd. Maar ik sprak geen van deze woorden uit en toch leek het alsof Abdel mij had begrepen. Ik zag het in zijn ogen... De rest van de bijeenkomst was weinig opzienbarend. Eerlijk gezegd: saai. Er is niets zo vermoeiend als een paar uur luisteren naar studenten die denken dat ze een directe nazaat van Plato, Schopenhauer of Kant zijn. Het is helemaal griezelig als ze zelfstandig gaan denken en 'nieuwe ontdekkingen' willen gaan doen. Het is een soort omgekeerde safari: de student zegt dat hij op een *Quizamtacklus* wil gaan jagen. Niemand heeft ooit van een *Quizamtacklus* gehoord. Ook zijn er geen sporen of aanwijzingen dat er zoiets als een *Quizamtacklus* bestaat of heeft bestaan. De student weet zelfs niet of het een vogeltje is ter grootte van een huismus of een verloren gewaande dinosauriër. Het enig dat de student weet is dat de *Quizamtacklus* op hem wacht om door hem gevangen te worden genomen. Als filosofiedocent word ik ieder jaar opnieuw lastiggevalen door nieuwe

Quizamtacklus jagers. Wat een misconceptie om te denken dat filosofen gewoon maar wat verhaaltjes uit hun duim zuigen en nergens rekening mee hoeven te houden. De werkelijkheid is een molensteen voor deze filosofiejagers, terwijl de filosofiejagers een molensteen rond de nek van iedere filosofiedocent zijn. Gelukkig was Abdel geen filosofiestudent. Hij was zelfs geen student, maar was met een vriendin meegekomen naar de kennismakingsbijeenkomst. Maar als iemand ooit een Quizamtacklus zou ontdekken, dan moest hij het zijn...

Stem: De meest uitmuntende geleerden en wijzen hebben rondgelopen in de duisternis van de onwetendheid. En toch werd naar hen gekeken als de fakkeldragers van hun tijdperk. Wat hebben ze gedaan? Ze hebben wat verwarde zinnen uitgesproken en zijn ingeslapen. (*)

Willem: Na de bijeenkomst van de filosofieclub heb ik nog een tijdje met Abdel gesproken. Hij bood zijn verontschuldigen aan voor de opmerkingen die hij eerder die avond had gemaakt. Wat wist hij nu van zulke zaken? Hij had niet gestudeerd en wist niet meer waarin hij geloofde: God, de mens, de wereld, geweld, goedheid of het slechte in iedereen. Ik was verrast omdat deze fatalistische houding beter paste bij de filosofiejagers, dan bij de man die tijdens de kennismakingsbijeenkomst zulke ware woorden had gesproken. Abdel vertelde over zijn recente ervaringen in Bagdad. Over de doden in autowrakken, de lichaamsdelen die verspreid op straat lagen na een zoveelste bomaanslag, de gewonden en de monumentale vernielingen. Hij wilde niet meer denken aan God. Wat God ook wilde of niet wilde. Hij wilde het slechtste van de mens vergeten en geloven in de goedheid, maar dat was moeilijk, hier in de stad. De slechte kant was hier diep begraven, omdat er een overvloed aan tolerantie was. Maar omdat de slechte kant in slaap was gesust, wilde dat nog niet zeggen dat het goede welig tierde. Integendeel: je afsluiten voor het slechtste in jezelf, maakt het onmogelijk het beste uit jezelf te halen. Je kunt niet goed zijn als je geen offers brengt. Ik begon in het bestaan van de Quizamtacklus te geloven, nadat ik Abdel zo had horen praten. Ik vertelde hem dat hij verbitterd klonk en ik mij ook wel kon voorstellen dat hij zwaar teleurgesteld was in God en de mens. Abdel corrigeerde mij door te zeggen: Maar ik ben niet teleurgesteld in God. Niets wat God ooit doet, zal mij teleurstellen, daarvoor is hij God. Ik ben teleurgesteld in mijzelf. Ik dacht dat ik het leven wel de baas was. Ik dacht dat ik wist hoe het spel moest worden gespeeld. Maar wat blijkt: het leven heeft met mij een spel gespeeld. Net als een golf die speelt met een opblaasbare plastic

bal en die steeds verder meeneemt op zee. Daar zit je dan als filosofiedocent, ik wilde het juiste zeggen of doen. Indruk maken op Abdel zodat hij niet te hard oordeelde over zichzelf. Wat moest ik zeggen? Nietzsche napraten als een eerstejaars student: God is dood! Abdel wees naar mijn trouwring en vroeg: man of vrouw? Pauline. We zijn drie jaar getrouwd en gelukkig. Abdel begon te glimlachen: waarom wil je dan dat ik je neuk?

Stem: Ik kan de hemel niet zien. Ik heb teveel tranen in mijn ogen! De vuurhaarden van de hel zijn niet meer dan kleine vonken als ik ze vergelijk met de vlammen die mij van binnen verscheuren. (*)

Willem: Ik verontschuldigde mij voor het geval ik hem een verkeerde indruk had gegeven Hij bleef mij met diezelfde glimlach aankijken: ik begrijp dat het een probleem is voor je, maar je wilt echt dat ik je neuk. Ik hoorde zijn woorden en raakte in paniek. Weg, ik moest weg zien te komen bij die man. Hij was mij aan het verneuken, waarschijnlijk een geintje van één of andere student. Misschien wel Bananasplit waarbij zo dadelijk Frans Bauer tevoorschijn springt. Ik ben weg gegaan zonder verder een woord tegen Abdel te zeggen. Ik ben een lafaard. Ik durfde hem geen weerwoord te geven, alsof hij een vorm van onzichtbare macht over mij had. Ik weet wat het is: ik ben bang dat hij mij pijn gaat doen... Het spijt me, ik kan niet verder vertellen. Ik dacht dat ik het zou kunnen, maar dat is niet zo. (Willem staat op en loopt weg. Op de video verschijnt: een ogenblik geduld s.v.p.)

Willem: (Willem komt teruggelopen) Een maand later kwam ik Abdel opnieuw tegen tijdens de filosofieclub. Hij bood direct zijn verontschuldiging aan voor zijn ongepaste opmerkingen. Ik was opgelucht... en ook een beetje teleurgesteld. Abdel wilde het goed maken en vroeg of ik iets met hem wilde gaan eten. Natuurlijk stemde ik in, maar dat is geen verrassing. Wat wel een verrassing was, is dat Abdel vroeg of ik hem wilde helpen om te leren geloven. Met een spottende toon zei hij: ik kan ieder beetje kleur in mijn leven hard gebruiken! Tijdens het eten vertelde ik Abdel dat ik een filosofiedocent ben en geen theoloog. Misschien was het beter als hij iemand anders om hulp vroeg, bijvoorbeeld een geestelijke. Abdel vertelde dat hij mij had uitgekozen omdat geloven meer is dan religie alleen. Ik stelde hem een vraag: een kind dat opgroeit in de Braziliaanse binnenlanden, zonder contact met de buitenwereld, zal dat kind in God gaan geloven? Abdel antwoordde dat het ervan afhing of de ouders in God geloofden. Dus, vervolgde ik, is het geloven in God aangeleerd? Abdel twijfelde om te antwoorden. Ik stelde hem opnieuw een vraag: stel je een wolvenkind voor, dat zonder

mensen opgroeit, zal dat kind in God geloven? Opnieuw twijfelde Abdel om te antwoorden. Laat ik het je gemakkelijker maken Abdel: *kan God bestaan zonder educatie?* Hij zuchtte diep en antwoordde: nee, God kan niet bestaan zonder educatie. Maar dat wil niet zeggen dat God niet bestaat. God bestaat *buiten* de mens. Als dat zo is, Abdel, waarom is het dan voor de mens nodig om in God te geloven? Het antwoord van Abdel was eenvoudig: omdat de mens anders op de troon van God gaat zitten en dat is een slechte zaak. Waarom is dat een slechte zaak Abdel? Omdat de mens geen grenzen kent, in het goede, noch in het slechte. De rem ontbreekt in iedere mens om zichzelf te stoppen als het voldoende is wat hij heeft weten te bereiken. Dus jij zegt eigenlijk dat God een noodrem is om de expansiedrift van de mens te beteugelen? Het maakt dus niet uit of het een natuurgod is die woont in het Amazonegebied of een Hindoe God of de God van Abraham. God is een uitsmijter bij een club, die je er hardhandig uitzet als je te veel hebt gedronken... maar is dat de God van de mensen of is dat de God die buiten de mens om bestaat? De werkelijkheid van de mens is, Abdel, dat de mens niet buiten zichzelf om kan denken. 'Thinking outside the box' kan alleen maar op deelgebieden, maar *niet* buiten het denken om. Dit wil zeggen dat de mens iets creëert op basis van informatie die voorhanden in hemzelf is op basis van opvoeding en educatie. Creativiteit is het herangschikken van informatie zodat er iets nieuws ontstaat met herkenbare trekken. Zelfs als een persoon aan het Niets denkt, heeft hij een idee wat het Niets inhoudt. Wij kunnen niet praten over Niets zonder dat er een idee bestaat dat er zoiets bestaat als een Niets. Natuurlijk geldt hetzelfde voor God in de mens.

Stem: Heel zachtjes zegt de klei tegen de pottenbakker, die het kneedt: Houd er rekening mee dat ik ben geweest zoals jij... behandel mij met zachtheid (*)

Willem: Abdel dankte mij voor de uitleg die ik had gegeven. Ik protesteerde omdat ik pas net was begonnen met mijn les geloven. Hij legde een vinger op mijn lippen en hij fluisterde: je hebt mij geleerd wat ik wilde weten en dat is dat God waarlijk groter is dan de mens en dat iedere gedachte die ik aan God besteed in feite een investering is in mij en mijn opvattingen. Daarmee doe ik mijzelf te kort. Abdel flikte het weer! Weer wist ik niet hoe te reageren op zijn woorden. Ik haat het als ik mij weer een eerstejaars student voel, dus gooide ik het maar over een andere boeg. Ik moet het je vragen Abdel: hoe wist je dat ik graag wordt geneukt? (sc 8) Abdel antwoordde: ik heb je profiel ge-

vonden op BiBay.nl Ik heb maar 1 week een proefabonnement gehad. Een nieuwe glimlach van Abdel: en soms is één week meer dan genoeg. Heb een beetje geloof in de voorzienigheid Willem, want hier ben ik.

Stem: Drink en vergeet dat de vuist van het noodlot je elk moment omver kan werpen (*)

Willem: Ik denk dat ik Pauline straks een aantal zaken moet gaan uitleggen, maar ik schaam mij niet want Abdel heeft alleen maar gedaan wat ik heb gevraagd. In de weken na het etentje ontdekte ik al snel dat hij een fanatieke gelovige is en dat hij alleen maar met mijn hoofd heeft gespeeld, omdat hij mij beter wilde leren kennen. Abdel werd mijn geheime seksmaat. No strings attached. Geen gedoe. Komen, nemen en wegwezen. Vorige jaar verbrak Abdel ineens het contact en heb ik niets meer van hem gehoord tot vorige week toen hij in het journaal verscheen. Meer heb ik niet te vertellen.

Scène 8: Iustitia, deugd nummer 7, rechtvaardigheid & rechtschapenheid

Margriet Farah is een slachtoffer en wordt geïnterviewd voor een nieuwsdocumentaire over Abdel Hassan.

Stem: Iedereen weet dat ik nooit gebeden murmelde. Iedereen weet ook, dat ik nooit heb geprobeerd om mijn fouten te verbergen. Ik weet niet of er een hogere Rechter bestaat en een hogere Barmhartigheid –maar toch ben ik vol vertrouwen, want ik ben altijd mijzelf geweest. (*)

Margriet: Ik vind het niet fijn als de camera teveel inzoomt op mijn gezicht, dat gebeurt toch niet? Ik wil graag beginnen... Het was een gewone dag. Ik had mijn dochttertje net naar school gebracht en wilde snel een boodschap doen bij de supermarkt in de winkelstraat. De fiets had ik buiten tegen de gevel geplaatst. Niet op slot, want ik hoefde alleen maar melk, boter en vers brood te halen. Mijn man zegt dat ik ook dan de fiets op slot moet zetten omdat er veel in de winkelstraat wordt gestolen. Bij de zuivelafdeling kwam ik Abdel tegen. Hij flirtte een beetje. Misschien was ik begonnen. Het is een soort spelletje tussen ons. Heel onschuldig verder. Abdel vroeg hoe het met Cemal ging, mijn man. Abdel en Cemal zijn jeugdvrienden. Op het moment dat ik een pak halfvolle melk uit het rek pak, hoor ik gegil en wordt er geschoten. Een man schreeuwt maar ik kan het niet verstaan wat hij zegt. Nog meer schoten. Kort achter elkaar en het gegil neemt toe. Er vallen dingen op de grond, later ontdekte ik dat de schutter in koelen bloede mannen en vrouwen heeft doodgeschoten. Hier in onze buurt-

super. Abdel pakte mijn hand en nam mij mee in de richting van de goederendeuren. In eerste instantie wilde ik niet mee. Mijn hoofd was nog niet zover om te begrijpen wat er aan de hand was. Abdel fluisterde dat er teveel licht was op de zuivelafdeling en dat we gevaar liepen. We moesten naar buiten zien te komen. Ik dacht aan mijn fiets die zeker zou worden gestolen, als ik via de achteruitgang de supermarkt zou verlaten. Het is bizar om te ontdekken aan wat voor onzinnige dingen je denkt in een situatie als die in de supermarkt. Gelukkig was mijn kind veilig. Hoewel? De school was aan de overkant van de winkelstraat. Opnieuw schoten en het gegil bleef aanhouden. Op de achtergrond hoorde ik een vrouw schreeuwen: moordenaar! Moordenaar! Abdel gaf een flinke ruk aan mijn arm en ineens kwam ik in beweging. Achter mij hoorde ik het fluiten van kogels en het uit elkaar spatten van pakken melk en yoghurt. Ik kon niet zien wie de schutter was. Abdel trok mij omlaag en wilde dat ik op mijn knieën via de groenteafdeling naar de grote goederendeuren zou kruipen. Maar voordat wij ook maar in de buurt van de goederendeuren konden komen, stond de schutter daar al. Hij maakte de deuren vast met een ketting en een hangslot. Mijn hart ging als een wildeman te keer. Ik kon niet meer bewegen, zo bang was ik. De schutter schoot weer, maar nu heel dichtbij. Het geluid was hard en echode. Abdel pakte mij stevig vast. De schutter riep dat iedereen in de winkel naar de groenteafdeling moest komen. De stem kwam mij bekend voor, maar ik kon hem niet plaatsen. Abdel keek geschrokken op en fluisterde: Cemal?

Stem: Gelukkig het kind dat op de dag van zijn geboorte is gestorven. Nog gelukkiger is hij die helemaal niet op de wereld komt. (*)

Margriet: Het idee dat de schutter mijn Cemal was, gaf kortsluiting in mijn hoofd. Hoe kon deze bloeddorstige man mijn lieve echtgenoot zijn die vanochtend zijn dochttertje nog kusjes had gegeven? Hoe kwam hij aan het geweer? Waar had hij het verstopt? In de berging? Toen bleek dat er nog een schutter in de supermarkt was. Steeds meer mensen kwamen naar de groenteafdeling gelopen. Samen met de tweede schutter. Ergens in de winkel was iemand aan het huilen van de pijn. Weer schoten. Iedereen moest op de grond gaan zitten tegen de koelwand met vers gesneden groenten aan. De eerste schutter verwijderde de zwarte bivakmuts van zijn hoofd. Cemal. Mijn lief... De tweede schutter verwijderde ook zijn bivakmuts. Die man kende ik niet. Bij Abdel zag ik ook geen blik van herkenning. Wat was er aan de hand? Waarom deed

Cemal dit? Ik wilde gaan staan en op dat moment herkende Cemal mij. Hij vloekte en de tweede schutter schoot zonder pardon in mijn rechterbeen. Door de klap viel ik hard op de tegelvloer. Abdel kwam direct in beweging en bond mijn been af om het bloedverlies zoveel mogelijk tegen te gaan. Het werd steeds donkerder om mij heen...

Stem: Dank de hemel niet en beschuldig hem ook niet. De hemel staat even onverschillig tegenover jouw vreugde, als tegenover jouw verdriet. (*)

Margriet: Toen ik weer bij bewustzijn kwam, voelde ik de stekende pijn in mijn rechterbeen en zag hoe het been stevig was ingepakt. Abdel keek mij bezorgd aan. Schijnbaar was ik een langere tijd weg geweest. We zaten nog steeds bij de koelwand. Cemal en de schutter waren druk met elkaar aan het praten. Probeer niet te veel te bewegen, fluisterde Abdel, anders kan de wond weer gaan bloeden. Het was onwerkelijk en ik begon razend te worden. Abdel hield zijn hand voor mijn mond toen ik tegen Cemal wilde gaan schreeuwen. 'Dat is het domste wat je kunt doen, Margriet'. Zijn zachte stem maakte mij aan het huilen. Cemal hoorde het ook. Hij keek mij wanhopig aan. De hele tijd dat ik in de supermarkt was, heb ik niet geweten wat er speelde. Was Cemal een terrorist? Een crimineel? Ik hoorde anderen fluisteren dat er zeker vier of vijf mensen waren doodgeschoten. Het is zo onwerkelijk om mensen in een supermarkt te horen praten over doden die verspreid lagen in de gangen. De onzekerheid over wat er was gebeurd en wat er ging gebeuren, werkt verlamdend. Achteraf heb ik begrepen dat Cemal en de tweede schutter een mislukte overval op de juwelier in de winkelstraat hadden gepleegd en dat zij al schietend naar de supermarkt waren gevluht met de politie op hun hielen. De knal was oorverdovend. De tweede schutter draaide zich om in de richting van de kassa's en begon in het wilde weg te schieten. De politie was met een tegenaanval begonnen. Cemal was gedesoriënteerd en werd vanachter de goederendeuren in het hoofd geschoten. Het gebeurde voor mijn ogen. Een deel van zijn gezicht was door de kogel weggeslagen. De tweede schutter raakte in paniek en draaide zich om. Hij richtte het geweer op ons en begon te schreeuwen. Nog een knal en veel rook. De schutter begon te schieten op die onschuldige mensen. Abdel rende op de schutter af. Hij werd diverse keren door kogels getroffen. Politie mensen overmeesterden de schutter en het was allemaal voorbij in minder dan een minuut. Abdel lag in een plas bloed op de tegelvloer. Hij had het leven van

mij en de anderen gered.

Stem: Jonge vrouw, waarom ben je zo verdrietig? Schenk mij wat wijn in, want de nacht komt spoedig... (*)

Margriet: In het ziekenhuis hoorde ik dat Abdel zijn heldendaad niet had overleefd. Hij was één van de zeven doden. Hoe had hij zo onbaatzuchtig kunnen zijn om zijn leven voor onbekenden op te offeren? Het wil maar niet lukken om het te begrijpen. Zeker niet omdat mijn man in blinde razernij drie mensen heeft vermoord. Ik verwijt het mijzelf enorm dat ik niets in de gaten heb gehad. Noch dat mijn man een crimineel was en noch dat Abdel van binnen een held was. Van de recherche heb ik begrepen dat Cemal een meeloper was die gerespecteerd wilde worden door de leden van een criminele bende uit de stad. Hij en de tweede schutter wilden bewijzen dat ze zware jongens waren door de overval op de juwelier in de winkelstraat te plegen. Amateurs met zware wapens zijn een recept voor veel ellende, zei een rechercheur. Hoe vaak ik ook de gebeurtenissen in mijn hoofd heb doorgelopen, lukt het mij maar niet om te begrijpen wat er is gebeurd. Misschien wil ik er meer van maken dan het in werkelijkheid is: *een idioot plan wat verkeerd heeft uitgepakt*. Misschien is dat alles. Waarom heeft Abdel mij het leven gered? Ik ben niet zo goed in leven. Ik bak er weinig van. Waarom heeft hij niet zijn eigen leven gered? Hij beschikte over zoveel talenten. Een kleurrijke man en een ontzettende lieverd. Ik heb de vraag aan zijn moeder gesteld en zij vertelde dat Abdel niet tegen onrecht kon. Hij was een rechtvaardig man, die geen onrecht accepteerde. Wat een deugd! Ik wilde dat ik durfde te gaan staan voor waarin ik geloof. Abdel hoefde er niet over na te denken. Hij bracht zijn principes in de praktijk en betaalde daarvoor de ultieme prijs. De stad heeft, sinds de gebeurtenissen in de supermarkt, zijn kleur verloren. Samen met mijn dochttertje ben ik ondergedoken, omdat ik voor mensen in de buurt en in de media, een medeplichtige ben. Cemal was immers mijn man en dus moest ik er wel iets van zijn plannen weten. Ik heb vele bedreigingen via Facebook en per e-mail ontvangen. Onbekende mensen die mij dood willen. Bizar toch, Abdel heeft mijn leven gered en anderen willen mijn leven weer afnemen. Wat ik wil, doet er schijnbaar niet toe. Wat moet ik mijn dochttertje vertellen over haar dode vader? Dat hij een moordenaar was? Of dat hij lief voor haar was en altijd kusjes gaf? Hoe leg je zoveel domheid uit, zodat er nog steeds een touw aan vast kan worden geknoopt? In mijn gedachten zie ik steeds Abdel in beweging komen en stel ik mij voor dat hij kort naar mij kijkt en glimlacht, voordat hij door de kogels wordt getroffen. Het spijt me....(Margriet staat op en loopt weg)

Scène 9: documentaire

Thijs van Someren is de journalist die de documentaire maakt over Abdel Hassan.

Stem: Het leven gaat voorbij, een snelle karavaan! Stop dan toch je rij-dier en probeer gelukkig te zijn. (*)

Thijs: (hij drinkt een slok water en gaat goed voor de camera zitten) Is Abdel Hassan een held? Dat is de belangrijkste vraag die ik hoop te beantwoorden in een documentaire over de man die zijn leven gaf, tijdens een gewelddadige gijzeling in de plaatselijke supermarkt. Toen ik van de tragische gebeurtenissen hoorde en de foto van Abdel zag, was ik geïntrigeerd. Wie was die man en wat heeft hem toen bewogen om zijn leven te geven? Ik heb in de afgelopen weken met veel mensen gesproken en sommige gesprekken op beeld opgenomen, maar de uitkomst is onbevredigend: *Abdel was een niemand*. Een kleine crimineel tijdens zijn puberteit, mishandeld door zijn vader en opgevoed door zijn alleenstaande moeder. Abdel klaagde dat het leven geen kleur had, dat de stad geen kleur had en zijn grootste wens was om op een goede dag te kunnen genieten van het leven in de stad. Hij geloofde dat dit alleen mogelijk was als hij over zoveel mogelijk deugden beschikte. De zeven deugden waren zijn gids voor het leven: wijsheid, moed, liefde, hoop, zelfbeheersing, rechtvaardigheid en geloof. Het is jammer dat hij niets heeft bereikt in zijn leven. Niets wat bijzonder genoeg is om hem aan te herinneren. Een verloren leven. Het enige wat blijft, zijn de laatste dertig seconden van zijn leven, waarin hij het besluit neemt om de kogels op te vangen. Het is triest dat alleen die dertig seconden ertoe doen...

Stem: In de draaimolen van het leven zijn slechts zij gelukkig die zichzelf wijs wanen en zij die niet proberen om wijs te worden (*)

Thijs: De documentaire over Abdel gaat niet door. De eindredacteur heeft de stop eruit getrokken. Niemand zou geïnteresseerd zijn in het verhaal van een vluchteling die het niet heeft gemaakt in de stad. Een melancholische werkloze die droomde van een leven buiten de tijd en de werkelijkheid. Er komen ook steeds meer twijfels of Abdel wel een echte held is. Misschien was er slechts sprake van een reflex of wilde Abdel vluchten en kwam hij per ongeluk in de vuurlinie terecht. Vanochtend heb ik het nieuws aan de moeder van Abdel vertelt en zij was blij dat de documentaire was geschrapt. Zij was vanaf het eerste begin al tegen geweest. Het lukte haar niet om de schaamte te overwinnen dat haar zoon een nutteloze dood was gestorven. Hij had zijn tweede vrouw achtergelaten met schuld. En wie moest dat allemaal gaan

betalen? En dan de kosten van de begrafenis die ruim 6000 euro waren. Nee, de moeder van Abdel was niet blij met haar zoon en al helemaal niet nu hij dood was.

Abdel was een fantast die droomde over een sprookjesachtige versie van het oude Bagdad. Daar in die droomstad waren hij en zijn vader de beste vrienden. Daar kon hij gelukkig zijn en had het leven kleur. In werkelijkheid is zijn vader niet naar Nederland gekomen om zijn zoon te begraven. Er is geen enkele reactie gekomen op het bericht van het overlijden van Abdel. Niemand heeft de vader gesproken. Ook de moeder van Abdel niet. Waarschijnlijk bang dat hij mee moet gaan betalen aan de schulden van zijn zoon. Ik kan doen alsof Abdel mij onverschillig laat, maar dat is niet zo. Hij is voor mij een held, een stille held die te snel in de achtergrond verdwijnt. Maar hij heeft wel gelijk: de stad is een stuk grauwer geworden.

Stem: Soberheid, eenzaamheid, arbeid, meditatie, gebed en afstand
doen: as die de Tijd uiteen waait, as! (*)

Gert van Veen, maart 2015

(*) De teksten van de stem zijn afkomstig uit het klassieke Arabische gedicht de Rubaiyat, geschreven door Omar Khayyam.

Romeo & jullie daar!

De Dames van Weleer

Decor: twee stoelen en klein tafeltje (stijl:1870). Een pergola met bloemen en groen versierd. Hier en daar een nep-vogeltje erin. Achtergrond voor pergola met tuinelementen en zon. Videowand of projectiedoek.

Personages: Belle de Fleurdelis (dame van weleer met een verhalentalent), Anne Schaep (dame van weleer met een zangtalent) en Jacques Camempain (aide-de-cuisine).

Kleding: kledingstijl 1870.

Binnenkomst van het publiek

Er zijn natuurgeluiden te horen van een bos, een weiland of een park met vogelgeluiden. Belle en Anne verwelkomen de bezoekers apart voor hun romantische soiree. De dames maken een beleefd praatje en indien nodig vragen zij Jacques om een bezoeker de weg naar de garderobe of naar de juiste stoel te brengen. De sfeer moet gezellig, warm en welkom zijn. Enkele uitdrukkingen die de dames kunnen gebruiken tijdens hun praatjes:

Belle: 'Mon meilleur ami' / 'Bienvenue à notre soirée romantique' / 'Nous vous traitons à une présentation très divertissante' / 'tres amusant' / 'vous êtes aussi un peu coquine?' / 'Vous avez gagné une place dans mon coeur' / 'Je parle Français limitée' / 'Voulez-vous un rafraîchissement?' / 'J'espère que vous avez un spectacle merveilleux'

Anne (zij kan ook de uitspraken van Belle gebruiken en de volgende): 'Je ne suis pas très beau?' / 'Après la soirée pouvez-vous me donner un baiser' / 'Je me sens tellement bon stout' / 'Prenez-moi pas en tentation petit diable' / 'Vous êtes comme un bonbon délicieux avec un remplissage doux' / 'Es-tu célibataire?'

Jacques geeft aan de bezoekers op de eerste rij een doorzichtige plastic regenjas (de goedkoopste) en zegt hierbij: *'Madame est superbe (of monsieur est superbe) en de dames willen niet dat uw kleren tijdens de voorstelling worden besmeurd. Daarom wil ik u vriendelijk verzoeken om deze beschermende jas van plastic aan te trekken. Kan ik u een helpende hand aanbieden?'* Indien een bezoeker vraagt wat er dan kan gebeuren, antwoord Jacques: *'Het is helemaal niets om u zorgen over te maken. Laat u dat maar over aan de dames, dat is één van hun specialiteiten. U bent in veilige handen en mocht er onverhoopt toch une petite catastrophe plaatsvinden, dan is er un vestiaire beschikbaar.'*

Let op: Jacques is uitermate vriendelijk, maar is ook voortdurend in beweging. Hij gaat geen echte gesprekken aan met de bezoekers, maar blijft in de rol van bediende.

Enkele uitdrukkingen die Jacques kan gebruiken:

‘Je ne suis qu'un serviteur’ / ‘Je ne vous comprends pas’ / ‘Je ne parle pas Français’ / ‘Je ne suis pas irrésistible?’ / ‘Il n'est pas différent’ / ‘Les appels de travail’ / ‘à plus tard ma petite beauté’ / ‘Je suis trop bon pour vous’ / ‘Je ne peux pas attendre la fin’

Franse spreekwoorden en gezegden die door Anne, Belle en Jacques kunnen worden gebruikt: ‘Les carottes sont cuites’ (nu zijn de rapen gaar) / ‘Un panier de crabe’ (een slangenkul) / ‘La peau des fesses’ (een rib uit het lijf) / ‘Drôle de zèbre’ (rare snoeshaan) / ‘Garder une poire pour la soif’ (een appeltje voor de dorst) / ‘bizarre les gars ce néerlandais’ (rare jongens die Nederlanders).

(videowand) Een penduleklok is zichtbaar tot aan het begin van de officiële voorstelling.

Naarmate er meer bezoekers plaatsnemen, gaan Belle en Anne ook op het podium zitten. Ze praten zachtjes met elkaar, lachen vriendelijk naar bezoekers. Ook zijn er een paar acties.

Actie 1: Belle spreekt Anne aan vanachter een waaier. Het is duidelijk dat ze een beetje roddelen over een bezoeker. Belle roept Jacques en spreekt hem zachtjes toe (onverstaanbaar voor publiek). Jacques zegt: ‘Naturellement, cette Madame’. Hij loopt naar een zijtafeltje. Daarop staat een fotolijst met daarin een afbeelding van de dames. Een parfumverstuiver. Een poederdoos. Een vaasje met drie rozen erin. Een elegant doosje en een kleine karaf met drank en twee glaasjes. Jacques pakt de parfumverstuiver en loopt naar de bezoeker waarover de dames roddelden. Op een vertrouwelijk toon zegt hij: *‘Madame Belle heeft u uitgekozen om une pincée de parfum uit te proberen. Haar persoonlijke geursmaak. Si vous me pardonnerez, het is zeker niet omdat u onfris zou ruiken. (Jacques knijpt twee keer kort in de verstuiver) parfum enchanteur et exclusif, bent u het met mij eens? (Jacques nog een knijpje in de verstuiver). Madame Belle wil u na het soiree wel een testertje meegeven. Het is een echte aanrader. Heeft u wellicht interesse?’*

Actie 2: Anne wuift naar Jacques en ze wijst naar haar theekopje. Jacques pakt de theepot en loopt naar de dames. Hij schenkt thee in. Als hij wil weglopen, schraapt Anne haar keel om de aandacht van Jacques te krijgen. Hij kijkt en Anne wijst met haar neus in de richting van de

karaf. Jacques zegt: 'Mais bien sûr, madame'. Hij loopt naar de zijtafel en pakt de karaf. Anne hoest om aan te geven dat hij de karaf stiekem moet pakken, zodat niemand het weet. Jacques draait zich om en loopt met zijn rug in de richting van het publiek terug naar Anne. Hij gaat voor Anne en het tafeltje staan om drank uit de karaf in het kopje te gieten. Vervolgens loopt hij met de karaf tegen zijn buik aan, terug naar het zijtafeltje. Echter steeds met rug naar publiek. (niet te dik er bovenop leggen!)

Actie 3: Belle gaat opnieuw roddelen met Anne achter haar waaier en kijken hierbij (nu en dan) naar een bezoeker. Belle roept Jacques om bij haar te komen. Ze fluistert zacht in zijn oor en Jacques kijkt verbaasd naar de bezoeker (m/v). Jacques zegt: 'Naturellement, cette Madame'. Hij loopt naar de bezoeker toe en vraagt: 'Madame Belle geeft u haar complimenten voor uw kledingkeuze. Un choix distinct. Mag madame Belle weten waar u de broek (of jurk of overhemd, of blouse etc) heeft gekocht?' Als de bezoeker de naam van de winkel geeft, zegt Jacques. 'Merci beaucoup'. Hij loopt terug naar Belle en zegt tegen haar de naam van de winkel. Belle kijkt vriendelijk en pakt een aantekenboekje met potlood. Ze bladert erop en op een pagina, loopt zij een rijtje na met allemaal namen van winkels. Ze vraagt aan Jacques of het (naam van winkel) is. Jacques knikt bevestigend en Belle begint met kracht de naam in het aantekenboekje door te strepen. Hierna glimlacht ze vriendelijk naar de bezoeker.

Actie 4: Anne begint een heel klein beetje te flirten met een bezoeker, dit mag al beginnen en doorlopen tijdens de andere acties. Ze roept Jacques en fluistert hem iets in het oor. Jacques kijkt met opgetrokken wenkbrauw de bezoeker een tikkeltje arrogant aan. Anne zegt nog iets tegen Jacques. Hij zucht diep en lijkt het er niet mee eens te zijn. Anne wijst met haar waaier in de richting van het zijtafeltje. Jacques loopt ernaartoe en pakt een roos uit het vaasje. Hij houdt de roos vast en kijkt smekend Anne aan. Die wijst met de waaier in de richting van de bezoeker en maant Jacques (met behulp van de waaier) om naar de bezoeker te lopen. Jacques zegt tegen de bezoeker: 'Monsieur, avec les compliments de Mme Anne.' Hij geeft de bezoeker de roos. "Madame vroeg zich af of u haar Romeo wilde zijn vandaag.' Anne schraapt opnieuw haar keel en maant Jacques met de waaier dat hij door moet

gaan. ‘Madame wilde u ook nog een teken van haar affectie geven, si autorisé?’ Jacques kijkt de bezoeker met angstogen aan. ‘J’ai peut-être ? Als u de linkerwang wilt keren....’ Jacques zegt: ‘Uit naam van madame Anne...’ Hij geeft snel een kusje op de linkerwang. ‘Wilt u dat ik nog iets doorgeef aan madame?’ Jacques wacht op een antwoord (of handeling) van de bezoeker en zegt: ‘Merci beaucoup’. Jacques loopt snel terug naar Anne en vertelt haar het antwoord van de bezoeker (of voert de handeling uit). Anne bloost en begint van opwindning te waaieren. De pendule op de videowand begint acht keer te slaan. Jacques gaat op de stage staan: ‘Mesdames et Messieurs, Bienvenue à la soirée des dames d’Weleer’ (licht uit)

Scène 1

Video: openingstitels met nagespeelde fragmenten van Romeo & Julia, door Belle, Anne en Jacques. De scènes: [1] Romeo & Julia (Belle) dansen, en dan wordt Julia (Belle) afgetikt door Julia (Anne). [2] Balkon-scène, waarbij Romeo een aubade brengt aan Julia (Belle). Hij kijkt omhoog om een roos te pakken. Als hij weer omhoog kijkt, ziet hij daar ineens Julia (Anne) staan. Hij gaat verder met de aubade en geeft de roos. [3] Romeo wil Julia (Belle) kussen, maar net voordat de lippen elkaar raken, verschijnt er een hand tussen en draait Julia (Anne) haar Romeo om. Net voordat zij Romeo kan kussen, heeft Julia (Belle) Romeo alweer omgedraaid. [4] Julia (Belle) ligt in de crypte schijn dood. Romeo komt binnen gesneld en slaakt een kreet. Hij pakt Julia (Belle) vast. Maar wordt er op zijn schouder getikt door Julia (Anne) en dan is zichtbaar dat beiden Julia’s in de crypte liggen en kan Romeo geen keuze maken. In wanhoop pakt hij een mes en steekt zichzelf diverse keren en sterft (melodramatisch). Julia en Julia kijken elkaar verbaasd aan, staan op en lopen hand in hand de crypte uit.

(licht aan. Het is alsof de zon schijnt achter de pergola)

Jacques: ‘Mesdames et Messieurs, Bienvenue dans le monde de Roméo et Juliette.’ (Belle en Anne laten twee confettibuizen knallen in de richting van het publiek, vandaar de plastic jassen)

Belle: ‘Heerlijk om te doen’

Anne: ‘Zo feestelijk. Ik word er onbehoorlijk blij van. Ken je dat?’

Jacques: (ter hoogte van het zijtafeltje) ‘Vannacht nog, madame, toen u...’

Anne: 'Ik stelde de vraag aan Belle.'

Belle: 'Goedenavond, mesdames et messieurs, mijn naam is 'Bel'. Je schrijft 'Belle', omdat het een Franse naam is, maar je zegt: 'Bel'.

Anne: 'Ja, zoals in koeienbel, alleen dan zonder koe.'

Jacques: 'Of als in schapenbel, alleen dan zonder schaap'

Anne: 'Of als in lellebel, maar dan zonder... Ach wie houden we voor de gek?'

Belle: 'En dit is Anne, maar dan zonder bel!'

(Jacques laat een koeienbel horen)

Anne: 'Anne zonder Marie'

Jacques: 'Anne zonder moon'

Belle: 'Désolé, mesdames et messieurs.'

Jacques: 'Anne zonder xeren'

Belle: 'Jacques, plumuveren sil vous plaite!'

(Jacques pakt de plumeau en begint wat te stoffen)

Belle: 'Het soiree van vanavond staat in het teken van een toneelstuk extraordinaire: Romeo et Juliette, geschreven door Willem Sjaakspeer. Op zijn Frans zou dit zijn: secoue-Pierre. In mijn tijd heb ik veelvuldig dit ultieme liefdesverhaal gelezen en bekeken wanneer het werd uitgevoerd. Tijdens het zomersoiree ontdekte ik dat de jeugd van tegenwoordig... meer is dan alleen maar een jongenszanggroepje.'

Anne: 'Je moet weten dat Belle is geboren in het jaar 1853. Iedereen jonger dan 80 is een potentiële hangjongere voor haar. Voor mij ligt dat iets anders ik ben in 1857 geboren. Net iets moderner ingesteld.'

Belle: 'Merci Anne...// Jongeren van tegenwoordig weten niets van de grote klassiekers. Tot mijn schrik kent bijna geen piepjonge zestigplusser meer werken van monsieur Willem Sjaakspeer.'

Anne: 'En daar willen wij graag verandering in aanbrengen.'

Belle: 'Exactement, je slaat de clou sur la tête, Anne! Het wordt een soirée instructive, Meilleurs ami.'

Anne: 'Wij zullen je wegwijs maken in het plus grand drame de l'amour'

Belle: 'Anne zal dat doen door voor jullie te zingen. Natuurlijk met de grootste liberté artistique. Zo schrijft Anne haar eigen liedteksten. Een klein wondertje op zichzelf dat de muziek en de zang ongeveer tegelijkertijd weten te stoppen.'

Anne: 'Merci! Belle zal jullie amusementeren met verhaaltjes en gedichtjes. Veelal zelf uitgezocht en hier en daar aangepast, als de tekst te moeilijk was om goed te begrijpen.'

Belle: 'Jacques laat die madame met rust met je veren! Je kunt toch niet zomaar iemand gaan kietelen met die plumeauveren!'

Anne: 'Hoe noem je trouwens iemand die kietelt? Een kriebelaar? Of een kietelaar?'

Belle: 'Nou, leuk dat je dat vraagt Anne. Toevallig ken ik daar nog een gedichtje over van Arthur Armand uit 1821. Het gaat als volgt:

O Romeo, o Romeo ben U eene kietelaer. Want ick wil lachen, onbesuist ende bemint onder 't volle maenligt.

Prick mij, kietel mij opdat ick de vreugde ken van eene dartelende veulen in de lentewej. Gindsch droom ick van. Gindsch hou ick van eene vinghertje die plaaghen kan.

Maer madame ick ben eene swendelaer. Eene ketselaer ende voorzeker geen kietelaer.'

Anne: 'Och, wat tres belle!'

Belle: 'Dank je. Het zijn de accenten die ervoor zorgen dat de woorden tot leven komen.'

Anne: 'Alleen weet ik niet zo goed wat het betekent...'

Jacques: 'Volgens mij, madame Anne, dat monsieur Arthur een ouwe snoeperd was'

Belle: 'Tijd voor een liedje!'

Anne: 'Oh quel plaisir! Het liedje gaat over het ontluikende gevoel van liefde op het moment dat een meisje in een vrouw transformeert...'

Belle: 'In de tijd van Willem Sjaakspeer was het gebruikelijk dat meisjes gingen trouwen op het moment dat er sprake was van een ovulation. Volgens monsieur Sjaakspeer was Julia bijna veertien jaar oud toen zij een huwbare leeftijd had bereikt en verliefd werd op Romeo.'

Anne: 'Is dat ook de reden dat Julia ook nog een kindermeisje heeft in het toneelstuk?'

Belle: 'Ik ben fière de toi, Anne! Julia was pas net vrouw geworden. Misschien leuk om te weten, maar Romeo was ouder. Alleen zegt monsieur Sjaakspeer niet hoe oud precies. Aangenomen wordt dat Romeo tussen de 15 en de 20 jaar was.'

Jacques: 'Zal ik de muziek aanzetten?'

(Op videowand verschijnt het begeleidende filmpje en de muziek is te horen. Anne gaat zingen met twee keer dat Belle en Jacques kort iets zingen. Op de video is Belle te zien als een 13-jarige Julia die achter het spinnenwiel zit. Ze droomt over haar prins Romeo en dan prikt in haar vingers. Ze valt flauw en als ze dan langzaam wakker wordt, kijkt ze in de ogen van Romeo, die bovendien een ontbloot bovenlijf heeft)

Lied 1: een jonge vrouw ben ik

Componist: Elgar Nummer: Nusery suit – busy ness

(00.03) (snelle violen) Vandaag is het gebeurd. (00.07) Vandaag ben ik een vrouw. (00.10) (op fluiten, fluisterend) Alles. Alles, wat ik wil (00.12) (op fluiten fluisterend) Alles, alles wat ik wil, alles, alles (00.17) Ik kan het echt niet geloven, maar het is gebeurd (00.26) Ik ben nu een echte vrouw (00.30) (fluisterend) Ja echt, echt waar, een vrouw, alles, alles wat ik wil....

(00.43) (violen staccato) Ik kan de vlinders voelen in mijn buik (00.49) Waar ben je nu mijn lieve prins die wacht op mij (00.54) Vind mij, nu snel, kan niet wachten op jou...(01.03) Wil eten van de ver-bod-en vrucht (01.07) Je lip-pen kus-sen, proeven super-zacht

(01.14) (Hobo) Vandaag ben ik een vrouw (01.17) (orkest) (Belle en Jacques) Vandaag is zij een vrouw (01.20) Geloof me, geloof me nou, geloof me... (01.27) Wanneer krijg ik je te zien (01.31) (Belle en Jacques) Wanneer krijgt zij je te zien (01.34) Kom nu maar tevoorschijn...

(01.42) (violen) Vandaag ben ik een vrouw (01.46) Ik ben klaar voor jou. Neem mij snel. Hart en vlies. Toe nou (01.53) Alles, alles wat ik wil, echt alles..... (02.06) (blazers) Waar ben je! (02.10) (blazers) Kom gauw!

(Belle gaat meteen door met het voorlezen uit het grote boek. De video-achtergrond is een huiskamer met open haard)

Belle: (voorlezen) ‘De zon was begonnen aan zijn klim en zoals iedere dag zou hij dit punt rond de klok van twaalf uur bereiken. Een punt tussen morgen en middag. Het marktplein lag er zonovergoten bij. Het was een prachtige dag om feest te vieren. Hier en daar stonden groepjes mensen met spanning te wachten totdat de processie zou gaan beginnen. Romeo stond gekleed in zijn beste kleren ongeduldig te wachten. Hij was lang en had zwart haar. Zijn gezicht was er één uit duizenden, perfect gevormd en zo gaaf als een jonge perzikenhuid. Romeo was sterk gebouwd en hij was het waardig om een prins te worden genoemd. Als hij glimlachte, zag je zijn stralende tanden heel even te voorschijn komen. Wat een betoverende glimlach.’

Belle: (tegen publiek) ‘Kun je Romeo in gedachten voorstellen? Klinkt toch als een délicieux sucré, nietwaar?’

Belle: (voorlezen) 'Romeo was zeer begeerd bij de vrouwen van de stad Verona. Niet alleen omdat hij délicieux was, maar ook omdat hij erg rijk was. Maar Romeo was niet geïnteresseerd in 'de vrouwen van de stad.' Hij had zijn hart al aan iemand verpand. Malheureusement was het een verboden liefde, omdat zijn geliefde deel uitmaakte van de Capulet familie, met wie zijn eigen familie op voet van oorlog leefde. Wat een vervloekt leven!'

Belle: (tegen publiek) 'Weet je nog hoe de familie van Romeo heet? Heel goed van jou, slimmertje: Montague! Niemand weet wanneer de bloedvete tussen de families is ontstaan. Althans Sjaakpeer schrijft er met geen woord over.'

Belle: (voorlezen) 'Hoelang kon hij zijn liefde verborgen houden? Hij wist het niet. Romeo vreesde een emotionele uitbarsting, zodra hij zijn geliefde zou zien. Met alle risico's op bloedige gevechten in de straten van Verona. Misschien was dit wat hem tegenhield om zijn liefde van de daken af te schreeuwen. Ook deze feestdag moest hij constant aan zijn grote onbereikbare liefde denken, aan de vele nachten die hij badend in het zweet zonder zijn geliefde had doorgebracht. Wanneer mocht hij zijn geliefde in zijn gespierde armen nemen?'

Belle: (tegen publiek) 'Wil je die gespierde armen van Romeo zien? Zet dan nu je 3D-bril op en kijk eens naar deze natuurfilm. Wel jammer dat zo weinig van jullie een 3D-bril hebben meegekocht.' (er is in nep-3D extreem close ups van gespierde armen te zien. Hierna weer huiskamer met het brandende haardvuur)

Belle: (voorlezen) 'De kerkklokken begonnen feestelijk te luiden. De grote eikenhouten kerkdeuren zwaaiden open. Meisjes liepen al bloemen strooiend de trap af. De margrietten en lelies eindigden hun reis op het marmer van de trap. Hierna verschenen een zestal jongens bovenaan de trap met hun smetteloze misdienaarskleren aan. De eerste twee misdienaars zwaaiden met kostbare wierookvaten. De Capulet familie was nog niet gearriveerd. Zouden ze nog wel komen? Romeo voelde zich een beetje misselijk worden. Kwam het door de wierook?'

Belle: (tegen publiek) 'Heb je dat ook? Ik wel. Ik ben allergisch voor wierook.'

Belle: (voorlezen) 'Onder de beweegbare hemel liep de bisschop met een prachtig gewaad aan, vol met gouddraad en kostbare parels. Met zijn gouden staf zocht de bisschop zijn weg over de treden van de trap. Hierna volgde het beeld van de heilige maagd Maria. Het beeld was rijkelijk versierd en stond op een met bloemen overgoten plateau, dat door 8 mannen moest worden gedragen. In de omgeving van Romeo werden er meteen een groot aantal kruisjes geslagen. Fluisterend zacht weerklonken honderden gebeden op het marktplein.'

Belle: (voorlezen) 'Wanneer? Wanneer, Mio Signore' prevelde Romeo. Hij sloeg zijn ogen op alsof hij een teken vanuit de hemel verwachtte.. maar er kwam niets. Gedurende de tweejarige afwezigheid van Romeo in Verona, heeft hij geen enkel lid van de Capulet-familie gezien... inclusief zijn ge-

liefde. Tout d'un coup hoorde hij hoe de mensen om hem heen begonnen te roepen: 'Daar zijn ze, de zwijnen!!' Angstvallig zochten Romeo's ogen het plein af: 'Waar?... Waar!' Aan de andere kant van het plein zochten Julia's ogen, vol ongeduld, naar haar Romeo. 'Zie je hem al?' Vroeg een jongen met zwart krullend haar, naast haar. 'Nee. Hij zou toch komen... is het niet?' Haar broer glimlachte: 'Als Tybalt zegt dat Romeo komt, dan komt hij!' Reikhalzend keek ze door de mensenmassa heen. 'Til mij alsjeblieft op' Tybalt pakte haar bij de heupen en tilde Julia op. 'Daar! Daar is hij!'

'Waar?' vroeg Tybalt.

'Daar recht voor uit' Julia haalde diep adem: 'Hij is niets veranderd'.

Belle: (tegen publiek) 'Très romantique!'

Belle: (voorlezen) 'Romeo begon zachtjes in hun richting te lopen... er knapte iets in hem. Le grand désir van twee jaar eiste zijn tol, hij moest, hij kon niet anders meer. Steeds sneller ging Romeo lopen. Julia bevrijdde zich uit de handen van haar broer. Ze rende naar Romeo. Haar haren wapperden wild in het rond. De burgers van Verona keken vol verbazing naar Romeo en Julia, ze fluisterden hun ongenoegens maar durfden niets te ondernemen. Daar was zijn geliefde, de twee lange en vooral eenzame jaren zouden vannacht goed worden gemaakt... Romeo wist het, Romeo voelde het. Steeds dichterbij... Julia opende haar armen en ze straalde van geluk. Romeo lachte en omhelsde haar...'

Belle: (tegen publiek) 'prédestinés amour!'

Belle: (voorlezen) 'Julia... Julia... wat ben je groot geworden!'

Zijn handen streelden haar blonde haren.

'Eindelijk ben je terug, Romeo'

'Ja, eindelijk... hoe oud ben je nu Julia?'

'Ze is nu 13 jaar' Klonk het achter Romeo.

'Tybalt, dat is niet waar!! Ik ben bijna 14 jaar!'

Romeo draaide zich naar Tybalt, ze omhelsden elkaar als goede vrienden. Romeo kon zijn tranen niet meer bedwingen: 'Schat'

(Korte stilte. Anne kijkt moeilijk, alsof ze aan het diep denken is)

Anne: 'Schat?'

Jacques: 'Qui, Madame?'

Anne: 'Waarom noemt Romeo, Tybalt schat? Het is toch Romeo EN Julia?'

Belle: 'Excusé moi, Anne is geen familie. Pas op latere leeftijd wat educatie genoten'

Anne: (haar gezicht gaat van diep nadenken naar lachend) 'Ach krijg nou wat! Mais bien sùr!'

Jacques: 'De halve gulden is gevallen'

Anne: (lachend) 'Waar dan?'

Belle: 'Waarom ben je nog niet omgekleed? Het is tijd voor het volgende lied!'

Anne: 'Mon Dieu! Attendez un instant s'il vous plaît'

(Jacques helpt Anne om op te staan en begeleidt haar naar achteren toe om zich om te kleden. Ondertussen probeert Belle het publiek te vermaken. Anne trekt over haar jurk een balkon aan, dat met 'bretels' rond haar schouders hangt. Dus als Anne staat, lijkt het alsof ze op een balkon staat.)

Belle: 'Temps pour un poème, van de dichter Klaas Hardwater uit 1814:

Een liefdeskusch voorwaer komt nimmer onverwagt, soo gedagt door 't verliefde wigt. Eene bliksemschigt kondigt gedonder aen, maer de liefdeskusch heeft gewigt in 't sonligt van den maent mej. Geen ooverrompelingh van verderf, maer de suiverheyt van twee liefdeshartten, kloppent in de selfde maet. De verrassingh begint pasch bij de kus, die Fransche kus, die binnendringht in grot waer je woorden weerklinken: ick heb je lief!'

Belle: 'Nog maar eentje van Arthur Armand uit 1819:

Een vrouwenborsgt sijt ront ende sagt, alsch de billen van den knegt die werkt de heele nagt aen 't ploegen van 't lant met sijn handen, gravent in de vrugtbare gront van d'ontvank'leyke vrouwmensch die vrugt wil baren, alsch danck voor 't sware besigheijt met de ploegh gedaen'

Jacques: 'Madame Anne is zover!'

Belle: 'Totalement génial! Eén van de mooiste scènes uit het toneelstuk van Willem Sjaakspier is de balkonscène. Romeo en Julia hebben elkaar eerder die avond ontmoet tijdens het gemaskeerde bal. Daar sloeg de liefdesvonk over. Na het bal wil Romeo nog niet naar huis om te gaan slapen. Hij wil niets liever dan nog een keertje zijn Julia zien en dus gaat hij stiekem de tuin van de familie Capulet in en ziet daar Julia op het balkon staan. Het volgende lied is speciaal geschreven voor de beroemde balkonscène. Het zal worden gezongen door mijn geadopteerde vriendin Anne. Zij zal worden bijgestaan door onze aide-de-cuisine Jacques. Graag applaus!'

(Anne komt op en gaat op podium staan. Beneden bij het balkon gaat Jacques zitten met een luit. Op video een nachtelijke hemel met een volle maan)

Lied 2: De balkonscène

Componist: Prokofiev Nummer: balcony scène – Romeo's variation – love dance

(01.31) (violen snerpand)(Romeo) Mis je! (01.39) (violen snerpand)
(Romeo) Waar ben je? (01.41) (Julia) Maneschijn in de zoete zomernacht van mijn hart (01.52) (violen snerpand) (Romeo) Ben je daar lieve schat? (intermezzo)

(02.18) (lage violen) Romeo. O, Romeo, doe afstand van je naam...
(02.36) Het is je naam die mijn vijand is... (02.47) (Hoge violen) Wat zegt je naam over wie jij bent, mijn lieve prins van mijn hart...
(intermezzo)

(03.18) (zachte violen) Romeo is volmaakt zoals hij is... (03.35) Ik wil dansen met mijn Romeo in het licht van de maan... (03.48) Voelen hoe hij mij betast (03.53) (Romeo) Hier ben ik! (03.59) O, Romeo laat jezelf zien aan mij deze nacht (04.15) Ik wil de lippen kussen die mijn naam uitspreken, heel teder zacht... (intermezzo)

(04.40) (paukenslag en versnelling) Kom dans, dans met mij de levenswals van ons geluk (04.51) Wil niet verliezen wat gevonden is...
(intermezzo)

(05.18) (lage blazers) Hou jij van mij, mijn lieve Romeo? (05.28)
(trompet) Ik kan niet leven zonder jouw hart, o mijn Romeo (05.41)
(violen) Mijn liefde is te groot om alleen te dragen... help me ermee!
Help me! (intermezzo)

(05.59) (cello's) Romeo, o Romeo, kon je hier maar bij mij staan (06.10)
Proeven hoe vol zoet al mijn lippen zijn en je willen verwelkomen...
(laatste woord sterft weg) (06.24) Romeo, o Romeo, was je naam maar Capulet (06.39) (Romeo) Ik heet wat je wil, Julia! MIJN LIEFSTE
SCHAT!!! (naar climax toe)

(06.52) (cello's) Romeo, o Romeo, ruikt een roos minder zoet... (07.06)
(hoge violen) Als de roos geen roos zou heten, mijn lieveling? (07.21)
(Romeo, spraak) Het balkon is te klein voor jou en mij! (intermezzo)

(07.34) (blazers met diepe paukenslag) Onze liefde is voor eeuwig en altijd (07.47) (inval violen) De gelofte die ik hier doe voor jou...
(intermezzo)

(08.20) (snelle blazers, maar violen volgen) Mijn hart klopt snel (08.27)
Als het water in een klare beek... (08.37) Wees trouw de liefde die moet zijn... (08.47) Ben alleen van jou (08.57) Wat een voorrecht, wat een eer

(intermezzo)

(09.19) (Romeo) Ik hou van jou... (intermezzo)

(09.34) (blazers en violen) Ga snel de zon komt op (09.43) Ik wacht op je bij de kerk...

(09.56) (Romeo, spraak) Trouw met mij. Zeg dat je met mij trouwt...

(10.27) (Julia, spraak) Natuurlijk, maar al te graag mijn zoete prins...

Belle: 'Bravo mon ami!!! Bravo! Je hebt een point sensible bij mij geraakt! Goed zo en nu mag je wel weer gaan... Ja precies, die kant uit... maar goed gedaan hoor, echt veel beter dan bij de repetities' (Anne gaat af samen met Jacques)

Belle: 'Zo genoeg over Anne en weer wat meer van Belle' (op achtergrond koeienbel) 'Voordat de intermissie begint, wil ik nog een overweging laten horen van Joost van den Acker uit 1834. De titel is: *eeuwigheyt sijt van korte duur*.

Eeuwighe beloften sijn snel gemaekt ende selden van eene langhrede duur dan de betooveringh blijft van eene vrouwenmensch alsch U eenmael 't ja-woort hebt gegeven. Nietsch aen te doen, niet voor eene miljoen woorden die haer prijzen ten hemel schreijen, vraegen om vergiffenisch voor de belofte die eene eeuwigheyt duurt. Niet die van liefde, maer die van trouwe ende onderhoud. Wonen onder hetzelfde dack ende schuilen in dezelfde grot. Hoe dom sijt de mensch die sigzelve laet verleijden door eene vrouwenmensch om eene eeuwighe belofte te doen op 't moment van sijn grootste genot 't schieten met plezier ende daermee vanghen wat nimmer meer verlaet, de egtgenote voor de wet ende 't aenghezigt van den voorvadeeren die tevergeefs hebben geprobeert om de mensch te behoeden voor 't plucken van den verboden vrugt.

Belle: 'De hoogste tijd pour un café ou thé. Graag zien wij je straks weer voor la deuxième partie!'

PAUZE. Op de videowand verschijnt een pauzevideo en muziek. Jacques wijst de bezoekers naar de plaats waar zij kunnen genieten van een kopje koffie of thee met een versnapering. Ook tijdens de pauze zijn er enkele acties van Belle, Anne en Jacques.

Pauze-actie 1: Belle en Anne gaan praatjes maken met bezoekers en gebruiken te pas en te onpas Victoriaanse Engelse spreekwoorden (een tikje aangepast in de vertaling).

→ 'Ik vind dat roddelen en liegen altijd hand-in-hand met elkaar

gaan'

- 'Ik zeg maar zo: als je jezelf onder smeert met honing, dan trekt dan veel ongedierte aan'
- 'Ach ja, een muis verlaat het huis van de kat niet met een volle maag'
- 'En je kent het gezegde: bepalen hoe goed de pudding is, kan alleen als je de pudding eet'
- 'Nou dat is toevallig, want ik zeg ook altijd tegen Jacques: Als je niet vooruit kijkt, moet je zeker naar achteren kijken'
- 'Een wilde gans zal nooit een tam ei leggen'
- 'Maar ja, wie de weg naar Babylon neemt, zal nooit in Jeruzalem uitkomen'
- 'Ik zeg altijd maar zo: als je van jezelf een schaap maakt, wordt je zeker opgegeten door de wolven'
- 'Het klopt als een donderbus: alles wat je in de nacht uitvreet, komt overdag tevoorschijn!'
- 'Tegen mijn overleden man zei ik al: wie met één voet in het hoerenhuis staat, staat met de andere voet in het ziekenhuis'
- 'Waar vleierij is, is er ook een dwaas'

Niet wachten op 'het juiste moment' om een spreekwoord er in te gooien, maar gewoon invoegen alsof het de gewoonste zaak van de wereld is.

Pauze actie 2: Jacques gaat rond met zelfgemaakte *épicée aux champignons en gelée*. Dit zijn pittige paddenstoelen in gelei op een rondje roggebroomd. Hoe te maken? Diverse soorten paddenstoelen bakken en pittige kruiden toevoegen, vervolgens in een schaaltje doen. Hieraan gelatine toevoegen en laten afkoelen in de ijskast. Jacques vraagt aan bezoekers of dat zij een *épicée aux champignons en gelée* willen uitproberen volgens grootmoeders recept. Hij vertelt dat het bestaat uit een melange van wilde paddenstoelen uit het bos in gelei. De meeste paddenstoelen zijn zacht van smaak, maar één paddenstoelensort is iets pittiger. Een bijzondere smaaksensatie. Zodra een bezoeker een roggebroomd rondje eten, vraagt Jacques: 'Proeft u die paddenstoel met pittige smaak? Ja? Nou, die is maar een beetje giftig, daar gaat je tong van tintelen. Belle, pas vrai?'

Pauze actie 3: Belle vraagt aan een paar bezoekers of zij het leuk vinden om met haar op de foto te gaan. Als een bezoeker dat wil, dan neemt Anne de foto met de telefoon van de persoon of een fototoestel van 'ons'. Nadat de foto is gemaakt, zegt Belle: 'Dat kost dan 4,95, inclusief BTW, zonder tipgeld. Je kunt na de voorstelling bij de kassa af-

rekenen’

Pauze actie 4: Anne stapt op enkele bezoekers af en zegt: ‘Wat fijn dat jullie vanavond zijn gekomen! Heerlijk om jullie weer te zien! Het is altijd afwachten wie er naar het soiree komt, maar nu jullie er zijn, kan de avond niet meer stuk. Maar wie zijn jullie ook alweer?’

Als de pauze bijna is afgelopen zegt Belle: ‘Chers amis, il est grand temps que la deuxième partie de notre soirée!’ De dames gaan terug naar het podium bij de pergola. Hier staan nu wijnglazen en een wijnfles i.p.v. theekopjes en een theepot. Jacques begeleidt de bezoekers terug naar hun zitplaatsen. Hij adviseert de mensen op de eerste rij om toch maar weer de plastic jas aan te doen, omdat het niet is gegarandeerd dat het droog blijft.

Sc ene 2

Belle en Anne zitten op het podium bij de pergola. Jacques staat bij het zijtafeltje in de zaal.

Belle: ‘Zo te zien mes amis, heeft de korte onderbreking jullie goed gedaan. Weer helemaal fris en wakker. Het is ook moeilijk om niet in slaap te doezelen als Anne zingt, maar ja dat is het enige wat ze nog tot een zekere mate in de vingers heeft’

Anne: ‘Ik kan anders heel veel mijn vingers.’

Jacques: ‘Madame Belle bedoelt nuttige dingen doen met je vingers...’

Anne: ‘Ik heb je anders nog niet horen klagen, Jacques?!’

Belle: ‘Waar heeft Anne het over Jacques? Heeft madame weer met je theebuideltje gespeeld?’

Jacques: ‘Madame! Ik ben niet zo’n soort bediende. Echt niet!’

Belle: ‘Ik moet ineens denken aan een ondeugend gedichtje van Waldemar Roderich uit 1829:

Een vergeten flamoesch wout meer sijn dan eene bewaerdoosch van den meijt haer maegd'leykheijd. Net alsch thee gingh sij slegtsch beperkt mee. 't mogt niet te droogh worden, maer oock niet te nat. De thee moest trecken om op smaeck te worden gebracht. Geroert door eene lepel met eene heerlijke suikerkop. Pasch dan kwamen d'aroma'sch vrij die de flamoesch lieten geuren alsch eene madelief in eene alpenweij. Om 't geluck compleet te maeken eene scheutje honingh bij ende de flamoesch spint daaghenlangh alsch eene poesch bij 't aenghename haerdvuur.’

Anne: 'Zal ik dan maar een liedje gaan zingen?'

Jacques: 'Oui, s'il vous plaît, Madame'

Anne: 'Kom Belle, doe mee!'

(Belle pakt haar grote vertelboek en slaat het open. Op de videowand is te zien hoe Romeo (Jacques) met een paard en wagen aan komt rijden en voorbij rijdt)

Lied 3: Wat moet ik doen?

Componist: Elgar Nummer: Nusery suit – the wagon

(00.01) (Belle vertelt) Tybalt, de neef van Julia, maakt Romeo uit voor schurk omdat hij op het gemaskeerde bal is geweest. Mercutio, een vriend van Romeo, begint ruzie te maken. Romeo probeert te voorkomen dat Tybalt en Mercutio elkaar te lijf gaan, maar faalt: Mercutio wordt gedood. In blinde woede doodt vervolgens Romeo Tybalt. Romeo moet vluchten...

(00.30)(Anne zingt staccato) O, mijn Romeo, wat nu, Romeo, ik wil Romeo, waar is Romeo (00.40) (Hobo) Geloof niet wat mij is verteld vanmorgen (00.50)(staccato) O, mijn Romeo, wat nu, Romeo, ik wil Romeo, waar is Romeo (01.00) (orkest) Hij heeft niet gedood mijn lieve Romeo (01.12) (staccato) O, mijn Romeo, wat nu, Romeo, ik wil Romeo, waar is Romeo (01.20) (blazers) Ik ben je vrouw... (01.24) (blazer) Heb je nodig... (01.27) (staccato) O, mijn Romeo, wat nu, Romeo, ik wil Romeo, waar is Romeo...

(Belle gaat meteen door met het voorlezen uit het grote boek. De videoachtergrond is een huiskamer met open haard)

Belle: 'De zon stond hoog aan de hemel. De wereld toonde aan iedereen die het wilde zien, haar prachtige zomerkleed. Vogels zongen er naar hartenlust op los. Het koren bewoog als een goudkleurige zee heen en weer. In de verte kon je zelfs een waterval horen kletteren. De bossen waren groen en aan de fruitbomen hing het overrijpe fruit. Het was warm. Eindelijk was het Romeo gelukt om zijn Julia alleen te ontmoeten en op wat voor een plaats! Het was gemaakt voor de liefde, hun liefde.

'Julia'

'Romeo'

Ze keken elkaar aan. Een vreemde tinteling maakte zich van hen meester. Nooit zou hij ooit van iemand kunnen houden zoals nu van zijn Julia, nooit!

'Julia'

'Romeo'

Met haar handen volgde Julia de lijnen van zijn gezicht. Hij was gaaf en rein, in bijna alle opzichten. Hij was haar man, wat er ook mocht gebeuren, ze hoorden bij elkaar.

'Romeo'

'Julia'

Hij pakte haar hand vast.

'Julia'

'Romeo'

Hij trok zijn Julia naar zijn borst toe. Uit valse schaamte liet ze haar hoofd een beetje zakken. Met een tedere hand tilde hij het hoofd weer voorzichtig op. Julia keek verlegen in zijn ogen. Mannelijke ogen die straalden van intens geluk.

'Romeo'

'Julia'

Voorzichtig vleide zij haar hoofd tegen zijn brede borst aan. Het goudkleurige koren omgaf hen. De volle lippen kusten haar voorhoofd teder. Haar lippen wilden proeven hoe zoet zijn kusjes waren.

'Romeo'

'Julia'

Ze voelde met haar tong, zijn tanden en tong.

'Rrro.....me.....o'

'GGgJulia'

Het moest gebeuren, nu! Hier! In het aangezicht van God! Romeo's handen gleden over haar rug. Ze waren op zoek naar een geschikte opening in haar zomerjurk.

'Romeo?'

'Julia!'

'O, Romeo'

Haar handen knoopten, onder het tedere kussen, zijn jas los. Haar jurk zakte onverwijld naar beneden. Hetzelfde gold voor zijn ballonbroek. Langzaam lieten de geliefden zich zakken tussen het koren op het land. Ze omarmden elkaar met de grootste tederheid. Hun liefde was er één als door God gemaakt. Zijn rechterhand gleed naar haar borsten onderwijl haar handen hem zacht over zijn naakte rug streelden. De zon keek liefelijk toe. Romeo kuste haar langgerekt hals en verweende haar borsten met groot plezier. Haar linkerhand speelde met wat blonde dons-

haartjes bij zijn navel. Zijn rechterhand zocht langzaam maar zeker haar onderbuik op. Romeo merkte hoe droog zijn mond werd. KOUD. Hij had zich altijd een bepaalde warmte voorgesteld maar in de buurt van haar navel werd alles steeds kouder. Hard.

'Julia?'

'Romeo?'

Hij keek naar haar onderlichaam en zag een ijzeren band rond haar dijen zitten. Vol medelijden klonk het uit zijn mond:

'O, Julia.....'

'O, Romeo.'

Hij keek naar de kuisheidsgordel en Julia naar hem.

'Heeft uw vader je dit aangedaan?'

'Nee, Romeo, nee... ik zelf!'

Zijn ogen begonnen weer hoop te krijgen.

'Waarom, mijne Julia?'

'Het is voor mijn vader, hij houdt van zijn dochter'

'Maar Julia, dat doet toch iedere vader'

'O, Romeo, maar hij hijgt erbij... en...'

'Stop, Julia, spaar mij en jezelf dit leed, alles komt wel weer goed, ik beloof het!'

'Ik geloof je, mijn lief'

Julia zuchtte diep en de betovering was weer aanwezig.

'Van nu af aan zal ik voor je zorgen, Julia'

Een traan rolde over haar wang.

'Romeo.'

'Julia.'

Hij wachtte vol ongeduld.

'Maak je hem niet open, Julia?'

'Natuurlijk, Romeo, voor jou doe ik alles, dat weet je toch!'

Hij wachtte.

'Julia?'

'Romeo?'

'Het begint nu toch wel behoorlijk koud te worden hier in mijn blootje.'

'Ik weet precies wat je bedoelt.'

Hij keek haar verbaasd aan: 'Zal ik hem openmaken, Julia?'

'Ja, graag Romeo.'

Zijn hand zweefde vlak voor haar hoofd: 'De sleutel...'

'De sleutel?'

'Ja, de sleutel om dat slot open te maken!'

'Maar die heb jij toch!'

'STOP!!'

Een man liep voor de camera naar het paartje dat tussen het koren lag. De geluidsman legde de microfoonhengel op de grond en de vijf grote filmspots (die voor het zonnige effect zorgden) werden uitgedaan. De mensen van de crew begonnen door elkaar heen te lopen. De man arriveerde bij het paartje:

'Wat is er aan de hand?'

'Ze is haar sleutel kwijt!'

De regisseur zuchtte: 'Iedereen vijf minuten pauze... o ja, en laat even een slotenmaker komen... Julia zit vast!'

Julia bloosde.

Romeo grinnikte.

Anne: 'Wat een leuk verhaaltje, Belle! (koeienbel op de achtergrond)
Heb je dit helemaal zelf bedacht? Je blijft mij keer op keer verbazen. Waar haal je de inspiratie vandaan?' (Anne kijkt naar Jacques)

Jacques: 'Maar, mesdames, hoe gaat het nu verder met Romeo en Julia?'

Belle: 'Julia was ontroostbaar. Net in het geheim getrouwd en nu al uit elkaar. Pour aggraver les vershijnt Paris ten tonele en vraagt aan de vader van Julia om haar hand. Lorenzo, de pater die het liefdeskoppel heeft getrouwd, bedenkt een plan. Julia drinkt een slaapmiddel op de ochtend van de huwelijksdag met Paris. Iedereen denkt dat ze dood is en Julia wordt opgebaard in de grafkelder van de familie Capulet.'

Jacques: 'A quels événements tragiques!'

Belle: 'Le pire est à venir moi, Jacques. Pater Lorenzo stuurt een boodschapper naar Romeo om te vertellen dat Julia niet echt dood is en over enkele dagen gezond en wel weer wakker wordt. Romeo moet Julia op komen halen, zodat het liefdeskoppel ergens bui-

ten Verona samen een gelukkig leven kunnen opbouwen. Alleen bereikt de boodschapper Romeo niet. Iets wat zijn trouwste knecht wel lukt, alleen is zijn boodschap dat Julia onverwacht is overleden. Romeo snelt terug naar Verona om afscheid te nemen van zijn Julia. Onderweg koopt hij een flesje met gif gemaakt van de paddenstoelen uit het woud.'

(Anne gaat lied 4 zingen. Op de videowand is de grafkelder van de Capulet-familie te zien. Julia ligt op een stenen baar. Romeo staat met een betraand gezicht naast zijn geliefde. Hij pakt het flesje met het vergif en drinkt het op. Romeo zakt langzaam in elkaar terwijl hij de hand van Julia vasthoudt)

Lied 4: Het zoete vergif

Componist: Wagner Nummer: Prelude Act III van de Meistersinger von Nurnberg

(00.44) (cello's) Hoe kan de dood zo wreed zijn... (00.55) (Cello's hogere toon) Het geluk ruw verstoord voor jou en mij (01.12) Deze dag... (intermezzo)

(01.24) (blazers) Ik huil (01.30) (blazers) Steeds als ik denk hoe vol met leven je was... (01.47) (blazers) Gelukkig naar mij straalde (01.55) (blazers) Hoe je lippen mij kusten in de zomerzon, teder zacht (02.17) (blazers) Waar ben je nu? (intermezzo)

(02.26) (strijkers) De dood stelt geen vragen, maar neemt... (02.47) (hogere toon violen) Ik kan de last niet dragen... nu... (03.01) (Violen krachtiger en sneller) Wat kan ik doen om niet te lijden zo (03.13) (fluit) Wil alleen maar bij je zijn voor altijd... (03.27) (Verhoging van toon van de violen) De dood roept mij ook (03.32) (snelle violen volgen) Ik weet wat mij te doen staat (03.39)(snelle violen volgen) Drinken van het vergif... (intermezzo)

(04.06) (blazers) Wil je vasthouden in mijn armen... (04.19) (blazers) En het leven in je kussen... (04.34) (verhoging toon blazers) Mijn allerliefste lieveling (04.46) Hou met mij de wacht totdat ik bij je ben... (04.58) (Vol orkest) Ik drink het zoete vergif... (05.18) Voor ons... (05.26) Wacht op mij... (05.31) Daar bij het licht... (05.43) Waar wij samen zijn... (intermezzo)

(06.12) (korte versnelling) Ik drink (06.15) (korte versnelling) Ik sterf...

Belle: (drinkt glas wijn leeg) 'Waarom speel jij altijd Julia? Waarom mag ik niet een keertje in de armen van Romeo liggen? Of zoals Arthur Armand het omschreef in 1835: Stop de wensgedagten oover dicke liefdeskabelsch bij eene man. Stop de wensgedagten oover hoe de mensch je redden kan alsch eene jonkvrouwe in nood. Bekijck de weerspiegelingh ende sie dat geen mensch je

oijt draaghen sal, want geen spierkabel sijt opgewassen tegen
Uwe omvangh in kwadraet.'

Jacques: 'Mais, Mesdames, je ne comprends pas... wat is er nu gebeurd
met Romeo? Heeft hij Julia gered? Leefden ze nog lang en ge-
lukkig? Je veux savoir!'

Anne: 'Heb je niet geluisterd naar het lied?'

Belle: 'Het lied was moeilijk verstaanbaar. Ik heb ook meer dan de helft
niet goed kunnen verstaan. Ergens wel jammer, want de beelden
suggereerden dat er sprake was van tragédie grave.'

Anne: 'Roméo est mort!'

Jacques: 'Dood?'

Anne: 'Hij heeft het zoete vergif gedronken!'

Jacques: 'Hoe weet dat het vergif zoet was?'

Belle: 'Dat weet niemand. Je moet het pas littéralement nemen.'

Jacques: 'Niet letterlijk? Romeo leeft nog?'

Anne: 'Romeo is DOOD!'

Jacques: 'Dus toch letterlijk, hartstikke dood als een pier?'

Belle: 'Ga liggen, Jacques! Hier op het podium en niet bewegen!'

(Jacques loopt met tegenzin naar het podium en is in zichzelf aan het
mopperen. Hij gaat op de grond zitten)

Jacques: 'En dan moet ik nu zeker voor dood spelen!'

Belle: 'Exactement, mon petit ami! Maar eerst even je jas en hemd uit,
voordat die vies worden'

(Jacques trekt zijn jas en hemd uit en gaat met ontbloot lichaam op de
grond liggen. Anne gaat op een baar liggen. De muziek van lied 5 met
zang en tekst begint. Op videowand is de grafkelder te zien. Let op: het
lied wordt tegelijkertijd uitgespeeld door Anne en Jacques)

Lied 5: De liefdesdood

Componist: Wagner Nummer: Der liebestod uit de opera Tristan und Isolde.

(00.14) (nieuwe inzet violen) (Belle vertelt) Romeo had het flesje met het
paddenstoelenvergif tot en met de laatste druppel opgedronken en was
in een onverkwikkelijke doodsstrijd op de stenen vloer in elkaar gezakt.
Zijn laatste adem verliet het lichaam op het moment dat Julia ontwaakte
uit haar hele diepe en onnatuurlijke slaap... Ze wist niet waar ze

was. Ze wist ook niet of het plan van pater Lorenzo had gewerkt...

(00.54) (violen, Anne zang) Romeo, waar wacht je op mij? (01.13)
(trompet) Ik droomde van ons geluk (01.24) Kan niet langer wachten
(01.31) Neem mij mee naar het verre land aan de zee... (01.51)(fluit) Ro-
meo, waar ben je? (01.55) Wie is daar? (02.00) (fluit) Romeo, ben jij
dat? (02.07) Waarom zeg je niets? (02.11) Wat is er aan de hand?
(02.17) Romeo, wat is dat op de grond? (02.26) Is het vergif. (02.29) Is
dat wat het is... (02.40) Wat heb je gedaan voor mij? (02.50) Je leven
gegeven... (03.00) Om samen te zijn (03.06) Ik kan niet zonder jou
(03.14) Is er nog een druppel over? (03.19) Op je lippen misschien
nog...(intermezzo)

(Julia kust Romeo in de hoop dat er nog vergif op zijn lippen zit)

(03.29) Mij rest niets meer dan het koude staal van het scherpe mes...
(03.52) (vol orkest) Dood omhels me. Dood verheug je. (04.03) Dood...
ik verlang zozeer naar jou. (04.11) Ik kan niet wachten tot het leven mij
verlaat. (04.17) En ik eindelijk weer bij hem sta voor het goddelijke licht
van de liefde dat mijn hart oneindig vult met een onzegbare gelukzalig-
heid (04.38) (zacht orkest) Romeo, wacht nog even op mij (04.43) Ik
zoek de moed om toe te slaan om eeuwig bij je te zijn (04.54) Dood
wacht op mij! (intermezzo)

(Julia grijpt het mes en steekt bij 5.03 met het mes in haar borstkas.
Ze trekt het mes er ook weer uit en tegelijkertijd ook allerlei rode linten,
die spuitend bloed nabootsen. Julia laat het mes vallen en laat zich
stervend zakken op de baar. Ze pakt de hand van Romeo vast)

(05.49) (Belle vertelt) En daar lag het levenloze liefdespaar op een plek
waar de dood regeerde en onze jonge geliefden geen kans was gegund.
Geen gelukkig einde. Geen lang leven, maar slechts de eeuwigheid...

(Jacques en Anne gaan staan en ontvangen applaus)

Belle: 'Wat een prachtig liefdesverhaal is dit stuk van Willem Sjaak-
speer toch! Belle magnifique!'

Jacques: 'Maar eigenlijk is er niet zo heel veel om blij van te worden in
het verhaal van Romeo en Julia. Veel haat, onbegrip, geweld,
moord en zelfs zelfmoord!'

Anne: 'Ja, is dat niet prachtig!'

Belle: 'Schitterend om je leven te geven voor de enige ware liefde! Niet
dat ons zoiets ooit zal gebeuren, Anne!'

Jacques: 'Nee, dat geloof ik ook niet: te weinig maagdelijkheid en te veel
houden van la belle vie'

Anne: 'De mannen uit de tijd van William Shakespeare...'

Belle: 'Anne, Anne toch... je moet echt iets aan je uitspraak doen, het is: Willem Sjaakspeer! Grappig, ineens moet ik denken aan een les voor jonge dames van Elsken van Esch uit 1846: Wat segt eene naem oover wie de mensch is. Veel, heel veel omdat je soo weet welcke familiesch te moet vermijden, omdat sij eene aenslagh doen op je status. Maer ruick eene roosch niet hetzelfde-alsch sij eene andre naem sou draaghen? Eene bloem van eene goede familie herken je evenzeer alsch sij in lappen sijt gekleed. Eene gevallen bloem wort eveneensch herkent in sjeke avondkledingh. 't sijt niet sozeer die je statusch verraet alsch wel de bloem self. De morael van 't verhael: eer de naem van die andre mens, opdat je nimmer beneden je stant trouwt.'

Anne: 'Maar Belle, ik wil niet trouwen met Will...'

(Belle kijkt haar vermanend aan en steek haar wijsvinger omhoog)

Anne: (zo corrigeert zichzelf) 'Met Willem Sjaakspeer'

Belle: 'Ook niet als hij nog zou leven? Nou, ik wel! Wat een heer van stand et tellement d'empathie chez la femme...'

Jacques: 'Lusten de mesdames nog un verre de vin?'

Anne: 'Is het alweer zo laat, mon meilleur jacques?'

Belle: 'Meilleurs ami, als jullie vaker een soiree van Anne et moi hebben bijgewoond, zal het niet als een verrassing komen. Temps pour porter un toast!'

(Jacques en Anne delen aan de bezoekers plastic glaasjes uit met een beetje wijn of wat druivensap.)

Belle: 'Mon très estimé Jacques, dit duurt te lang. Hier moeten we echt een oplossing voor vinden een volgende keer. Al dat gedoe met die glaasjes!'

Anne: 'Waarom verblijd je ons niet met een citaat of een gedicht?'

Belle: 'Mais bien sûr chère soeur. Toevalligerwijs schieten mij enkele zinnen te binnen van Joost van den Acker uit 1839: Laet onsch samen drinken op de toekomst ende 't geluck wat wagt voorbij de horizon. Hef 't glasch ten hemel ende geniet van d'aerdsche genoegensch solangh Maaghre Heijn 't je gunt. Speel niet met 't leven, want 't sijt alreedsch soo kort aen onsch gegeven. Denck niet aen de doot van later. 't moment van afscheyt van 't bestaen kondigt sigzelve vanzelf aen. Mensch durf te leven!'

Anne: 'Nous pouvons commencer la fausse soeur!'

Belle: 'Graag willen wij je verzoeken om te gaan staan en met ons een toast uit te brengen...'

Anne: 'Sur la vie!'

Belle en Jacques: 'Sur la vie!'

(Het klinken van de glaasjes en het drinken van de wijn of het sap.)

Anne: 'Sur votre santé!'

Belle en Jacques: 'Sur votre santé!'

(En ze nemen nog een slok)

Anne: 'Sur une longue et heureuse vie!'

(Anne wacht niet meer en pakt meteen nog een slok)

Belle: 'Je m'excuse pour ma soeur adoptée. Wijn doet iets met sa tête. Maar nu jullie toch staan, is het très amusant om een klein dansje te wagen...'

Anne: 'En met ons mee te neuriën of te zingen...'

(Jacques helpt met de stoelen aan de kant te zetten)

Belle: 'Une demande amicale om de ogen te sluiten voor een moment of twee. Spits uw oren en luister naar het water en de warme klanken, zodat je hart een sprongetje maakt van het opperste geluk...'

(Op de videowand begint de videoclip: An die schöne blaue Donau, dit is het vaste eindnummer van iedere soiree. Tijdens de muziek mee neuriën, klank-zingen en uitnodigen voor wals. HET BIJVULLEN VAN DE BEKERS MET WIJN, WATER OF SAP)

Belle: 'Je vous remercie beaucoup pour votre présence'

Anne: 'Wat Belle wil zeggen is: hartelijk dank voor je aanwezigheid!'

Belle: 'Het einde van onze kleine soiree is in zicht'

Anne: 'Graag zien wij je weer een volgende keer bij de Dames van Wel-
eer!'

(Er klinkt een nieuwe wals en na applaus gaan de dames en Jacques verder dansen. Bovendien is er ruimte om na te praten, te dansen op sfeervolle walsen en/of samen te genieten van de sfeer bij de gracht. Let op: de dames en Jacques blijven 'in character')

Le Fin

Gert van Veen, 30-11-2015